

RMK 588

Siralmas ſzarándoki járásbol, csak nem régen haza érkezet

MALACH DOCTORNAK;

Néhai napkor el-hagyot, s' kicsinyſégében véle egygyűt oskoláztatott, MELACH tudos Barát-tyával való

PAJ=TÁRSI SZOBESZEDE.

Melyben, feje hajtogatáſával ſápit azon; hogy az ű tőlle ő időben el-butsuzot, fényes hirt viſelő ſzives *Jonathánnya*; csekély elmét kezdet viſelni; egy *Cálviniſtánac*, a' NAGY-PENTEKI oſtorozás felől valo CASTIGALASABAN.

H: 931.a

DEBRECENI REF. KÖNYVTÁRA

Nyomtattatott 1659-ben.

RMK 588

Siralmas ſzarándoki járásbol, csak nem régen haza érkezet

MALACH DOCTORNAK;

Néhai napkor el-hagyot, s' kicsinyſégében véle egygyűt oskoláztatott, MELACH tudos Barátyával való

PAJ=TÁRSI SZOBESZEDE.

Melyben, feje hajtogatáſával ſápit azon; hogy az ű tőlle ó időben elbutsuzot, fényes hirt viſelő ſzives *Jonathánnya*; csekély elmét kezdet viſelni; egy *Cálviniſtánac*, a' NAGY-PENTEKI oſtorozás felől valo CASTIGALASÁBAN.

H: 931.a
Panli
Sallis
DEBRECENI REF. KÖNYVTÁRA

Nyomtattatott 1659-ben.

H. 931. a.

Ajánlo Levél,

A

TEKENTETES ES NAGY-SAGOS

BOCSKAI ISTVÁN

Uramnak, KIRALY Urunk ő Felsége belső Tanácsának; a' Fényes Zemplén Vár-megyének Istenes Fő Ispánnyának; meg-allyasodot szegény hazánk eggyic Oszlopának, igaz Haza fiának. Minden mennyei Kegyelmeket, ama' változások alá nem vettetet világosságnac Attyától, a' Christus Jésus által; kiván

MALACH DOCTOR.

MInd *Régiséggel, csudálkozással, s' hirrel nével-is*, Tekintetes a' NAGYSAGOD eredete, nékem Istenes *Fautor*om, s' jóltévő *Nagyságos* Uram! A' két elsőnec világot ád ez Emlekezetes dolog. Volt hajdan egy *Groff Simon Mitzban* nevű ember, az ELSŐ BELA Magyar országh Királlya idejében. E' Kereſztyénné lőt Király, mikor hallotta volna *Mitzban Groff*nak jeles maga viſeléſét, idegen országbol-is mellére hivatá. Kit méltoságos tiſzteckel, s' ſzép jóſzágokkal-is meg-ajándékoza. E' vitéz *Groff* Urnak Felesége ſok ideig lűn magtalan. Kinec ſzeme eleiben midőn egy kettős gyermeket ölében viselő ſzegény Aſzſzony akadot volna, Alamiſnáért reménkedvén a' fű-

Aſzſzonynak, igy ſzola néki a' *Groff*né: *Soha nem hiſzem, hogy ennek egy Urától leheſſen e' két gyermec.* Mely mődáſaért megfeddeték ugyan Urától, de ű még-is igy beſzél vala: *Ha énnékem két gyermekem lenne egyſzer s' mind, bár ſoha ne hinné-el Kegyelmed, hogy én jámbor Aſzſzony vagyoc.* Mi leſz? Iſten az Aſzſzonyt egyſzer s' mind Hét Gyermekekkel látogatá-meg; kik közzől az eggyiket hagyá csak meg az Aſzſzony, s' az hatát egy Aſzſzonyi-állattul elreckenteni küldé. De ſzemléllyed itt-is Iſten gonviſeléſét! *Groff Mitzban*, ſzinte ackor érkezik haza a' mezőtől, mikor az Aſzſzony az Hat ſzép Gyermekeket viſzi. Meg-tudakoza azért tűle, mit emel? amaz ételnec mondgya; de mikor maga, lovárol le-ſzállot volna, valoságában meg tudá a' dol-

got mint legyen. Külön külön valo hellyeket rendel azért mind az Hat Germekeknek, dajkákat fogadván nékiek; kiknek-is fenyiték alatt meg-hagyá, hogy ſenki e' dolgot idönap előtt ne tudná. Annak utánna, mikor már a' Gyermekek futoſóc, három vagy négy eſztendősök volnának, bizonyos nap, vendégséget ſzerez a' *Groff*, s' eleiben viteti az othó való egy gyermeknek köntöſéhez haſonló ruhákban felöltöztetet hat ſzép gyermekit. Igy ſzollittya azért meg feleségét: *Akarnád-é ha mind ez hét gyermek mienk volna?* Az Aſzſzony igy felel: *Bizony akarnám Uram!* Tovább megyen *Groff Mitzban* s' igy ſzol: *Mit erdemlene az ollyan Aſzſzonyi állat, ki illyen hat gyermekeket el-veſztene?* Igy mond Felesége: *Bizony Uram halált érdemlene.* Ve-

ſzi eſzében az Aſzſzony ſzörnyü vétkét, s' térdre eſvén Urá előt kegyelmet kér fejének. Annak-utánna bizonyos hellyekre ſzállitván mind *Hét* fiait, kit mitsoda faluban le-telepitet, onnan neveztetett. Az *első* fiának, még Attya éltében ſzeme hunyott. *Hat* fiaitul penig ezek vöttek eredetet. *Első, Eſzenyi Csapi* nemzetség, ki *deficiált* már a' Fiui ágban. *Máſik Szérdahelyi*; ez-is el-mult. *Harmadik Szürtei*; ennek-is csak emlekezete vagyon. A' *Negyedik* BOCSKAI. Az *Előtődik Polyánkai Csapi*. Az *Hatodik* SOOS; kik közzül tartot még Iſten-meg. REGI azért a' NAGYSAGOD eredetö; mert *Első* BELA Királytol fogva HAT SZAZ Eſztendőket ſzámlálunk. CSUDALATOS-is, mely a' Kettős gyermekeknek meg-csuforlásáért, im *hetet* ho-

za! Oktatni akarván Isten ezzel kit kit, tanulja-meg ezt:

a Péld. 17. 5. (a) *A' ki meg csufollya a' szegényt, gyalázattal illeti annak teremtőjét; és a' ki győnyőrkődik másnak nyomoruságában, bűntetetlen nem lészen.* De mivel a' bőlcs Isten

b 2. Cor. 4. 6 (b) *a' setétségbűl-is világosságot tud* ki-hozni, szép *hirrel nével* tőlté-bé annak utánna, nem csak az egész *Magyari* Hazát; hanem, idegen Nemzetségeknek-is fűlőket a' *Nagyságod* Nézete terjedése. Mert, (hogy erről kezdgyem) Istenhez kőltőzőt *Bocskai Miklosnac* édes Attya, *Bocskai András* volt, ki, vőt volt eredetet *Bocskai Gergely*tűl. Ennek Attya, *Bocskai Lászlo* volt. Ki-is, egy test s' vér volt ama' mi időnkbē halhatatlan emlekezetű Fényes Fejedelemnec BOCSKAI ISTVAN-nak édes Attyának Attyával. Mely Tűndőklő Fejedelem-

delemnek Attya, BOCSKAI GYŐRGY volt. Ennek penig édes Attya, *Bocskai István*, ki mind egy volt most emlétet *Bocskai Lászloval.* E' két utolsónak Attya *Bocskai János* volt. Nem csak a' Férfi magot penig, hanem az Aszszony állati Nemet-is, nagy méltoságra vitte volt Isten e Nemzetségben. Mert az igaz Magyar vért szerető s' oltalmazo Felséges BOCSKAI Fejedelemmel, mind egy volt *Báthori Christophné*, *Bocskai Ersébeth*; mely Aszszonytúl való volt a' Felséges Erdélyi Fejedelem, BATHORI SIGMOND. Mind ezek kőzőt, mint egygyik csillag az Egen a' tőbbi felet fénlik; ugy ragyog vala az ackori Magyar világban ama' tettetes *Unio*, Istennél s' embereknél-is őrők Emlekezetben lévő Méltoságos BOCSKAI Fejedelem-

lem. Mely kereſztyén Méltoſágnak fegyverhez valo nyulását, noha (c) *Iſtvánfi Miklos párt-ütéſnec* mond; mindazáltal, a' *Szerencsi* Gyülésben hirdető *Convocatoria* leveléből, meg tetzik fel-ülésének igaz oka, melyben illyent *publicála*: (d) *Sok károkat tött a' felső eſtendőkben e' ſzegény hazának a' Németség, ugy hogy lelkünc iſméretibe ſem voltunc csendeſek, &c. Azt-is mondotta Barbianus, hogy néki oda fel hagyatot még, hogy első gödgyös a' légyen, miképpen gyomlállya-ki ſzabadságunkat s' RELIGIONKAT.* Iſmét: (e) *Azt mondotta Bocskai, hogy ű azért támad-fel, mert Barbianus General azért jőt, hogy a' mely, nem Romai vallás, el-tőrőlje, mint elkezdette Caſsán, holot a' Templomot-is el-vötte, kiűzvén belőle a' Prædikátorokat, s' fellő hogy Váradon-is azt ne eſelet tedgye.* Ha maga *privatum*-áért

c Hiſtor. l. 33. p. 808.

d Iſtvánf. l. 34. Hiſt. p. 833.

e Idem libr. 33. Hiſt. p. 812.

költ volna ki csendes honnyából e' dicséretes Fejedelem; nyilván nem ültek volna fel mellette oly nagy buzgoſággal az ackori Hajdu-vitézec, kik ezt beſzéllettéc: (f) *hogy fűk bizonyos jelekbűl meg tapaſztalták azt, hogy Barbianus a' Németeckel egyűt a' Religio ki-gyomlálására jőt, s' az Valláſt oltalmazó Bocskainak-is el oltására.* Vallyon s' a' méltoságos Ur, HOMONNAI BALINT, miért üle-fel mellette? (g) *a' Religio oltalmazáſáért.* Az orſzág *Palatinuſs*a után, első vala ackor ama' nagy hirű *Ecsedi* BATHORI ISTVAN, *Judex Curiæ*ſégnec tiſztit viſelvén, de még-is fájván ſzive *Religio*jának haborgattatásán, *Bocskai*hoz álla, s' a' pecsétet, *Ancreiter Mihálytul* viſzſza küldé a' Csáſzárnac, noha az azt, az Hajduſágnak táborozáſa miat

f Idé ibid. pag. 813.

g Idé ibid. pag. 814.

csak

csak *Petei Márton*nak a' Győri Püspöknec adhatá. Tudta e' Dicséretes Ur azt: (h) *Jobb Istēnek engedni, hogy sem az embereknec.* Nem volt oly esze felejtet *Cassa* Városa-is, hogy ok nélkül adta légyen meg ackor magát; de (i) *ackori Biro Bocatius János, Hertzeg Istvánt küldötte Bocskaihoz, hogy néki megadná a' várost; mert Barbianus mind a' Nagy Templumot el-vötte. s' mind az* XXVIII *faluktul öket meg fosztotta.* Nem üldözött e' fényes Fejedelem soha Vallást, (mert (k) *szabadossá hadta a' Catholica, Lutherana, s' Calviniana religiot*) csak a' magáét oltalmazta. Nem ö támadott Urára; hanem (l) *a' Vendégeskedés-közben gutta ütésben hirtelen meg-holt, fösvény s' kegyetlen* BASTA, *inditá a' Császár ellē azt a' gyomros hadat,* kételen lön véle, mert lelki-ismeret-

h Csel. 4. 19

i Istvánf. Histor. l. 33 pag. 815.

k Idem. l. 34. p. 823.

l Idē ibid. pag. 849.

méretben jár vala. Még az hangyának-is vagyon haragja! Jeles *progressus*sal meg-is ajándékozá Isten e' Nagy-Fejedelmet, mert csak hamar idön meg-holdolának ennek: (m) *Rákoczi Sigmond, Dersfi Miklos, Magocsi Ferencz, Szécsi György, az Iffiu Perényiek, Felsö-Magyar Országi Nemesség, Nyári Pál, Thurzo Staniszló, s' Christoph is.* Noha ez utolsó erössen tartotta *Szepes* Várát a' *Bocskai* hada ellen *Barbianussal* eggyüt, de végre ü-is meg-hajla. Ezért szokta vala ennek mondani tréfában a' Fejedelem, hogy (n) *a' Sürü esö meg-ásztatása után vötte reá a' Köpönyeget*; mert sok szorõgatási után kellet fejet hajtani. Meg adá magát (o) *Csallo köz is* (p) *Nádasdi Thamás, Hagymási Christoph,* s' több sok fö fö Urak. Derekas erösségeket s' jeles Várakat-is foglalt va-

m Idē ibid. pag. 818.

n Idē ibid. pag. 827.

o Idē ibid. pag. 828.

p Idē ibid. pag. 829.

q Idé l. 33. p. 810. 811. lalt vala-el. Mert (q) *Sz. Job-*
bon s' *Kerekin* kivül; (mellye-
ket bir vala e' jeles Fejedelem)
r Idé ibid. pag. 816. meg-adá (r) *Katai Mihály* néki
s Idé lib. 34 pag. 821. *Kállot* (s) *Szathmárt*; *Tokaj* övé
vala. Ez utolsót többig vitatá
esztendőnél; de végre meg-
t Idé ibid. pag. 828. kelle a' benne való (t) *Ruber*
Györgynek adni, mert minden lo-
vokat meg-öttek vala, s' immár az
ebeket s' macskákat kezdették va-
u Idé ibid. pag. 821. *la rágni.* meg-vévé (u) *Szad-*
x Idé ibid. pag. 825. *Várát-is* (x) *Filek, Huszt, Trin-*
csén, néki fejet hajta. (y) *Nitrát*
y Idé ibid. pag. 826. *Rédei* foglalá-el. Ugyan ű vévé
z Idé ibid. meg (z) *Nagyszombathot-is, ma-*
gok a' lakosok meg nyitván Redei-
a Idé ibid. pag. 827. *nek a' kaput.* (a) *Dengelegi Mik-*
los penig; (ki alat *VII Iezer Haj-*
du, s' ezer Török volt) *Szakolczát*
foglalá-el, s' *Horváth István* ke-
b Idé ibid. pag. 829. zénél hagyá (b) *Nemeth Gergely*
egész Csepregig mene-fel. Ugyá
c Idé ibid. ű vévé-el (c) *Körmöndöt-is Kis-*
d Idé ibid. pag. 835. *faludi Imréhtül.* (d) *Uj Várt-is*
meg-

meg-adák *Homonnainac s' Rédei-*
nek, Illyésházi István intercessojá-
ra; jobnak itélvén, hogy azt
Keresztyény birja inkáb, mint
sem pogány. Még (e) *Posonra-* e Idem l. 34. p. 828.
is reá ütöt vala *Bucsi Benedek*,
hat ezer magával; csatázék is
a' benne való Németeckel,
dellyesti négy orátúl fogva, ét-
szakai tizen egy oraig; holot
meg-is lövetéc nyillal a' Tatá-
roktul *Sava* a' Rátzok Kapi-
tánnya. Igaz ugyan az, hogy
néha e' dicséretes Fejedelem-
nek-is csipték hadát; mikor
(f) *Lippai Balás, két ezernél töb-* f Idé. l. 33. pag. 817.
bet vesztet. Mikor (g) *Edelin-* g Idé libr. 34. p. 819.
nevű falunál, tizenkét száznál
többet bennek le-vágtak. Az után-
is, eggyütt-is másutt-is hul-
lottanak; de ennek, nem az
HAMISÜGY vala oka; ha-
nem, *Achán* természetű em-
berek hadi csintalanságok;
mely hasonló dologért, még
Josué-

Josuénak-is azt mondá Isten régen: (h) *Vétkezett az Izrael, s' lopot; azért nem állhat-meg ellensége előt.* Az ellenkező párt-is cselekedet volt ackor effélét; mert, (i) *két száz ezer aranyat kűlde Máttyás Fejedelem 29. szekéren, sok posztoval egyűt, hogy azockal fizessenec az hadnac; de az ackori Fileki Achanoc fel-verék, s' el-vonák.* Lám BASTA, (k) *tizenőt ezer emberrel indult vala meg*; de (l) *tiz ezer Németet tére viszsza.* Ugy hogy, ugyan ez mondatic felőle: (m) *Noha két harczon győzedelmeskedet* BASTA, de *ugy volt, mégis mint ha meg-győzettetet volna* BOCSKAI-*tul.* E' dicséretes maga viseléše szerze ez hazának az után illyen izenetet: (n) *Confirmállya a' Császár Forgáts Sigmond által, hogy kit kit bántás nélkűl meg-tart Religiojában.* Oh lelki szabadságnak sok

h Jos. 7. v. 11. 12.

i Istvánf. Hist. l. 34. pag. 819.

k Idé l. 33. pag. 816.

l Idé. l. 34. pag. 826.

m Idé. ibid. pag. 827.

n Idé. ibid. pag. 838.

izzadásockal valo meg-szerzése! Járula ehez a' Törőckel valo jó békeség-is. Mert, *Mehemet Vezér*, Budára sollittatván BOCSKAI Fejedelmet, igy szolla néki: (o) *Azt akarja a' győzhetetlen Császár, hogy Erdély, ne adgyon tiz esztendeig adót; annak utánna-is penig, tiz ezer arannyal meg-elégszik esztendőrűl esztendőre.* (p) *Hussz esztendeig tőt vala frigyet a' Törőkkel, Kőzben járok lévén, Illyésházi, Nyári Pál, Czobor Mihály, s' Hoffmán György Urak.* Nagy elől-mozditoja vala ennec e' Fényes Fejedelem, mert csak azt felelék, a' (q) *Budai Praefectus Ali, s' Abil Afendi; hogy addig úk a' Császárral frigyet nem tésznek, mig a' Bocskaival valo békeség meg nem lészen.* Szép frigy vala ez! melyben, ez-is ot vala: (r) *Ne legyen szabad az Egri Törőköknek falukat hodoltatni.*

o Idé ibid. pag. 837.

p Idé. ibid. pag. 845.

q Idé. ibid. pag. 841.

r Idé. ibid. pag. 846.

De meg-hala *Bocskai*, s' ennek-is ſzárnya ſzegék. Nagy maga ſorsával valo megelégedés vala ez, e' dicséretes Fejedelemben. Mert, noha igy ſzolla néki *Budán Mehemet Vezér*: (s) *Tégedet* ISTVAN *Fejedelem* KIRALYNAK *nevezlek; mellyért*, CORONAT-*is adok, ſöt magam fejedben téſzem; de ů azt a' Coronát, nem ugy vévé-el, mint Királyi méltoságnak jelét; hanem, mint Vezér ajándékát, mellyet mindgyárt Szécsi Györgynek-is ada.* Tekintetes (t) *Homonnai Bálint* Urat, *commendállya* vala *Teſtamentum* tételében az Erdélyieknec, de amazok, erővel *Rákoci Sigmond*ot válaſztác. A Tőrőckel valo békeség ſzerzéſe után, mint egy (u) *negy venöt napokat* éle; s' vizi betegségben halameg *Caſſan*, őtvén eſztendőket tőltvén. Maradék nélkűl kőltőzék-el. Noh

s Idé ibid. pag. 837.

t Idem. ibid. p. 847.

u Idem. ibid.

H

Házas Tárſának Néhai HAGYMASI CATHARINA-nak, elébbi Urátol, VARKUCS MIKLOSTUL, valának gyermeki. *Caſſá*rul meg-inditván a' Teſtet, *két Coronát* tőttek vala koporſojára, mellyeknek eggyikét a' *Vezér*; máſikat, *Braſſo* Városa adta vala (x) Ugyan akkor vagdalák darabokrá KATAI MIHALY-tis az Hajduk; mert oly hir vala felőle, hogy ű étette volna meg *Bocskai* Fejedelmet. Kinek teſte apro réſzeit, lepedőkben s' tariſznyákban ſzedeté fel Feleſége, nem maradván épség teſtében, a' vaſakkal bé-boritot lábainac réſzen kivűl. Temettetet-el *Fejérváratt Erdélyben, Báthori Criſtophné* teſte mellet. Kinec halála után, meg-adá a' Csáſzárnak *Mágocsi Ferencz Caſsát*; maga, *Regéczet* birván. (y) *Tokait* is meg-adák

x Idem. ibid.

y Idem ibid. p. 849.

*Thurzo*nak, meg-kivánván az 70 ezer Tallérnak le-tételét. *Homonnai Bálint*nak igirék *Huſs-tot*; de ugy, ha el-venné a' *Pálo-czi György* leányát; mely *Bocs-kai* Attyafiátul ſzűletet vala. *Bocskai Miklos* penig, noha nem akara elsőben *Szatthmár*búl ki menni, de az után engede, a' *Caſſai* Gyűléſbűl hozzá kűldőt kővetec ſzavának. Igy fényeſ-kedék e' drága Fejedelem ez Hazában; (z) *kire nem vala mél-tó e' világ.* Már NAGYSA-GOD-at viſeli a' *Törsök*; mel-lyet ama' (a) *Szent Vigyázó, igen meg csonka bonkitá ágaitúl, le-rázatá* ékes *leveleit, ide s' to-va hányatá gyümölcseit*; nem *a' vadakat*, ſem *a' madarakat*, ha-nem a' *Bocskai* Uri elevenen Haza-fiait *hagyá el-menni alóla.* URAM JESUS *hadd meg még tőkéjét győkereſtül e' földben!* NAGYSAGOD-nak én e' mun-

z Sid. 11. v. 38.

a Dan. 4. v. 10, 11, 12.

munkácskámat ezért ajánlom. 1. Mert igaz meg-tzáfolhatat-*Religionkal*, Vérével-is jol tőtt a' Nagyſágod édes VERE, ſokſzor emlétet Kegyelmes *Bocskai* Fejedelem. Hálá-dat-lanſág volna az, az egéſz *Re-formáta* valláſtul; ha (b) *meg-halván Joſeph*, (nagy hirű nevű *Bocskai Iſtván*) *el-feletkeznék* u-tánna támadott Magyar igaz Kereſztyénſég az ű jo tétemé-nyérűl. Nem volna *Caſſa*-Vá-roſban-nis ugy, az Iſteni tiſz-teletnek helyre állatáſárúl va-ló ſerény meg-emlekezés. 2. Tudom, hogy NAGYSAGOD a' Jeſus Chriſtus Vérének lelki Baráttya, s' Attyafia, mely pi-ros érdem felől eztis vallya: (c) *A' Jeſus Chriſtus vére tiſztit meg minket minden bűneinkből*: Ezt penig halálig nem ſzereti, *Az emberis eleget tehet bűneért, a' maga teſtébűl ki-korbácsolt vér-*

b Ki-jöv. 1. v. 6, 7, 8.

c 1. Ján. 1. 7.

rel. Haſznál azért e' könyv a' Nagyságod idveſségét ſzerető lelkének. 3. Mely erős légyen Nagyságod vallásában, nem csak hirrel értyük, hanem érezve tapaſztallyuk, s' ezt bocsáthattyuk az egéſz Kereſztyén Magyarság eleiben: (d) *Nem ſzéltül* (félelemtül, s' nagy méltoság igiriſtül) *Hányatot ingadozó nád ſzál ez!* Im mekkora Komplárságban juta a' vallás e' világon! De N. abban lélek veſztéſt, nem ſzáj-ſiroſitáſt, s' has-neveléſt néz! Adgya az én Uram, hogy ezt halhaſſa jövendőben Nagyságod: (e) *Te vagy az, ki meg maradtál én velem az én kiſirtetimben; azért én néked orſzágot adok, s' az én aſztalomnál való évéſt, iváſt, &c.* Illendő Nagyságodat ezekért méltó tiſztelettel illetni. 4. Szivemben vagyon még bényomva NAGYSAGOS Uram

(d) Matth. 11 v. 7

(e) Luc. 22. 28. 29. 30.

ram ez-is; minémű jo akarattal lőt légyen N. hozzám, e' ſzegény hazában érkezvén, BUJDOSÁS-im között való kevés meg-pihenéſem után; melyre vezérlő által ut, a' Néhai N. SOOS JANOS Uram, Nemes SAROS-Vármegyének akkori Iſtenes VICE-ISPANNYA vala. Jót kelmoſ tanniș adnom az akkori jőért. Alázatoſſan kérem Nagyságodat, olvaſſa ezt a' könyvet igen nagy halkal, világi dolgai üreſſégében; mert ott vagyon a' Kereſztyén nagy Urakat, elámitot *Jeſuitáknak* mérges kitött pohár ſzéki, mellyel (e) *meg-részegedet* e' nagy darab föld. Az Ur Iſten Nagyságtokat élteſſe! lelki (f) *áldozattyának fűſtit* bocsáſſa maga eleiben! mint a' maga (g) *ſzeme feketéjét* oltalmazza! Pállya futáſában ſzent karjával e-

(e) Titk. 19. 2

(f) Solt. 20. 7 v. 4

(g) Solt. 17. 8.

val emeldegellye! ellene tanakodo gonoſz ellenségitől védelmezze! Végre penig, hogy mind lelkét teſtét megdicsőitse

Kivánnya a' mennyei Urtol

Nagyságodnak alázátos

ſzolgája

MALACH DOCTOR.

MU-

MUTATO TABLA.

A.

A*Rgumentum*ok, mellyek a' maga korbácsoláſt oltalmazzák. Pag. 209-219.

B.

B*Aliták*-é a' fel-ſzoval éneklők? p. 126.
A' Bűjt ſok féle, némellyik jo, s' némellyik meg-vető. pag. 186--188.
A' *Biblia* olvasásának nem engedését, hamiſſan költőttéké az *Evangelicus*ok a' *Jeſuitá*kra? pag. 219---222.

C.

C*Alvinus*nak dicséreti némely Pápiſtáktul. pag. 5.
A' *Calviniſtá*knál kemény tőrődés vagyon. pag. 6.
A' *Calviniſta* Vallás *Ujjé*? pag. 12.
A' *Calviniſta* prædicátorok hivatala igaz. pag. 18.
Fel-ſzenteltetéſek-is helyes. pag. 19.
A' *Calviniſtá*k tudománya, fellyebb-is hághat. 1517. eſztendőnél. Mert, ſajátjok a' *Pater*ek, *Apoſtol*ok, ſőt maga *Chriſtus*-is. à pag. 26. ad 52.
A' *Calviniſtá*k Commendáltatnac némely tudoſs Pápiſtáktul; ellenben, tudatlansággal vádoltatnak némely Pápák. pag. 53. 54.

MUTATÓ
A' *Calvinista* lelki-tanitók, miért mondatnak Prædicátoroknak? pag. 96.
A' *Calvinista*kra fogot dolgokat, nem biszi-el a' szeretet. pag. 55.
A' *Catholicus*i név, nem mindenkor tészen igaz Ecclesiát. pag. 88-91.

D.

A' *Dialectica*, szenvedé erőszakot, a' Korbácsolást nem javallot *Calvinista* embertül? pag. 224--227.

E.

Az *Evangelicus*ok, igaz tagjai az *Ecclesia*nak. pag. 7.
Az *Ecclesia*, sokszor el-tévelyedik. pag. 73-76
A' sok Egység közöt, némelyik egyenes, másik tompa. pag. 87. 88.
Az *Evangelicus* Doctorok, rettenetes halállal multaké-ki, s' csak ük voltaké ollyanok? pag. 206--209.

F.

Feles Pápisták közöt valo Tudománybéli Egyenetlenségek, szám-szerént HAROMSZAZ EŐTVEN NEGYEK. pag. 227--288.

G.

Gergely Doctornál mit tészen e' szó: *Meg-feszitteség*? pag. 199.

H.

Hamis Propheta kicsoda? pag. 68.
Az Hit, teszi-é embert Isten előt kedvessé? pag. 91. 92.
Az Halottakat, miért kel ének szoval, s' *processio*val kisirni? pag. 99.
Hit-é az, mely igiretekhez támaszkodik? pag. 117--220. Elég-é CSAK ez, Isten előt való meg-igazulásra? pag. 120--122.
Az Hit, s' maga meg-korbácsolás között, nagy külömbség vagyon. pag. 181--184.

I.

A' Szent Irást, sok Pápisták becsteleniti. pag. 101.
Imádkozhatunk-é a' meg-holtakért? p. 122. 123.
A' *Jesuita*k mint becsüllic a' *Calvinista* Prædicatorokat. pag. 159. 160.

K.

A' maga-Korbácsolás, hallatlan volt régi időben. pag. 8.
A' Kősség, kötelesé-é Papja Tudománya meg-itélésére? pag. 76---78.
A' Kereszteléshen, minémű dolgokat kel el-távoztatni? pag. 84---86.
A' Korbácsolás, Hitből vagyoné? p. 93.
Kedvesé-é Isten előt, a' Sz. Irásban nem parancsoltatot dolog? pag. 92.
A' magát meg-Korbácsolás, Isten kedve ellen vagyoné? pag. 104. 105. Isten tiszteségét nézi-é? pag. 108---112. Vagyon-é gonoszság benne? pag. 112---117. *Uj* ez. Ellenkezik a' Kereszt-

reſztyényi hittel. Irtozásra méltó, s' nem Catholicusokhoz illendő. pag. 128--147. Ennek oltalmazására elő-hozot erősséged meg-fejtetnek az *Exceptio*kkal eggyűt. pag. 141--144.
A' magok meg-Korbácsolók, miért kárhoztatták régyen? pag. 148--152.
Kellé attul irtózni kereſztyén embernek? pag. 152--155.
A' *Korbács*ot oltalmazó *Jeſuita*, az ellen irt *Calviniſta* ember Tractájának, felére sem felelt-meg. pag. 167--169.
Korbácsoltákémeg magokat a' régi Szentek? pag. 200--206.

L.

Lőrté ellenkezés, a' maga-Korbácsolását gyűlölő *Calviniſta* ember irásában? pag. 288--290.

M.

Mérges té j mellyik *Eccleſia*ban vagyon? pag. 7.
Mellyik *Eccleſia* merült vétekben? pag. 9.
Micsoda ez helynek értelme: *Hijában tiſztelnek engemet emberektűl talált parancsolattal*? pag. 150--109.

N.

Nyomorék csigázás. é ez: *Ne hidgyetek minden lelteknek*? pag. 224.

O.

Oktalanul csigáztatik-é ez: *Viſgállyátok az irásokat*? pag. 223.

P.

A' Pá-

A' Pápiſta Valláſt *Ujnak* mondgyák ſok Pápiſták. pag. 12.
A' ki Pápiſtává akar lenni, hogy hogykel a' Pápások vallásat ſzent iráſi ſerpenyűben vetni, arrúl valo nem kicsiny gondolkodás. pag. 57---68.
Parancsolva volté, hogy az Apoſtolok ruhájokat a' Szamárra tericsék? p. 100
Vagy, hogy ágakat vigyen Urunk eleiben a' Kőſség? ibid.
*Phariſaus*ok kicsodák? pag. 103.
A' Pápiſtáknak Ezered réſze sem tanit ugy az Elég-tételrűl, mint a' *Jeſuiták*. pag. 162---166.
Szent Pál, Korbácsolta-é meg magát? pag. 189--191. Hogy hogy hordozta a' Jeſus őldőklését testében, s' miképpen tőltötte-bé az ű ſzenvedéſe maradékját? pag. 196---198.
A' Pateréket ſok Pápiſták nem becsűllik. pag. 71. 72.

R.

A' Régiségbűl jo-é meg-probálni az *Eccleſia* igaſságát? pag. 21.

S.

Sok Pápiſtáknál nincsen Tudománybéli Eggyeſség. pag. 15---17.
Sok Pápiſták nem egyegyeznek az Atyákkal, s' *Concilium*okkal. pag. 78--82.
Szakállát, Lelki-Tanitonak el-nyiretni, jo-é? pag. 145.

T.

Az igaz

Az igaz Tudománybéli *Succeſsio*, az igaz *Succeſsio*. pag. 21. Mely, Sok Pápáknál nem volt. pag. 23.
A' Tanitok hivatalokban, micsoda nem javállando? pag. 85.
Tapperus, tudatlanságbol citáltatotte csonkán a' *Calvinista* embertül? pag. 290--295.

V.

A' *Vulgátát*, ſok Pápiſták kárhoztattyák. pag. 192--196.
Vétkeſnek iſméri magát a' *Vulgata*. pag. 223.

Siralmas szarándoki járásból, csak nem régen haza-érkezett

MALACH DOCTORNAK;

Néhai napkor el-hagyot, s' kicsinységében véle egygyűt oskoláztatot, MELACH tudos Baráttyával való

PAJ-TARSI

SZO-BESZEDE.

Melyben, feje hajtogatásával sápit azon; hogy az ű tőle ő időben el-botsuzot, fényes hirt viselő szives *Jonathánnya*; csekély elmét kezdet viselni; egy *Calvinistának*, a' NAGY-PENTEKI oſtorozás felől való CASTIGALASABAN.

Nyomtattatott 1659-ben.

Egyedül tekertem a' sajtót, s' a' népek közzül senki nem vólt én velem.
Esa. 63. 3.

A' Jésus Christusnak vére, tisztit meg minket minden bűneinkből.
1. Ján. 1. 7.

GYŐZEDELMES AZ IGASSAG!
3. Esd. 3. 12.

MALACH.

ALig köszönthetém, virágzó gyülekezetedet, szerelmes régi paj-társom *Malach*! mindgyárt akada kezemben, egy név nélkül ki-adot nem tudom mitsoda *Calvinista* embernek, a' *Nagy-penteki disciplina* ellenzése felől, te tüled egy árkus Papyrosra ki-tött CASTIGALASA; mellyet midőn fontolva olvasnék; juta eszembe, a' néha napján iffiab korunkban, közöttünk szokásban ment vetélkedés; a' mikor, hol te voltá! *Calvinista* s' rontottad az én vallásomat; hol én oltalmaztam azoknak pártyokat; s' ugy gyakorlottuk egymást. Alig hihetém hogy e' munka a' te tudós, a' dolgot jo-eleve el-látot, s' világos elmédtül származot légyen; mert te régen nem illy tsekélyen oltalmazod vala a' mi igaz *Ecclesiánknak* tiszta finum igyét. Ne nehezteld; (ha tetzik) had állyak én kevesé a' *Calvinisták* seregében; lássuk mint oltalmazod a' *disciplinát* Ha valahol paj-társi beszélgetés esnék, azt tulajdonits az elmebéli gyakorlásnak. Az irásodban való *dolgot* akarom nyomozni.

MELACH.

[DISCIPLINA, az az]

MAL. Ha én *Calvinista* volnék, igy szaggatnám e' szót el egy mástul.

D. Az az: (e) *Decretale* igy ſzol: *Nincsen a' teremtet állatban ollyan, mellyel eleget tegyen teremtőjének.*

I. az az: (f) *Jus Canonicum* azt tanitya, citálván Szent *Ambrus* ſzavait: *Szent Péternek olvaſom ſiráſát, de nem látom bűneert való eleg tetelét.*

S. az az: (g) *Salmero* igy oktat: *Kik Chriſtuſei; azok minden bűnőktől s' bűntetéſektől meg-ſzabadultanak.*

C. az az: (h) *Chriſoſtomus* eſzt kiáltya: *Nem azert veſſünk mi Iſtentűl diſciplinát; hogy bűneinkert eleget teheſſünk.*

I. az az: (i) *Iſidorus* igy beſzél: *A' vétkeknek meg-feddéſe, mellyet Iſten a' mi magunk meg-jobbitásáért cſelekeſzik, nem bűntetes, hanem minket intes.*

P. az az: (k) *Platina*, a' bűnért valo elég tételt *ujnak* mondgya, ezt irván: *Első Vitalianus P. idejében,* (ki ſzéket űle 655. eſzt.) *vűn ez eredetet.*

L. az az: (l) *Landſpergius* ezt adta ki: *Mikor te pœnitentiat tartaſz, ne gondold azt; mint ha a' te bűneidert tennel eleget; mert az akkori te cſelekedeted mitsoda, a' te ſok bűneidnek halmához képeſt? Kiſſebnek iſmérd azert cſelekedetidet, hogy ſem mint azok eleget tegyenek bűneidért.*

I. az az (m) *Joannes Medina* ezt hozza-bé: *Ha a' bűnért meg-gyonó, nem akar-is eleget tenni bűnéért; még-is tartozik a' Pap azt meg-óldozni.*

N. az az: (n) *Nauolerus* irja; hogy *régen, meg tiltatot kőzőnséges helyen, a' bűnert való eleg-tétel.*

A. az az: (o) *Adamus Conzen* ezzel rekeſzti-bé: *Nem mindenkor kivántatik az idő ſzerént való bűntetésért, eleg-tetel.*

e c. Cum Creatura l. 3. tit. 41. de celebrat. Miſſar.

f Cap. 1. diſt. 1. de pœnit. Ambr. libr. 10. in Luc.

g Salmer in Rom 8. 1.

h Homil. 29 ad Hebr.

i Iſid. Peluſiota libr. 1. Epiſt. 344.

k Platina in vita Vitaliani.

l Landſperg. in Enchirid.

m Apud Tannerum tom. 4. Theſ. 1. Schol. Diſp. 6. quæſt. 8. dub. 1. num. 12.

n Volum. 2. gener. 45.

o In 18. Luc. ℣. 18.

E' betőkből álló *Diſciplinát* ſzeretik a' *Calviniſták*, ſajnállyák a' *Pápiſták*; én-is azt momdom azért: *Diſciplina, az az:*

MEL. [*Egy Calviniſtának maga ſzeretetinek tőmlőjétől* ſzármazot, e' Diſciplina ellen valo tracta]

MAL. A' *Calviniſtai* neveztben nem igen győnyőrkődnek a' *Calviniſták*. Nem mondgyák űk azt *Cálvinus* felől; a' mit mi tanitunk *Loyola* Nagy Atyánkrul, (p) *kinek az ő elmejét az Iſteni világoſſágtul, nem kőlőmbőzőnek állattyuk ők penig igy beſzelgetnek:* (q) *Nem azert tartyák ők az ő Doctoroknak iráſit igazaknak, mert ők irták, hanem hogy, a' Szent Lelek kőnyvéből adták-ki.* A' (r) *Jeſus Chiſtus* ő nálok, az ő *hiteknek vezére*; nem *Calvinus*; maga ő felőle még a' miéink-is azt mondgyák: hogy (s) *csudálhoz áſra méltó éles elmevel birt, s' valoban dicséretre méltó férfi volt; ha annyi vétek nem volt volna benne,* noha ez utolſo czitkelyke, miénk; mellyet mivel *Calvinus* ellenſége mond ő felőle; talám hitelt ſem adnak néki a' *Calviniſták*. Ezt-is irásban hadták: (t) *Calvinus, a' Catholicuſok vallásának megczáfolásán kivűl; oly édeſséges s' ſzorgalmatos magyarázoja az iráſnak, hogy ha az arany pohárban mérget nem kőſzőnneel,* (ezt-is az ő ellenſége mondgya) *még a' Catholicuſok-is édeſden olvalhatnák iráſit.* Miért irod *magát ſzeretőnek* azt a' *Calviniſtát*? talám azért, hogy magát né ſanyargattya? Ha ugyan jozanon kell hoz-

p Caſpar Sanctius Jeſuita, in Epiſt. dedicatoria Comment. in Eſaiam ad Ignat. Loyolam.

q Auguſt. Epiſt. 19. ad Hier.

r Sid. 12. 2.

s Florimundus Raimũdus de nativi. hæreſ. l. 7. c. 10. Panigarola. lect. 2.

t Stapletonus præfat. ad Antidota Evangelica & Apoſt. oper. Tõ. 3.

hozzá szollani; *nagyob tőrődés* vagyon ő bennek hogy sem mi bennünk, mert mi azt tanittyuk: (u) *Hogy ha kicsiny bánat vagyon-is a' pœnitentiát tartóban, de meg-is vetke meg-botsáttatik.* Bezzeg ők it külőmben vallanak, ne nehezteld hallani: (x) *Az Isteni kegyelem nem szál az emberben, hanem a' Léleknek* IGEN NAGY *hartzával.* (y) *Erős tőrődes vagyon ő nálok az őrők életre, s' csak azok nyerik-meg az Isten irgalmasságát, kik lelkek ismeretiben* MEG-SEBESEDNEK. Méltán-is, akar hova tekincs; mert: (z) *szaggatni kel a' szivét;* (a) *bánkodni; s' foházkodni, mint a' gyermek szülő.* Efféle tselekedi osztán azt, hogy illyen *tőmlőt* (szerezzen: (b) *Imé az én szivem meg-szakad, mint az uj borral töltőt* TŐMLŐ, *kinec szája ninesen nyitva. Kimondom azért, s' meg-nyitván az én ajakimat megfelelek.*

MEL. [*Teste kecsegetésére, poshat mérges tejet szopot,* ez a' Calvinista.]

MAL. De hogy *kecsegetik testeket.* Látom inkáb azt, hogy a' mely ű (c) *utok szerzetnek mondatik; a' szerént szolgálnak Istennek.* Ha a' (d) *testül s' vertül* kérdenének tanátsot; nem szenvednének vallásokért ennyi mocskos gyalázatot; de szemmel látot dolog; hogy sok (e) *csufolásokat* s' néha *tőmlőtzőzéseket-is viselnek* (f) *világnak s' Angyaloknak* merő *csudáivá* lőttenek. Lám a' *Tőrőkők* közőttis sokaktul meg zaboláztatik a' test; (g) *nem kevesen járnak telben mezitelen testel; meg szaggattyák azt; sok ideig semmit*

u Roffensis Episc. art. 5. Maldon in Summ. qu. 16. art. 1. Acosta l. 5. de salut Indorum c. 11.
x Roffens. Ep. art. 12.
y Bellar. l. 2. de penit. cap. 19.
z Joel. 2. 13.
a Mich. 4. 10
b Job. 32. 19. 20.
c Csel. 24. 14
d Matt. 16. 17.
e Sid. 11. 36.
f 1. Cor. 4. 10.
g Septemcastrensis c. 14. To. 3. Hist. Saracen.

mit sem esznek; de mivel hogy (h) *a' testnek gyakorlása kevésre hasznos,* vallyon s' annak micsoda lelki izit érzik? Hát, ugyan *poshat mérges téj* vagyoné a' *Calvinista* vallásban? Honnan tudod? Azt kellene néked ugyan-is végére hajtanod. Emlitek illyen *mérges tejet:* (i) *O; e' mi mostani időnkben, sűrű setétség gel beborittatot tudomány!* Vagyon elmémben illyen-is: (k) *A' konkoly, az Vrnak ssent gyűlekezetit, mint valami bűdős kelevény meg vesztegette.* Eztis méltó elől hozni: (l) *Jaj el-vesztették ez emberek a' menyországnak kulcsát, mely által be-kellene menni az égben!* Volt néha oly vallás, melyben (m) *az embernek lelke, közel tudományabeli halálához.* Találtatot illyen mondás-is: (n) *Az igaz Evangelium hellyet, uj találmány vagyon; s' igen meg-vesztegettetet az Isten beszéde.* Még ama' sem felejtetet el: (o) *Bezzeg undok kelevény fogta mostan el az Ecclesia testét!* Ha efféle dolog vagyon a' *Calvinista* vallásban, méltán mocskos köntősben öltőzhetik. De hald meg, még ellenséginekis, felőle tőt itileteket! (p) *Az Evangelicusok, igaz tagjai az Ecclesiának, noha sokban a' Romai Ecclesiatúl külőmbőznek.* Más-is illyenképpen beszél: --- (q) *Nem tagadhattyuk, hogy a' Reformatusok tudománya igaz nem volna.* Ugy tetzik ezek nem

h 1. Tim. 4. 8.
i Synodus Remensis circa An. D. 991. c. 28.
k Lambert. Schaffnaburgensis, Monachus Hirsfeldensis circa An. 1078. in Chronic.
l Brigitta circa Anno. 1370. libr. 4. revelat. c. 132.
m Baptista Mantuanus circa Anno. 1500. in 4. Fastor.
n Henricus Cornelius Agrippa l. de vanit scient. c. 91. pag. 485.
o Bernhardus Serm. 35. in Cant.
p Georg. Cassander de officio pii viri pag. 20.
q Petrus Suavis in Histor. Concil. Trident. libr. 1. pag. 62.

r 2.Kir.4.40 nem mondgyák azt: (r) *Méreg vagyon a' fazékban!* Azért tetzik neked *poshat mérges tejnek*, mert meg nem izelitetted. *Dulcia non novit, qui non gustavit amara.* A' tormában eset féreg, csak a' maga házát szereti; Ugy hogy: *Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.*

MEL. [*Az Evangelium szerént, mi magunkat keresztyénül sanyargattyuk.*]

MAL. Nem látok ollyat az *Evangeliumban*, hanem ha *más* a' te *Evangeliomod*, melynek vételétül meg tiltot az (s) *Apostol.* Azt irják a' tiéid, hogy (t) *hallatlan volt az előt a' pœnitentia tartásnak afféle modgya*; ha az *Evangeliomban* vagyon, nem volt *hallatlan* (u) *A' Gőrőg Ecclesiáknál sem volt tudásban*; maga azok-is nem egyszer kétszer forgatták az *Evangeliomot.*

s Gal. 1. 8.
t Monachus Paduanus in Chron. 1260.
u Gretserus libr. 1. de Disc. c. 10.

MAL. [*Az eggyüeket meltatlanúl irtoztató Patvarkodás ez.*]

MAL. [Jó *Pásztornak* tartom azt, ki mikor veszi eszében nyájára következendő mételyt, (x) *gyenge bárányit ő lében hordozza s' a' maszlagtúl oltalmazza.* (y) *Béres* az, nem pasztor, ki szemlátomást *juhait*, prædás, torokban ejti. Mellyik job az eggyüeknek, (z) *a' szelnek étele, vagy az Evangelium abraka?* Nem tartom aztis *patvarkodonak*, ki vallásának sokszori meg-sebesitéséért, az tet háborgatokkal szemben szál, előtte viselven ezt: (a) *Legyetek mindenkor készek meg felelni, nagy alázatossággal és becsülettel azoknak, kik számot akarnak venni, a' ti bennetek való reménségrül.*

x Esa.40.11
y Ján. 10. 12. 13.
z Dantes Aliger. de Florentia circa Ann. 1303. Cantic. 29.
a 1.Pet.3.15

Sokszor

Sokszor a' mi nyughatatlanságunk oka, hogy a' *Calvinistáktúl* győző irásokat veszünk. Alig ha nem attul indittatot a' *disciplinát* nem javallásnak irojais.

MEL. [*Mélto* CASTIGALAS ez.]

MAL. Nem *Castigalas* ez, hanem masticálás; itillye meg a' szent irást gyakorlot s' *Catholicus* doctorokat forgatot keresztyen elme! Nagy vétek ez mi bennünk (meg bocsás) jo Barátom! hogy ha valami beszélgetést inditunk a' *Calvinistákkal*; mindgyárt a' (b) *Lamech* kérkedékeny köntösébé oltözünk, s' mindenkor *győzőknek* kiáltyuk magunkat. Azonban, (c) *nyertesseb* a' kis *David, a' parittyával s' kűvel*, hogy nem bajnaktársa, az ő *fegyverevel.*

b Ter. 4. 3.
c 1.Sam. 17. 50.

MEL. [(d) *Lesznek az emberek magok szeretők; karomlok; patvarkodók; győnyőrűségnek szeretői; az Istenes élet szine mutatók, de annak erejének meg tagadoi. Ezeket el-távoztassad!*]

d 1.Tim. 3. 1. &c.

MAL. Vert viszen veretlent *rokon!* Fejünkre vakarunk ez helybül; bár ne-is emlited vala! Hald-meg mit mondanak a' miéink! (f) *Csak nyőgünk s' sirunk, hogy az Ecclesia tetétül fogva talpig igy megvesztegettetet, ugy hogy; kiknek kellene a' fősvenységet tiltani, magok azok.* Közönséges *Conclusomot* csinál egy valaki, s' igy szól: (g) *Az egy eretnekségen kivül, nem hiszem hogy legyen oly vétek, melyben mi reszt nem vöttünk legyen.* Ha csak *szinérül* panaszolkodol az Istenes é-

f Ruardus Tapperus in Oration. Fheol. fol. 199.
g Stapletonus in Relection controv. 1. 4. 5. art. 3. p. 158.

 letnek;

h Claudius Espensæus in 1. Tim. p. 374.

letnek; tud meg eztis: (h) *Jaj e' nemzetségnek! mert ebben a' gonosz hypocritaság el hatalmazott, mint a' bűdős terjedő kelevény.* Ha *győnyőrűséget forgat,* igy ércs. (i) *Iaj ki rut ánlog, hogy az emberek szeretik a' tisztátalan életet.* Hogy dicsekedhetel hát az elől hozot hellyel? Vagyon egy kis ravaszság nálad, mert elhadtad azt (k) *Szidalmazók* s' ollyakis: *kik embrek cselédi kőzzé bé szinlik magokat; s' a' sok fêle kivánságokkal fel indittatot Aszonyi állatokat meg csallyák, azokat meg kőrnyékezven.* Nyilván e' volt oka; (ugy hallottã) hogy *disciplinát* mozgat e' *Calvinistais,* mert buzájábã vetettűk volt sarlonkat. Mégollyak-is ki csiráztak ám az (l) *utolsó időben, kik meg tiltottak az házasságot, s' afféle eledeleknek megételet, mellyeket Isten teremtet.* Kik ezt mõdgyák: (m) *Nẽ lakhatik az eggyűt Istennel tellyes ßivel, ki meg-házasodik az Aßßonyi állattal.* (n) *A kinec felesege vagyon, nem Istennek, hanẽ e' világnac ßolgál.* (o) *Az házassági szokásban, senkinek nem adatik a' Sz. Lelek* (p) *Menten el-meg yen a' jó Lélek az házasoktul, mihelt ágyas házokbã bémennek s' hozzájok járul a' gonosz lelek.* Az Isten adta étel feiől-is igy szollottanak: (q) *Bőjtben a' hus ételtűl, meg kell embernek magát fogni. Tolosanus* penig ugyan meg-égettették, az hus meg-ételert. Im látod, a' bárány iszik a' folyo vizen a' farkason alol, még-is ő zavarja-meg a' vizet!

[*Tenéked jo Uram! Istennek Szent malasztyát kivánom!*]

Deo gratias! De hogy kivánod! Hát miért

i Idem. in Com. Tit. 1. pag. 67. Gravamina Principum & Statuum Imperii art. 75. & 91. Cornelius Agrippa de vanit. scient. cap. 64.

k 2. Tim. 3. 2. 6.

l 1. Tim. 4. 1. 3.

m c. Hospitiolum 17. dist. 32.

n c. Ex parte tua 9. l. & tit iisdem

o c. Quicquid caus. 32. q. 2.

p In Revelationibus Brigittæ l. 1. c. 26.

q Bellar. l. 2. de bonis opperibus in part. c. 5.

q Slejdanus Anno 1638.

miért mondod ezt, hogy (r) *az eretnekekért s' hittűl szakattakért nem kel imádkozni?* De ez mullyék.

MEL. [*Egy uj Evangeliumi tejen ßoptatot embernek, magátul kőltőt beszélgetése, akada tegnap előt kezemben.*]

MAL. Uj? más az. Nints nékűnk *Catholicusoknak* nagyob *Argumentumunk* az *eretnekek* ellen; mint hogy, az ő *Evangeliumok Uj.* De ezt senki ne csudállyá; mert (t) Christusnak-is az Apostollal ez mondgyák vala: (t) *Micsoda uj tudomány ez?* (u) *A' Nazarenusi nevezet-is a' Sidoknál oly uj vala, hogy ugyan, a' magát ugy neveztetet, eretneknek hivatik vala.* Te előtted a' *regiség* vagyon, mely felől igy érts: (u) *Hallottam sokaktul illyen mondást; ha az Evangeliomot a' régiségben nẽ találom, nem hiszek néki. De ezeknek azt mondom, hogy énnekem regiseg helyet vagyon az Ur Jesus Chistus, a' kinek nem engedni, nyilván való veßedelem.* Azt mondgya másis: (x) *A' Pogányok a' régiség nevezeti alat, igasságot oltalmaznak; mint ha a' régisegtűl fűggene az igasság* (y) *Nem kel a' mi Atyánknak parantsolatiban járnunk a' gonoszban.* Szép mondása amaz egy miénknek. (z) *Nem kel megpirulni azért a' regiségnek, ha ő nálánál jobbat talál ki az Ujság.* Ez-is: (a) *Kel valamit tulajdonitani a' régiségnek, de nem a' sok esztendőert, mert az bolondság volna, holot ekképpen a' vétkeket is kellene javallanunk, mellyek régiek, hanem az igaz tudomány szerzi a' jo regiséget.* Ezt sem hagyome-l; (b) *A' mely regiség a' szent*

r Azorius l. 9. Instit. c. 31. §. Sexto quæritur. Bellar. libr. 2. de missa cap. 6. Cornelius à Lapide in h. l.

t Marc. 1. 27

t Csel. 17. 19

u Arias Mõtanus in Matt. 26.

u Ignatius Epistol. ad Philadelph.

x Augustin. Nov. & Vet. Test. q. 114.

y Ezech. 20. 18.

z Durandus in Speculo part. 1. Summar. 1. Num. 33.

a Alphons. à Castro l. 1. advers. hær. cap. 7.

b Andreas Fricius libr.

szent irással ellenkezik, vétkes az, s' nem kel annak semmi méltoságot tulajdonitani. Hozzá adom ezt-is: (c) *Nem kel azokat halgatni, kik mindenkor csak a' régiséghez támaszkodnak: mert nem mindenkor job, a' mi régib.* A' magunk emberinek irásibul, meg-probálom én azt, hogy sok dolog a' mi vallásunkban *uj*, s' a' *Cálvinistaké régi.* Vigyázz reá: (d) *Mikor Hildebrandus, Henricus Császár ellen, a' székből levettetésnek méltoságát prætendálná; azt ő benne* UJSAG*nak mondák.* Hald-meg ezt-is: (e) *Az Eugenius P. Oratori, mindenűt* UJ *tudományt hirdetnek vala.* Ugyanis, (f) *az Ur Vacsorájának két szin alat valo osztogatása tőb ideig tartafen ezer esztendőnél Christus szűletése után, az után változék-meg. Ujság ez!* (g) *A' kenyérnek s' bornak, Christus testevé véreve változásának állatása, ezer két száz tizenőt esztendőben hozaték-bé derekassan. Ujság ez!* Vallyon s' kicsoda emlekezet, *első s' második meg-igazulásrol*, egész ezer ot száz esztendeig? *Ujság ez!* A' *Tridentumi* Synat előt, ki vallot *hét Sacramentumot*, s' hol tiltatot-meg az hitnek ez életbéli bizonyossága? *Ujság ez!* A' *Jeronymus* deákra forditot *Bibliája*, hol volt az *Ecclesiaban* ezer esztendeig? nem régen mondaték felőle; hogy (h) *az a' szent s' hiteles Biblia, mellyet senkinek nem kel megvetni. Ujság ez!* Lássuk a' *Calvinista Ujságot!* Igy szol némellyikűnk: (i) *Azt mondgyák a' Reformatusok, hogy az Isten Ecclesiájában, semmit sem kel tanitani, hanem csak az Istennek tiszta igéjét.* Nohát *régi e*

4. de Eccl. cap. 7.
c Cladius Espensæus libr. 2. de adorat. c. 8.
d Sigebert. in Chronic. ad Anno. 1088.
e Antoninus part. 3. tit. 22. cap. 16.
f Cassander de Cons. art. 22.
g Bellar. lib. de Euch. l. 3 cap. 23.
h Concil. Trid. Sess. 4 Decret. 1. 2.
i Bellar. lib. 4 de Verbo Dei. c. 3.

régi e' vallás, mert a' Szent irás *régi!* Ismét. (k) *Ők, az ő Ecclesiajoknak tisztaságát, az első őt szaz s' hat száz esztendőkre, fel-viszik.* Jol vagyon! Mi fogjuk a' *Calvinistákra* az *Ujságot*, de mi reánk a' (l) *magunk emberi.* Bár igy szollyanak azért a' *Calvinisták*: (m) *Minket ujitonak neveznek, s' minden gyalázattal illetnek; mellyel mi semmit nem gondolunk, mert akkor szereznek nekűnk a' mi ellenségink eget.* Nem minden *ujságot* kel meg-vetni; mert Urunk-is (n) *uj parantsolatot ada*; (o) *Uj az ő Testamentuma*, mellyeket ki vetne meg? Azt az *ujságot* nem kel azert javallani, mely nincsen véve az *Apostoloktul*; máskeppen: (p) *Az az igaz, a' mely elsőben volt, a' volt elsőben, a' mely az Apostoloktol vétetet.* Hát ugyan *tegnap előt* akadot e' *Dialogus* Kezedben? Igazán mondád, mert *tegnapnak* joval-is *előtte.* De ezt néked meg-bocsátom, mert tudő a' mi szokásunkat, kik (q) *máskeppen szoktuk ki-mondani a' dolgot, hogy sem mint szivünkben vagyon el-reytve.* Bár mulattál volna egy keveset véle, talám erősseb *Argumentumokat* gőrdithettél volna a' *Calvinista* eleiben.

MEL. [*El-titkoltad nevedet; talám azért, hogy ha ki terjedt hiredhez illendőt nem találtál volna irogatni, nagyob tzégert emeltel volna tudományod gyalázására; vagy talám nincsen neved s' azt keresed ez irassal.*

MAL. Mit árt? Hiszem tudod hogy *Calvinistával* vagyon dolgod; csak *cortex* ez, né *vortex.* Nem egy s'nem két kőnyvben va-

k Bellar. lib. 4. de Eccl. cap. 5.
l Sorbonistæ pag. 318. 667. Vindic. Censur.
m Basilius c. 6. libr. de Spir. Sanct. ad Amphilochium.
n Ján. 13. 34.
o Matth. 26. 28.
p Tertull. adv. Marc. libr. 4. c. 5.
q Toletus l. 4. Instruct. sacerd. cap. 21. num. 4. Sotus libr. 5. q. 6. art. 2. Maldonatus ad cap. 2. Joan. ℣. 19.

ben vagyon *Anonymia*, mellyért nem szokták az eszesek meg vetni a' munkát, mert nézik a' *dolgot*; lám teis ki hattad a' tiédet a' *Castigálasbul*. Mind az által *Anagrammatismusban* meg találod annak a' *Calvinistának* nevét, csak bocsásd gondolkodónak elmédet. Nem hiszem hogy
r Ján. 8. 50. (r) *diesőséget keresse*; mert az affélét vadászo, tzégérben kőti, mind *nevét magát*,
s Matt. 6. 10. hogy (s) *láttassék az emberektűl*, mellyet ő el titkolt. Nem gondolom aztis, hogy *tudománya gyalázattyát* séltette volna, neve ki nem nyilatkoztatásával;
t Csel. 6. 10. mert igasság vagyon irásában, s' (t) *ki álhat ellene?* Ha ki nem támadot volna Istene igye mellet, amaz eset volna rajta:
u Ezech. 34. 4. 8. (u) *Az erőtlent nem erősitettétek, az el esetttet viszsza nem hoztátok, s' az el veszettet meg nem kerestetek. Elek én Isten! ha meg nem keresem ezt, hogy az en nyájam ragadományára hagyatot minden mezei vadnak.* Elég azért néki az, ha (x)
x Luk. 10. 20 *neve az égben fel vagyon irva*, ha a' földőn halgat-is.

MEL. [*En, csak TE Vramnak nevezlek.*]

MAL. Magánakis a' Felséges Istennek ez néha neve: (y) *Te!* olykor: (z)
y Ter. 32. 12 *Te Vram!* hát mi (a) *fergek*, s' (b) *a'*
z Csel. 1. 21 *semminél semmibbek*, sainálnóké, azt fel-
a Job. 25. 6. venni. Mind az által meg tudgyad: *Ho-*
b Esa. 40. 17. *norantis est honor!*

MEL. [*Kivagy? honnan jőttel?*]

MAL. Talám meg ijedtél? mert a' batortalan szokta ezt kérdeni a' setétben: *Kivagy?* Mindazáltal, ha a' mérész *Jo-*

*sue*szive vagyon nálad, s' azt kérded: (c) *Mi kőzzűlünk való vagye?* Azt felelem: Nem. Hát? *Az Vr seregebűl* való (d) *keresztyén*. Ezt tudakozod: *Honnan jőttem?* (e) *Tudom én honnan jőttem s' hová megyek.* Meg se gondold hogy ezt mondgyam: (f) *Az egesz földet bé kerűlvén el jartam, s' onnét jővők.*

c Jos. 5. 13. 14.
d Csel. 11. 26.
e Ján. 8. 14.
f Job. 1. ℣. 7.

MEL. [*Kitűl vőttél hatalmat erre, a' miben magadat avatod?*]

MAL. (g) *Enis kérdelék* tégedet *egy dologra, melyre ha meg* felesz; *énis meg mondom, honnan vőttem az hatalmat.* Azt kérdem: Vagyoné ti kőzőttetek *tudománybéli eggyesség* vagy nincs? Ha vagyő; nem hellyesek hát ezek: (h) *Tobias, Judith, Bőlcseseg, Macchabeusok kőnyvei a' Canonban vadnak.* Ellenben. (i) *Az igaz Ecclesia, ezeket a' Canonbul ki rekeztette.* Ismét: (k) *Esdrasnak két utolsó kőnyvét bé kel venni.* Ellenben: (l) *Apocryphusok, Esdrasnak harmadik s' negyedik kőnyvei.* Ide való ezis: (m) *Baruch nem Canonicus kőnyv.* Ellenben: (n) *Igenis Canonicus kőnyv a' Baruché.* Illyentis láttunk: (o) *Egyenlő becsűletűek a' traditiok, a' meg-irt kőnyvekkel.* Ellenben: (p) *Nincsen semmi oly dolog, mely az Evangeliommal egyben hasonlittassék.* E' sem marad el: (q) *Nagyob hatalma vagyon a' Conciliumnak, hogy sem a' Nagy-papnak.* Ellen-

g Matth. 21. 24.
h Concil. Trident. Sess. 4.
i Pererius præfat. in l. 16. Comment in Daniel. p. 742. Antoninus Archiepisc. part. 3. tit. 18. cap. 5.
k Genebrardus in Chronol. pag. 90.
l Bellar. lib. 1. de Verbo Dei c. 20.

m Joan. Driedo libr. 1. Catalog. script. cap. 4. ad difficult. 11. n Bellar libr. 1. de Verbo Dei cap. 8. o Concil. Trid. Sess. 4. c. 1. p Vergerius Epist. ad Reg. Polon. fol. 119. q Occanus libr. 6. part. 1.

Ellenben: (r) *Fellyeb való a' nagy Pap a' Conciliumnál. Vagyon illyenis:* (s) *A' Christus csak emberi termeszeti szerént kőzben jőro.* Ellenben: (t) *A' Christus Isteni természeti szerentis, kőzben járo.* Eziskövetkezik: (u) *Nem eleve el-látzot érdembűl választot Isten.* Ellenben. (x) *Isten hathatóképpen némellyeket, jo elein meg-látott érdembúl választot.* Ezt se hadgyuk el: (y) *Isten elégséges kegyelmet ád némellyeknek a' meg téresre; de az nékiek, nem hatható az idvességre.* Ellenben: (z) *Ellenkeznek ezek egy massal; elégséges kegyelmet ád Isten a' meg téresre, s' még-is ember meg nem tér.* Még illyenis vagyon: (a) *Az ujjonnan szűletet gyermekben, nem találok ollyant, mely bűnnek nevez tethetnék.* Ellenben: (b) *Nem igaz az, hogy a' kicsiny gyermeknek nem volna vétke.* Ez már rendben: (c) *Némely vétkek természetek, szerént, bocsáthatók.* Ellenben: (d) *Nem tetzik az nekem, hogy némely vétkek bocsáthatók legyenek.* Nem kicsiny ellenkez és ezis: (e) *Hogy némellyek meg ternek, vagy meg nem ternek, az embernek szabad akarattya annak oka; mely által, veszi az Isten kegyelmét ha akarja, s' ha nem tetzik, meg véti.* Ellenben: (f) *Nem azért megyen végben, emberben az Isten kegyelme, mint ha az embernek akarattya egy yűt munkálkodnék azzal.* Nem marad-el ez-is: (c) *Ki látot tu-*

r Canus lib. S. Locor. c. 5
s Bellar. lib. S. de Christ. cap. 3.
t Suarez in Thom. 1. q. 1. art. 2. disp. 4 Sect. 5.
u Bellar. lib. 2. de grat. & Liber. arbit. cap. 9.
x Becanus in Theol. Schol. part 1. tract. 1. c. 14. p. 146.
y Bellar. lib. 1. de grat. & liber arbitr. cap. 12. & 13
z Paulus Bennius in libr. de efficac. grat. Clementi VIII. dedicato cap. 14.
a Durandus in 1. Sent. dist. 30. q. 2.
b Bellar. lib. 5. de amis. grat. & statu peccat. cap. 6.
c Communi sent.
d Biel. 4. sent dist. 16. q. 2. art. 1.
e Becanus de auxil. grat. part. 2. cap. 3. thes. 6.
f Bellar. libr. 1. de grat. cap, 12. & 13.
c Comm. Sent.

tot tulajdonittatot igasságot? Ellenben: (d) *Sokan a' jámbor s' tudos Catholicusok azt állattyák; hogy nem lehet egyéb igasság által meg tartatnunk; hanem ha Christus igassága tulajdonittatik nekűnk.* Tudom én magadis ebben vagy; hogy *a' jo cselekedeteknek nagy érdeme vagyon;* de más azt mondgya ellened; hogy (e) *sok Catholicusok tagadták a' jó cselekedeteknek erdemét.* Ha tűled kérdeném, teis *hét Sacramentumot tartanál;* de meg vallya egy valaki; hogy (f) *nem mind egg yeznek abban meg a' mieink.* En el hiszem, náladis (g) *nem szakaztya el a' parazna élet az házasságot,* de mások, (h) *elégedendő okát adgyak a' szakadásnak, ha parázna élet találtatik az hazasok kőzőt.* Mind ezek, s' tőb nem csak száz efféle, ugy tetzik derek dolgokban akadályoskodnak; kiket a' *tudománybéli egg yességnek* meg tartásaért, el kel neked igazitanod. Ha penig viszszálkodást találsz kőzőttők; nem lesz az igaz: hogy ti nálatok (i) *a' tudománybéli egg yesség teszen igaz Ecclesiát.* Ha le nem csendesitheted a' pert: (k) *én sem mondom meg neked, micsoda méltosággal cselekeszem ezeket.* De tudom, hogy ezek gyors elméd előt csak kőnyű pozdorják; im valamit jelentek meg a' *Calvinistának adatot hatalómban.* Ha az (l) *oroszlán vagy medve, Attyádtúl* reád bizattatot *juh seregre* el megyen, hogy azt meg szaggassa, vagy barlangjában bé hajcsa: valyon s' *lelked ismereti* nem viszene téged arra; hogy az alattomban járo ellenségnek ellene ály s' az

d Staplatonus libr. 7. de Justif. c. 9.
e Vega opusc. de meritis q. 4.
f Gregor. de Valentia l. de numer. Sacr. cap. 3. & 7.
g Concil. Trid. Sess. 8. sub Pio IV. Can. 7.
h Erasmus in Annot. 1. Cor. 7. Cajetanus c. 19. Matth.
i Bellar. lib. 3. de Eccles. cap. 5.
k Matth. 21. 27.
l 1. Sam. 17. 34. 35.

Isten *fegyverével* a' környül forgolodgyál? Igen-is. Úgy hallottam, el ízenvedték volna a' *Calviniſtak*, az ő ellenek irt minapi TÜKRÖT OCULART; sőt amaz irva küldöt veresbeli szennyetis, csak másottan ottan ne esnék ellenek. De la hogy(n) *mikor* ük *békeséget szeretnek, mi viadalhoz készülünk.*

M. G. a' nevezetben; de Jacobé a' szó, s' Esaué a' kéz.

n Solt. 120. ỳ. 7.

MEL. [*Szokot rend szerént hivattále?*]

MAL. A' mely *Calviniſta* felől szollasz, ugy értettem; csak it nem meszsze, leg elsőbennis szép virágzo *Eccleſiaban* hivattatot Tanitói tiſztre; s' a' vala az ő rend szerént való hivatala. Mi nálunk (o) *a' Papoknak fel szenteleſe, meglehet a' kősség hivatala nékül*; de ő nálok az egész Eccleſia mellet ál afféle. Méltánnis; mert a' lelki tanitónak, (p) jó *bizonságának kel lenni a' kivül valóktul*; annál inkáb annak az *Eccleſiának* melyben szállandó, meg kel válaztani azt. Meg-mondotta Urunk: Minden (q) *meg őrizze* magát *az hamis Prophetáktúl, kik kivül juhok, de belől farkasok.* Mely intésnek hogy lehetne hellye, ha ük a' lelki tanitónak hivásából ki rekednének? Bár emberek hijanak lelki tanitótis *rend szerént*, de ugyan Istentől vagyon az *Ezechias* amaz mondása szerént: (r) *Titeket válaſſzon Isten, hogy állyatok ő előtte, s szolgállyatok nekie.* ő mondgya: (s) *Adok nektek, szivem szerent való pásztorokat.* Az Apostolok, mikor Christus azt mondá nékiek: (t) *A' miképpen az én Atyam engemet el bocsátot, ugy enis el bocsátlak titeket*; nem-

o Concil. Trid. de Sacram. Ordin. c. 4.

p 1. Tim. 3. 7

q Matt. 7. 15

r 2. Cron. 29. 11.

s Jer. 3. 15.

t Ján. 20. 21.

nem várák azt, hogy másokis ugy hivaſsanak a' tanitoi tiſztre mint ük; hanem az ő tülök plantáltatot (u) *Eccleſiákban lelki tanitokat válaſztának.* Igy volt néha napján, a' miénknekis effelől való tetzések: (x) *Mikor a' Papot egy jik Eccleſiabúl másikban akarják vinni, meg egy yezzen benne mind a' több Papság, s' mind a' kősség.* Másis. (y) *A' tanitonak válaztáſa a' Papokra s' kősségre nez.* Harmadikis: (z) *Se nki Papságra ne szenteltetſek, hanem, ha a' Papok által meg probáltatik tudománya, s' a' kősség-is felőle jó bizonságot teſzen.* E' penig, ugyan nagy hagyomány: (a) *A' Püſpök ne szentellyen Papot fel, a' kősség tetzése nelkül.* Mert: (b) *az Eccleſianal vagyon a' menyországnak kuleſa, mint menyaßonynal, Peternel pedig nem mint Urnál, hanem ſolgánál.* Ha te igy hivattattál a' tanitoságra halgatóidtúl, jó! de hanem, látod nem tetzhetik.

u Csel. 14. 13. Tit. 1. 5.

x Bulla Eugenii III. in Hiſtoria Otton. Friſingenſis l. 2. de geſtis Friderici. cap. 8.

y Platina in vita Hadriani III.

z c Nullus dist. 24. ex Concil. Carthagin. III.

a c. Epiſcopus dist. ead. ex Concil. Carthagin. IV.

MEL. [*Az Isten Anyaszenteg házának, igaz fel kent Püſpöktül szenteltetzele a' Tanitoságra? mert eleitül fogva ollyan szokás volt az Eccleſiaban. 2. Tim. Act. 14. 22. ad Tit. 1. 5. c 5. 22.*

b Ioannes Ferus in c. 16. Matth.

MAL. Nem fellyeb való a' Püſpök *hatalommal* a' több Papoknál Isten törvenye szerént. Nem vallyák a' *Calviniſták* ezt: (c) *Valaki azt mondgya, hogy a' Püſpök nem fellyeb való a' Papoknál, átok legyen.* A' Sz. irásban a ki (d) *lelki tanitó*, az az (e) *Epiſcopus.* Né egy Püſpököt állat az Apoſtol *Philippi* városban, hanem (f) *sokakat*; értvén azokon a' feles lelki tanitokat. Úgyan is, ha az Episcopus annyit tenne mint

c Concil. Trid. Seſ. 23. c. 4. can. 7.

d Csel. 20. 17.

e ỳ. 28.

f Phil. 1. 1.

Püspök; tehát mikor azt mondgya az A'postol: (g) *Szükség az Episcopusnak egy feleségű ferfinak, s' józannak lenni; csak a' Püspöknek* adna *felseget s' józan életet.* Úgy tetzik, *Timotheusnak fejére*, nem csak *Püspök vetette kezét* hanem (h) *tőb tanitokis*; és igy a'mi Püspökinknekis meg kellene ezt tartani, te penig oly hiszében vagy; hogy (i) *csak egyedül a' Püspök szentelhet, a' tőb Papok penig nem; hanem, keresztelhetnek.* Magadis *Episcopusnak* tartod Sz: *Petert*; de még-is ő magát, (k) *Presbyternek* hija. Sz: (l) *Janosis* ugy szol maga felől. Még a' miéink közzülis, sokan mondgyák azt, hogy *egy az Episcopus s' a' lelki tanitó.* Ercs meg: (m) *az Apostol világossan mondgya; hogy ugyan az a' lelki tanitó a' ki az Episcopus.* Másis: (n) *Régé, ugyan a' vala a' lelki tanitó, a' ki az Episcopus.* Harmadikis: (o) *Városonként rendely Presbytereket, az az, Episcopusokat.* Világossabban szol ez: (p) *Jol meg kel tudni, hogy az Apostol, a' Presbytereknek nevezeti alat érti az Episcopusokatis, s' a' Püspöki nev alat a' Presbytereket.* Mind ezekbúl azt hozom ki; hogy a' *Calvinista* Tanitoknak *Presbyter iumtúl* való fel szenteltetések, *Episcopusok* altal való tselekedet, mert la hogy mind az Isten könyvében, s' mind a' miéinknél *egy a' Presbyter s' az Episcopus.* Hát eleitül fogva csak Püspök szentelt az *Ecclesiában*? Nem ugy vagyon, tanuld meg ezt: (q) *Meg engedtetik a' Gárdgyannak, hogy a' maga Klastromabeliekre reájok vetheti kezeit.* inkáb fénlik ez: (r) *Az Apostolok idejében semmi*

g 1. Tim. 3. 2.
h 1. Tim. 4. 14.
i Bellar. lib. ed Clericis c. 14.
k 1. Pet. 5. 1.
l 2. Ian. ℣. 1.
m c. Legimus dist. 93. (ex Hieronymo Evagrum ad Epist. 85.
n Lombard. libr. 4. Sent. dist. 24. lit. 1.
o Glossa ordin in c. 1. Tit.
p Lyranus in c. 1. Epist. ad Tit.
q c. quoniã dist. 69. ex VII. Synod.
r Georgius Cassãder in Consult. art. 14.

semmi külömbség nem volt a' Püspök s' Persbyterek közöt; ANNAK UTANNA *rendelenek fel szentelő Püspökőket.* Nem *eleitül fogva* volt hát e' szokás! Meg-ént: (s) *Szent Pál Presbyteriumtul szenteltetet fel, nem egy Püspöktül.* Az elől hozot hellyek ellened vadnak; mert nem mondgya azt az irás, hogy *egy Püspök* válaztot *Presbytereket*; hanem igy szol: (t) *Mikor választattak volna*; kik közzül való vala *szent Pális.* De talám *Püspök* volt *Titus*, hogy (u) *Városonként Presbytereket rendelt?* Tagadom, hogy szentelő Püspökké, csak ő tétetet legyen; holot akkor a' (x) *Presbyterium* szentel vala; (y) *nem is vala semmi külömbség a' Püspök s' Presbyter közöt.* A' tőb hellyeket nem hellyessen találtad fel jedzeni; mert *ibi non est, ot ne keresd*; én sem tartozom reájok felelni.

MEL. [*Másképpen meg nem mutathatod*, a' te Püspök által való igaz fel szenteltetésedet; hanem ha, *cum successione personali juncta fuerit consangvinitas doctrina; Tertullianus tanitása szerént.* (mert *Presbyterek* voltak azok.)

MAL. Meg mutatám, hogy *Püspököktül* szenteltetet az a' *Calvinista* fel. (a) *Eggyik személynek a' másik hellyeben való szállása nem teszen successiot, hanem az igaz tudománybéli őrökös meg egg yezés, mely az utolsokat egyben köti az elsökkel.* Soha az *Apostolok* nem forgattak *szémelyi következést*, mikor tudományokat akarták meg probálni, hanem: (b) *Semmit nem mondottanak azokon kivül, mellyeket Moses s' a' Prophetak meg jövendöltenek*; mi penig-

s Stapleton. in Promt. Cathol. Dő. pas. p. 121. Act. 13. 2.
t Csel. 14, 23.
u Tit. 1. 5.
x Tim. 4. 14.
y Stapletonus Relect. Controv. 2. q. 3. art. 3. p. 193.
a Gallasius in Comment. libr. 3. Irenæ. c. 3.
b Csel. 26. 22.

peniglé, mindékor csak a' *successiotnyessük!*
Nezdmeg az Arőtul vet eredetet successiot!
Aron az első; az után: (c) *Eleazar*,
Phinehas, Eliezer, Bocchi, Ozi, Eli, Achi-
tob, Abimelech, Abjathar, Sadok, Achimas,
Azarias, Ioram, Iojadas, Akioram, Pha-
daus, Sudaus, Iculus, Ioatham, Urias, Ne-
ri, Ioas, Silam, Chelcias, Sareas, Iosedec,
Iesus, Ioachim, Eliaseph, Ioachaz, Ioan-
nes, Iadaus, Onias, Simon, Eleazar, Ma-
nasses, Onias, Simon, Onias, Iesus, Onias,
Alcimus, Onias, Iudas Macchabaus, Iona-
thas, Simon, Ioannes Hircanus, Aristobu-
lus, Iannaas, Hircanus, Antigonus, Anaè-
lus, Aristobulus, Iesus, Simon, Matthias,
Iosephus, Iozarus, Eleazarus, Iesus, Ana-
nus, Ismaelus, Eleazarus, Simon, Cajphas,
(ez alat szenvede Urunk) *Ionathas, Mat-*
thias, Elinaus, Iosephus, Iesus, Matthias,
Phinaus. (ez idejében lűn romlása az
egész *Sidó* nemzetségnek) Vallyon ezek-
nek *személyi successiojokkal*, eggyűt járté
tudományok tisztasága? Mond meg! ha
ugy; *Aronnak* tudománya volt hát *Caja-*
phásnál. Vajki sokszor (d) *gonosz, s' a'*
nyáinak nem kedvező farkasok jűnek be, a'
szent Páli tudomány után! *Tertullianus,*
(kinek szállását nem *citálád* kőnyvecs-
kéd karéjá n) igy szol: (e) *A' mely suc-*
cessioban a' szent irás meg vesztegettetik:
ott kűlőmbőző tudomány vagyon. Haly il-
lyent ellened. (f) *Nem a' személyeknek,*
hanem a' tudománynak successioját kel ke-
resni. Minden el hidgye: (g) *Nincsen*
annál a' szent Peter őrőksége, kinél az ő
hiti nincsen. (h) *Nemis azok a' szentek*
fiai, kikazoknak hellyekben szállanak, ha-

c Niceph. libr. 2. Hist. Eccl. c. 4.

d Csel. 20. 29.

e Tertul. l. de præscrip. adv. hæres.

f Epiphan. hæres. 55.

g Ambros. l. 1. de pœnit. c. 6. tom. 1. p. 156.

h Hieron. ad Heliod. Epist. 1.

nem, kik azoknak cselekedeteket mivelik.
Szivedben tarcs ezt: (i) *A' Cathedra*
nem szentel-fel Papot, hanem, a' Pap te-
szi őtet. Ezt se felejcsd-el: (k) *Nem a-*
karjuk mi a' mi Ecclesiankat a' Pűspőkők-
nek successiojokbul meg-probálni, vagy a'
csudáknak gyakor voltokbul; mert Urunk
Jesus-is fel-támadása után, tanitványit a'
Propheták irásira igazitá. Még a' miéink
kőzzűl-is igy szollanak: (l) *Csak egy sem*
jó successio az, melynek igaz tudománya
nincsen. Ugyan *rendes successionak* tartod
a' miénket? Vajha olvastad volna amazt!
(m) *Ha eretnekségben talál a' Fű Pap es-*
ni, meg szűnik az ű tiszti. Mert (n)
még a' Gőrőg Ecclesiakbannis el szakadot
a' successio, mikor eretnek Pűspőkők vol-
tak. Igen kőnyű volna e' fundamentum-
bul a' *Calvinistaknak minket meg rontani;*
mert, ki tudgya ha igy beszélnének? (o)
Zepherinus; (p) *Marcellinus;* (q) *Li-*
berius; (r) *Felix;* (s) *Anastasius* (t)
XXIII Ianos; (u) *VIII. Ianos;* szőr-
nyű dolgokat cselekedtenek; oda volt
hát akkor a' *successio!* Mi tanittyuk: (x)
A' ki törvénytelen jűbe a' Fű Papságra,
nem igaz fű Pap az, és igy, el romol ot
a' *successio.* Még ugyan mi kárhozttatyuk;

(y) *A-*

i Chrystost. seu author o per. imperf. hom. 43. in c. 23. Matth.

k August. l. de unit. Eccl. c. 16.

l Staplet. relect. princ. fid. controv. 1. de Eccl. 4. 4. art. 2.

m Tur. libr. 4. part. 2. c. 20. Cajetan. de auth. Pap. c. 20. Bellar. libr. 2. de pontif. Rom. c. 30. opin. 5.

n Bellar. l. 4. de Eccl. c. 8.

o Tertul. adves. Prax.

p Refer. damas. in Pontif. q Refer. Athanas. in Epist. ad solam vitam agent. r Hieron. in Catal. in verb. Acatius. s Platin. in Anastas. t Concil. Constant. u Dominicus Jacobatius Cardinalis libr. 9. de Concil. art. 9. num. 6. 7. Ranulphus in Polychron. libr. 5. c. 32. Cestrensis libr. 5. c. 3. Antonius tit. 16. part. 2. c. 1. §. 7. Hermannus Aedituus libr. 2. part. 2. x c. in homine dist. 23.

y Bernhardus Epist. 125.

z Platina de vita

a Platina de vita ipsi.

b Platina de vita.

c Matth. 28. 20.

d 1. Cor. 1.

e Bellar. lib. 3. de Rom. pontif. c. 24.

f Hieron. in c. 4. ad Eph. Auguſt. Epiſt. 57.

g Epiſcopus Roſſenſis Art. 32. adverſus Luth.

h Epiſc. Eſpenſæus Comm. in Tit. 1. & in 1. ad Tim.

(y) *Agapetuſnak.* (Anacletuſnak), (z) *VIII-dik Bonifaciuſnak*; (a) *VI-dik Gergelynek*; (b) *XVII-dic Jánoſnak*, törvénytelen bé-jövéſeket az Eccleſiában. Mi következik innen? Oda hát mi tőlünk a' *ſucceſſio*! Igy-is beſzélnek a' *Calviniſták*; hogy ha mi nálunk vagyon az *Apoſtoli Succeſſio*; miért nem *prædicálnak* a' fű Papok? Lám Chriſtus meg-hatta, hogy (c) *prædicállyák* az *Apoſtoli* férfiak *az Evangeliomot*, Szent *Pál-is* igy ſzol: (d) *Azért küldöt Chriſtus engemet, hogy az Evangeliomot hirdeſſem.* De talám, (e) *ha magok nem prædicálnak-is, végben vitetik, mert ugyan azon Regula ſzerént, elég volna ugy, a' Vicarius által-is enni; holot meg-iratot: A' ki nem munkálkodik, ne-is egyék. Az a' jó Páſztor, kinek maga ſzavát halgattyák a' juhok.* Igy ſzolla ehez más miénk-is: (g) *Régen a' Szent Atyák minden Vasárnap prædicálnak vala a' népnek; de moſt, nagy ritek vagyon a' Papokban.* (h) *Nem tartotta az első Leo ſzabadoſnak, hogy ő csak halgaſſon, s' ne prædicállyon.* Nem hijában hogy illyen Regulat adának-ki: (i) *A' mely Püſpök né tanit, le-tetéſék.* (i) *Azért adta Iſten a' nagy Papoknac fejekben a' KETßarvus ſzőrt;*

i Idem Eſpenſæ ibidem. Can. Apoſt. 58. i Lyranus in Matth. 13.

ſzőrt; hogy a' KET Teſtamentumot, jol meg-tanullyák. Szorgalmatoſſan el kel azért távoztatni, hogy ez, bé ne tellyék: (k) *A' kisdedek kenyeret kérének, de nem vala ki-ő nékik azt meg-ſzegne.* Csak házaſodgyékmeg a' *perſonalis ſucceſſio*, s' veſſen derekas ſogorságot a' *Doctrina Apoſtolicával*; tudom oſztán hogy nem ſzolnak ellene a' *Calviniſták* (l) *Az Apoſtolok nem elegyitették magokat e' világi dolgokban*, azért (m) *a' ki külömben cſeleke ſzik, megſoſztaſſék tiſztitől.* (m) *Nem eleg, hogy valaki Canonice ſzentelteſſék-fel, hanem, Canonicè-is éllyen.* Ezek, mind csak az *igazán* való fel-ſzentelésből jövének több-bire-bé. Mellyet re (n) a' *ſucceſſionak* má*ſodik ágának állatſz lenni.*

Innen állattya egy miénk; hogy (o) *ſem Luther Márton, ſem Calvinus János nem voltak igazán fel-ſzentelteſſe, mert őket egy Püſpök-is nem méltoztatá arra.* Látom hogy e' fundamentumbol vagyon, e' beſzédben forgó *Calviniſtának* rántzigálása. De nem méltán, a' miénk tetſzéſſe ſzeréntis; csak hodoltaſdmeg az halgatáſnak fuledet: (p) *Az Eccleſiai hatalom, nem csak abban ál, hogy valaki az Ur-Vacsorájának ki-ſzolgáltatására Papokat ſzentellyen; hanem mig az léſzen; más* RENDEKETIS *adgyon neksek.* Igaz ez, mert miénk; nyilván hát a' meg-emlitett embereknek, *Eccleſiai, hatalom adatot volt*, mert azok bizonyos SZENT RENDBEN voltak! De az itt a' kérdés: *Szentelhették ők Papokat, ha csak* SZENT RENDBEN *voltak?* Felel-

k Idé. ibid.

l Duarenus libr. 1. de ſacr. Eccl. miniſt. c. 4. Eccius in Poſt. Homil. 2. de feſto Stephani.

m Can. Apoſt. 8. Ambroſ. in 2. Tim. 2.

n Bernh. in Conc. Rhemenſi.

o Bellar. l. 3. de Rom. Pontif. c. 24.

p Poſſuanenſes Jeſuitæ Theſ. 61. Franciſcus de Victoria. Relict. 1. de poteſt. Eccl. Sect. 3. q. 2.

lyen meg egy miénk: (q) *A' ki a'* SZENT REND*nek hatalmát vötte, attul az el nem vétettethetik.* Hiszem, ha szabad nékünk, szükség ugy kivánva, még a' *kőség-is a' keresztelést meg-engednünk*; nékiek arra, nagyob által uttyok volt, ugymint kik már, *Sz. rendben* voltak. (r) *Lám Alexandriában, vagy Ægyptusban, ha Püspök nincsen, papot szentelhet valamely Presbyter*; s' ő nékiek nem volté szabad azt cselekedniek, holot ők AMA' REGIHEZ, (mely volt az Isten könyve) tartották magokat? En-is mondhatnám azt (s) *Platinával: Eugenius az Apostoli székbőlki-vettetek; de mivel hogy, választás nélkül foglalá ismét azt el, a' kik ő tőle fel-szenteltetének, nem valának igaz Püspökök.* Hálá Istennek, penig a' mi *successionkban-is*, volt néha a' *fel-szentelésnek helytelen volta!* Ezzel rekesztem-bé: (t) *Semmit sem gondolunk mi a' szemelyi következéssel, csak a' mi tudományunkat, a' Szent irással meg-eggyezetnek lenni, mutathassuk meg.*

MEL. [*Eggyezé a' te tudományod, a' rend szerént következést vötteknek tanitásokkal?* Nem itélem. *Mert az Apostoloktul valo származast, senki meg a' tiéid közzül, Calvinus Jánosnál fellyeb nem vihette; te sem rugazkodhatol azoknál fellyeb.*]

MAL. Tudom ama' (u) *Myrtus fák kőzőt állószent ferfiu*, nékem adgya veres lovát, (véres érdemét) s' ennek *segitségével rugazkodom* én meg. Im azért *Calvinustol* fogva fel-megyek egész mind Chri-

p Toletus Jesuit. in Instruct. Sacerd. libr. 1. cap. 3. Valent Jesuit. Tom. 4. disp. 5. q. 2. punct. 1.

r August. quæst. 101.

s In vita Eugen.

t Stapleton. libr. 13. de doctrin. princ. cap. 6.

u Zach. 1. 8.

Christusig, s' meg-mutatom, miképpen panaszolkottak a' setét időben, a' külső itilet szerént miéink, de másképpen *Evangelicusok*, s' mely igen kivánták a' *reformatiot*. Szalagy, mert meg-rugaszkodom!

1517. Eszt. kezdeték (magad-is ugy vallod) a' *reformatio* derakassan; akkor illyen beszélgetés volt: (x) *Christus születése előt 1517. esztendővel, jőve Ægyptusbol ki az Isten nepe; születése után-is, Urunknak 1517. esztend. hozattatanak-ki, a' lelki setet Ægyptumbul az Uj Testamentumi hivek.*

1515. (y) *Nagy vétket cselekedék a' X-dik Leo, hogy a' bűn bocsánatot pénzen hagyá osztogatni.*

1512. *Hallyátok Atyámfiai a' Szent irasnak tanubizonyság tetelet; hogy kegyelemből vagyunk, a' mik vagyunk. Honnan vagyon hát most an illyen nagy lelki setétség? Bizonyára reformatio kivántatnek, mely csak kőzel-is vagyon.*

1511. (z) *Jaj Ur Isten, mely igen elnyomattatot az igasság; nyilván reformatio kivántatnék!* Ezt penig akkori; *Concilium irá:* (a) *Bizonyára majd hajotőrest szenved az Isten Anyaszentegyháza! csudálkozunk-is rajta, hogy a' reformátiot tellyességgel ugy utállya.*

1508. (c) *Ha a' Szent Bibliát olvasom, más religiot találok, hogy nem mint a' melly ma vagyon.*

1505.

x Bucholcer. in Indice Chronol.

y Jacobus Augustus Thuanus Parlamenti Parisiensis Assessor lib. 1. Hist. pag. 7. edit. Offenbach.

z Joannes Siringus Theol. D. Summ. p. 6.

a Conciliũ Pisanum ad Maximili. 1. fol. 62.

b Andreas Proles Lipsiensis. Theol. D. Augustin. Provincialis, referente Henningo Monacho. in Porta cœli.

c Præsul. Misnensis Joannes, in Annalibus Misnensibus.

1505. (d) *Nagy égi jelek látzanak, mellyek azt jelentik, hogy a' lelki sőttetségből a' világosságra fakadnak-ki az ëberek.*

1503. (e) *A' religonak a' mi időnkben, csak nyom dóka sem látszik. Vallyon ezé a' Sionnak leánya, a' Christus mátkája, ki igy meg-mocskoltatot?*

1501. (f) *A' mely kereszt forma latszék minap az égen; nyilván jele annak: hogy a' Christus kereßte s' halála, hamar időn igazán fog prædikaltatni.*

1500. (g) *O hatalmas Isten! kiknek elől jároknak kellene lenni a' te gyűlekezetedben, azok mostan prædálók, s' lelkeket meg-csalók* Ismét (h) *Ennékem nem mindenekben tetzik; mellyeket a' mostani Ecclesia, hitelre mélto dolgoknak tart.*

1498. (i) *Egy Hieronymus Savanarola, a' Nagy-Pap tudománya ellen támada, s' Florentiában, az VI-dik Sándor Pápa parancsolattyából, meg-égettetek.*

1497. (k) *Három dolog szerzet kőzőnséges kárt mostan az Ecclesiának: a' tisztesség kivánás; a' kőzőnséges Gyűléseknek szűkvolta, s' a' törvén' szerént való házasságnak némelly rendek kőzőt, meg-tiltása.*

1496. (l) *Keveset prædicálnak mostan az Istennek tiszta igéjéből, hanem az emberek találmánya zengedez szellyel.*

1494. (m) *O édes Uram Istenem, mely igen*

d Clemencius Clemétinus Amerinus in tractatu de peste.
e In Concilio Lateranens. sub Julio 2. Simon Begnius Episcopus Modrusiensis sess. 6.
f Nauclerus in Chron. Paralipom. Urspergens. Euseb. de vita Constant. libr. 1. cap. 22.
g Stella Clericorum. Anno. 1500.
h Baptista Mantuanus circa Anno. 1500.
i Ex Nauclero & Balæo Catal. testium & Osiander. centur. 16. p. 15. *k* Joannes Marius Belga, Ludovici XII. Gallor. Regis Historicus, in libro de Schismat. & Concil. circa An. 1497. *l* Jacobus wimpfelingus circa Anno 1496. in Gramm. Proëmio. *m* wernerus Rollwinek Pastor Hoffensis, in fasciculo tempor. circa Anno. 1494.

igen meg-változék a' tiszta aranynac ßine, s' micsoda esek a' Szent szeken.

1481. (n) *A mi időnkben ugy el-hatalmazot a' keresztyén tudománynak nem tudása, hogy csak kicsiny religio vagyon; az-is tettetes inkáb, mint sem igaz.*

1471. (o) *Vajha a' Nagy-Pap az Ecclesiának reformatiojához kezdene már egyszer! magán kellene elsőben el-kezdeni, s' az ő hozzá tartozókon.*

1470. (p) *Sok haszontalan pompás Ceremoniák vagynak mostan az emberek kőzőt; de el-jő az idő, melyben azok le-tétetnek, ama' macula nélkűl valo Király által.*

1466. (q) *Az Istenért kérlek, szentséges Atyánk, reformáld az Ecclesiát!*

1457. (p) *Nyilván kőzőnséges Reformatio kivántatnék ez mostani időben.*

1455. (r) *Szinte ollyan mostan az Ecclesiának állapattya, mint a' Danielnél valo kép, melyben az arany után ezűst, ez után réz vala, azért penig kővete vas. Bizony el-változot az Evangelium!*

1450. (s) *Vajki sokan vadnak e' mostani időben, kik a' Purgatoriumot, fűlben való gyonást, Mise szolgálatásokat, s' halottakért valo imádtágokat, nem javallyák!*

1440. (t) *Fellyeb valo a' Nagy-Papnál az Ec-*

n Platina in vita Marcellini,
o Dionysius Carthusianus part. alt. Serm. de Sanctis, de S. Francisco pag. 332.
p Laurentius Miniatensis, Pontani præceptor in 3. operis sui lib.
q Jacobus Junterbnek Carthusianus, teste Antonio Possevino in Apparatu Sacro tom. 2. lit. I.
r Vincentius Ferrarius Italus de Valentia Theol. de. ordin. prædicatorum, in Opusc. suo circa Ann 1355. *p* Jacobus de Paradiso in libr. de Sept. Statib. Eccl. *s* Thomás Patriarcha Barbariensis, in libr. cui titulus Fortalitium fidei, circa Ann. 1450. *t* Jacobus Cartusensis de Sept. statib. Eccles. in Apoc. descript. circa Ann 1440.

az Ecclesia. (u) *O mely sok emberi lelemény-is vagyon, mi kőzőttünk.*

1436. (x) *Szőrnyű dolgok vadnak egy nagy városban; s' nagy reformatio nélkül-is szűkölkődik az Ecclesia.*

1435. (y) *Mostan az emberek; csak egyedül az Istenhez illendő erőt, a' Sacramentumoknak, s' emberek érdeminek tulajdonittyák; mellyet ki javalhat?*

1431. (z) *A' Waldensek tudománya sokban jó.*

1430. (a) *A' Nagy-papnak orátori, mindenüt csak uj tudományt hirdétnek, s' ütet a' Concilium feliben akarják emelni.*

1429. (b) *Az Ecclesiának állapattya tellyességgel meg vesztegettetet, s' nem Isteni bőlcseség vagyon benne;* mert (c) *mostan, többet hisznek a' Fű pápnak, hogy sem mint Christusnak s' az ő Evangeliomának.*

1426. (d) *Regtül fogva már a' mi Ecclesiánk sokképpen meg-vesztegettetet, mostan kivántatnék egyszer az hitben s' erkőlcsőkben valo reformalása.*

1418. (e) *A' kőzőnseges gyülekezet fellyeb valo a' Nagy papnál, s' parancsolhat-is neki.*

1417. (f) *Oly időre jutottunk, melyben az Isten törvényenek, eleiben tessik az emberek, a' magoktul költőt leleményeket.* Nagy hoszszu *Catalogust* csinál ez, az akkor

b Joannes Gerson. Cancell. Parisiens. in festo Circumc. part. 1. c. 6. *c* Idem part. 1. de exam. doctr. consid. 7. *d* Petrus de Aliaco Archiepisc Cameracensis, de reform. Eccl. circa An. 1426 *e* Franciscus Zabarellus-is in l. de de Schis. & Conc. *f* Nicol. de Clemangis, Archidiaconus Eccl. Bajocensis, de corrupto Eccl. statu à c. 5. ad 27.

u Idem, de erroribus modernorum Christianorum.
x Thomas Rhedonensis Gallus Carmelita Concion. teste Anton.
y Joannes Robitzana (al. Rokezana) Archiepiscop. Pragensis circa Ann. 1435.
z Confessio Taboritar. Flacius in Catal. testim Ann. 1431.
a Ludovicus Arelatensis Archiepisc. Cardin. in Concil. Basiliens.

kor meg-vesztegetet tudománynak.

1415. (g) *Meg-vallya a' jo lelki ismeret, hogy szűkséges a' kőzőnseges reformatio; mely ugy lehet meg, ha nem csak maga a' Fű Pap mond sententiat, hanem a' Fejedelmek-is igazat látók lesznek.*

1414. *Meg-égettetek* HUSS; mert ellene szollot vala ama' NAGY-nak.

1413. (h) *Minek előtte a' Törők elveszne, annak előtte a' mi Ecclesiánknak szennye, meg-tisztittatik igaz reformatio altal.*

1411. (i) *Szabad akaratunc szerént megyünk-el te tőled jo Szent Atya, bár minket többé ne igazgass. A' boszszuság viszen arra, hogy ellened pártot üssünk, mert a' mi jó tudományunkban nagy erőszakot töttel. Atya volnál te, nem ellenség; de mivel hogy mostohává váltál, tegedet mi el-hagyunk. Mert a' gonosz Atyáktul szabad a' fiaknak el-távozni, ha ű tűlőc szűlettettek-is; te-is minket gonoszul tartasz. Az Isten háza nepenek lelki kenyeret nem adsz. A' Sz. Lelket áruban botsátottad.*

1410. (k) *Ha Isten ki nem kel az ő Ecclesiájának oltalmazására, bizony egészlen veszedelem lészen dolga.*

1408. (l) *Mostan az Istennek igije tellyesseggel meg vesztegettetet.*

1404. (m) *Tetetül fogva talpig, tudománybéli métellyel, meg-vesztegettetett e' mi Ecclesiánk. Jűjjőn-el a' Jesus Christus s' reformállya!*

1399. (n) *Ti szent Pált a' pad alá hagyitot-*

g Joannes Gerson, Gallus Cancellarius de Apologetic. sub fin. & l. 1. cap. 1. 7. de imitat. Christ. & contept. vanit. mundi.
h Frater Richardus in suis Revelationib.
i Laurent. Valla in refut. donat. Constant. fictit.
k Franciscus Zabarella ICtus circa Anno. 1410.
l Joan. Gerson Cancel. Paris. in serm. Dom. 11. post Pascha.
m Speculũ aureum in præfat. *n* Curiæ Sacerdos Ann. 1398.

gyitottátok; de el-jü az idő, melyben ti leſs-
tek ot, hol ü moſtan vagyon.

o Matthias Pariſienſis in libro de Antichriſto.

1390. (o) A' Chriſtus ellen fel-támadot embernek, ezek az ő cselekedeti: emberektül talált fabulákkal terheli az Eccleſiat, a' képeket s' ſſentek maradványit, meltó becsületnél fellyeb valo tiſztelettel illeti, a' meg-holt ſzenteket, meg-tartóknak nevezi. Ellenek kell azért effeléknek állani az Iſten igéjebül. Vajha moſtan nem volnának ezek!

p Brigitta l. 4. Revelat. cap. 142.

1380. (p) Ugy ſzol Chriſtus a' Fő Papnak: A' te földi udvarod meg-nyuzza az én mennyei házamat; meg foſztaſz te engemet az én juhaimtul; s' én tülem ſok lelkeket el vonſz. Kérlek reformáld-meg az én Eccleſiámat, mellyet én magamnak ſaját véremmel kereſtem; s' hozd az én Anyaſzentegyházamat a' régi állapatra.

q Catharina Senenſ. circa An. 1378. Volphius tom. 1. p. 681.

1378. (q) Még e' mi időnkbeli mocskoktúl, meg-tiſztittya Iſten az ü ſzent Eccleſiáját, s' igen ſzep reformatio leſſen melynek még csak meg gondolaſa-is, az én lelkemet őrvendezteti az Urban; akkor léſzen oſztán, hogy a' mely menyaſſſony moſtan fekete s' rongyos, akkor arany lánczot vét nyakában, mert őrülni fog a kereſztyénseg az Iſten igéjeből valo tanitáſnak.

r Franciſcus Petrarcha in Italicis ſuis Rhytmis.

1374. (r) Egy Nagy város nem egyéb, hanem az igaz hittül elſſakadáſnak Scholája. Bizony ez is ama' nagy Babylon; melybül parancsollya Iſten, hogy ki-mennyen az ü nepe. Bezzeg moſtan hányattatik a' ſzent Peter hajoja; moſt gug goltatik a' ſzent Pál prædikállása; egy ſzoval: Nincsen ſemmi epseg, e' kelevényes teſten. Azért:

zért: (s) Te Chriſte! kitül minden birodalmok vadnak; halgaſd-meg a' mi HALGATASBAN te hozzád nyujtot KŐZŐNSEGES panaſzunkat, ha igaz!

1370. (t) A' mi lelkeink vezetők; moſtá vakok; s' igen felő hogy mind a' vezető, s' mind a' vezetet, őrőkké valo veſzedelemben ne eſſenek.

1360. (u) Heraclius Imperatortul fogva, mind e' mi időnkig, Ecclipſiſt ſzenvedet az Eccleſia; s' igen ſſomoru eſtvéjere jutot.

1353. (x) Illyen levelet irá egy ſzer egy nagy lelki Leviathan: Jol cselekeditek, hogy tudományotokkal az en orſzágomat ſzaporittyátok!

1351. (y) Hálá Iſtennek, penig el-hattátok a' Chriſtus s' Apoſtolok tudományát!

1335. (z) A' Szent iráſnak nem helyes magyarázattyával; valoban be-kőtik moſtan az egyg yüg yüeknek ſſemeket az emberek; a' mennyei Philoſophiát ki-gondolt dolgokkal elegyitik-meg; igaz ertelmetül azt, a' magok tetzésere vonván.

1321. (a) En azt jo eleve el-láttam az égi jelekből; hogy ama nagy Oriás, rővid nap meg-rontatik az Iſten igéjeből.

1320. (b) Az Eccleſia meg-kezdette igazitani Sodomát; Ceremoniákal aranyazta-meg nála nem levő jo cselekedetit; el ment vala kevéſſé a' tiſztátalan lelek, de mivel emberi találmányokkal találá fel-ékeſitve az ő házát; megent heted magával tere viſzſza.

C 1308.

s Idem Epiſt. 19.

t Joannes Tauler. Eccleſiaſtes Argentinenſis in Concio. Epiphan.

u Joannes de molinis in Speculo Carmelitar. cap. 6.

x Albertus Argentinenſis in Chronico. An. 1353.

y Nicolaus Orem. vincentins libr. 25. cap. 89.

z Ludovicus Bavarus Imperator, apud Goldaſtum tom. 3. Conſtit. Imperial. pag. 400.

a Dantes Aligherius de Florentia de Anno reformat. circa Ann. 1321.

b Alvarus Pelagius Epiſcop. Sylvenſis de planctu Eccleſ. lib. 2. art. 2. fol. 104.

1308. (c) *Miképpen régen a' Phariseusok mondgyák vala az Isten törvényet oltalmazni, azonban magok meg fesziték az Isten Fiát, igy ma, sok emberek mondgyák magokat Christus hely tartoinak, de azon erőszakot tesznek.*

1300. (d) *Kellene már egyszer, az Isten igéjével ellenkező talalmányokat reformálni.*

1291. (e) *Mikor a' Szent Victor Templomában misét szolgáltatnek; meg-jelenek szent Péter Apostol véres bársony kőntősben, de igen szőrőssen, s' nagy haraggal; tartván bal kezében vas kulcsokat. Mikor penig néznék az ő job kezefelé, hát az ű job kezefekete, s' meg-szaradot; mellyet midőn csudálnék s' kérdenem: Uram, mit jelent ez? Ily feleletet vevék: A' meg-feketedet job kéz, jedzi az Ecclésiának meg-feketedet s' meg-aszszot állapattyát.*

1290. (f) *Mostan vagyon az, hogy az egész keresztyenség az igaz vállástul tellyesseggel el tevelyedet; mert meg-elegyitettek a' szent irási tudományt, emberi Philosophiával.*

1280. (g) *Az istenért, legyen kőzőnséges gyűles; s' az embereknek mind tudományok, erkőlcsők, reformáltassék!*

1253. ( ) *Mi Beghárdusok, nem javallyuc socfű Papoknak vegezeseket.*

1250. (i) *Miért prédikáltok a' szent irás ellen? nyilván azert hintegetitek a' magatok tudományát, hogy másoktul szentebbeknek láttassatok.*

1240. Illyen látást láték egy éjszaka: (k) *A' kinos helyre ragadtatám; s' mikor kérdenem az ot levő embereket, miért győtrődnenek ot; igy felelenek: mert a' más világon, nem hellyes tudományra tanitottuk a' népet. Azokis ide jűnek, kik a' mi nyomdokunkat kővetik.*

1220. (l) *Fordics magadat a' Sz: rendre, s' meg látod, hogy a' mennyei dolgok hellyet, földieket találsz. Mert, meg vesztegettetet az idvességre tartozó ßent irás.*

1200. (m) *Mely távul legyen e' mostani religio, a régi Ecclesiának formájátúl; sokaktúl kőnyű végére menni.*

1298. (n) *A' seregek Ura szőlejét sok vadkanok turják; kiknek be űtések annyira el hatalmazot, hogy a' szőlő tű hellyet, tővis teremjen; vagy a' szőlő tővek, vad szőlőt hozzanak; mellyet keservessen emlitűnk.*

1190. (o) *El hadtátok az igaz tudományt, s' fabulákhoz ragazkodtatok; mostan vagyon a' vizzel meg elegyittetet bor.*

1176. (p) *Jo nagy Isten, micsoda történék? Azt mondgya a' szent lelek: kiálcs meg ne szűnnyel; más nemtudom micsoda lelek, megent igy szól: Halgas, ne prédikály, s' ne kiálcs. Az Apostol mondgya: a' te szolgálatodat be tőlcsed; mások az ellen igy tanitanak: a' te tanitói tisztedtűl szűnnyel meg. Az Istenert kérem a' Fő Papot, visellyen gondot lelke ismeretire s' az*

a Ubertinus à Casali minorita de sept. statib. Eccl. circa Anno. 1308.

d Durandus Episcop. de modo celebrandi Cōcilii generalis part. 1. tit. 2.

e Frater Robertus Gallus in libro visionum circa Anno 1291.

f Arnoldus de Villa nova circa An. 1290.

g Durandus in libr. de modo Concilii celebrandi circa An. 1280.

h Palmerius Lutzelburgius circa An. 1253.

i Vilhelmus de S. Amore, magister Parisiens. in libr. de periculis mundi circa Anno 1250.

k Vincent. in speculo Historiali libr. 24.

l Honorius Augustunēsis in Dial. de prædestinat. & lib. arbit.

m Abbas Ioachim in libr. de Cōcord. utriusque Testam. circa An. 1200.

n Petrus Cantor Parisien. in lib. cui tit. Verbum abbreviatum.

o Innocent. III. Pontif. Rom in Bulla ad Christian. universit. An. 1212. exarata.

p Ioannes Sarisberiensis Episcop. Carnot. in Epist. ad Ioanem Episc. Pictaviensem apud Baronium tom. 12. num. 63.

Ecclesiára. Tiis meg mondgyátok a' Cardináloknak; meg emlekezzenek az Isten itiletirűl.

q Idé Epist. 230.

1150. (q) *Mostan a' religiohoz újjab dolgot adtatok; nincsen egyeb hátra; hanem immár a' szent Angyalokonnis uralkodgyatok.*

r Rupertus Lincolnien. Episc. Cestrensis lib. 7.

1141. (r) *Ellene támadot a' Fő Pap, a' Christusnak.*

s Frater Felix Fabri Monachus Vlmr. Ioannes Andreæ lib. 6. Apost. Privileg.

1128. (s) *Oh ki keserves! kik tanitoknak hivattatnak s' csak nevét viselik tisztek-nek.*

1124. (t) *Tudom hogy engemet az igaz mondásért meg öltök. Mely nem csuda; mert ha ma szent Peter fel támadnais, s' a' ti eletetek meg feddené, nem engednétek néki.* Felis akasztaték fára nyavalyas az igasság ki mondásért.

t Sub Honorio 11. Presbyter Arnolphus. Trithemius in Chron. Sabellicus & Platina.

1119. (u) *Imé közöttünk vagyon a' Bestiának széki!*

1078. (x) *O idők! s' ó erkölcsök! mostan áll a' pusztaságnak utálatossága a' nem kellő hellyen; s' a' Mammon ül az Isten Templomában; fel emelvén magát az ellen, a' mi Istennek mondatik.*

u Honorius Augustodunensis Eccl. Presbyter. in Chron. cui titulus Flores temporum.

1054. (y) *Meg sokasodván a' gonosság, s' meg hidegülven a' szeretet, az Apostoli szék ollyanoktúl biratèk; kik inkáb keresek a' magok hasznát, hogy sem azokat, mellyek a' Christus Iesuse.*

991. (z) *O siratásra mélto nagy Város! ki a' mi regi eleinknek tündöklő világosságot*

x Lambertus Schaffnaburgensis Monach. Hirsfeldensis in Chron. circa An. 1078. y Leo IX. apud Baronium tom. 11. num. 7. z Synod. Remensis circa An. 991. celebr. c. 28.

got adtz vala, ime' mi időnkre csuda lelki setétséget öntel ki!

972. (a) *Christus mi érettünk egyedül esedezik az Egben. Szükség hogy az hivek egyedül csak hit által idvezüllyenek.*

899. (b) *Bezzeg igen el fordult a' szentség s' a' tudomany!*

820. (c) *Ha a' keresztet azért kel tisztelni; mivel Christus ollyan fán függöt; a' szüzeketis kel hát; mert Christus Annyais, az vólt.*

809. (d) *El fordittatot az Urnak uta; s' bé jöttek a' farkasok!*

780. (e) *Serkennyetek fel ó keresztyének a' mély álomból, s' az halálnak fekete homállyából, mert az Urnak törvénye az pad alá hagyittatot.*

752. (f) *Ugy meg hidegedet mostan a' religio, hogy csak fabulát beszélnek az emberek; mellyért a' keresztyén religio minden nap aláb aláb száll.*

614. (g) *Mostan a' szentek Innepinek meg tartása, lélek idvességben járó dolognak tartatik; de nem ugy vala régen.*

612. (h) *Ne erőltessek a' Pap, fogadás tételre, fel szenteltetésenek idején.*

569. NAGY GERGELY: (i) *Igen ritka az Urnak aratásában a' munkás; kapunk a' tiszten, de szükön Prédikállunk Vallyon*

a Smaragd. Abbas, de Iustif. hominis coram Deo, de applicat. meri. Christ. in Epist. ad Gal. c. 3.

b Platina in vita Benedicti IV. pag. 148.

c Claudius Tauriensis Episcop. in Chrō. Saxō.

d Paschas. Robertus Abbas Corbiens. libr. 4. c. 3. in Lament. Ierem.

e Paul. Varnefrid, Patriarchæ Aquilejensis diacon. libr. 21. Rerum Roman.

f Platina in vita Stephani III. qui sedit An. 752. g Nicephorus Callistus Xantopolus libr. 12. cap. 34. 35. Hist. Eccles. h Concilium Constant. VI. dist. 31. i Gregor. Magnus Homil. 17. super verba: Messis quidem multa.

Vallyon s' mint járnak akkor az juhok, mikor a' pásztorok farkasok? Eztis, mondák akkor: (k) *En bátram mondom; valaki magát kőzőnséges Püspőknek hija, avágy egyebekkel akarja hivatni; Antichristus Hop-mestere az. A' kőzőnséges Püspőki* névezetet mondá: (l) *haszontalannak, káromkodásnak, bolondságnak.* Nagy Gergelytűl adaték ezis ki (m) *Felem én az Istent, s' nem avatom magamat egy embernekis halálában.* Adná Isten; ma-is ezt mondhatnák a' *Nagy Gergely* székivel dicsekedők! Ada illyentis előnkben: (n) *Ha Istentűl szorossan examenre vonatunk, maradè a' mi jó cselekedétinkért idvesség? Holot, a' mi gonoss cselekdetink, merő csak gonoszak; a' mely jokat penig magunk felől itilűnk, ném lehetnek tiszta jok.*

500. CHRYSOSTOMUS. (o) *Nē jó Papnak, a' kűlső allapaton kapdosni; mert a' mi dolgunk kűlőmbőz attúl. A' népek Fejedelmi uralkodnak, nem mi.* Hozzá adgya eztis (p) *Semmit nē kel az Evangeliűhoz adni, mert az, minden idvességre tartozandó dolgokat elégedendőképpen ki adot.* Haly a' Papok hatalma felőlis: (q) *A' Papnak lelki, nem testi fegyver vagyon birtokában.* Ercs eztis: (r) *A' Papoknak választását s' hivatálát semminek kel tartani, hogy ha a' kősség nem adgya ahoz Consensussát.* ő szóllott igyis: (s) *Soks zor nincsen látható jele az Ecclesia meg ismeretinek; de ollyankor a' szent irásra kel menni.* Ezis pennája által jőt: (t) *Szinte ollyan az Ecclesia, mint az Aszonyi állat, ki az ő szűzességét el veszthetti.* Ercs tűle

k Greger. libr. 6. Epist. 30.
l Epist. libr. 4. Epist 32. 34. 38. 39.
m Libr. 7. Epist. 1. ad Sabin.
n Gregor. Mag. moral. 9. cap. 2.
o Chrysost. in cap. 20. Matth. Homil.
p Chrysost. super Epist. ad Tit.
q Chrysost. Homil. 4. super Matt.
r Chrysost. libr. 3. de Sacerd.
s Chrysost. Homil. 49. in Matth.
t Chrysost. Homil. 36. in 1. Cor.

tűle igyis: (u) *A' csuda tételekbűl, vagy az erkőlcsőkbűl, nem probálhatni meg, mellyik legyen az igaz Ecclesia. A' ki azért azt meg akarja ismerni, a' szent irásból tanullya ki.* Zárd szivédben eztis: (x) *Nem kel azt senkinek el hinni, hogy a' meg holtaknak lelkek e' földre jujjenek. Kéré a' gazdag, hogy Lázár viszssa bocsáttassék, de nem nyerheté meg.* Nem árt ennekis hajtanod fűledet: (y) *Mikor Isten a' vétket egyszer el törli, semmi seb hellyet nem hágy; hanem, minden bűntetest meg bocsát; mert az hol a' bocsánat vagyon, ot semmi bűntetés nincsen.* Ne babosgass *Purgatoriomot*, mert ő azt igy rontya: (z) *Az halál minket egyben kőt azzal a' mennyei karral, mely Christusnál vagyon.* Se azt ne mondgyad; hogy némely, tűlűnk el ment lelkek meg jelentek ez életbē; mert affélét, ő: (a) *őrdőgi majmoskodásnak pronunciál.* Ugyan akkor emlekezetben hadta nekűnk ezt. (b) *Azt mondgyák nemellyék: Angyalok, vagy mások által, kel nekűnk Istenhez mennűnk; de az Apostol azt el rontya.* Illyentis mondott: (c) *Nem veretek s' munka érdemli az őrők életet; hanem, Isten kegyelmébűl adatik az; a' ki vántatik, hogy te hidgy.* Végre ezt beszelgeti: (d) *Lehetetlen dolog, hogy a' törvény bé töltése által adassék idvesség.* A' Papnak való gyonástis igy tiltya: (e) *Nem kénszeritelek arra, hogy te, az embereknek vétkeidet ki nyilatkoztassad*

u Chrysost. Homil. 49. operis imperf. in Matth. p. 722.
x Chrysost. Homil. 29. in Matth.
y Chrysost. in proeimio 1. in Esa. Et Homil. 8. in Epist. Rom.
z Idem Homil. 14. in Epist. ad Rom.
a Idem Homil. 29. in Matth.
b Idem Homil. 7. in Epist 1. Col.
c Idem in cap. 1. Rom. Homil. 2.
d Idem in cap. 3. Gal. super locū, Justus ex fide vivet.
e Idem Homil. 2. in. Psal 50. Homil. 5. de lucompreh. Dei natur. Tom. 6. col. 1185. Homil. 4. de Laz. Homil. 31. in Epist ad Hebr. c. 11.

tassad, Isten a' lelki orvos, ő néki mutaid meg lelki sebedet.

400. ARNOBIVS. (f) *Senkitűl egyebtől nē vehetik el a' lelkek ez őrők élet erejet hanē csak az által, a' ki erre rendeltetet. Csak egyedűl ez által vagyō a' világosságra való bé menés, s' nem más által.* Ismét: (g) *Az Istennel lévő szenteket tisztellyűk, de segejtségre űket nem hijuk.* Ide tartozik ezis: (h) *Azt mondgyátók (ti pogányok) régi a' ti vallástok; azért igaz. Mint hanem a' régiség volna Annya a' tévelygéseknek!* Méltó ezis meg tartásra: (i) *Nem azért igaz a' religio; hogy azt sokan kővetik, s' affelől számossan tessnek tanubizonságot; hanem, magában vagyon ő benne az igasság, ha mindē nyelvek ellene szóllanakis.*

LACTANTIVS. (k) *Senki vétek nélkűl nem lehet ez eletben.* Hallyad eztis. (l) *Minden eretnekek az ő gyűlekezeteket Catholica Ecclesiának mondgyák.* Nem lehet hát a' *Catholicai* nevezet, jele az Ecclesiának. Igyis szól: (m) *Az Anyaszenteg yház vagyon az embereknek szivekben s' hitekben.* Ihol az *láthatlan Ecclesiá!*

SZENT AMBRVS (n) *Ugy rēdelte Isten; mivel hogy semmi reménseg nem vala a' törveny által való idvezűles felől; boldogittatnának meg az emberek az ő kegyelmébűl* Ismét. (o) *Nem jó cselekedetekbűl igazulunk meg, hanem hit által; mert a' testnek erőtelensége, nagy akadállyára vagyon a' jó cselekedeteknek, de az hitnek fenyes volta be fedezi azt.* Vagyon

f Arnob. l. 2. advers. gent. pag. 110:
g Idem libr. 3. adv. gentes pag. 101
h Idem lib. adv. gentes pag. 47.
i Idem lib. 3. adv. gent. pag. 122.
k Lactant. lib. 6. Instit. cap. 13,
l Idem libr, 4. Instit. 6. 30.
m Idem lib. 4. de orig. error. c. 13.
n Ambros. c. 11. Rom.
o Ambros. libr. 2. de Iacob & vita beata. cap. 2.

gyon illyenis: (p) *A' bűnős ember nem talál magában ollyant, mely által a' kegyelemben bé vétessék.* ő tűle jőt ezis: (q) *Az Ur vacsorajában a' pohárbűlis issunk.* Ezzel rekezti be: (r) *Igy szoktak az emberek szóllani: a' Királyokhoz kővetek által megyűnk; azért Istenhezis ugy szentek által. De nem helyes mert a' Király ember, nem tudgya a' mi szűkségeinket; az Isten penig, jól tudgya az elmének sohajtását.*

GREGOR. NAZIANZENVS. (s) *Ugy hiszem, hogy az Istennél kedves jó lélek, mihelt el szakad testetűl,* MINDGYARAST *a' néki le tőt mennyei jót, érzi meg.*

HIERONYMVS. (t) *A' kik a' deák forditást, hellyesébnék tartyák a' Sidó s' Gőrőgnel; nem jól cselekeszik.* Mert: (u) *a' Sidó Bibliának igasságához ugy kel folyamodni, mint a' kut főhőz* (x) *Mely kut fűnek job a' vize, hogy nem folyamatya.* ű szava ez-is: (y) *Az Ecclesia minden Apostolokon fundáltatot, s' egyenlőképpen vőttek a' mennyországnak kulcsát.* Beszél illyentis: (z) *A' Pápok, kik az Urvacsoráját el készetik, az Urnak véretis a' kősségnek adgyák.*

EPIPHANIVS. (a) *Szent vala a' Maria, de nem vala Isten; Szűz vala s' tiszteletes, de nem azért adatot volt nékűnk, hogy űtet Isteni tisztelettel illetnők.* (b) *Tiszteletben legyen azért Maria;*

p Idem libr. 1. de vocat. gent. cap. 3.
q Idem in 1. Cor. 11.
Idem ad Theodos. Imper. teste Theodor. libr. 5. Hist. Eccl. c. 18.
r Idé Epist. ad Heb, c. 3;
s Gregor. Nazianz. in orat. in laudem Cæsar: pro fratre defunct. sub fin. orat.
t Hierōym. præfat. in Pétateuch.
u in Com. cap. 8. Zach. Epist. ad Suniam & Retillam 135.
x Adv. Helvid. tom. 3. fol. 3.
y Idem libr. 1. contra levin.
z Idem in libr. 3. con-

cap. 3. Sophon. tom. 6. p. 221. a Epiph. hæres. b Hæres. 79.

ria; az Atya, Fiu, Szent Lelek imádtaſſék; ütet ſenki ne imádgya.

AVGVSTINVS. (c) *A' ſzenteket mi tiſztellyük, de Iſteni tiſztelettel nē illettyük.* Igyis ſzóll: (d) *Az igaz hit csak két hellyeket iſmer, hol őrökké leſznek az emberek; boldogultak eghe az eggyik, kárhoztak hellye a' máſik.* Máſut azt irja: (e) *Ha Iſten érdemre fizetne, kárhozat lenne hellyünk; Az ő ajándékát Coronázza azért Iſten meg mi bennünk.* Aztis mondgya: (f) *Két Sacramentumot adot az Ur mi nékünk, a' kereſztséget s' az Ur vacſoráját.* Emlicsük eztis: (g) *Nem haſznál a' ſzent Sacramentum, hit s' poenitentia tartás nélkül ſenkinek.* Igyis beſzélget: (h) *Utállya Iſtē az emberbē való kivánságot.* Tudgyuk meg eztis: (i) *Igaz kereſztyéni hittel tudgyuk, hogy az Iſtennek lelke mi bennünk vagyon.* Tanuly igyis tüle: (k) *A Chriſtus a' mi bűneinket magáévá tőtte; hogy az ő igaſſágát, mi igaſſágunká tenne.*

300. TERTVLLIANVS. (l) *Nem igaz Samuel volt az, ki Saulnak meg jelent.* Ir illyentis: (m) *Az Apoſtoloktúl való kővetkezés tettetés, ſemmit ſem haſznál, hanem ha meg eggyez azokeval a' tudomány.* Illyentis hágyot emlekezetben: (n) *Mi, nem a' képekre emellyük ſzemeinket, hanem az Egre.*

CYPRIANVS. (o) *Ha csak a' Chriſtuſt kel halgatni; nem arra kel hát vigyaznunk mi előttünk mit cselekedtenek a' regiek, hanem, mit cselekedet Chriſtus, ki mindeneknek előtte vagyon. Mert*

c Auguſt. l. de vera religio. c. 55.
d Idem lib. 4. de Bapt. cap. 28.
e Idem in libr. 50. homiliar, homil. 14.
f Idem libr. 3. de doctri. Chriſt. c. 9.
g Idem libr. 5. c. 8. contra Epiſt. Parmē. c. 6.
h Idē tract. 41. Ioan.
i Idē ſerm. 6. de verbis Apoſt. Si quis Spiritum Chriſti non habet.
k Idē tom. 8. in Pſal. 21
l Tertul. l. de anima c. 57. pag,
m Idem Apologet. libr. 13.
n Idem de Corona militis.
o Cyprian. l. 2. Epiſt. 3. pag. 56.

nem az embereknek ſzokását, hanem az Iſten igaſſágát kel kővetni. Emlekezetes ezis: (p) *A' ki az Evangeliomtul ſzakadáſt teſzen, nem kőttetik az Eccleſia eggyeſſégeben.* Kővetkezik illyenis: (q) *Az Ur vacſorájában á' Paptúl el mondatot igék, külső képpen ſzentelik meg a' Sacramentumot; a' dolgot penig, s' annak lelket, a' ſzent lélek adgya.* Illyen igikkel rekezti bé: (r) *A' Chriſtus teſtét eſzſzük, s' az ő véret iſzſſuk, de HIT által.*

200. POLYCARPVS. (s) *Dicſirendők a' Philippi-beliek, hogy a' ſzent irásban olygyakoroltattak voltak.* Illyentis mondottak ő felőle: (t) *Polycarpus, a' mellyeket az Urtúl s' Apoſtoloktúl vőt vala azokat tanittya vala.*

JVSTINVS MARTYR. (u) *Vallyon s' micſoda fedezhette volna el a' mi bűneinket, hanem csak a' Chriſtus igaſſága? Vallyon s' mi hitetlenek, kiben lehetünk igazak, hanem csak az Iſten Fiában,*

IRENÆVS. (x) *Azokhoz kel mi nékünk magunkat adnunk, kik az Apoſtoli tudományhoz ragazkodnak.* Iſmét: (y) *Erős támaſzſza a' ſzent irás a' mi hitünknek:* mely, (z) *tőkélletesis.* Eztis mondgya: (a) *Azért vádollyák a' genoſz emberek a' ſzent iráſt, mert abbúl meg győzetnek.* Vagyon illyen ſzavais: (b) *Sokan kik a' Ieſus edes nevével dicſékednek; keſerű mérget hintenek alatta.* Igyis beſzélget: (c) *Azért vitetét mind Enoch, s' mind Illyés fel, hogy a' ſzenteknek oda való meneteleket meg mutatnak.* Méltó ázis le irá-

p Idem libr. 2. Epiſt. 3.
q Idem de Baptiſmo Chriſti.
r Idem lib. 2. Epiſt. 3. Et Serm. de Cœna Dom.
s Polycarp. in Epiſt. ad Philipp.
t Apud Euſ. libr. 5. hiſt. cap. 20.
u Iuſt. Mart. in Epiſt. ad Diognet. pag. 386.
x Iren. lib. 4. c. 44. adverſ. Hæreſ. Valentini.
y Idem libr. 3. c. 1. adv. hæreſ.
z Idē ibid. libr. 2. c. 47.
a Idem lib. 2. c. 46.
b Iren. de ſui temporis hæreticis l. 1. c. 3
c Idem libr. 5. cap. 7.

le iráſra: (d) *Csak traditiobúl vőttűk azt; hogy Chriſtus a' főld alat való lelkeknek Evangeliomot hirdetet légyen.* Ne nehezteld, mert igy-is ſzól: (e) *Harag ſzik azokra Chriſtus; kik azt mondgyák, hogy űk tőbbet cselekedhetnek, hogy ſem parancsoltatott.*

d Idé lib. 4. adv. hæreſ. c. 45. p. 281.
e Idem libr. 4. c. 24. pag. 250.

ALEXANDRIAI KELEMEN.

(f) *A' mi igaz tudományunknak kezdete, az Ur ő maga, a' Prophéták s' az Apoſtolok.* Ezis ővé: (g) *Mind egy itélő biróval, ugy élünk a' ſzent iráſſal az idveſség dolgában.* ő tőle vőttűk eztis eggyiktűl: (h) *Nem kel kérdésben hivni a' ſzent iráſt; ki mondotta, s' irta.* Ide jegyezzűk bár eztis: (i) *Nem egyéb az Eccleſia, hanem a' válaſztottaknak gyűlekezete.* Mi mellettűnk hartzol ezis: (k) *A' Móſes iráſa ſzerént, ſem embernek, ſem egyeb teremtet állatnak képében, nem jó az Iſtent kirajſzolni.* Ezis hozzánk állot: (l) *Némely Apoſtoloknak volt feleségek, mint ſzent Péternekis.*

f Clemens Alex. libr. 7. Strom.
g Idem ibid.
h Idem lib. 2. Strom.
i Idem lib. 7. Strom.
k Idem libr. 1. Strom.
l Idem libr. 3. Strom. pag. 210.

100. APOSTOLOK. Mivel a' *ſzent Peter* ſzékitűl valónak állatod te a' *ſucceſsiot*; el hagyván a' tőb *Apoſtolokat*; láſſuk ha, meg alkhatiké a' te tudományod az ővével.

SZENT PETER. En ezt vallom véle eggyűt: 1. (m) *A' ki ſzól, ſzollya az Iſtennek beſzédet*; te igy tanitaſz: (n) *A' meg nem irattatot Traditiokatis, ugy becsűllyűk mi, mint a' ſzent iráſt.* 2. Ez az én értelmem: (o) *Erős bizonságunk vagyon, a' Prophetáknak beſzedek*; te igy irſz: (p) *Nem elégséges a' ſzent irás a' tradi-*

(m) 1. Pet. 4. 11.
n Concil. Trid. Seſ. 4.
o 2. Pet. 1. 19
p Bellar. lib. 4. de verb. Dei cap. 4.

traditiók nélkűl. 3. Eggyűt tartom én eztis a' Sz: Apoſtollal: (q) *A' Sz. irásnak prophetiai kőzzűl eggyis, nem magyaráztatik kiváltképpen való magyárázattal*; te ebben akarſz meg maradni: (r) *A' ſzent irásban eggyik hely a' máſikat inkáb meg ſetetiti, hogy ſem mint meg fejtené.* 4. Alá irok ennekis: (s) *A' Chriſtuſon kivűl, nincſen másban idveſség*; de te azt mondod: (t) *Erős torony egy ſzent Szűznek neve, oda folyamodik az igaz s' idvézűl.* 5. Igen oltalmazom ezt: (u) *Miért kiſirtitek az Iſtent, a' tanitványok nyakára oly igát vetvén, mellyet ſem a' mi Atyáink, ſem mi, el nem hordozhatunk?* a' te báſtyád penig ez: (x) *A' ki azt mődgya; hogy meg a' meg igazult emberis bo nem tőltheti az Iſten tőrvenyét; átok legyen!* Sőt, (y) *tőbbet cselekedhetik annális, a' mit Iſten kiván.* 6. En illyen hiſzemben vagyok: (z) *Szerelmeſim! meg tartoztaſsátok magatokat a' teſtnek kivánſagitúl, mellyek vitezkednek a' lelek ellen*; te igy vállaſz: (a) *Ki azt tanittya, hogy a' meg kereſztelkedtekben való kivánság vétek; átok legyen!* 7. Ez az én Evangeliomom: (b) *Ki hiſzen Chriſtusban, bűnnek bocsánattyát veſzi az ő neve által*; te innen, igy tántorodtál másfelé: (c) *Ki azt tanittya, hogy a' Chriſtus néki tulajdonittatot igaſságával igazul meg, ki rekeztvén a' ſzeretetet; átok legyé!* 8. Igé ragazkodom ehez: (d) *Az Ur Ieſus Chriſtusnak kegyelme által hiſzſzűk, hogy meg tartatunk*; de te ezt vitatod: (e) *Ki igy tanit: Az idvezitő hit nem egyéb, hanem*

q 2. Pet. 1. 10.
r Cregor. de Valent. in Analyſ. lib. 5. c. 2.
s Cſel. 4. 11. 12.
t Marial. lib. 1. c. 2.
u Cſel. 15. 10.
x Concil. Trid. Seſs. 6. Can. 18.
y Bellar. lib. 4. de Iuſtif. cap. 13.
z 1. Pet. 2. 11.
a Concil. Trid Seſs. 5.
b Cſel. 10. 43.
c Cőc. Tri. Seſs. can. 13.
d Cſel. 15. 11.
e Idem ibid. cap. 13.

hanem az Isten irgalmasságában való bizodalō, mely Christus ert bocsáttatik meg; átok legyen? 9. Erős kűváram ez: (f) *Ujjonnan szűlt Isten minket az élő reménségre;* de te ebben akarsz meg maradni: (g) *Ki azt állattya, hogy a' meg igazult ember tartozik hinni el választasát; átok legyen!* 10. Az én részem ez: (h) *Valoban vessétek reménségteket a' kegyelemben;* de te ezt tanultad: (i) *Senki nem tudgya ez életben az ő hitinek bizonyos voltat* 11. Illyen hitemis vagyō: (k) *Nem a' szennyet el moso keresztség tart meg minket;* te ettől igy álottál el: (l) *A' keresztségnek vize minden bűnőket el mos.* 12. Támászkodom én ehez: (m) *Az Istennek ajándeka pénzen nem vétetik;* a' te oszlopod ez: (n) *A' bűn bocsánatért, kel fizetni.* 13. Ezen nevelkedtem én fel: (o) *Valáki az Urnak nevét segitségűl hija, meg tartatik;* a te kenyered ez: (p) *Kel a' szenteket kérni, hogy mi érettűnk esedezzenek!* 14. Igyis vallok: (q) *Az Urnak fűlei vadnak az igaznak kőnyőrgéseké;* te ezt mondod: (r) *A' ßētek meg láttyák a' mi ßivűnkben azokat, mellyeket nékiek meg akarunk jelenteni.* 15. Szépnek tetzik ez, az én szemem előt: (s) *Mikor a' balványoknak undok tisztiletiben jártunk, a' poganyoknak akarattyok szerent eltűnk;* de te igy keménykedel: (t) *Ugyan azon tisztelet kivántatik a' kepeknek, mely azoknak, kiket azok jegyzenek.* 16. Nékűnk iratot ez: (u) *Legeltessétek az Isten seregét, Egyházi szolgák;* de te igy magyarázod: (x) *A'*

f 1. Pet. 1. 3.
g Concil. Trid. Sess. 6. Can. 15.
h 1. Pet. 1. 13.
i Bellar. lib. 3. de Iustif. cap. 3.
k 1. Pet. 3. 21.
l Bellar. lib. 1. de Bapt. c. 12. & 18.
m Csel. 8. 20.
n Greg. de Valent. de Indulg. c. 2.
o Csel. 2. 21.
p Conster. in Enchir. tit. de ven. Sanct.
q 1. Pet. 3. 12.
s 1. Pet. 4. 3.
r Idē ibid.
t Thom. part. 3. q. 25. art. 3.
u 1. Pet. 5. 1. 2.

(x) *A' Romai Nagy-Pap, uralkodik e' földőn.* 17. Szivemre tétetet ezis: (y) *Allyatok ellene az őrdőgnek, erőssék lévén az hitben;* de a' te szemed előt e' vagyō: (z) *A' mely sóval meg egyelittetet vizet meg áldúnk; el űzi az őrdőgi kisirteteket.* 18. Illyenis vagyon ki adva: (a) *Engedelmessék legyetek, minden emberi rendeléseknek; akar Királynak, akar tiszt-tartónak;* de neked az nem tetzik, mikor igy irsz: (b) *Nem kel a' fű Papnak alája vettetni a' Királyoknak; hanem Uralkodni kell azokō.* 19. Az Apostolé ezis: (c) *A' vagy nincsené hatalmunk árra, hogy a' mi keresztyē feleségűnket ßellyel hordozzuk, mint* CEPHASNAK-is? de te, bánom hogy igy szólasz: (d) *Nem vét annyira a' paráznáságban eset Pap; mint az, ki fogadása kivűl meg házasodik.* 20. (e) *Aranyat ezűstőt* nem gyűjtőt az Apostol; (f) *te* se szegd ezt meg. 21. Nē szenvedhette ő a' (g) *maga imádasát;* (h) *teis,* miért kivánsz a' Királyoktúl disztelen tiszteleret? El mehetz hát a' Sz: *Peteri successioval!*

CHRISTVS. Hát e' *felső gradicson,* a' te *religiod* fénlik? Tagadom. 1. Igy szolla Urunk: (i) *Senki nem mehet az Atyához, hanem ő általa;* te igy csintalankodol: (k) *Senki nem mehet az Istenhez hanem szentek által.* 2. Azt mondgya ő: (l) *En vagyok ama' jó Paßtor;* te igy hizelkedel: (m) *A' Nagy-Pap az Ecclesiának Feje s' Pásztora.* 3. Igy szol Christusunk maga felől: (n) *En vagyok ez világnak világossága;* de te igy kacson-

x Frāc. Turrian. l. 1. de Eccl. cap. 4.
y 1. Pet. 5. 9
z de Cōsec. dist. 3. Aquam sale.
a 1. Pet. 2. 13. 14.
b De majorit. & obed. Can. solitæ.
c 1. Cor. 9. 5.
d Coster. in Enchir. tit. de Cœl. 6. Sacerd.
e Csel. 3. 6.
f Extrav. con. libr. 1. Tit. 8. maj.
g Csel. 10. 25. 26.
h Blond. l. 3. Rom instaur.
i 1. Ián. 14. 6
k Salmer. tom. 15. pap. 464.
l Ian. 10. 11.
m Iohan. de Paris. de potest. Pap.
n Ian. 8. 12.

cap. 6.

kacsontasz (o) *Az Isten két nagy világo-lókat teremtet; a' Napot*, (mely a' Papa) s' *az Holdat*. (mely e' világi Imperator) 4. Urunk szava: (p) *En vagyok az igasság*; te penig azt mondod: (q) *Amaz Nagy-Pap nem tévelyedhétik el.* 5. Ezis ő tűle származék: (r) *Az én vérem kiontatik a' bűnőknek bocsánattyára*; de te, igy csatázol az ellen: (s) *A' szentelt viz minden bőnőket el tőről.* 6. Szent szája mondá ezt: (t) *Igyatok ebbűl minnyájan*; de te igy forditottad azt el: (u) *Nem mindeneknek kel a' pohárbúl innya, hanem csak a' Papnak.* 7. Tűle erede ez: (x) *Ezt cselekedgyétek az én emlekezetemre*; de te igy szóllasz: (y) *A' Mise élőkért s' halottakért való áldozat.* 8. Emlekezetben hadta ő ezt: (z) *A' mi a' szájon bé megyen, nem fertezteti meg embert*; de te az ellen, igy tusalkodol: (a) *A' Pénteki hus étel meg fertezteti embert.* 9. Igyis tanitot Urunk: (b) *A' mellyek a' szivbűl ki jűnek, azok fertez tetik meg embert*, te penig azt igy bontogatod: (c) *Az ember gondolati szabadossak.* 10. Urnnk, Erős parancsolattal hadta. (d) *Ne paráználkodgyál*; de te azt, igy practicálod; *Si non caste, cautè.* 11. Szent hagyománya. (e) *Ne kivány*; de te mind mást beszéllesz, igy szolván: (f) *A' kivánság nem vetek.* 12. (g) *Altal ment*

o Innoc. 3. decr. lib. 1. Tit. 33. de marjorit. cap. 6.
p Ian. 14. 6.
q Ambros. Cathar. in Com. 2. Gal.
r Matth. 26. 28.
s Thom. 3. part. quæst. 87. art. 3.
t Matth. 26. 27.
u Bellar. libr. 4. de Euch. Tom. 3. cap. 24.
x Luk. 22. 19.
y Bellar. l. 2. de Missa Tom. 3. c. 7.
z Matth. 15. 17.
a Bellar. libr. 2. de bonis oper. in part. tom. 4. cap. 17.

b Matth. 15. 18. c Bellar. Tom. 4. de Amis. grat libr. 7. cap. 7. d Matth. 5. 27. e Matth. 5. 28. f Bellar. Tom. 4. de A. G. & st. pec. cap. 5. §. 1. g Ian. 5. 24.

ment az halálbul őrők életré, ki az ő beszédét halgáttya; de te a' (h) *koholó* katlanban, szapullod elsőben meg az isten hiveit. 13. (i) *Haszontalan szolgáknak* pronunciált ő minket; de te (k) *az őrők életet, jó cselekedetekkel érdemled.* 14. (l) *Prédikáltatik* az ő tanitványinál *a' bűnőknek bocsánattyá*; de te, (m) *tellyes hatalmat* adtz a' tieidnek azoknak meg engedésére. 15. Illyentis hirdete Urunk: (n) *A' te hited tégedet meg tartot*; te penig által őltőd ezt e' pronunciátummal: (o) *Nem az hit, hanem a' jó cselekedetek igazitnak.* 16. Ki adva ezis: (p) *Mikor imádkoztok, ne legyetek sok beszédűek*; de te igy biztatod a' tiéidet: (q) *A' sok beszédben, meg halgattatunk.* 17. Igy vigaztalá Urnnk régen: (r) *Ne fély kis sereg!* te penig igy rettentesz: (s) *Mindenkor kel kételkednűnk, hogy ha a' kegyelemben vagyunké?* 18. Urunk, *nehezé* (t) *ád eget a' gazdagnak*; de te, (u) *Misét mondasz* érette, csak legyen pénze. 19. Sok (x) *Uram Uram mondókat*, ki rekezt Christusunk menyországbúl; te penig, kik a' kőzőnséges orákon (y) *el mondhattyák* kőnyőrgéseket, *idvezited.* 20. Azt mondotta Urunk: (z) *A' ki kőzzűletek nagyob, legyen szolga*; te penig (a) *a' Nagy-Papnak, minden Ecclesiákon, fellyűl valo uralkodást* adtz. 21. Eztis tudnunk hadta: (b) *Nem hamissittathatik meg*

h Comm. sent.
i Luk. 17. 10
k Bell. tő. 4. de Iust. cap. 15. §. c.
l Luk. 24. 17
m Bell. tom. 2. de Indul. lib. 1. c. 3.
n Matth. 9. 22.
o Bell. tom. 4. de Iust. l. 5. cap. 3.
p Matth. 6. ℣. 7.
q Bell. tom. 4. de bonis oper. in part libr. 1. c. 5.
r Luk. 12. 22.
s Bell. tom. 4. de Justif. libr. 3. c. 10.
t Matth. 19. 23.
u Bell. tő. 3. de Missa lib. 2. cap. 7.
x Matth. 7. 21.

D

y Bellar. tom. 4, de bonis oper. libr. 1. cap. 19. z Luk. 22. 26. a Bellar. Tom. 1. de Rom. Pont. libr. 2. cap. 30. b Ian. 10. 35.

meg az irás; miért mondod hát te ezt,
[c] Monachi Antverp. apud Foxũ. pag. 929.
[d] Matth. 5. 8.
[e] Bell. tom. 3. de Matrim libr. 1. cap. 17.
még-is: (c) *A' Nagy-Pap, meg az hit ágazatitis el bonthattya?* 22. (d) *A' tiszta szivűek boldogok* Christusnál; te nálad, (e) *a' nötelen életet viselők*. Itillye még ezekből akar ki hogy hamis, a' mi *religionkat* Christuson kezdettűké? En mind ezekből azt állatom; hogy a' *Calvinisták* vallása, nem *Calvinus* idejében kezdetet; hallád, a' mi országunkban valo, sok nyögö lelkeknek jajjos panaszokat a' setét tudomány miat; értéd a' *Paterekbul*. Szent *Péter Apostolbul*, s' magátul *Christustul* a' *Calvinisták tudományát*; haly *eleb ruagzkodo* egy erősségetis: A' mely *Religio*, az ô és Uy Testamentomok hiteles könyveiben talált hellyet; az, még *Calvinus* elöt volt; (mert a' szent irás, még az elöt sok száz esztendökkel iratot) De a' *Calvinisták Religioja* felöl ugy gondolkodgyál; Azért &c. Az elsö ágát ennek magadis nem tagadod. A' másik esik proba alá; méllyet igy ércs: Az ű *Religiojok* a' Sz: irással eggyezö bizonyos *Catechesisben* adatot ki. Az ű *Religiojok*, mind kárhoztattya azt, valamit a' szent irás né javal; nem szeretik ük a' pogány, eretnek, s' bálvány imádó valláſt; nem tetzik nekiek ez emberi találmány, s' valakinek maga akarattyából ki gondolt lélemény. Ha az ű *Religiojok* a' Sz: irásban nem volna; soha az Isten lelke ily hathatóképpén nem munkálkodnék az által, az emberek lelkek ismeretibé. De talám né az Isten jó lelke az? Nem hihetem hogy más legyés mert nagyra becsülteti az irást; annak tanulá-

nulására fel indittya embert; azt cselekedi, hogy Istennek, az ott ki nyilatkoztatot akarattya szerént, tiszteltetsék a' teremtö. Ugyanis; Avagy Isten lelke az, avagy embere, avagy ördögé. Nem emberé; (f) mert *az ember lelke nem veszi azt eszében, mellyek Istené*, valameddig az Isten lelke ütet meg nem gyözi: (g) *bolondság ű nekie az*; bár nagy (h) *böl-eseséggel* birnais, de *ellensége Istennek*; egy szóval: Nem gyönyörködik ű a' szent irásban. Talám az ördög lelke? Nem. Mert noha néha napjában (hogy meg csalhatna) citálta ű is a' szent irást; de ű annak meg-esküdt ellensége; meg sem kostoltattya ű az emberekkel, annak lelki kivánságát. Azt sem mondhad, hogy rész szerént ember, rész szerént az ördög lelketül vagyon; mert, tekincs meg bátor az eretnekeket, kikben ez a' lélek uralkodik; a' szent irásbúl meg nem probálhatván tévelygéseket, nézd meg mint gyalázzák azt! ugy utálták néha a' bálvány imádokis ezt, hogy ugyan el metélték, mint (i) *Jehojachimis*. Meg marad hát ez, hogy a' *Calvinisták Religioja*, az irásbúl szólló lélektül származot. Hozzá adom eztis: oly ezközök által terjed az ű vallások mellyeket a' Sz: irás ád nékiek eleikben, s' mellyekkel éltenek az Apostolok, a' keresztyén *Religionak* plántálásában, ük (k) *prédikáltanak*; *Catechismus* volt közöttök, (l) *kereszтyenség kezdetinek beszéde*; a' (m) *Szent irásokban szólló Prophetákat* hirdették; (n) *mindeneknek Cömendálták a' szent irás olvasását*; (o)

[f] 1. Cor. 2. 11.
[g] V. 14.
[h] Rom. 8. 7.
[i] Ier. 36. 23.
[k] Mark. 16. 20.
[l] Sid. 6. 1.
[m] Rom. 1. 2.
[n] 2. Tim. 3. 15. 16.
[o] 1. Pet. 5. 2. 3.

legeltették akkor a' *pásztorok*, *juhokat*, s' *nem uralkodtak az Urnak őrökségén*; nem hivattak akkor a' szentek segitségül, hanem (p) *Isten*; az Ur vacsorájában mind (q) *kenyér bor*, ki osztogattatot; az (r) *Angyaloknak tiszteleti*, nem volt kedves; (s) *Ceremoniákkal* magokat *nem terhelték*; a' (t) *bálványoktúlis irtoztak*; mind lelki embernek s' mind kőségnek, meg kellet hodolni, a' (u) *külső magistratusnak*. Ugy látom én ezt mostannis lenni, a' *Calvinisták* Ecclesiájában. Im mit használál *Calvinus* idejével! De ha mind javallották volna a' miéinkis a' mi religionkat *Calvinus* előt; erre csak azt felelnék a' *Calvinisták* (x) *Nem volt eleitúl fogva ugy*. Hát? *Christusra* s' az *Apostolok* idejere kel menni.

p Cſel. 1. 14.
q 1. Cor. 1. 25.
r Col. 2. 18.
s V. 20.
t 1. Ian. 5. 21.
u Rő. 13. 1.
x Matth. 19. 8.

[MEL. *A' te tudatlanságbúl vagy genoszságbúl származot tanitásodat, nem kel addig bé venni*; mig *Calvinusnál* fellyeb nem viszed a' te vallásodat.

MAL. Iesus nevét viselő *Theologusboz* illiké ez? Vaj méreg méreg! Eleitűl fogva ily rántzos homlokú valál még mikor eggyűt tanulúnk valais. Mostannis elég szóban volnánk, ha meg gondolnád; ám ugyan azt költötték már felőlűnk az eretnekek: *Si non Arte, Marte; si non capit Scientia, capit Szakoltza*. Még sem tudodé jo barátom, a' bennéd való *bilist. Helleborussal expurgálni?* Meg se gondold hogy a' *Calvinistákat* mi, dérdurral meg győzzűk; csak *argumentálnak* űk akkor az irásbúl, mikor mi ellenek agyarkodunk. Bár csak az egynéhány, nagy tisztesség-

teségbéli, közöttűnk valo *Catholicusi*okos elméknek ne tész vala it kárt! kik mindgyárt azt gondollyák, mikor efféle, magadnak sokat tulajdonitó, s' másokat semmire becsűllő szavadat olvassák; hogy *más ember tudatlanságával akarsz magadnak tzikornyás tudományt szerezni s'* nem *Theologiáddal*. De mit mondgyak? hiszem ugyan irásban hagyatot az, a' miéinktűl; hogy (y) *a' Lutheranusok s' Calvinisták tudatlanok*. En azt nem csudálő; mert mind ellenségek költötték felőlők, kiktűl gyaláztatni nem ujság. De a' kikbén a' mi rendűnknek Scorpioi teje nem szorult, igy beszélnek felőlők: (z) *Nem kel becsteleniteni a' mi vallásunkal való ellenkezőket; mert nem azt kel emelgetni, ki mondgya; hanem, vag yone nehezsége mondásának*. Ettűl tanultál volna! Másis: (a) *Meg kel azt ismerni, hogy a' mi ellenséginknek, Sereny s'* TVDOS *forgolódások, a' mi restségűnket kárhoztattyák*. Harmadikis: (b) *A' Protestansok kőzzűl, sok* TVDOS, a' *Bibliát gyakorta forgatot, mind Görög Sidó nyelveket értő emberek vadnak*. Legeny! nem a' *Calvinistákat* kellene csak tudatlanoknak tartanod, hanem sok miéinketis; kiket (c) *magunk* kárhoztatunk azért, ha tudnád! Lám (d) *Némely fű Papok az Abece-*

y Index Expurg. p. 87. Iesuita Armandus in Epist. ad Chamier. pag. 8. Bellar. libr. 1. de Christ. c. 9. & l. 5. de grat. & l. arbit. c. 29. Scribanius Amphit. lib. 2. c. 9. z Hieron. Epist. 65. ad Pammachiã & Oceanũ. a Sotus defens. p. 258. b Secretar. Papæ Pauli IV. Petrus Paulus Vergerius in actione, an restaurandum sit Concilium, edit, Pfortzheim. An. 59. fol. 14. c Claudius Espensæus Comment. in Epist. ad Tit. fol. 486. & 487. d Alphonsus à Castaro libr. 1. adv. hæres. cap. 4.

Abecetis alig tudták; Volt olykor; hogy (e) 60. *Püspököknek s' 30. Theologusoknak, négy egész ora adatot valami csekely gondolkodásra, még-is üressen volt a' felső vár*. Még tetzik, mint feleltel teis e' *tudatlan Calvinistának*; mint békéltetted legyen meg a' mi *Doctorinkat* velünk; mint oldozgattad meg *argumentumit*; egy szóval: *Si tacuisses, Philosophus mansisses*. De már el megyen *ama'* hired, s' mind jársz, a' mi seregünk becstelenitéseért? En azt mondom, ne maradgy továb it esztendőnél, hanem a' szokás szerént léptess! Nem csudálom aztis, hogy *gonosságbúl származtatod* akkori *tanitását*, annak a' *Calvinistának*; mert ugyanis, oly nagy vétek vagyon ez aránt mi bennünk, hogy mi ü tülök, még a' (f) *kereßtyéni nevezetetis irigyellyük*; s' üket azért hijuk *eretnekeknek*, (g) *mert a' Romai szeknek nē engednek*. De ô mi nyomorultak! Vajha mi ezeket ki tőrölhetnők. (h) *Siralmas idő, miért hoztál mast mi kőzinkben természet ellen való vétket?* Ismét: (i) *Vallyon s' fellyül haladgyuk e' mi a' Pharisæusokat? fellyül, de nem igassággal, hanem* GONOSSAGGAL. Vagyon illyenis: (k) *Sokkal job erkőlcsőt viselnek az eretnekek, hogy sem a' Catholicusok*. Ahol már a' *Calvinisták gonossága!* (l) *Keveset kel hinni teged dicsirő jó akarodnak; azonkeppē gyalázó ellenségednekis*. De talám azért, e' *Calvinista* előtted *gonosz*; mert *nem viheted fellyeb Calvinus-*

e Petrus Suavis libr. 2. Hist. Cōcil. Trid.

f Bellar. lib. de Clericis c. 1. §. Unū.

g cap. Nulli dist. 19.

h Alvarus Pelag. libr. 2. de Plant. Eccl. art. 28.

i Ioannes Hoffmeisterus Vicar. Gener. tom. 2. Homil. hōil. Dom. 6. post Trin. pag. 179.

k Petrus Suavis libr. 8. Hrist. Concil Trid. pag. 853.

l Augustin. lib. 3. contra liter. Petiliani cap. 10.

nusnál tanitását? Halgas már! csak azoknak tehes bár eleget, mellyeket én elődben rakogaték.

MEL. [*El hiszem ugyan a' szeretet mindent, de nem mindennek hiszen*. 1. *Cor*. 13.

MAL. Tagadom, hogy *mindent* el hidgyen a' szeretet. Ezt sem hiszi: (m) *Hogy Christus Papa volt volna*. (n) *Hogy azokat meg kelőlni, kik az ellen szolnak*. (o) *Hogy mi, a' mi kegyelmes Coronás Királyúnk ellē szarvat emellyünk*. (p) *Hogy a' maga igassága felől bizonságot tevő szent irásnak, csak annyit kellyen hinni, mint az Alcoránumnak*. (q) *Hogy szent iras nélkül el lehet az Ecclesia, de traditiok nélkül nem*. (r) *Hogy mi a' régi szent Atyákat tellyeséggel meg vessük*. (s) *Hogy Christus fejét meg nyirette, s' csuklyában öltőzőt, mikor a' mi bűneinkert eleget tőt* (t) *Hogy a' kinek felesége nintsen, tarthat az hellyet háló társat*, (u) *Hogy tagadgyuk a' jó cselekedeteknek szüksegesseget*. (x) *Hogy mi ellenségi legyünk az Istenes Bűjtnek*. (x) *Hogy azert kel az hus ételt el távoztatni, mert Isten meg átkozta e' földet, de nem a' vizet*. (y) *Hogy mi az embereket, csak a' természet folyása szerént tanicsuk élni*. (z) *Hogy a' kőssegnek nem szabad az igaz hitrül disputálni*. (a) *Hogy Christus s' szent*

m Bell. lib. 4. de Eccl. cap. 4.

n Compos. pacis c. 11. q. 83. §. 161. pag. 635.

o Bell. lib. 5. de Pont. Rom c. 8.

p Bell. libr. 4. de verb. Dei c. 4.

q Idē. ibid.

r Costerus in Enchirid. c. de morib. hæret.

s Gretserus in Virgidē. pag. 156.

t c. Is, qui dist. 34. ex Concil. Tolet. 1.

u Bell. lib. 4. de Iustif. cap. 1.

x Idem in præfat. tom. 4. controv. §. Joannis

x Durand. l. 6. Ration. divin. officior. c. 7. n. 22.

y Bellar. libr. de Clericis c. 19.

z Becan. prælud. 1. Manual. num. 6.

a Tursellinus apud Possevinum Bibl. select. libr. 17.

s' szent Ferentz kőzőt, csak a' ruha tegyen kűlőmbséget. (b) *Hogy a' Miséző Pap, teremtője legyen az ő teremtőjének.* (c) *Hogy csak szine legyen a' kenyérnek és bornak, mely az Ur vacsorájában a' szájtúl, meg illettetik.* (d) *Hogy ha az eb, vag' disznó meg találná enni az ostyát, a' Christus testétis ßinte ugy el nyelné.* (e) *Hogy ha ember az erőltetés miat ki veti szájábúl a' Elementumok szinét; Christus testétis, szinte ugy ki veti.* (f) *Hogy a' mely Pap a' kenyeret Christus testévé változtattya, az, a' fűrjeketis halakká, csinálhattya.* (g) *Hogy néha időben, még az oktalan állatis imádta, az Ur vacsorájának szent Sacramentumát.* (h) *Hogy a' kenyérnek és bornak kűlső szinét, kellessék nekűnk imádnunk az Vr vacsorájában.* (i) *Hogy még az őrdőg-is el hitte az Vr vacsorájában való ostyának Christus testévé való változását, mikor ezt mondotta: Parancsoly, hogy e' kővek legyenek kenyerek.* (k) *Hogy a' gyilkos, parázná, lopo, valamely tzégéres vétekben élő, mindgyárást meg tisztithattya magát, csak a' Misével éllyen.* (l) *Hogy csak szájában, no kezében adassék embernek a' Sacramentum.* (m) *Hogy néha a' Communicánsok szájábúl, az Egben repűllyőn a' Christus teste.* (n) *Hogy néha, az áldást reá mondás*

b Stella Cleicor. c. 15. 19.
c Bellar. l. 1. de Euch: cap. 11. resp. ad 5.
d Alex. Alensis p. 4. 4. 25. mébr. 1.
e Glossa in cap. 28. dist. 2. de cősecr:
f Poggius. Florentinus Secretar. Apostolicus in Facetiis.
g Bell. lib. 3. de Euchar, cap. 8. §. quintum.
h Idem l. 4. de Euchar. cap. 29.
i Ioannes Schlotanus, Inquisitor hæreticæ pravit lib. de retinéd. fide Cathol. contra fidem Luther. Colon. 1555. fol. 185.
k Jus Canon. cap. sæpè contingit 23. caus. 2. q. 3.
l Maldon. in cap. 26. Matth.
m Guilielmus Durandus Mimatens. Epis: in Ration divin. offic. l. 4. c. 42. q. 315.
n Guilielmus Altisiodorensis Professor. Parisiensis lib. 4. sent. cap. 410.

dás nélkűlis, élhet ember az Vr vacsorájával. (o) *Hogy Christus maga testét őtte, s' vérét itta az Vr vacsorájában.* (p) *Hogy a' szem fájás ellen, igen hasznos a' meg szentelt ostya.* Ezeket a' *Szeretet* nē hiheti; mert ő (q) *Sz: Lélek ajándéka, s'* attúlis halgat. Hát mit *hiszen?* AZ IGAZAT. Ugy vagyon az irásban szokásban, a' szent Lélek MINDEN mondó szava.

o Thō. part. 3. quæst. 81. artic. 1.
p Zuingerus Theatr. p. 340.
q Gal. 5. 22.

MEL. [*Azért nem kel mindennek hinni; mert sok hamis Prophetak voltak sok sor kik a' szent irással dicsekedtek; azt magok értelmére vonták; a' régi szentek magyarázattyát meg vetették; meg kel azért probálni a' lelkeket.* 1. *Ian.* 4.

MAL. Igenis el kel távoztatni az hamis Prohétákat. *Sz: Pál-is* arra kér: hogy (r) *azokat el kerűllyűk, kik más tudományra tanitanak, a' kivűla' mellyet tanultúnk.* De, az it a' kérdés: kicsodák azok? Mert mindenikűnk igaz *Prophetának* mōdgya magát. (s) *Világosságnak Angyalává* változunk; azt mondgyuk *Bálámmal:* hogy (t) *csak azt szóllyuk, a' mit a' Iehova szánkban ád;* azonban, illyen szót hallunk: (u) *A' te utad tévelygő én előttem.* Minnyáján azt mondgyuk; hogy igaz *Ecclesiánk* vagyon; itt azért (x) *kigyoi okosságot* kel viselnűnk, hogy (y) *a' tudománynak akar mi szele,* minket idestova ne hordozzon. (z) *Gyűmőlcsőkrűl* kel azért meg ismernűnk az hibás *Prophetakat.* Az a' *gyűmőlcs*, nem életeket vagy erkőlcsőket nézi; mert még (a) *a' dőggel tellyes koporsókis, meg fejerittetnek* néha *kivűl;* hanem tudományokat. Az

r Rō. 16. 17.
s 2. Cor. 11. 13.
t Száml. 22. 38.
u ℣. 32.
x Matth. 10. 16.
y Eph. 4. 14.
z Matth. 7. 16.
a Matth. 23. 27.

fely KIS *sereg*; tiéd ez: (o) *Az a' jele az igaz Ecclesiának, ha azt sokan kővetik.* Istene ez: (p) *A' Szent Pál tudománya után, farkasok jűnek bé*; tiéd éz: (q) *Az hol egy más után kővetkeznek a' Pűspőkők, ott vagyon az igaz Ecclesia.* Istené ez: (r) *Iesus az ő hazájában semmi Isteni erőt nem cselekedheték; ugy hol csudálkoznek az emberek hihetetlenségen*; tiéd ez: (s) *Az hol hatható a' tanitoknak tudományok, igaz Ecclesia vagyon ott.* Istené ez: (t) *Tettetes alázatosságbã, s' azonbã Angyálok tiszteletiben, járhat ember*; tiéd ez: (u) *Az az igaz Ecclesia, melynek szent életű Doctori vadnak.* Istené ez: (x) *Soha nem ismertelek titeket csuda cselekedők*; tiéd ez: (y) *Az az igaz Ecclesia, mely csudák cselekedetivel fẽnlik.* Istene ez: (z) *Kik szentűl akarnak élni a' Christus Iesusban; háboruságot szenvednek*; tiéd ez: (a) *A' Romái Anyaszentegyház virágzik; azért ő igaz Ecclesia.* Istené ez: (b) *Szűkség a' lelki tanitonak egy feleségű férfinak lenni*; tiéd ez: (c) *A' Papoknak házasságok, szentség tőrő tisztátalanság.* Istené ez: (d) *Ha az őzvegy férfiak, magokat meg nem tartoztathattyák, házasságbã éllyenek*; tiéd ez: (e) *A' másodszori meg házasodás, ellenkezik a' Papnak mind méltoságával, mind szentségével.* Istené ez. (f) *Adgyátok meg* (ti-is Pharisæusok) *a' mi a' Császáre, a' Csá-*

o Nicolaus Sanderus l. 8. de visib. Monarch. cap. 50.
p Csel. 20. 29. 30.
q Baronius tom. 1. Annal. Eccles. Ann. 31. num. 52.
r Mar. 6. 5. 6.
s Becanus libr. 5. manualis c. 22. fol. 533.
t Col. 2. 18.
u Bellar. l. 4. de Eccl. c. 13. §. 1.
x Matth. 7. 22. 23.
y Costerus in Apol. part. 3. c. 9.
z 2. Tim. 3. 12.
a Gregor. de Valentia part. 1. Analys. p. 41.
b 1. Tim. 3. 2.
c Bellar. lib. 1. de Sacram. c. 5. §. sed debuit. d 1. Cor. 7. 8. 9. e Benedictus Iustinianus in Comment. 1. Tim. 3. f Matth. 22. 21.

a' Császárnak; tiéd ez: (g) *Mind Isten s' mind emberek törvénye szerént, ki vétetet a' Clerus s' az ő javok a' kűlsõ hatalom alól.* Istené ez. (h) *Az Tanitónak, kessnek kel lenni a' tanitásra*; tiéd ez: (i) *Oly idegenek mostã a' mi Papjaink a' Prèdikállástul, mint a' katona a' Bibliátúl*; mert (k) *esztendőben, nem egy két hellyen, prèdikálnak csak egyszer*; néhol penig, (l) *mint Hispániában, sok hellyen nem prèdikáltatik a' parazt kősségnek az ige.* Istené ez: (m) *A' mi vitézségűnknek fegyveri, nem testiek*; tiéd ez: (n) *Második Iulius P. oly szőrnyű hadat visele; hogy hét esztendők alat, vesze el abban két száz ezer ember.* Istené ez: (o) *A' ki nem munkálkodik, ne egyék*; tiéd ez: (p) *A' szegenységet kővető Barátok rendit, Christus szerzette.* Istené ez: (q) *Ne legyetek emberek szolgai*; tiéd ez: (r) *A' mi akaratunkat, ugy kel a' felső Regensnek meg hodoltatni; hogy még csak leg kisseb dologbannis, ne merjűnk ellene meg motztzanni.* Istené ez: (s) *Hirekkel legyen a' szűléknek, a' magzatoknak fogadás tételek*; tiéd ez: (t) *Tizennégy esztendős korokig tartoznak a' magzatok, fogadás tetelt szűléjek ellen nem cselekedni; az után szabados.* Istené ez: (u) *Kiket Isten egyben kőtőt, ember el ne válaszsza*; tiéd ez: (x) *A' ki őrőkké való szúzességre kőtelezi mágát; ha szinte az után meg házasodikis, el válhatik felesé-*

g Bonifacius VIII. in c. quanquam de censib.
h 1. Tim. 3. 2.
i Duarenus lib. 1. de sacris Eccl. Minist. c. 4.
k Didacus Stella in c. 14. Luc. fol. 131.
l Alphonsus de Castro l. 1. adv. hæres. fol. 60.
m 2. Cor. 10. 4.
n Causæ recusati Concil. Trident. pag. 227.
o 2. Thes. 3. 10.
p Copus Angl. Dial. 2. p. 194.
q 1. Cor. 7. 23.
r Nicolaus Godignus libr. 2. rer. Abissinar c. 4. s Száml. 30. t c. Si in qualibet 1. caus. 20. quæst. 2. u Matth. 19, 6. x Bellar. libr. de Matrimon. cap. 21. prop. 3.

leségetűl. Istené ez: (y) *Hij segitségűl engemet a' te nyomorúságodnak idejen*; tiéd ez: (z) *Szinte ollyan mikor a' szenteket segitségűl hijuk, mint ha Istennel cselekednők azt.* Istené ez: (a) *Nyúgosznak az halottak az ő ágyas házokban*; tiéd ez: (b) *A' szenteknek tetemeket, kel a' kősségenek mutogatni.* Istené ez: (c) *Meg ne hajoly a' faragot kép előt*; tiéd ez: (d) *Mind a' képnek, s' mind az azt jedző dolognak, egyenlő tisztesség kivántatik.* Istené ez: (e) *Nem imádtatik Jerusalemben az Atya, hanem lélekben s' igasságban*; tiéd ez: (f) *A' szentek temető hellyeinek meg látogatásáért, igen Istenes dolog meszsze fáradni.* Istené ez: (g) *Nem kel azokra eskűnni, kik nem Istenek*; tiéd ez: (h) *A' ki a' szntekre akar eskűnni: ejomra cselekedgye azt.* Istené ez: (i) *Ha a' te Uradnak Istenednek igirsz valamit fogadásbúl*; &c. tiéd ez: (k) *Szabad a' Szenteknek fogadást tenni.* Istené ez: (l) *Az* EN *Szombatimat meg tarcsátok*; tiéd ez: (m) *Az Innep napoknak tiszteleti, minden kőzben vetés nélkűl tartozik a' szentekre.* Istené ez: (n) *Az Iesus Christus vére tisztit meg minket minden bűneinkbűl*; tiéd ez: (o) *A' szentelt viz el törli a' bocsátható bűnőket*, (p) *el kergeti az ördőgőket.* Istené ez: (q) *Kőnyőrgéssel s' bőjtőlessel űzetik el az ördőg*; tiéd ez:

y Solt. 50. 15.
z Vitus Miletus refut. 600. error. ab Hesshusio annot. p. 495.
a Esa. 57. 2.
b Thomas p. 3. q. 25. art. 4.
c Kijöv. 20. 4.
d Cajet. in Thom. part. 3. q. 25. art. 3.
e Ian. 4. 21. 23.
f Staplet. in Prompt. Cath. Dom. 2. Adv.
g Ier. 5. 7.
h c. Honestum caus. 22. q. 5. ex Cornel. Papa.
i Törveny. 23. 21.
k Bailius in Catech. contr. tract. 2. q. 53. l Lev. 26. 2. m Bellar. libr. 3. de cult. Sanct. c. 16. §. Neque rationes. n 1. Ian. 1. 7. o Gregor. de Valent. tom. 4. Disp. 7. q. 4. punct. 1. pag. 1544. p Baronius An. 389. num. 180. q Matth. 17. 21.

ez: (r) *Az ördőgőt él kergeti a' kereszt hányás.* Istené ez: (s) *Ki tilt engemet meg a' keresztségtűl? Ha tellyes szibűl hisz, meglehet*; tiéd ez: (t) *A' Sacramentumokban, kegyelem vagyon rekeztve* Istené ez: (u) *Vér s' viz folyt ki, Christus oldalábúl*; (nem balúl értik ezen a' tudósok csak a' két Sacramentumot) tiéd ez: (x) *A' ki azt mondgya; hogy Christus nem két Sacramentumokat, hanem, kevesebbeket szerzet; átok legyen.* Istené ez: (y) *Az igik el-mődása utánnis* KENYER, *az Urvacsorájában való kenyér*; tiéd ez: (z) *A' kenyernek s' bornak egész állattya, Christus testévé s' vérévé változik.* Istené ez: (a) *A' kenyér, mellyet meg szegűnk* &c. (eggyűt járhát az Urvacsorájában e' kettő) tied ez: (b) *A' ki azt mondgya; az igik el-mondása után, mindgyárt kel a' kenyeret osztogatni, s' az arra rendeltetet helyben, nem kel azt tartani; átok legyen!* Istené ez: (c) *Nem iszom e' szőlő tőkének gyűmőlcsebűl*; tiéd ez (d) *Meg kel a' bort vizzel elegyiteni az Urvacsorájában.* Istené ez: (e) *Nem ihattyátok az Urnak pohárát az ördőgével eggyűt*; tiéd ez: (f) *Ki azt mondgya; hogy a' pohártis kel venni az Urvacsorájában, átok legyen!* Istené ez: (g) *Nem kel tisztelni* (Isteni becsűlettel) *teremtet állatokat*; tiéd ez: (h) *Az Urvacsorájabeli Szent Sacramentumot, Isteni tisztelettel kel imádni.* Istené ez: (i) *Egyszer áldozta meg*

r Iodocus Coccius tő. 1. Thes. l. 2. art. 9.
s Csel. 8. 36. 37.
t Bell. lib. 2. de Sacr. cap. 3.
u Ian. 19. 35.
x Concil. Trident. Sess. 7. can. 1.
y 1. Cor. 11. 23. 26. 27. 28
z Concil. Trid. Sess. 13. cap. 4. de Transub.
a 1. Cor. 10. 16.
b Concil. Trident. Sess. 13. c. 6. can. 7.
c Matth. 26. 29.
d Concil. Trident, Sess. 22. cap. 8.
e 1. Cor. 10. 21.

f Concil. Trid. Sess. 21. c. 1. can. 1. g Rom. 1. 25. h Gregor. de Valent. tom. 4. Disp. 6. gener. de Sacr. Euchar. q. 11. p. 2. i Sid. 9. 28.

meg magát Christus; tiéd ez: (k) *A' ki azt mondgya; hogy a' Christus teste a' Misében meg nem áldoztatik; átok legyen!* Istené ez: (l) *Ki adhat váltságot a' lelekért?* tiéd ez: (m) *A' meg holtaknak lelkekért, igazan cselekeszük hog' misézünk.* Istené ez: (n) SOKAN *vagyunk, s'* MINNYAJAN *egy kenyérbül eszünk,* tiéd ez: (o) *A' ki azt mondgya; hogy tilalmas az a' Mise, melyben csak maga a' Pap communicál; átok legyen!* Istené ez: (p) *Nem kel idegen nyelven szóllani; hanem értelemmel kel beszélleni*; tiéd ez: (q) *A' ki azt mondgya, hogy ßületet nyelven kel a' Misét, ki szolgáltátni; átók legyen!* Istené ez: (r) HIRDESSETEK (nem sugva) *az Urnak halálát*; tiéd ez: (s) *A' ki azt mondgya; hogy a' misében lassan mondot igiket, kárhoztatni kel; átok legyen!* Istené ez: (t) *Kicsoda tudhatná az ő vétkeit?* tiéd ez: (u) *Az ember tartozik meg vallani minden halálos vétkét a' Papnak, akar titkosók s' akar kőzőnségessék legyenek azok.* Istené ez: (x) *Meg rontatot* (Christus) *a' mi bűneinkért*; tiéd ez: (y) *Az eredet szerént való vétkekért Christus tőt eleget; a' cselekedet szerént valókért penig magunk.* Istené ez: (z) *Atokká lőt* (Christus) *érettünk, hogy minket a' tőrvény átkátúl meg szabaditana*; tiéd ez: (a) *Ha meg bocsáttatikis a' bűn, de fen marad még annak idő szerént való bűntetesé.* Istené ez: (b) *Nem*

k Concil. Trident. Sess. 6. c. 2. can. 1.
l Matth. 16. 26.
m Bellar. lib. 2. de Missa. c. 7.
n 1. Cor. 10. 17.
o Concil. Trident. Sess. 22. c. 6. Can. 8.
p 1. Cor. 14. 19. 22.
q Concil. Trid. Sess. 22. cap. 8. Can. 9.
r 1. Cor. 11. 26.
s Concil. Trident. Can. 9. Sess. 28.
t Solt. 19. 13.
u Richard. 4. sent. dist. 17. artic. 3. quæst. 4.
x Esa. 53. 5.
y Bonavent. libr. 3. sent. dist. 20. q. 3.
z Gal. 3. 13.
a Bellar. libr. 4. de Pœnit. cap. 2. §. 4.

(b) *Nem emlekezik Isten meg a' mi bűneinkrül*, tiéd ez: (c) *Kivántatik, hogy a' mi bűneinkért eleget tegyünk.* Istené ez: (d) *En vagyok, ki el tőrlőm a' te álnokságidat én magámért*; tiéd ez: (e) *Bűn bocsátást osztogathat a' Nagy-Pap.* Istené ez: (f) *A' Paraznaságért meg vetheti ember feleséget*; tiéd ez: (g) *A' Paráznaság nem szakaztya el az házasságbeli kőtelet.* Istené ez: (h) *Ne végy feleséget a' Cananæusok leányi kőzzül a' te fiaidnak*; tiéd ez: (i) *Meg házasodhatik a' fiu, szülei hire nélkül-is.* Istené ez: (k) *A' paráznaság el tavoztatásáért, kinek kinek legyen saját felesége s' férje*; tiéd ez: (l) *A' kik ßüzeßségre kőtelezték magokat, nem lehet meg házasodniok szentség tőrés, s' hit szegés nélkül.* Istene ez: (m) *Ha valamely Atyafinak hitetlen felesége vagyon, mely ű véle akar lakni, azt el ne hadgya; és a' mely Aszonyi állatnak hitetlen férje vagyon, és az véle akar lakni, el ne hadgya az Aszonyi állat azt*; tiéd ez: (n) *A' keresztyén s' hitetlen embereknek eggyben szerkeztetések, nem teszen házasságot.* Istené ez: (o) *A' Moses 3-dik kőnyvének 18-dik részében le tőt házasságbeli gradusokban, senki nem dispensálhat*; tiéd ez: (p) *A' ki azt mondgya; hogy az Ecclesia, a' Mosestül le irt Atyafiak kőzőt való gradusokban nem dispensálhat; átok legyen!* Istené ez: (q) *Minden férfinak tulajdon felesége legyen, és minden Aszonyi állatnak saját férje*; tiéd

b Ier. 31. 31.
c Catechis. Trid. p. 313.
d Esa. 43. 25.
e Paulus Laymannus Ies. libr. 5. Theol. moral. tract. 7. cap. 7.
f Matth. 5. 32.
g Bellar. libr. de Matrim. cap. 16. §. 1.
h Kijőv. 34. 16.
i Toletus libr. 5. Instruct. Sacerd. c. 1.
k 1. Cor. 7. 2.
l Costerus in Enchirid. c. 15. p. 547.
m 1. Cor. 7. 12. 13.
n Bellar. l. de Matrim. cap. 23.
o Cyprian. Epist. 4.

p Concil. Trident. Sess. 24. Can. 3.
q 1. Cor. 7. 2.

v Bellar. libr. de Matrim. c. 30.
t Rom. 6. 23.
s Bellar. l. 2. de Monach. c. 9.
u Ter. 7. 9.
x Bell. libr. de grat. primi hominis c. 14. §. 4.
y Luc. 1. 47.
z Iodocus Coccius tő. 1. Thesaur. l. 3. art. 1.
a Rom. 7. 21.
b Concil. Trident. Sess. 5.
c Eph. 2. 3.
d Contarenus Cardinalis in lib. de prædest.
e Rom. 9. 11.
f Albertus Piggius lib. 8. de usu liber arbit. cap. 2.

tiéd ez: (r) *A' sokszori komák kőzőt, mivel hogy lelki rokonság vagyon; azért, házasság-is nem lehet.* Istené ez: (s) *Az őrők élet, ajándéka Istennek;* tiéd ez: (t) *A' szűzeség kiváltképpen való dicsőséget érdemel Istentűl.* Istené ez: (u) *Az őzőn víz, ég alat minden hegyeket elborita,* tiéd ez: (x) *Illyés s' Enoch e' földi Paradicsomba tartatnak; s' jövendőben onna jőnek el az Antichristus ellé hartzolni.* Istené ez: (y) *Maria, idvezitőjének hija Christust;* tiéd ez: (z) *Máriának, csak legkisebbik vétke sem volt, tellyes életében.* Istené ez: (a) *s' az Apostol mondgya: Hozzám ragadot a' bűn;* tiéd ez: (b) *Ha ki azt mondgya, hogy a' kívánság vétek; átok legyen!* Istené ez: (c) *Természet szerent haragnak vagyunk fiai;* tiéd ez: (d) *Az eredet szerent való vétekért nem kárhozik el ember.* Istené ez: (e) *Nem jó cselekedetekbűl, hanem az hívő Istentűl;* tiéd ez: (f) *Isten, nem személlyeket nézet az el-választásban, hanem azoknak érdemeket.* Istené ez: (g) *Igyekezzetek Atyámfiai a' ti el-választástokat meg erősíteni;* tiéd ez: (h) *Senki nem tudhattya meg bizonnyossőn ez életben, az ő el-választását.* Istené ez: (i) *Nem tekinte Isten Cainra, s' az ő ajándékára;* tiéd ez: (k) *Az hitetlenekis sokszor jot cselekedhetnek, meg a' termeszetnek erejébűl is.* Istené ez: (l) *Ha el változtathattya a' szerecsen az ő*

g 2. Pet. 1. 10. h Concil. Trident. Sess. 6. cap. 12. i Ter. 4. 5. k Bellar. libr 5. de Grat. & liber arbit. cap. 13. 23.

az ő fekete bőrét, ti-is jól cselekedhetnek; tiéd ez: (m) *Az eset után, vagy jon ember-nek a' jóra szabad akaratya.* Istené ez: (n) *Kik hisznek az Isten Fiában, örők életek vagyon;* tiéd ez: (o) *Az hit nem mondathatik bizodalomnak; mert az, az értelemben nem az akaratban vagyon.* Istené ez: (p) *A' mi bizodalmunk ez, hogy az Isten minket meg hallgat;* tiéd ez: (q) *Mint a' dógőt ugy utállyuk mi azokat, kik az ő bizodalmokat Christus érdemében, s' bűnők bocsánatyában helyhez tetik.* Istené ez: (r) *Ingyen igazúl ember meg;* tiéd ez: (s) *Nem eleg maga az hit, a' meg igazitásra.* Istené ez: (t) *Hittetek, s' az Istennek lelke el pecsetelt;* tiéd ez: (u) *Meglehet az hit, a' szeretet nélkűl.* Istené ez: (x) *A' tőrvénynek cselekedetibűl, egy testis nem igazul meg, Istennek előtte;* tiéd ez: (x) *Mi, nem a' Christus érdemébűl, hanem a' bennünk lakozóssenség által igazulunk meg.* Istené ez: (y) *Meg igazulván, békességünk vagyon Istennel a' Christus Iesus által;* tiéd ez: (z) *Bolondság igy szóllani: En hiszem hogy idvezülők a' Christus vére által.* Istené ez: (a) *Nincsen oly ember, ki ne vétkezzék;* tiéd ez: (b) *Bétöltheti ember a' tőrvényt Isten kegyelmebűl.* Istené ez: (c) *Mocskos ruhahoz hasonlo a' mi igasságunk;* tiéd ez: (d) *Az igazaknak jó cselekedetek,*

m Gregor. de Valentia in Comm. Theol. sum per Thom. Disp 6. general.
n Ian. 5. 13.
o Bell. libr. 1. de Iust. cap. 4. §. Catholici.
p 1. Ian. 5. 14.
q Gothard. Canonicus Patav. in defens. Eccles. Cath. pag. 115.
r Rom. 3. 24.
s Coster. in Enchir. pag. 266.
t Eph. 1. 13.
u Dominicus à Soto. lib. 2. de natur. & grat. cap. 7.
u Rom. 3. 20. x Bellar. libr. 2. de Iustif. cap. 2. §. 3. y Rom. 5. 1. z Panigarola lect. 9. part. 2. pag. 78. a 1. Kir. 8. 46. b Bellar. libr. 3. de Pont. Rom c. 23. antith. 6. Esa. 64. 6. d Bellar. lib. 4. de Iustif. cap. 15. §. 1.

tőkélletessék. Istené ez: (e) *A' mostan ßenvedet dolgok, nem hasonlitandók, a' nékünk meg Jelenendő dicsőséghez;* tiéd ez: (f) *Hamis vélekedés az, ki a' mi sok ßenvedésinknek nem tulajdonit érdemet.* Istené ez: (g) *A' bűjt abban ál, hogy ember magát minden ét eltűl italtúl meg fogja;* tiéd ez: (h) *Csak bizonyos étkektűl kel embernek magát meg tartoztatni, de kiváltkeppen az hustúl.* Istene ez: (i) *Az Isten országa nem ál ételben és italban;* tiéd ez: (k) *Nem igaz keresztyének azok, a' kik bűjtben hust esznek.* Istené ez: (l) *Ha eszünk is, nem leszünk gazdagabbak; ha nem eszünk-is nem leszünk szegényebbek;* tiéd ez: (m) *Mind lelki testi kegyelmeket érdemlünk a' bűjt által.*

Hagyom ezeket Istenre, s' az egész keresztyénség okos itiletire! itillye meg kiki, mellyikünk hágja ez arántis által az *igaz Prophetai* tisztnek *regulás* mértékét? De talám késénk, mennyünk továb! Hát *hamis Propheta az, ki a' szent irással dicsekedik, s' azonban penig azt, maga értelmére vonnya?* Nem bánom, bár legyen az; ki ezeket mondgya: 1. (n) *Szintén ollyan a' szent irás mint a' viasz orr, mely minden féle magyarazatra hajtathatik.* 2. (o) *A' szent irás magában, Istennek nem igaz beszéde, hanem csak, az Ecclesia tetzése szerént az.* 3. (p) *Az Isten az égen, az az, a' kőzőnséges Ecclesiaban, két nagy világosságokat, az az, két nagy meltoságokat, szerze; az eggyiket nevezé napnak, az az Pápának, a' másikát holdnak, az az, Császárnak.*

4. (q)

e Rom. 8. 18.
f Iodocus Coccius tō. 1. Thesaur. l. 5. art. 1.
g Esth. 4. 16.
h Bell. lib. 2. de bonis oper. in part. c. 5.
i Rom. 14. 17.
k Bell. lib. 2. de bonis oper. in part. c. 9.
l 1. Cor. 8. 8.
m Bellar l. 2. de bonis oper. c. 11.
n Canisius in opere Catechet. pag. 44.
o Hosius de expres. Dei pag. 3.
p Molina tom. 1. de Iust. & Iure tract. 2. disp. 29. §. His prænotatis.

4. (q) *Ihol vagyon két fegyver; az az, az Ecclesiában, belső s' külső meltoságnak kel lenni* 5. (r) *Allandova teszem az ő székit őrőkké, az az, a' Papa országa mind őrőkké meg marad.* 6. (s) *Kicsoda fogta három ujja kőzzé e' földnek porát? az az, három ujjával kel embernek keresztet vetni.* 7. (t) *Isten mindeneket lábai alá vetet; tudni illik a' Papának. Iuhokat, az az, a' keresztyéneket, őkrőket, az az, a' Sidókat s' eretnekeket. Mezőnek nyájjait, az az, a' Pogányokat. A' tengernek halait, az az, a' Purgatoriumban levő lelkeket.* Ieles tréfa! 8. (u) *A' te lábaidnak porát nyallyák; az az, csokolgattyák a' Romai Papa lábait.* 9. (x) *Ki kel Sodomábúl futni; az az, e' világi bujalkodásoktúl meg kel válni; az hegyre kell ßaladni; az az, tőkelletes Baráti eletre kel igyekezni.* 10. (y) *Vid el kevessé a' földtűl az hajot; az az, Peter, mozdics el kevessé ßékedet az igiretnek földetűl, s' helyheztesd Antiochiabā, ot maradván hét eßtendeig; az után vid a' mellyére, az az, sok tēgerekē által menvén, ted te Romában ßékedet.* 11. (z) *Vid a' mellyére, az az, élessebbē disputály!* csuda hogy igy nem szóllot: *Vid a' mellyére;* az az, azt a' jó selleg bort tőlcs fel a' garatbā. 12. (a) *Péter a' vizekben járt; az az, a' Peter széki, minden eretnekségeknek habjait le nyomta.* Igy kelle nektek a' szent irással jatzodnotok? Vallyon s' nem ezé, az Isten kőnyvét, a' *magad értelmére,* vonni? Még sem tanultadé

q Bonifacius VIII. in c. Unam sanctam tit. eod.
r Turrecremata libr. 1. summæ cap. 90. ex verb. 2. Reg. 7.
s Hosius in Confes. Petricov. c. 10. ex Esa. 40.
t Antonius part. 3. tit. 22. c. 5. §. 1. ex Psal. 8.
u Turrianus contra Sadaelem. p. 14. ex Esa. 49.
x Hyeronimus Platus libr. 1. de bono status religiosi cap. 7.
y Idē ibid. part. 2. ex cap. 5. Luc.
z Staphlet. in Relct. princ. controv. 3. quæst. 1. art. 2.
a Idem ibid. ex Matth. 14.

tadé meg ezeket a' mágadéitul: (b) *A' szent irás betű szerent való értelmébűl, kel a' vallást meg probálni?* Illyenis vagyon: 13. (c) *Meg rontottad a' Sárkánynak fejet a' vizekben; az az, a' szentelt viz el űzi az őrdőgőket.* 14. (d) *A' ßek kőrnyűl 24. vének valának; az az, a' Papa kőrnyűl feles Cardinálok.* 15. (e) *Istennek báranya, az az, Romai Sz: Atyank, ki el veszed e' világnak bűneit; kőnyőrűly rajtunk!* 16. (f) *Az oktalan állat ne illesse az hegyet; az az, nem szabad a Papot minden embernek meg feddeni.* 17. (g) *Az ember Fia nem jőt veßteni, hanem meg tartani; és ig y az Urvacsorájában való kenyernekis állattya, nem vesz el.* Ezek az igen okos magyárazatok! A' régi szentekis forognak fen előtted? *Index*-ek űk, nem *Iudex*-ek; *Lumen*-ek, nem *Numen* ek; *Minister*-ek, nem *Magister*-ek. (h) *Másképpen kel az Apostolok, felől itilni, meg másképpen a' régi szent Atyák felől, amazok igazat mondottak, ezek mint emberek meg csalatkozhattak.* (i) *Meg Augustinus irásának sem kel mindenekben hinni.* (k) *Senkit nem kenszerit a' szent Atyák authoritássa, a' nekiek adandó hitelre; hanem ha a' szent irásban leszen tudományok fundálva.* (l) *Nem hitnek regulái azok, mellyeket a' mi eleink mondottak, vagy irtak;* mert néha: (m) *Mind az egész Atyák el tévelyedtek.* (n) *Iu-*

b Andradius libr. 2. Defens. Synodi Trid. Alphonsus de Castro l. 4. advent. hæres. verbo Concil. c Discipulus de tempore serm. 110. d Ioannes de Turrecr. l. 1. c. 8. ex Apoc. 4. 2. e Paulus Æmylius lib. 7. ex Ioan. 1. 29. f Malderus fol 237. ex Exod 19. g Hardingus contra Ivellum fol. 99. h Hieron. in Epist. 62. ad Theoph. circa med. i c. Noli meis dist. 9. ex August. k Biel. lect. 41. in Can. Miss. l Costerus in Enchirid. cap. 1. pag. 63. m Gregor de Valentia tom. 3. Comment. in Thom. disp. 1. q. 1. punct. 7. fol. 294.

(n) *Iustinus Martyr bolyongot abban; hogy ezer esztendeig, a' szenteknek Christussal való uralkodását állatta e' földőn. Tertullianusnak* kevés méltoságot adtz az hit bizonyitására (o) *eretneknek* tartván űtet. (p) *Alexandriai Kelement meg csalatkozatnak* irod abban; hogy *Christust* 30. *esztendős korában meg feszittetnek mondgya.* (q) *Az Arianusoknak kut fejének mondod origenest.* (r) *Cyprianusnak nagy el-tébolyadást* tulajdonitasz. Csak a' (r) *Cicero* irásit forgató, s' azonban a' Sz: irást *kevesset* illetőnek vallod *Lactantiust*, kit nagy mételybennis ejtesz. (s) *Casareai Eusebiust, merő Arianusnak* nevezed. (t) *Balás Doctort* némely dolgokban meg veted. (u) *Epiphaniust, esze felejtetnek* irod. (x) *Szent Ambrust*, sok né helyes irásért pad alá hagyitod. (y) *Philastriust, habahurgya* tudományúnak állatod. Hogy (z) *Mariának szivét által ható fegyver*, az ő *kételkedese* lőt legyen, azért *Amphilochiust* korpázod. (a) *Hieronymust káromkodónak* irod. (b) *Nyssenus Gergely tévelygésén, csudálkozol.* Irtoztatod. (c) *Ruffinus* irásitul a' *Reformatusokat.* Hogy Christus vétkes edénytűl szűlettetet legyen; (d) *Chrysostomust* ezért *castigalod.* Sokan meg vetiték

(e) Au-

n Bellar. l. 3. de verbo Dei c. 3. o Idem l. 1. de Christ. cap. 9. p Bell. l. 1. 1. de verbo Dei c. ult. q Thom p. 1. quæst. 34. art. 1. r Salmer. disp. 51. in Epist. Rom. tom. 13. p. 474. r Bell. l. 1. de Beat. Sanct. c. 5. §. Ultimo. s Melchior Canus lib. 7. locor. c. 3. n. 7. t Bell. libr. 2. de verbo Dei cap. 2. §. 2. u Idé ibid. cap 6. §. Præterea. x Erasmus in annot. Gal. 2. pag. 399. y Bellat. libr. 4. de amiss. grat. cap. 11. z Salmer. tom. 3. tract. 43. pag. 394. a Erasmus in annot. ad Tit. 2. pag. 487. b Lorinus Iesuit. in cap. 13. Act. ℣. 30. c Bailius Iesuit. in Catech. Controv. tract. 1. q. 13. in Append. d Salmer. disp. 51. in Epist. ad Rom.

(e) *Augustinusnak-is, a' szabad akaratrúl* irt tudományát. (f) *Theodoretusnak* nagy vétket tulajdonitasz; hogy a' szent lelket *csák az Atyátúl* állattya származni. (g) *Socratesben s' Sozomenusbã*, sántikáltatod az igasságot. (h) *Nagy-Gergely*, tudományában el eset embernek itiled. (i) *Damascennst*, irásában sokat hazudott edenynek állatod. (k) *Haymot*, nem egy helyen bolondoskodotnak lenni mondod. Nem veszed bé néha (l) *Theophylactus* bizonságát, hogy az hit szakádásnak idejében élt. Nagy vétket tulajdonitász (m) *Oecumeniusnak*, hogy még az őrdőgőket tűz alá nem rekeztette. (n) *Anabaptista* vallásunak nevezed szent *Bernhardot*. Mit mondnak ezek felől a' *Calvinisták*, mellyeket te nem mondanál? Te veted azoknak meg sok dolgokbã irásokat; még-is azt vitatod, hogy a' *Calvinisták* tapodgyák meg a' régi szenteket!

MEL. [*Igy probálom meg a' lelkeket, ha Istentűl vadnaké: Ki legyen az, a' ki engém tanit.*

MAL. Valóban csekély elmével látogatot Isten, ha csak ugy probálod! Ha a' pokolbeli őrdőg elődben menne (o) *Világosság Angyala* abrázattyában; azonban (p) *ember öldökles, s' hazugság* volna palástya alat; személlyét visgálnádé? Ismét: Ha (q) *kolduló szegény* képében jelennék meg Christus; azonban (r) *igasság s' örök élet* volna nála; szattyrát néznédé, vagy benne valóját? Vaj nyomorult! Nem kel ide egyéb, hanem hogy igy

castigáltassal a' tiéidtűl: (s) *Nem azt kel tudos embernek meg gondolni*, KI *mondgyon valamit*, *hanem* MIT *mondgyon* Ismét (t) *Nem azt nézem* KI *irta*, *hanem* MIT irt.

MEL. [*Nem abban ál a' proba; hogy valaki az Isten lelkétűl vezéreltetet, s' minden igasságra tanittatott, meg csalatkozhatatlan Anyaszenteg yháztúl, eleitűl fogva bé vőt, s' meg erőssittetet tudományt rostállya.*

MAL. Abban ál Istennél, s' még sok miénknélis. Vajki sok Ecclesia nem itil hellyessen! Sok szakadások valának (u) *Corinthusban*. A' (x) *törvénykezés* modgyában tévelyegnek vala; a' (y) *keresztyéni szabadságban*; az (z) *Ur vacsorája* modgyában; az (a) *idegen nyelvekben*; a' (b) *fel támadásban*, meg botlának, A' (c) *Galatiajak-is, a' Christus Evangeliomátúl másra hajlának*. Mint járának az *Asiai Ecclesiak*? (d) *Ephesusi*, (e) *Pergamumei*; (f) *Thiatirai*; (g) *Sardisbeli* (h) *Laodiceai*? *Hával* tőt Isten igiretet az hivek seregének ez aránt, mikor igy szóllott.: (i) HA *ti meg maradtok az én beszédemben, bizony én tanitványim lesztek*. (k) Még a' tudos *Doctoroknak ismeretek-is*, *nem tőkélletes* ez életben: hogy ne csiszamodhatnának hát el? A' (l) *Sidok* penig, avagy nem *hitetlenség által tőrettetének le*? Volt oly *Ecclesia* Christus fel támadása előt, mely (m) *Thesbytes Illyést* vélte *személy szerént el jűni*; efféle, nem de nem tevelygetté? Az *Apostolok* serege penig, (n)

a Baronius An. 490. n. 36.
f Salmer. disp. 51. in Epist ad Rõ. p. 474.
g Baronius in præfat. Annal.
h Durandus sent. dist. 7. quæst. 9.
i Baronius Ann. 31. num. 75.
k Erasmus in c. 16. Rõ.
l Bellar. lib. 2. de Christ. c. 27. resp. ad 6.
m Idem lib. 1. de sanct. beat. c. 6. §. Antonius.
n Sixtus Senensis lib. 6. Biblioth. annot. 345.
o 2. Cor. 11. 14.
p Ian. 8. 44.
q 2. Cor. 8. 9.
r Ian. 14. 6.

s c. Ego Solis dist. 9. ex August. ut Giossa notat.
t Thomas part. 1. q. 1. art. 8.
u 1. Cor. 1. 10. 12.
x 1. Cor. 6. 1.
y 1. Cor. 8. 1.
z 1. Cor. 11. 16.
a 1. Cor. 14. 2.
b 1. Cor. 15. 12.
c Gal. 1. 6.
d Titk. 2. 4.
e ℣. 14. 15.
f ℣. 20.
g Titk. 3. 1.
h ℣. 15.
i Ian. 8. 31.
k 1. Cor. 13. 9.
l Rõ. 11. 20.
m Matth. 17. 10.
n Csel. 1. 6.

Christusnak világi országárúl álmodozot. Bűvőn vévé *ßent Peter Pűnkősd* napján az Istennek lelkét; de még sem hiszi vala a' (o) *Ceremoniáknak el tőrlését.* Magad vallása, (p) *hogy ha a' Fő Pap el tevelyedik, az egész Ecclesia utánna dűl.* Ezis tiéd: (q) *Bizonyos dolog, hogy a' Successiót viselő Romai Fő Papok, sokszor eretnekségben estek.* Mely ha ugy vagyon, hol volt akkor az *Ecclesia?* Haly még egynéhányat a' tiéidtűl, s' tanuld meg tűlők ezt, (r) *Nem mindgyarást kel azt, hit ágazattyának tartani, mellyet az Ecclesia végez; mert volt olykor, hogy az, hittel ellenkező dolgot tanitot.* Eztis. (s) *Christus szenvedésekor az egész látható Ecclesia el tévelyedet; ugy hogy, csak egyedűl Szűz Mariaban maradot meg az igaz hit.* Ihol a' tiéidis, jégre helyheztetik sokszor az *Ecclesiát*, s' nem csiszamodhatnéké még-is el? Mit kel hát ollyankor cselekedni? Meg kel magunkat (t) *oltalmaznunk a' kovásztúl.* Ollyankor. (u) *ha valaki azt mondgya: Ihol a' Christus! ne hidgy neki.* Egy szóval: (x) *El kel távoztatni a' gonosz munkásokat.* Hallyad ittis a' tiéidet. (y) *Az hitet néző dologban, csak egy magános embernek-is, fellyeb kel becsűlni ßavát, a' Papáénál; ha ő a' dolgot, az ő és Uy Testamentumbúl hellyesebben probállya meg.* Ismét: (z) *Inkáb kel hinni az Evangeliumnak,*

o Csel. 10. 20.
p Bell. lib. 4. de Rom. Pontif. c. 3. §. Tertio probatur.
q Nicol. Cusanus l. 1. de Conc. Cathol. c. 14. Alphőss. de Castro l. 1. adv. hæres. cap. 2.
r Nicolaus de Clemangis in disp. super materia gener. Concilii p. 63. edit. Lugdun.
s Alexander Alensis pag. 3. q. ult. art. 2. Ioannes de Turrecremata l. de Eccles. cap. 30.
t Matt. 16. 6.
u Matth. 24. 23. x Phil. 3. 2. y Marsilius Patavinus in defens. pacis. Panormitanus in c. significasti extr. de elect. n. 3. z Gerson. part. 1. de exam. doctrin. consid. 4. fol. 104.

nak, hogy sem a' Papának; ki-is, ha az ellen tanitana, job volna meg fogadni EGY *igasságot állató embernek szavát, hogy sem az ővét.* De talám *Isten lelketűl vezételtetik az Ecclesia?* s' hogy kellene hát még-is annak tudományát rázogatni? Ercs meg! Mikor igy szólla Urunk Apostolinak: (a) *Veletek marad a' szent lélek mind őrőkké*; ennek az igiretnek, nem csak az *Apostoli* kőzőnséges gyűlésekben, hanem, az egy mástul még válásokbannis, hellye volt; te penig azt tanitod: (b) *hogy minnyájan vetkezhetnek a' Pűspőkők, ha egy mástúl meg szakadoznak.* Igy szól ez helyhez egy barátod: (c) *A' kik* VALOSAGOSSAN *Christus tanitványi, csak azoknak igirtetet it a' Sz: Lelek.* De nem csak az *Ecclesia fő Doctori* a' Christus tanitványi; ezt magad-is hellyén hagyod; nem csak azoknak igirtetet itt a' szent Lélek. Hogy az (d) *Ecclesia, minden igasságra tanittaiik* a' szent lélektűl; abbul az ű el nem tévelyedhetését, nem állathatod; mert egy magadé, (ki ellen nem mersz szollani) igy szól ehez. (e) *Ez az igiret azokra tartozik, kik a' vallásban, a' szent irással éllenkező dolgokat, nem tanitanak.* Immár penig; (f) *Sok ti Gyűlestekben, nem voltak jelen Moses s' az Propheták.* Hát *meg csalatkozhatatlan az Anyaßentegyház?* Nem azt mondók most. Ujjobban fűledben sugom ezt: (g) *Az Ecclesia sok dolgokban el tévelyedhetik.* Ismét: (h) *Az Ecclesiának itileti gyakorta vélekedésen áll; mely szokszor csalóka.* Ne támaszkod-

a Ian. 14. 16.
b Bellal. lib. 2. de Concil. cap. 7.
c Ioannes Ferus in Comm. c. 14. Ioan. pap. 359.
d Ian. 16. 13.
e Tolet. in c. 16. Ioan. annot. 20.
f Salmer. tom. 8. tractat. 54. p. 426.
g Melchior Canus libt. 4. locorum Theol. c. 4.
h In Decret. Gregorii. l. 5. tit. 39. ex Innoc. 3.

kodgyál bár, az *eleitűl fogva bé vőt tudo-mányhozis*; mert: (i) *Még a' Samaritanusokis forgattak hajdan régi séget*; noha tudományok, hibas vala. (k) *A' mely vallás az Isten igijevel ellenkezik, hiában tamazkodik az régiséghez.* (l) *A' dolog felől való itilet tétel, nem a' régiségen ál, hanem az Isteni bőlcseségen.* (m) *A' szent irásnak vagyon javallandó régisége; mely nélkűl, semmi a' más féle régiség.*

MEL. [*Meg a' tudatlan kőssegnekis hatalmat adtz Te, az Ecclesia igaz tudományának probálására; mely nem lelkek rázogátása, hanem az ű igasságának kétségben való hozása.*

MAL. De halá Istennek, penig csak *a' tudatlan kőseget* taszitod mi előnkben! Ugyan nem szóllunk mi igy a' nagy méltoságbã helyheztetet emberek felől: (n) *Ha valamely nagy Fejedelem ember, a' religiót akarja igazgatni, méltán e' mondást érdemli: Távozzál el Satan, mert botránkozásomra vagy nekem!* Ismét: (o) *Idegen dolog az a' Fejedelemtűl, hogy hitet igazgasson; azt, csak a' Papokra kel hadni; egg yedűl az az ű tisztek, hogy kiket a' Fő Papok bűntetésre méltóknak itilnek, azokat meg zabolázzák. Sőt, hogy ha nagy fogyatkozást veszenis eszében a' Magistratus az Ecclesiai dolgokban, még sem kel néki reformatiót indittani.* Vaj vaj ártatlan nagy rendek, mint meg vadtok kőttetve! Avagy nem nektek parancsoltaé Isten, hogy (p) *a' tőrvénynek kőnyvét olvassátok tellyes eletetekben, hogy ekképpen fellyétek Istenteket?* Avagy gonoszul

i Cornelius Iansenius in c. 4. Ioan.
k Andreas Fricius libr. 4. de Eccl. cap. 7.
l Pineda in c. 32. Iob. v. 9. fol. 710.
m Gregor. de Valentia in Analysi l. 1. c. 16.
n Petrus à Soto in assert. Cath.
o Censura Coloniensis art. 12.
p Tőrv. 17. 18.

noszul cselekedéké (q) *Iosias, hogy a' meg vesztegettetet tiszteletet reformálá?* Nẽ; mert e' mondaték ű felőle: (r) *Nem volt hozzá hasonló Király ű előtte, annak utánna sem támadot ollyan.* Vőtték volt ezt régen eszekben a' nálad okossab tiéid, s' igy szoltak: (s) *Christus szűletésétűl fogva, nyoltz ßáz esztendőknel tőb ideig tartot, az Imperatorok kőzőt, az Ecclesiai dolognak igazgatása; az Ecclesiais engedet nekiek.* Másis: (t) *Istennek nagy kegyelmessége ez, mikor e' világi nagy Fejedelmek, az Ecclesiáknak elől járo Papiaival, az hit igazgatásában eggyet értenek.* A' *merő tudatlan* kősségtűl, mi nem tanittyuk fűggeni az igazán tanitó *Ecclesiát*; hanem, némely tiéiddel eggyűt igy értűnk: (u) *Ha a' Pap az igaz hittűl el távozik, tartozik az ű juha űtet meg inteni.* Ismét: (x) *Miképpen a' Pap tartozik azzal, hogy az Istentűl vőt igasságot szabadossan predikállya; igy a' kőssége is adós azzal, hogy a' Paptúl a' szent irásbúl vőt tudományt, bátran oltalmazza.* Reá kel hát vigyázni a' kősségnek; ha az ű Papja, a' szent irásbúl tanité? Világossab ez: (y) *Valakik a' szent iráshoz értenek, szabad a' vallás felől vetélkedniek.* Nem árt eztis meg gondolni: (z) *Még a' kőssegnekis meg parancsoltatot, hogy a' nem igazán tanitó Prophétákat el kerűllye.* Vagyon illyenis: (a) *Az Apostol, az ű beszédét, halgatoi itiletiré bizza, mikor igy szól: Itillyetek meg, a' mit mondok.*

q 2. Kir. 23.
r ℣. 25.
s Glossa decreti dist. 84.
t Hormisda Papa in Epist. ad Epiph. Cõstant. tom. 2. Conc.
u c. Oves caus. 2. q. 7. ex Eusebio Papa.
x c. Nolite caus. 11. q. 3. ex Chrys.
y Gerson. part. 1. de exam. Doctrin. consid. 5. & 6.
z Frideric. Staphylus in Apolog. pag. 42.
a Thomas Aquinas in Comm. 1. Cor. 10.

dok. Ugyan *Nagy-Thomas* mondgya eztis: (b) *Mikor az Apostol azt mondgya; mindeneket meg probállyatok; nem csak a' lelki tanitokhoz való engedelmességünket tanittya; hanem hogy azoknak tudományokatis, meg vísgállyák halgatoi.* Nem kel eztis meg vetni: (c) *A' Berroabéliek, itilet alá vonták a' szent Pál tudományát, hogy ha egygyezé a' szent irássál, s' az után hittenek oszton.* Igy rekezti oszton egy bé: (d) *A' menyiben a' Papok a' Moses szekibül tanitanak, hálgatni kel üket; de ha máskeppen vagyon, el kel üket tavoztatni.* Hallod, a' tudománybéli Isten ajandékaval fel ruháztatot kőiségnek tisztit! Nem teszi ü e' *probával kétsegessé az* igaz *Ecclesiát*; hanem: (e) *a' mi jó meg tartya, s' mi hibás, meg veti; nem szereti a' mennyei Császár képét nem mutató penzt, irtozván attúl, mint idegen monétátúl.* Ha penig, némely (f) *Ecclesia tetétül fogva talpig meg veszne*; nyilván kétessé méltán tetetnek tudománya.

MEL. [*Ebben ál a' proba: Eggyeze az Anyaszentegyház tanitásával, a' Sz: Atyák s' Gyülekezetek, eggyességgel bé vőt tudományal,* a' tanitás.

MAL. Ugyan ittis rajtad esik a' *proba*; mert te nem eggyesz *sokban*, sem a' szent *Atyákkal*, sem a' régi *gyülekezetekkel.* Egynéhányat emlitek, lássuk ha, szád ize szerént esiké? Mind tiéid állattyák penig ezt, kiknek ha veled való *eggyességeket* meg akarod tartani, hitelt kel nékiek adnod. 1. (g) *Tobias, Iudith, Sirach, Bőlcseseg, s' Machabeusok kőnyveit, sok Sz: Atyák*

b Idem in 1. Thes. 5.

c Cajetan. in cap. 17. Act.

d Didacus Stella in c. 12. Luc.

e Claudius Espensæus in Comm. ad Tit. ad finem tract. de lectione libror. suspect.

f Francis. Petrarcha Epist. 18.

g Bellar. l. 1. de verb. Dei cap. 10. Melchior Canus. l. 2. locor. Theol. cap. 10.

Atyák ki rekeztették az igaz Canonbúl. Ugy tetzik, nem ez a' te értelmed. 2. (h) *A' szent Atyák, többire ezt állatták, hogy a' Boldog szűz Maria, bűnben fogantatot.* Ujjat vonnak ám ezek veled! s' 3. (i) *A' régiek, a' csecsemő gyermekeknek, oda hadták adni az Ur vacsoráját.* Ha ettül el nem akarsz távozni, teis meg tarcsad. 4. (k) *E' volt a' régi Attyáknak értelmek, hogy az Istennek Angyali az emberek leányival eggyesületnek; s' e' volt az ü első vétkek, mely miat ki estek Angyali méltoságokbul.* Vallyon s' szived aránt vagyoné ez neked? 5. (l) *Némellyek a' régiek kőzzül azt tanitották; hogy a' szentek ezer esztendeig fognak uralkodni e' földön a' Christussal.* Tudom, te ez aránt nem lesz *Chiliásta.* 6. (m) *A' szent Atyák kőzzül azt vitatták némellyek; hogy egy lélekis nem boldogul még itilet napia előt.* Ugy hiszem, ittis külőmbet tanitasz. 7. (n) *Hogy az el választásnak okai, a' jó cselekedetek s' a' hit legyenek; állatták némely Paterek; melyben vétkeztenek.* Nem tudom te, alá irszé ennek. 6. (o) *Egyenlőknek mondották a' szent Atyák a' Papokat, a' Püspőkőkkel.* Nem mernéd te ezt állatni! 9. (p) *Minnyájan a' régiek,*

h Melchior Canus libr. 7. locor. Theol. cap. 1. num. 3. Salmeron. Disp. 51. in Epist. Rom. c. 5. §. 2.

i Bell. lib. 4. de Euch. cap. 24. §. Tertius ritus. Maldonatus in Ioan. 6. ℣. 53. Col. 640.

k Pererius libr. 8. Comm. in Genes. c. 6. Disp. 2. Alphonsus Mendoza in Contr. Theol. q. 9. de Comœdiis.

l Bellar. lib. 3. de verb. Dei cap. 3. Gregorius de Valentia in Analys. l. 8. cap 8. m Alphonsus de Castro l. 3. adv. hæres. verbo Beatitudo hæres. 9. Maldonatus in Matth. 27. n Pererius Disp. 22. in cap. 8. Rom. num. 106. Bennius de auxilio gratiæ cap. 26. o Cassander. in consult. art. 14. Bellar. de Clericis cap. 15. p Bellar. lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 3.

giek, eszekben vérén az ű idejekbéli gonosságot; ugy itiltenek a' dolog felől, hogy az Antichristus ideje közel. De te néked még az, meszsze. 10. (q) *Hogy az ördögök itilet napia elöt, a' Gehenna büntetésével nem illettetnek; illyen hiszemben voltak, némely régi Atyák.* Vallyon s' társok lészszé ezeknek. 11. (r) *Nem igaz Samuel volt az, a' ki Saulnak meg jelent, hanem ördög; igy irtak sok Paterek.* Eztis tudom által öltöd.. 12. (s) *Némely szent Atyák, az Angyaloknak testet tulájdonitottak.* Gondolkodva szólnál ehezis. 13. (t) *Voltak ily vélekedésben a' régiek közzül; bár meg engedgyeis Isten a' bünt, deha ember megént vétkezik, semmisse tétetik az a' meg bocsátás.* Tetzike ez? 14. (u) *Szüz Maria jegyesén kivül, Iosephnek más feleségeis volt, kitül gyermekeket nemzet, s' ezek hivattatnak az Evangeliumban az Ur Atyafiainak; igy beszéltek sok régi Atyák.* Alig ha ez hiszemben vagy magad! 15. (x) *Azt állatták a' régi Atyák, hogy a' fogadás után töt házasságis, igaz.* Nem édes ez neked. 16. (y) *Sok Paterek tudománya ez; hogy a' keresztseg nélkül meg holt gyermekek, örökke való tüzben gyötrettetnek.* De te, nem taszitod üket oly mély pokolban. 17. (z) *Az eretnekektül meg kereszteltetet gyermekeket, viszsza keresztelni állatták sok szent Atyak;* nem tudom, ha te it tapogatzé? 18. (a) *Azt tanitották sok Paterek, hogy a' környül metelkedesnek régen semmi ereje nem volt; hanem csak a' Sidókat váláztotta meg a' pogányoktul.* Im mely nagy szakadást töt-

tél

q Bell. lib. 1. de Beat. Sanct. c. 6.

r Bellar l. 2. de Purg. cap. 6. §. Respondeb.

s Azorius l. 1. Instit. Moral. cap. 17. art. 2.

t Azorius d. libr.

u Azorius d. libr.

x Maldonat. in summa q. 12. art. 5.

y Azor. l. 2. Instit. moral. c. 17.

z Costerus in Enchir. c. 1. p. 68.

a Suarez tomo 1. de Sacrament. q. 61. art. 3. disp. 5. Sect. 1.

tél, a' *Paterektül!* még-is azokkal valo *egg yességédet* hányodé? Tegedet illet hát ez arantis az *Apostoli proba.* Eztis meg tudgyad azonban; a' magadéi tanittyák *ex professo* ellenetek hogy el távoztatok a' *Paterektül;* vegyed, ha izetlenis: (b) *Hamis a' Cajetanus mondása, ki minden Paterek ellen, uj dolgokat irt.* Ismét: (c) *A' Catholica Ecclesia, nem mindenkor követi a' szent Atyákat az irás magyarázattyában.* Ide taztozik ezis: (d) *Nem jó a' Patereknek ama' mondása: Christus egyszer holt meg, azért nèkünkis egyszer kel meg keresztelkednünk.* Ezt se hadgyuk el: (e) *Nagyot vétkeztenek a' régi szent Atyák; kik amaz Iffiunak illyen mondását: Mind ezeket meg tartottam iffiuságomtúl fogva; hazugságnak alitották.* Szép *egg yesség* azért az, mély meg veti a' *Pareket!* Lássuk a' *Gyülesektül* való törvényes függésteket. 1. (f) *Cyprianus sok gyüléseket hirdetet, mellyekben ez végeztetet; hogy az eretnekektül egyszer meg kereszteltetet, ismét viszsza kel keresztelni.* 2: (g) *Nem kel némely embereknek még halálok orájánnis, a' Communiót administrálni.* (h) *Nem kel képeket a' Templomokban tartani.* (i) *Nem kel a' Birónak tisztet viselö esztendejeben, a' Templomban menni.* (k) *Nem kel nappal szövetnekeket a' temetökben gyuitani.* Ezeket nem javallyák még a' (l) *tiéidis,* e' gyü-

F

b Pererius libr. 4. in Genes. n. 207. 208.

c Baronius Ann. 34. num. 213.

d Vasquez in Thom. p. 3. q. 146. cap. 3.

e Benedict. Iustinianus disput. 1. de Apostol. cap. 4. fol. 12. col. 1.

f Pamelius in annot. ad Epist. 73. Cypriã. n. 6. Severinus Binnius tõ. 1. Concil. p. 195. Alphonsus à Castro l. 1. adv. hæres. c. 8.

g Concil. Eliberinum can. 1. 6. 7. 8. 75. h Can. 36. i Can. 56. k Can. 34. l Melchior Canus libr. 5. locor. cap. 4. Bellar. libr. 2. de Imag. cap. 9.

gyűlés végezésében. 3. (m) *A' Chalcedoniai Gyűlesben, sok meg vetendő dolgokat végeztek.* 4. (n) *A' Neo-Cæsariai Synat aztvégezé; hog' a' Pap 30. esstendőnek előtte, fel ne szenteltessék.* Nem itilem hogy te ezt meg tarcsad. 5. (o) *Senki ne hivattassék Papi Fejedelemnek.* Ne hezen engeded te ezt meg. 6. (p) *A' Catholicusoknak, eretnekekkel való házasságokat el kel bontani.* E' sincs nálad *praxisban.* 7. (q) *Valaki áz Egyházi tiszthez, pénzel jutt; meg fosstassek tisztitűl.* Nem itilem, hogy sokszor eztis meg emlics. 8. (r) *Ez után ne legyen szabad, az Ecclesiabéli szerzeteseknek* UY *rendet ki találni.* Tudom ezé meg vakarod fejedet. 9. (s) *A' Gyűlések, a' Papa felet vadnak.* De ennek izi, ugy hiszem neked keserű. Ittis látod az ért a' *szép egygyességet!*

MEL. [*Jol meg kel visgálni, ki legyen az, a' ki tanit. Honnan jőt! Kitűl küldetét? mert,* (t) *mikeppen tanitnak, ha nem küldetnek?*

MAL. Ha a' visgálás ebben ál, áffelől igy ércs. Azt kérded: *Te ki vagy?* vegyed e' feleletet: (u) *Mondgyátok meg* (Malachnak) *mellyeket hallotok és láttok. Imé a' szegényeknek az* EVANGELIVM *prèdikáltatik*; mellyen kivűl, (x) *ha a' mennyei, Angyal hirdetneis mást; átok legyen!* Elégedgyél meg ezzel. Azt kérded, *honnan jőttem?* (y) *Te sem tudod, a' szelet honnan jű, de még is hallod fuvását*; melybűl, okosság kivűl volna, az igy *discurráló* elme: *Nem tudom honnan jű e' szel; azért nem szél, s' nem igaz szel*

m Bellar. l. de Laicis cap. 20.
n Concil. Neo Cæsar. cap. 11.
o Concil. Carthaginense III: can. 26,
p Conciliũ Constantinopolit III. can. 72.
q Concil. Mantuanũ sub Alex. II. in præsent. Henrici IV. Impet.
r Concil. Lateran. sub Innoc. can. 13.
s Concil. Constant. & Basiliense.
t Rom. 10. 15.
u Matth. 11. 4. 5.
x Matth. 1. 8.
y Ián. 3. 8.

szél. A' szélnek *minéműségébűl* tégy a' szél felől itiletet. (z) *A' ki a' törvény s' annak tanitása szerént szólland*; világos vallásban vagyon az. Azt tudakozod *kitűl küldettem?* Az én mennyei (a) *Atyám tudománya, bizonságot teszen én rulam, hogy Isten bocsátot engemet.* Magad irásábúl probálom én meg az én igaz hivatalomat, ércs meg: (b) *Az küldettetik igazán Istentűl, ki az Isten igijét tisztán kirdeti, s' a' Sacramentomokat a' Christus szerzése szerént szolgáltattya ki.* De én tisztán hirdetem az Isten igijét, s' abbúl a' szent Sacramentumokat, mert igy szollal régen: (c) *A' mint én hallom az Evangelicusok tudománya a' tiszta szent irásban vagyon.* Miért rantzigálod hát még-is, a' Christus tudományát? Efféle küldés, nem javalandó: 1. (d) *Ki csak azért leszen Pappa, hogy hasának s' e' vivilágnak ellyen.* 2. (e) *Ki a' Papságért sokat fizet.* 3. (f) *Ki annak az Ecclesiának hire nélkűlválaztatik, melybẽ tisztviselésre vitetik.* 4. (g) *Ki felszenteltetése előt őrőkke való szűzessegre kőtelezi magát, ha arra való ajandeka nincsen-is.* 5. (h) *Ki nem a' Bibliára, hanẽ, a' Nagy-Papok Decretumira eskűszik.* 6. Ki, ha arra való ajandéka nincsenis, még-is *fut* a' Papságért; e' féle felől mondgya Isten: (i) *Nem küldöttem űket, de űk futnak vala.* Ide való a' tűled bé hozot *Apostol* hellyeis; mely-

z Esa. 8. 20.
a Ian. 5. 36.
b Dist. 36. 86. caus. 7. quæst. 1.
c Petrus Suavis in Hist. Cõcil. Trid. lib. 1. pag. 62. Spalatinus tom. 5. Ien. pag. 35.
d Gregor. de Valent. in anal. de Eccl. p. 22.
e Ludov. Vives in l. 19. August. de civit. Dei cap. 19.
f In Bulla Eugenii III. Histor. Ottonis Frisingensis l. 2. de gestis Frider. c. 8.
g Andreas Fricius l. 4. de Republ emend. cap. 20.
h Alphonsus à Castro lib. 1. adv. hæres. c. 7.
i Jer. 23. 21.

melyben *az Istentűl nem küldetet* (az Isteni tudomány kőntősében fel nem őltőztetet) *tanitó*, hogy hogy-is *tanithat jól?* Holot, mind (k) *á' vezető, s' mind a' vezetet, a' veremben esnek.*

k Luk. 6. 39.

MEL. [*Maradgyon ebben ez, mert más* KERESZTELES-*hez sietek.*

MAL. Eddig sem kellet volna, a' *derék* előt ennyi sok külőmbőző dolgokat egyben zavarnod; tudván azt, hogy nem *gramma*, hanem *pragma* kel; énis kételen lűk, nyomozdogalni a' dolgot. Meg nem tartoztatlak, ha ugyan *keresztelni* sietz; csak hogy minek előtte a' szent *actust* vegben vinned, ezekre vigyázz, mert meg haragszik Isten.

1. Ne mondgyad ezt: Hogy (l) *el vesznek, e' világbúl keresztség nélkűl ki szóllittatot gyermekek.* Bezzeg ez a' vélekedés, nem a' szent lélek *Scholájában* tanult. (m) *A' mi gyermekinknekis, Istené az Isten.* Christushoz (n) *vitetének* egyszer *a' kisdedek*; tudgyuk penig azt: (o) *Ki ű hozza megyen, nem veti el tűle.* Vallyon s' mind el kárhoztaké azok, kiket (p) *Pharaho, mingyárt szűletések után a' vizben vettetet?* A' vagy a' pusztában meg holt csecsemők, holot (q) *a' sivatag hellyen szúlettettek, nem meteltettek vala kőrnyűl?* Nem láttyuk sohol, hogy a' meg tért *Lator*, meg keresztelkedet volna: de még-is (r) *paradicsom* igirteték nekie. Mikor Idvezitőnk igy szóllot: (s) *A' ki hiszen s' meg keresztelkedik, idvezűl*, nem mondá azt: *A' ki meg nem keresztelkedik, el kárhozik*; hanem csak igy szólla: *A' ki*

l Bell. lib. 1. de Baptismo. c. 4. §. Secundó probatur.
m Ter. 17. 7.
n Mark. 10. 14.
o Ian. 6. 37.
p Kijőv. 1. 22.
q Ios. 5. 5.
r Luk. 23. 42.
s Mark. 16. 16.

A' ki nem hiszen, a' kárhozik el. A' mi részűnkrűl ál éfféle, csak ne utállyad hallani: (t) *Sokan vadnak a' Papisták kőzzűl, kik a' keresztelelen meg holt gyermekeknek, őrők boldogságot tulajdonitnak.* Vallyon miért: Mert (u) *nem kőtőtte Isten az ű kegyelmét a' Sacramentumok hoz* (x) *Nemis oly szűkséges a' keresztség az idvességre; hogy semmi képpen a' nélkűlember nem idvezűlhetne.*

2. Mikor a' gyermeket vizzel mosogatod; ne legyen ollyan itileted: (y) *hogy a' keresztségbéli viz, minden bűnt s' bűntetést el veszen*; mert láttam én a' keresztség utánnis, (z) *titkos bűnt.* Szemléltem illyent: (a) *Hogy ha Isten a' mi bűneinket meg tartándgya, senki nem álhat meg.* Tzáfol tegedet ez aránt, nem egy sem két barátod; lássad mit tehetz nekiek: (b) *Nem vétetik el tellyességgel az eredet szerént való vétek a' keresztségben.* Ismét: (c) *A' keresztség után meg marad embernek mind eredet s' mind cselekedet szerént való vétke.*

3. Ne jádzál az Istennek szent szerzésével. Akkor lesz e' meg, ha ezeket cselekeszed. 1. Ha azt állatod; hogy (d) *bűdős tonak vizevelis keréstelhetz.* Sőt (e) *luggal, hus vagy hal levevelis.* 2. (f) *Mikor a' meg maradot keresztelő vizet, haza javallod vinni, a' betegségnek meg gyogyi-*

t Francisc. Suarezius tom. 3. pag. 290. Tannerus tő. 4. Theol. Scholast. Disp. 4. q. 3. dub. 1.
u Thomas p. 3. q. 64. art. 7. Bell. libr. 4. de Christo. c. ult. §. ult.
x Gregor. de Valentia tom. 4. Comm. Disp. 4. quæst. 3.
y Bell. lib. 1. de Bapt. c. 12. §. 2.
z Solt. 130. 3.
a Solt. 19. 13.
b Glosso ad c. Si concupiscentia

caus. 15. q. 1. c Sixt. Senens. lib. 6. Biblioth. annot. 209. d Richarduslib. 4. sent. dist. 3. art. 3. quæst. 3. Gregor. de Valent tom. 4. disp. 4. cap. 1. q. 1. Col. 760. f Anglo. Remenses annot. Iac. 5. Sect 5.

gyitására. 3. Ha meg kerezteled az *harangokat*, s' más egyéb erzékenség nélkül való allatokat; azt vitatvan, (g) *hog' azok a' Satant el űzik.* 4. Ha a' boldog Szűz nevét oda teszed, igy szolván: (h) *Keresztellek tégedet, Atyának, Fiunak, szent leleknek, s' a' Boldog szűz Mariának neveben.*

4. Ne tégy többet, (Istenértis kérlek) e' szent *Sacramentumhoz*, csak a' mint Urunk előnkben adta. 1. A' kis gyermeknek nekeny *sót* a' szájában. 2. Ne illesd meg *nyállal* fűleit, s' orra likait; igy szolván *nyilatkozzál meg.* 3. *Tejet s' mézet* ne tarcs ollyankor melletted, mellyel az el mult *Canahan*, téjjel s' mezzel folyo földét ki ábrázold. 4. metzesz a' szent *Olaijalis*; meg kenvén azzal a' meg keresztelendőnek mellyét, válla lapotzkaját homlokat azt akarván jelenteni, hog' már az a' gyermek, Keresztyén, mert meg kénetet? 5. Ne gyuics *szővetneket* annak ki mutatására; hogy immár az a' gyermek, a' setetségbűl világosságra mét. 6. Ne *lehely* a' gyermek ortzájára, mint ha te adnál néki szent lelket. 7. Ne *kereztezd* meg; mert mind ezek mélyen halgattak a' regi szent keresztségben. Meg gondold ezt, hellye vagyon a' szent *Sacramentumbannis* ennek: (i) *A' mit én parancsolok, azt meg őrizzétek; ne adgyatok ahoz semmit, se belőle el ne vegyetek.* Nem kel nékűnk okossabbaknak lennűnk Christus Urunknál. De im ezek, csak a' *Tractának* Tornáczát tapogaták! Mennyűnk a' *Pitvarbúl a' szobában.*

g Discipulus de Tempore serm. 17

h Fabius Incarnatus Theol. Neopolitã. in Scrutinio Sacerdotal. tract. 2. pag. 1.

i Törv. 12. 32.

MEL.

MEL. [*Kellé Nagy-Penteken a' testet sanyargatni? Nem. Mert?* (k) *egy az hit;* (l) *mely nélkűl lehetetlen Isten kedvében jutnod.*

MAL. Kié az a' felelet? mert én azt nem látom annak a' *Calvinistának* irásában. Ha penig magad gondoltad ki; szinte ollyan, mint ha ezt mondanád: (m) *Istentűl teremtetet a' Nap; Azert, szűkség hogy az Ecclesiában legyen egy Nagy Fő Pap.* Micsoda kővetkezés efféle! Mind az által a' bé hozot hellyekre ezt mondom: Egy az hit; de (n) *a' Prophetáktúl s' Apostóloktul származot, tudománybéli igaz hit;* másképpé, a' *Satan* országábannis vagyő (o) *Egy-ség*; de még sem igaz az ű hiti. Az Antichristus hozis, sokan (p) *egyenlő* szivel ragazkodnak; de még magadis, nem mondod hellyesnek az ű tudományát. Elég nekem ez: (q) *Két fele egység vagyon az eggyik jo, másik rosz; Istené az eggyik, a' testé a' másik.* (r) *A' mely Ecclesia az Apostoli tudományt meg veti;* (akar mint hánnyais az Egységet) *el kel azt hadni.* A' tiéid ezt tartyák; hogy (s) *a' Pogányok kőzőt nagyob egység vagyon, hogy sem a' Catholicusok kőzőt*; de ugy itilnem, még sem mondanád azoknak *Ecclesiájokat szent igáznak.* Nem tudtad ám még te amázt: (t) *Ki az hitnek egységet, az Anyaszentegyház eggységében állattya, az ollyan ember, igen keveset tulaidonit az Ecclesiának.* Ezt sem vőtted volt eszedben: (u) *A' Papa alat*

k Eph. 4. 5.

l Sid. 11. 6.

m Molina supr.

n Eph. 2. 20.

o Matth. 12. 25.

p Titk. 13. 16.

q Thomas lect. 1. in c. 4. Ephes.

r c. quæ dignior in fin. c. 24. q. 1. ex Ambros.

s Joannes Ferus in Postilla serm. 3. de Cœna.

t Gregor. de Vclentia in Anal. lib. 6. c. 4. fol. 37. b.

n Staplet.

való

Relect. controv. 1. q. 3. art. 6, Concil 7. & 9. p. 57.

való egység, nem tartozik a' belső egységre. Magad vallása; hogy (x) *Sok Fő Papok találtattak az hittűl el szakadni*; ezis tiéd: (y) *Mikor a' Papa eretnekségben esik, akar mely emberis tártozik tűle bucsut venni.* Hol ollyankor az *egység?* Hát *lehetetlen hit nelkűl Isten kedveben jutni?* Jol vagyon. Nem igazán *átkoz* hát, a' *Tridentumi* igy végezet Synat: (z) *A' ki azt mondgya, hogy a' meg igazulás előt az ember cselekedete vétek; átok legyen.* E' sem igasság hát: (a) *Az hitetlenek, cselekedhetnek jót, csak a' termeszet erejébűl-is.* Igazábban szóllot ehez, egy igy tanitó tiétek: (c) *Ha a' mi szivünkben hit nem leszen; a' cselekédet nem lehet jó, ha jónak látzikis.* Ezis: (b) *Az hitetleneknek minden életek, vétek.*

MEL. [*Nem mersz engem kárhoztatni, sőt Catholicusnak mondasz; jó kővetkezéssel állatván, hogy egy igaz hitben vagyok, mely a' Credoban a' kőzőnséges Anyaszentegyházat hiszi.*

MEL. En nem kárhoztatlak, Isten ojjon attúl! (d) *Mert minnyájan elől állatunk a' Christus itilő széki eleiben.* Azért hivlak *Catholicusnak*, mert abban a' nevezetben (e) *igen győnyőrkődől.* Maga ha ezeket tudnád, nem hiszem hogy *csak mágán a' neven*, annyira kapnál. Ugy mint: (f) *Az Arrianusok mágokat, Catholicusoknak tartyák.* Ismét: (g) *Az eretnekekis az ű Ecclesiájokat, Catholicának mondgyák.* Mit kapdosz hát oly nevé, melyhez másokis kőzőket mondgyák? (h) *Az az igaz Catholicus, a' ki az Apostoli*

x Lyranus in cap. 16. Matth.
y Nicolaus Cusanus l. 2. de Concord. Cath. cap. 17.
z Concil. Trid. Sess. 6. Can. 7.
a Bell. libr. 5. de Grat. & liber arbiter. c. 9.
b Gregor. Magnus Epist. Rom. lib. 2. moral. c. 25.
c Glossa ordin. Bibl. in cap. 14. Rom.
d Rom. 14. 10.
e Bell. lib. 4. de Eccl. c. 4. §. 1.
f Joannes Lorinus in Comm. Act. 20. 30.
g Bellar. l. 4. de Eccl. c. 1. §. 2.
h Joannes Picus Mirandulanus theorem. 13.

postoli tudományt meg tartya. Enyim ez ugy. (i) *Mind egy, akar Catholicusnak modgy valakit, s' akar keresztyennek.* Ha ez ugy vagyon, enis *Catholicus* vagyok, mert (k) *keresztyennek tartasz.* Eztis mondhatnám itt: *Dolog* nélkűl a' *nev*, keveset használ. Mert (l) *Simon magusis, mondatot Isten nagy erejének; de nem vala ugy a' dolog.* (m) *A' Sardisi Angyal élt nevel, de meg holt volt valosággal.* (n) Ha IGAZAN *hiszsz az Istenben, Catholicusnak mondáthatol.* Tarcs meg eztis. (o) *Azt illeti a' Catholicusi nevezet, a' ki az Apostoli s' Evangeliumi tudományt meg tartya.* Igaz hitben vagy, ha a' *nevnek* e' *dologis* meg felel. (p) *Theodosius ázt végezé; hogy azok mondassanak Catholicusoknak, kik egyenlőképpen tisztelik a' szemelyeket a' szent Haromságban.* Ez ha hellyes, nem csak magad elhetz e' nevezettel. Nem vetem eztis még: (q) *Az Ecclesia kőzőnségesnek mondatik; mert az egesz világon vagyon. Mivel abban, semmi állapatbeli ember meg nem vettetik Abeltűl fogvais kezdetet, s' mind világ végeig leszen.* Igyis, nem csak tied leszen, a' *Catholicusi* név. Ha továb megyek, megént igy szolhatok. (r) *Az az igaz Catholicus, ki az ű igaz hitit senki meltoságán nem fundallya*; ittis nem rekedűnk mi ki. De talám azért nem vagyunk mi *Catholicusok*, mert a' mi Ecclesiánk nem terjed ki ez egesz világra? Ved eszedben! (s) *Nem a' kivántatik a' Catholi-*

i Præfat. Ludov. Granat. in Dumerem peccatorum.
k Binius tő. 4. p. 836.
l Joannes Ferus in cap. 8. Act.
m Francis. Ribera in c. 3. Apoc.
n c. Prima igitur dist. 4. de consecrat.
o Suarez l. 1. defens. fid. Cathol. cap. 14.
p Sozomenus lib. 7. Hist. Eccl. cap. 4.
q Thomas in Exposit. Symbol. cap. 12.
r Georg. Ederus in Oeconom. Biblica l. 5. in Epilog. ex Vinc. Lyrinensi.
s Bellar. libr. 4. de Eccl. cap. 7. §. 3

tholica Ecclesiához, hogy mind ez egész világon levő emberekben legyen, hanem hogy, minden nemzetségben legyenek az Ecclesiábúl valók. Ha ugyan magadnak akarod venni a' *Catholicusi* nevezetet, felely meg a' dolognak, s' senki sem bánt érette; én azonban azt mondom: (t) *Akar ki mit mondgyon, de én a' keresztyeni névnek őrűlők, s' nem javallom azokat, kik a' vallásnak kűlőmbségéért, más nevekben győnyőrkődnek.* Honnan probálod meg, hogy e' Szó: *Catholica*; benne legyen az Apostoli *Credóban?* Lám azt mondgya eggyitek, hogy (u) *az Apostolok idejében senki nem hivatot Catholicusnak.* Aztis irod: (x) *Nem szóllasz igy a' Credoban:* Hiszek egy *Catholica*; *hanem:* Hiszek egy *szent Ecclesiát; mert Hieronymusis nem tőtte azt a' szót oda.* Aztis mondod: (y) *Kűlőmb kűlőmb féle Ecclesiákban, némely dolgokat attak a' Credóhoz.* Ha ezek igy vadnak, nyilván hellye vagyon kételkedéssemnek, hogy e' szót: *Catholica*, nem az Apostolok tőtték oda. De bár ott volnais; azt mondod: *Anyaszentegyházat hiszesz;* miért nem szóllasz igy: (z) *Hiszek az Anyaszentegyházban;* Lám némellyiteknek illyē állapattal vagyō szava folyása? Eztis méltán tagadom; hogy csak a' te Ecclesiád felől szollyon igy a' Credo: *Hiszek Catholica Anyaszentegyházat.* Szol a' kőzőnséges Anyaszentegyházrul; de nem az ám a' tiéd, azt tanittyák barátid; kiket dorgály meg ha mered. Hallyad! (a) *Csak három singni a' Catholica Eccle-*

t Erasmus lib. 7. Epist. 26. ad Montojum apud Schultet. in Annal. An. 1525.
u Pacianus Barcillonæ Episc. Epist. 1. ad Sempronianum.
x Joannes de Vesalia in Symb. Apost.
y Ruffinus in expos. Symboli.
z Anglo. Remenses annot. in 1. Tim. 3. Sect. 9. & in annot. Rom. 10. §. 41.
a Francis. Sonnius Antversiæ Episc. l. 2. demonsttat Christ. relig. tract. 8. cap. 3.

Ecclesia e' világon, a' Satan Synagogájahoz kepest. Ismét: (b) *Hogy az Ecclesia e' világnak szegeletitbe tőltőtte vólna; nem volt még az, ez ideig.* Hozzá adom eztis: (c) *Az eszaki orszagokban, csak nem mind el szakadtak a Romai Ecclesiátúl.* Hol hát a' te Ecclesiádnak *kőzőnségessége?* Hiszem magadéi tanittyák; hogy (d) *az Evangelium nem prèdikáltatot még e' szeles világon.* En ezzel rekeztem bé s' teis igy hidd: (e) *Nem azért az hit igaz hit, mert Catholica hit; hanem hogy Isteni hit.*

MEL. [*Ha te más hiten vagy, lehetetlen hogy Isten előt kedves légy, akar menyit sanyargasd testedet; mint az igaz hitben való-is, ha szeretet nélkűl vagyon.*

MEL. En annak az Anyaszentegyháznak hitin vagyok: (f) *Kinek az ű jele; az Isten igijenek tisztán s' igazán való prèdikallása a' szent Sacramentumoknak, Christus szerzése szerent való ki szólgáltatásával eggyűt; ezek vadnak az igaz Catholica Ecclesiában.* Ugyan-is; (g) *az igaz Ecclesia, a' szent iráson s' a' Propheták tudományan fundaltatot.* Eztis vallatta régen a' tiéddel az igasság: (h) *Mi meg vallyuk, hol az Isteni tudománynak igassága, a' Sz: Sacramentumoknak igaz ki szolgáltatása vagyon; ott nyilván igaz Ecclesia vagyon.* Testemet *korbácsal* nem sanyargatom; hanem, Uramtúl reám bocsátattot (i) *keresztemet hordozom;* s' ugy leszek osztan Istenem előt kedves, mikor

punct. 7. §. 18.

b Costerus in Enchir. tract. de Eccles. §. Postquam.
c Iosephus Acosta. lib. de novissim. cap. 2.
d Bell. lib. 3. de Pōtif. Rom. c. 4. Tannerus part. 3. Theol. Scholast. Disp. 1. q. 3. dub. 5.
e Bellar. l. 3. de Iustif. cap. 3. §. quòd verò.
f Hosius Cardinalis in Confess. Petricov. c. 20. p. 27.
g Albertus in c. 15. luc.
h Gregor. de Valent. Tom. 3. Disp. 1. q. 1. de objecto fidei.
i Luk. 14. 27.

mikor *ű tanitványává tetétem.* Hát ugyan *nem kedves szeretet nélkűl az igaz hitben való?* Csak el mődod te egy felé, akar hova essék. (k) *Citálsz* ugyã valamit pappirkád karéján: de annak sincs semmi szállása. Talam ezt akartad mondani: (l) *Ha az hegyeket hellyekrűl el vivő hitem vagyonis; de ha szeretet nincsen bennem, semmi.* Ha erre tzélosz, nem *idvezitő* hitrűl vagyon ott szó, látod magadis, hánem, *csudákat cselekedő* nagy *virtusrúl;* mely (m) *Iudás* bannis meg vala; de mit használa véle? Máskeppé, nem igaz volna a' tiéidnek e' mondások: (n) *Csak egyedűl az hitnek igiri Isten a' bűn bocsánatot.* Ismét: (o) *Abraham csak egyedűl hiti által volt igaz.* Ezis hellyes: (p) *Nem a' jó cselekedetekben vagyon a' meg igazulás; hanem csak egyedűl az hitben.* Ne vesd meg eztis: (q) *Csak egyedűl hit által leszűnk a' Christus Iesus érdemének részesi* Im hallod, tetzemé Istennek *csak hitbűl.* Avagy nem! Mind az által meg tudgyad: Noha (r) *csak maga* igazit meg az hit, de (s) *jó cselékedetek nélkűl meg holt ű.* Ugy hogy; (t) *maga vagyon, ugyan a' meg igazitásban, de nem lehet jó élet nélkűl maga az után.* Egy szoval: (u) *Csak hit által igazittatik meg az hitetlen Isten előt, de az után szeretet által munkálkodikez az hit.*

MEL. [*Minden cselekedet, mely hitbűl és szeretetbűl leszen, kedves Isten előt s'* (x) *az ű dicsősségére jó; mentűl inkáb a' te-*

k 1. Cor. 12.
l 1. Cor. 13. 2.
m Matth. 10. 4. 8.
n c. Charit. est à quà dist. 2. de Pœnit.
o Glossa. Bibl. ordinária in c. 2. Iacobi
p Thomas in 1. Timot. 1. lect. 3.
q Ferus in c. 16. Ioan.
r Mark. 5. 36. Luk. 8. 50. Gal. 2. 16
s Iak. 2. 17.
t Georgius Cassander in Consult. art. 4. de Iustif. p. 916.
u Lõbard. l. 3. sent. dist. 23. liter. D. x 1. Cor. 10. 31.

a' testi sanyargatás? mely által a' test léleknek, a' lelek Istennek szolgal.

MAL. Addig forgatod magad a' székén, végre a' pad alá esel. Tudodé hogy az hit a' szent iráson vetet ágyat? (y) *Hallásbúl vagyon az hit, az hallás Isten igijebűl.* Nem látok penig az irásban, meg korbácsoltatot véres testnek kivánását. Hogy hog' vehet hát az a' cselekedet eredetet hitbűl? Az hitbűl való jo cselekedetekbennis, ezek kivántatnak. 1. Hogy azt a' jó cselekedetet, Isten parancsollya; mert ha emberek akarattyán fundáltatik, (z) *hiában tiszteltetik Isten azzal.* 2. Bizonyossak legyűnk affelől, hogy az, tetzik Istennek. Mert, (a) *Valami hitbűl nincsen,* (hanem, kételkedő lelki ismeretbűl származik, tetziké az Istennek vagy nem?) *vétek az.* 3. Jo vége legyé; mert adhat az *Hypocrita Pharisæusis Elemosynat, a' meg igazult Publicanusis;* de amazé, utálatos Isten előt, mert csak azért cselekeszi, hogy az (b) *emberek lássák;* ezé penig, jó *cselekedet;* mert hitbűl szarmazik, Isten dicsősségére. 4. Ujjá szűletet legyen az azt cselekedő ember; mert másképpen (c) *a' rosz fa, nem teremthet jó gyűmölcsőt;* s' (d) *Kicsoda tehet tisztát, a' tisztátalanbúl?* Nem gondolom hogy a' testnek korbácsolása, ezeknek meg felellyen. Hát *szólgál a' test ez által a' léleknek, ez penig Istennek?* Csak hogy: (e) *A' testnek gyákorlásának kevés haszna vágyon.* Azonban: (f) *A' korbácsolás nelkűl is idvezűlhet ember; holot a' Christus törvénye senkiiűl nem kiván*

y Rom. 10. 17.
z Matth. 15. 9.
a Rom. 14. 23.
b Matth. 6. 1.
c Matth. 7. 18.
d Iob. 14. 4.
e 1. Tim. 4. 8.
f Gretserus l. 2. de discipl. c. 5.

ván affelet. (g) *Tűzes vassal való sértögetés által*, talám inkab szolgálna a' test a' léleknek! de nem lehet, mert (h) *ha testedet tűzre teszed-is*; hiaban, Istenbeli *szeretet* nélkül.

MEL. [*A' szent irásban mi nékünk nem parancsoltatot dolog-is, kedves Isten előt. Ugyanis, hol vagyon a' szent irásban, hogy a' nem parancsolt tiszteletet, nem volna Isten előt kedves?* # ia vagyon

MAL. [Eleitűl fogva, e' keszkenőd kötötre bé néked, az eggyűgyűeknek szemeket. Nincsenis általab ut ennel, az igaz Isteni tiszteletnek meg vetésére. A' szabad akarat szerént való tiszteletet mellyet Isten kiván, kedves ű előtte. Ollyankor igy szólhát ember: (i) *Szabad akaratomból áldozom te néked; tiszteletem a' te nevedet, mert igen jó.* De a mely tiszteletet magunk választunk, Isten parancsolattya kivül, a' felől igy szól Isten: (k) *Kicsoda kívánta azt ti tűletek?* Még sem tudodé; hogy (l) EGY, *ki mi nékünk törvényt ád?* Miért avatod hát még-is magadat, a' törvény ki adónak tisztiben? Nem mondgya Isten, hogy más tiszteletet köves; hanem, (m) *az ű parancsolatiban járj, tiszteit tarcs meg; mert ő a' te Urad Istened.* (n) *Az Istennek kedves akarattyát kel kedvelleni*, nem mást. (o) TÖKELLETES *az Urnak törvenye*; miért adnál még-is többet hozzá? Meg hadta Isten: (p) *Ne nézzünk a' mi szívünk utan.* Addig gondol ember magának uj tiszteletet, végre (q) *fiatt leányitis meg áldozza az ördögöknek.* Nyilvánságos

g Gerson. durante Concil. Constant. An. 1417.
h 1. Cor. 13. 3.
i Solt. 54. 8.
k Esa. 1. 12.
l Iak. 4. 12.
m Ezeck. 20. 19.
n Rő. 12. 2.
o Solt. 19. 8.
p Száml. 15. 39.
q Solt. 106. 37.

ságos parancsolattya Istennek ez: (r) *A' mely tiszteletlettel ez a' nép engemet tiszt, emberek parancsollattyából tanulta*; te még-is, magad tetzése szerent való tiszteletlettel akarod űtet illetni? Az Isten mondgya: (s) *Oltárokat emeltenek &c. Mellyet nem parancsoltam, sem szívemben nem gondoltam*; de te, Isten hagyománya felettis, tiszteletet gondolsz. Bűjtötis hirdethetz; de ha Isten parancsolattyából nincsen; (t) *nem övé az, hanem tied.* Igy ostoroz itt téged egy tiéd: (u) *Akkor tetzenek a' mi cselekedetink Istennek, ha az ő parancsolati szerént lesznek. Mert nem minden jo az, mely neked annak látzik. Példa erre Saul; ki meg tartá a' kövér ökröket az áldozatra; maga Isten, az engedelmeségben gyönyörködik. Hasonlattossák Saulhoz azok, kiknél jobb az, mellyet magok válaztanak, hogy sem az Isten parancsolattya; kik gyakorta el hadgyák az Isten parancsolattyát, a' magok találmányáért.* Meg vakarhatnád itt fejedet barátom! Nem-is kellene efféle kákombákot világ eleiben bocsátanod: *Hol vagyon a' nem parancsolt tiszteletnek, Isten előt való kedvetlensége az irásban?* Ihol vagyon: (x) *Az emberek parancsolatibúl származot tudomány, hiában való tiszteletet.* Ugy tetzik, meg veti itt Isten, az ű parancsolattyából nem származot tiszteletet, mely emberektűl vőt eredetet, s' ű néki nemis tetzik.

MEL. [*A' következik szent* (y) *Pál tzeinek oktalan esigázásából; hogy valamenyi Calviniſta Predikator vagyon, mind*

r Esa. 29. 13.
s Ier. 7. 31.
t Zach. 7. 5.
u Joannes Ferus in c. 4. Matth. pag. 49. 6.
x Matth. 15. 9.
y Rom. 14. 23.

mind hamis tanito, ha Teled egy ſ͡ut ezt tanitya.

MAL. Az én *Argumentumom* ez: *Valami hitből nincsẽ Tetek az; Az Iſtentűl nẽ parancsoltatot tudománynak meg tartáſa, nincsen hitből; Azért az Iſtentűl nem parancsoltatot tudománynak meg tartáſa, Tétek.* Ennek első ága az *Apoſtole*, mellyet egy tiéd-is igy magyaraz velem egyűt: (vagy talám ű is *oktalanúl eſigáz.*)

z Benedictus Iuſtinianus ad h. l.

(z) *Valamely dolog kételkedő lelki iſmerettel leſzen, ugy hogy ember, nem bizonyos annak el hiteleben, mellyet cselekeſzik, Tetek Vagyon ott.* Ezt neked meg kel engedned. Hogy az Iſtentűl nem parancsoltatot tudománynak meg tartáſa nincsen hitből; eztis magadéból bizonyitom, érteſed:

a Joan. 22. in Extravag. tit. 7. cap. 1.

(a) *Paráznа plantálás az, mellyet Iſten nem parancsol; hanem az emberi elme* (Iſteni tiſzteletnek okáért) *talál; ki kel azt ſzaggatni az Apoſtoli tudomány által.* (melyhez az hit támaszkodik) Ez az *Argumentum*: *A paráznа plántálás, nincsen hitből. De az Iſtentűl nem parancsolt tudománynak meg tartása, paráznа plántálás. Nincſen hát az hitből.* Mit forgatod a' *Calviniſta* (kiket te illetz e' nevezettel) lelki tanitokat? *Prédicatoroknak* nevezven űket, de tudom csuſságból. Am legyen! A' te *Vulgata Bibliád* ſzerént mellyet a' *Tridentumi Synat authenticala*; nem csak *kereſztelő Janos*, *az Apoſtolok*, hanem még *Chriſtus* Urunk-is (b) *Prédikatorok* voltanak.

b Matth. 3. 1. & 4. 17. & 9. 35. & 10. 7. 27. Mark. 1. 4. 7. 14. Luk. 3. 3. & 4. 44. & 8. 1.

tának. Ti felőletek penig, igy ſzól egy tiétek: (c) *A' Prédikatorságnak dragalátos tiſzti, becſtelenségben jutot a' mi Eccleſiánkban.* Hála Iſtennek, penig azt a' méltoságos tiſztet nékűnk engedtétek. Moſtan emlitet *Benedek* barátodat, vádold *hamiſsággal* elsőben, hogy ezeket: *Valami hitből nincsen*, igy magyarázza. *Valami kételkedő lelki iſmerettel Vagyon, Tétek az*; az után a' *Calviniſta Prédikatorokban*, hagyics bojtorjánt.

c Nicolaus de Clemangis Doctor Pariſienſis.

MEL. [*Tudatlan balgatagság ez ti bennetek; hogy mihelt Valamit nem ja Vallorok a' Romai Anyaſzenteg yház áhitatoſságában; mindgyárt azt kérditek: Hol Vagyon ez megirva, s' parancſolva a' Sz: irásban? mint ha ſemmit nem Volna ſzabad cselekedni; Iſten tiſzteſségére, hanem csak, a' mi betűſzerént ott parancsoltatot.*

MAL. No hát, a' te sereg ádbéli *Doctorok* tudatlanok voltanok; mert felemás igában vonnyák itt a' jármot veled. Ű ly hetze a' rudra: (d) *Valaki az hitnek ágazatiban, Valamit parancsol; mely a' ſzent irásban világoſſan nincsen, az ollyan ember mint ſzentség tőrő, s' Iſten ellen hamis tanú, meg Vetteſsék.* En ehez tartom magamat. Haly máſtis: (e) *Valaminemű nagy külömbség Vagyon Iſten s' az emberek közöt; ſzinten ollyan nagy Vagyon az ű tűle parancsoltatot, s' az emberektűl találtatot tiſztelet közöt.* Noſza *tudatlan Eraſme!* Ved bé eztis: (f) *Meltán páraſzolkodnak, a' Proteſtanſok, hogy a' mi Püſpökink ſokakat a' Sz: irás ellen cselekeſsnek. Meg kel Vállani hogy ſok dolgokat a' mi*

d Si is qui præeſt 11. q. 3.

e Eraſmus in Paraphraſi c. 7. Marci.

f Caſſander in Conſult. art. 7.

a' mi TVDATLAN *eleink cselelekedtek helytelen.* Ellened ſzol ezis: (g) *En bizony az Eccleſiának ſok rend tartását nem ſſeretem, minéműek a' többi kőzőt, a' bűnért való elég tételek.* (Lakjál korbácsolás!) *Effeléknek meg orvoslására* OKOSSAG *Kivántatnék.* Még illyenis találtatik: (h) *A' ſzent irás, az hitnek regulája, melyhez ſemmit ſem kel adni, ſem abban el venni.* Mert: (i) *A' ſzent irás ollyan példa; mellyen kivűl, ha másféle tudomány találtatik, azt csak meg kel vetni, s' mint eretnek vallást ugy kel tartani.* Ezt penig ugyan kis ujjodra kősd: (k) *Csak egyedűl a' ſzent irásnak, s' nem másnak kel hitelt adni.* Nem adhatok hát én kűlőmben hitelt a' *Romai Anyaſzentegyház áhitatoſságának*, hanem ha a' ſzent irásban látom; mert ez mindgyárt meg torkol: (l) *A' mit Iſten a' Prophetak s' Apoſtolok által, ki nyilatkoztatot; annak kel hitelt adni.* Talám e' ſem hellyes, hog' *betű ſzerent* mondunk valamit az irásban meg találtatni. Nem módos reánk fogás; mert minket attul igy mént egy rokonod: (m) *A' nem igaz Catholicuſok* (minket ért rajta) *azt tanittyák; hogy csak azokat kel az hit dolgában el hinni, mellyek a' ſzent irásban vadnak; vagy abbúl erős kővetkezéſſel ki hozatnak.* Halá Iſtennek, penig ellenség oltalmaz! Ezekhez csak e' kel: *A' magunk korbacsoláſa, ſem betű ſzerent, ſem erős kővetkezéſſel, a' ſzent irásban nem találtatik; azért, mint embertűl ſzármázot dolgot, meg kel vetni.* Moſt értél a' tiéidtűl, ſzabadé Iſten tiſzteſſé-

g Melchior Canus libr. 5. Loc. Theol. c. 5. pag. 277.

h Durand. 3. ſent. diſt. 25. q. 2.

i Gerſon de exam. doctrin. part. 2. conſid. 1. num. 17.

k Alphonſ. Toſtatus in Indic. 177. fol. b.

l Bell. libr. 4. de verb. Dei. cap. 9.

m Adamus Tannerus in Relat. Compendiar. Colloq. Ratisbon. pag. 133.

teſſégére valamit cselekedni, a' ſzent iráſon kivűl?

MFL. [*Micsoda parancsolatbúl kiſired ének ſzóval s' proceſſióval az halottakat?*

MAL. Nem teſzek én ollyankor eleget bűneimért, mint te a' (n) *korbácsolás* felől állatod. A' halot felet való *énekles*, nem lelke a' mi *religiónknak*. Sok (o) *reformata Eccleſiakbannis* el hagyatot az, mellyek másképpen igaz Iſteni tiſztelethez csatoltatot *Eccleſiák*. Nem adunk mi, *vért vérert* az halotti éneklésben, de te ugy tanitod a' (p) *korbácsolásban.* Nē mondgyuk mi azt; hogy ha az halot felet eneklűnk, Iſtent az ollyan ſzólgálatűk által adoſſa teſzſzűk s' őrők életet nyerűnk; te penig, ollyan (q) *credoban* vagy a' te meg vert teſted felől. Az itt a' kérdés: *Hogy ha a' religiora valoságoſſan tartozandó dolgot, kellé az Iſten nem parancsolt tudományán kivúl cselekedni?* Te (nem igen elméſſen) az halotti énekléſt hozod bé, holot nem ollyan *kereſztyéni ſzabadságban*, álló a' te *diſciplinád.* Talám nem árt halotti Pompakor, a' vigaztalásnak (r) *borával meg itatni a' meg keſeredet ſzivűt*; csak hogy az (s) *énekles ne legyen idegen nyelven.* A' *Proceſſio* felől ezt tartom: (t) *Jo nekem a' ſiralmasházhoz mennem.* Ot, (u) *a' ſirokkal ſirnom.* (x) *Dávidként, abner* jo akarom *koporsóját kiſirnem.* De nem javallandó: (y) *Nappal ſzővétnekeket az halot felet gyuitanom* (z) *Szentelt vizzel, az őrdőg*

n Gretſerus l. 3. c. 1.

o Synodus Eccl. Holland. & Zelandicar. Art. 52. Middelburgi, Anno 1574. celebr.

p Gretſerus lib. 2. de diſcipl. c. 2.

q Idem lib. 3. cap. 1. 2.

r Peld. 31. 6.

s Guilielm. Lindanus lib. 3. Stromat. p. 55.

t Pred. 7. 2.

u Rom. 12. 15.

x 2. Sam. 3. 31.

y Concil. Elibert. can. 34. z Durand. Ration. libr. 4. cap. 35. num. 38.

dőg el űz résére, az halottat meg mosnom. (a) *Azt meg kereszteznem.* (b) *A' gonosz lélek meszsze el-kergetésére, harangoznom.* (c) *Feszűletet halot felet hordoznom.*

MEL. [*Vallyon s' paranssolva volté az Apostoloknak, hogy ruhájokat a' szamárra teritvén, Urunkat reá űltetnék?*

MAL. Nem vagy te *Apostol* legény! Uj dolgokat, nem helytelen cselekedték. Bár émeld fel e' kővet ha birod: (d) *Parancsolat gyanánt veszszűk, a' mit az Apostolok cselekedtek. Mert azok, soha nem vetették volna oly bátorsággal kezeket a' meg keresztelkedtekre, hogy a' szent lélek reájok ßállyon; ha azt az Urtul nem vőtték volna.* (Igy gondolkodgyal a' szamárra teritet ruhájok felőlis) *Miképpen, azért a' szolga, mikor Ura becsűletiben járó dolgot cselekeszik, bár ne parancsolta legyenis azt az ű Ura; ha meg cselekeszi, nem esztelen érette. Igy az Apostolok cselekedeteis az Urtúl fűggőt.* Hallod, mit beszél a' *Capitány*! Tarcs ehez magadat, ne pántolodgyál!

MEL. [*Hol volt Parancsolva a' Sidó kőssegnek, hogy ágakat vigyen Christus eleiben; ruháját le tericse; s' Hosánnát énekellyen?*]

MAL. Ugy tetzik, igy vala a' régei jővendőlés Urunk felől: (e) *Aldot a' ki jőt az Urnák nevében.* Ennek bé kel vala tellyesedni, ama' mondás szerént: (f) *El vegeztetnek mindenek az ember Fia felől, mellyek meg irattak a' Prophétáktúl.* Ha az Isten lelke e' kőséget ugy igazgatta,

a Idē ibid.
b Martinus del Riò lib: 6. cap. 2. Sect. 3. q. 3.
c Polydor. Virgil. lib. 6. de rer. invent. cap. 11.
d Bellar. de Confirm c. 2. §. Restat.
e Solt. 118. 26.
f Luk. 18. 31.

gatta, hogy ily diszessen fogadgya Urunkat; alitodé, hogy az ű Felsége tiszteletit, irás jővendelése kivűl cselekedte? Elég nekem ez: (g) *Kétség nélkűl meg jelentette Isten, a' régi szent férfiaknak, az Isteni tiszteletet.* Mely ha ugy vagyon, parancsolva volt hát; ha te neked Isten tudtodra nem adtais. Nem a' kűlső pompát tudgyad itt *religiónak* lenni; hanem Uroknak (h) *lelki fogadását.*

MEL. [*Oly nem igaz értelembűl buzogsz te az iráshoz; hogy ha most a' Jerusalemi Processiót látnád; meg dorgálnád a' kőséget, Apostolokat, s' a' Christustis, mint a' Pharisausok. Maga Urunk azt, oly jó neven vőtte, hogy igy szóllot:* (i) *Ha ezek halgatnak, a' kővek kiáltanak.*

MAL Nosza lássuk, mellyikűnk becsteleniti a' szent iraſt, meg ne tagad penig, mert bizonnyal a' tiéid irjak ezt felőle: 1. (k) *A' Sidó Biblia meg vesztegettetet.* 2. (l) *A' Gőrőg textus-is nem tiszta.* 3. (m) *Az hitnek ágazatiban, homályos a' Sz: irás.* 4. (n) *Az Istennek nem igaz beszéde a' szent irás, ha az Ecclesia azt meg nem mag yarázza.* 5. (o) *Nem csak azt kel hinni az mit a' szent irás mond, hanem aztis, a' mire az Ecclesia tanit;* 6. (p) *Szinte ugy kel becsűlni a' traditiokat, mint magát a' szent iráſt.* 7. (q) *A' szent irás, soha maga meg nem mu-*

g Bellar. l. 1. de Missa cap. 2. §. ultimo.
h Matth. 12. 48. 49. 50.
i Lúk. 19. 31.
k Melchior Canus libr. 2. locor. c. 13 pag. 95.
l Stapletonus Relect. controv. 5. q. 3. art. 2. pag. 522.
m Gregor. de Valentia libr. 5. Anal. c. 2.

n Hosius de expres. Dei p. 3. o Eccius in Enchir. locor. Comm. tit. 4. fol. 33. p Alphonsus à Castro libr. 1. adv. hæres. cap. 5. q Joann. Eccius in Enchir. in cap. de author. Eccles. resp. ad 3. object.

mutathattya hiteles voltát, hanem ha az Ecclesia ád nekie meltoságot. 8. (r) *A' szent irás, meg holt s' hamar el veszendő betűkbűl ál.* 9. (s) *Eretnekek műhellye a' Biblia.* Vaj Dandia! Nem tudodé mégis, hogy (t) *a' bal vallású emberek szóktak a' szent irást gyalázni?* Nem egyéb ennek oka, hanem a' szent irásnak kevésszer való forgatása, ama' mondás szerént: (u) *Kevesen vadnak a' mi Ecclesiánkban, kik a' szent irásnak szorgalmatos olvasásában tőltenek el idejeket.* Ide járúl ezis; hog' igen tartanak a' szent irástul a' *disputatioban* az emberek, mikor igy szólnak: (x) *Ha mi a' szent irasbúl az eretnekekkel nem disputáltunk volna, sokkal jobban volna a' mi keresztyéni vallásunknak dolga.* Nem ugy buzgok én az iráshoz. *A' Jerusalemi Processio* előtted. En azt nyilván akkor nagyra becsűltem volna; de immár mostan, (y) *Nem szabad magunkat terhelnűnk Ceremoniákkal.* En nékem *virág Vasárnap* sem tetzik e' *Processiónak Anatomizálása*; meg bocsásson az ezt találo (z) *Nagy-Gergely.* Miképpen guggolták meg e' Pompát, *Crackóban* meg jelent Tőrők követekis, vagyon irásunk rula; kik el ijedtek, miképpen borultak le az emberek a' szamár előt (noha űk én el hiszem nem annak tőttek tisztesseget) Meg láthad ennek pompás végben vitelet (a) *Naogeorgus Thamásnál.* Botránkoztatás effele az igaz keresztyének kőzőt. Ha immár az emberek Christus Urunknak nyomdokják egy két *actusit*, miért nem ábrázzák ki minden cselekedetit?

r Lindan. Panopl. l. 1. c. 20. in princ.
s Turrianus Iesuita contra Sadeel pag. 99.
t Alphons. à Castro adv. hæres. tit. Script. sacra fol. 159.
u Ribera in Prœm. super Ioelem.
x Albertus Piggius l. 1. Eccles. Hierach. cap. 4.
y Col. 2. 20.
z Balæus Cent. 1.
a Libr. 4. regni Papist.

detit? Vagy ha ezt kővetik, miért nem a' másikat? Terics le teis a' *Reverendát* ha tetzik, mert a' sereg azt cselekedte, Az Istent hivta az a' kősség segitségre; meg lásd teis kit emlitesz könyőrgesedben. De talam *Pharisæus* vagyok, hogy azt a' Pőpát nem kővetem? Hanem ha a' te itileted szerént az. Tudományok mindazáltal azoknak e' vala. 1. A't őrvényt űk, csak külsőképpen magyarázák, nem tartván véteknek a' (b) *gonoss indulatokát.* 2. A' jó cselekedetek előttők (c) *kérkedésben* valának. 3. Szorgalmaztattyák vala, a' Templum szűkségét, s' arra valo valami (d) *ajándék adást.* 4. (e) *A' vén emberek rendelése* kedves vala nálok. 5. Az (f) *Egre* (s' abban lakokra) *való eskűvés*, gyakoroltaték kőzőttők. 6. (g) *Hosszu ruhákat* viselnek vala, mint másoknál szétebbek. 7. Az emberek (h) *el téritésében való ig yekezetek*, az eget éri vala. 8. Nem vala szabad (i) *Superiorok* ellen szolni. 9. (k) *Kemény párnán hálnak vala*, hogy étzaka hamaréb fel serkéhetnének az tűlők szokásbã ment imádásagnak el mődására. 10. Sokan, (l) *őrőkké való szűzességre* kőtelezték vala magokat. 11. Idegenek voltak, (m) *a' Császár* igájátúl. 12. *Mind addig sanyargatták testeket, mig* (n) *vér belőle ki nem jűt.* Ezeknek, én ha valamellyikét magamban találom; Istenemnek előtte meg vallom, s' kegyelmet kérek; teis ha meg találod érezni kőrnyűlőtted, vakardogald a' bókádat. Ez zel rekesztem bé: Ne *halgas* teis ezt mődván: *Aldot légyen, ki jőt az Urnak nevében*,

b Matth. 5. 28.
c Luk. 18. 11.
d Matth. 15. 5.
e Matth. 15. 2.
f Matth. 5. 34.
g Matth. 23. 5.
h Matth. 23. 15.
i Josephus l. 18. Iud. Antiq. c. 2.
k Baronius Tom. 1. Annal. p. 13.
l Josephus lib. 13. Antiq. cap. 23.
m Idem. l. 17. Antiq. cap. 3.
n Drusius l. 2. de sectis Iudæor. cap. 22.

ben; hogy valalamiképpen *a' kōvek* ne legyenek *tanúid*; a' kúlsō Pompa tételre nem kōteleztetel.

MAL [*Azért a' testi sanyargatás, ha szent irás ellen nincsen, nincsen Isten kedve ellen.*

MAL. [*Controverſiában* vagyon az a' dolog, mellyet te *conceſſum*-ban vész. Nem igaz az eggyik ága; másik-is dūlō felben ál. Az elsōre jegyezd meg ezt: *Bűnünkért, magunk vagy mások által való elég-tétel; szent irás ellé vagyon. A' testi sanyargatás, bűnünkért, magunk vagy' mások által való elég-tétel. Azért a' testi sanyargatás szent irás ellen vagyon.* Az elsō ágát igy bizonyitom meg: *A' mit az irás csak egyedűl Christusnak tulajdonit, annak másra való ruhazása szent irás ellen vagyon.* Ezt a' ki eſzes, nem tagadhattya, mért a' CSAK, meg-határozta. *De bűnünkért, magunk vagy mások által való elég-tétel, csak egyedűl Christusnak*

o Esa. 53. 5. *tulajdonittya.* Ide valók e' mondáſok: (o)

p 1. Pet. *Meg rontatótt a' mi bűneinkért.* (p)

2. 24. *Bűneinket viſelte teſtében a' fán:* (q) *Sen-*

q Esa. 63. 3. *ki nem volt segitō, s' maga szerzett szabaditást.* Azért bűnünkért, magunk vagy mások által való eleg tétel, szent irás ellen vagyon. Hogy a' testi sanyárgatás, *bűnünkért magunk vagy mások által való*

r Titk. 3. *elégtetel* legyen, magád vallasa, csak (r)

18. *szem gyogyitó iret* végy. Illyen ez. (s)

s Jeremias Drexél. Ieſuit. Monacens. in Trismegiſt. Chriſt. part. 1. c. 6. §. 4. p. 69. t Gretſ. l. 2. c. 11.

Kōnnyen, eleget tehetünk Istennek a' mi teſtünk meg-korbátsolása által. Iſmét: (t) *Szabad mások által meg sanyar-*

nyargatni teſtünket. Egy ſzóval: (u) *Valaki azt vitatya, hogy Christus, bűneinkért, s' azoknak büntetéſiért eleget nem tōtt, szent irás ellen tanit.* De te, a' korbácsoláſsal való elég tételben ollyat vitatz, mikor igy irſz: (x) *A' Christus elégtétele nem érdemli azt, hogy tōkelletes neket viſellyen.* Isten oltalmazzon illyē Credótúl! Kedve ellen-is vagyon ez Istennek, mert magá mondotta, hogy (y) *Fiában engeſzteltetett meg*; mely (z) *mind bűnért büntetésért,* EGGYES EGYE-*y* DŪL *elég vala.* Enis azért ellened *igy concludálok: A' mi ſsent irás ellen vagyon. Istennek kedve ellen vagyon;* a' tiéid imez módáſa ſzerént: (a) *Isten ellen hazudnak, kik azt tanittyák a' mi a' ſzent irásban nincs. De a' testi sanyargatás,* (mely most ferunt nálad a' korbácsolás) *ſzent irás ellen vagyon* (mind most meg hallád, s' a' tiéidis: (b) *tizenkét első seculumokban,* azt, mélyen halgatni tanittyák, csak régen ádván annak kezdetet) Azért a' testi sanyargatás Isten kedve ellen vagyon.

MAL. [Ez helynek: *Hejában tiſztelteték Isten azzal a' tudománnyal, mely embereknek parancsolattya, nem magadtul tanulnád meg értelmet. Mert ez Phariſeuſokrul ſzol; a' diſciplináláſt ſem ellenzi; ugy mint, mely magunktul válaſzſzott s' nem parancsolt tiſztelet.*

MAL. Igen tartok, hogy te rajtad béne tellyék itt ez: (c) *Valaki ezekhez* (a' ſzent iráſi igikhez,) *hozza teſzen valamit, vagy abbol valamit elvégyen;* (mely nem a' ſzent lélek czéllya) *e' kōnyvben*

u August. ſerm. 141. de temp.

x Ruard. Tapper tō. 1. p. 141. & Thom. 4. ſent. §. 15. q. 1. art. 2. Matth. 3. 17. Anshel. in cap. Heb. 9. c. Transl. 24. q. 3. & Vatabl. Prof. Paris in annot. Deut. 4.

b Prateol. in Elench. Hæret. pag. 183. &c.

c Titk. 22. 18. 19.

meg-irt csapásokat véti Isten reá, s' el tőrli reszét az élet kőnyvébűl. Vagy emberektűl *parancsolt*, vagy *magadtul választott tisztelet*, de eggyike sem jó ennek. Az első ázért, mert Urunk mondgya itt. A' másik, mert; az igaz Isteni tiszteletett kell cselekedni keresztyénnek, az ő felségétől ki adatott ige szerént. Ugyanis. (d) *job az áldozat kővérinél az ő beszédére váló halgatás.* (e) *Ugy kel Istent tisztelni a' mint ő meg parancsolta.* Másképpen; (f) *ha minékűnk jonak láczik-is az, de vétek.* Nem volna világon oly majmoskodás, mellyet *religióban* nem foglalhatnék; ha a' magamtul valasztot tisztelet Istennél kedves volna. Nem bűntettetett volna ugy meg (g) *Saul az Amalekitáknak való kedvezésért*; se (h) *Nadáb-Abihuvál az idegen tűzért.* Azért efféle cselekedetért igy szól Isten; hallyad: (i) *Ezeket válásztottátok utatokban, s' az utálatosságot szérétte lelketek; azért gonoszt cselekedtetek én előttem, mert azt választottátok a' mit nem szeretek.* Elégedgyél meg ezzel: (k) *Kétségnélkűl valami a' szént iráson kivűl vagyon, nincsen az hitből, s' igen nagy vétek.* Még sem tudodé: (l) *Eltőrli az Isten parancsolattyát, ki maga rendelését tartya meg.* (m) *Nem azt kell cselekedni a' mi nekűnk igaznak teczik; hanem a' mit Isten parantsol.* (n) *Meg kel annak a' fejét rázni, mert eszelőske*; (igy szólla egy tiéd) *ki magátul választott tiszteletel szólgál Istennek.* Ehez tarcs magad, ha azt akarod hogy a' *Phantasiád* helyén maradgyon.

d 1. Sam. 15. 22.
e August. l. 1. de cõsens. Evãg. c. 18.
f Aug. cont. Julian. lib. 4. cap. 3.
g 1. Sam. 15. 22. 23.
h Lev. 10. 1. 2.
i Esa. 66. 3. 4.
k Basil. in moral. reg. 80.
l Márk. 7. 9.
m Törv. 12. 8. 28.
n Taulerus in Conc. 1. de Magis.

gyon. Ertéd most kicsodák a' *Pharisausok*; ezeknek kormoktul oltalmazd magadat. Mindazáltal; hald meg egy barátodtul, micsoda e' másfelè tekertetett szent helynek értelme; ki-is igy szóll: (o) *Nem kel az emberek* SZOKASAT *az Isteni tiszteletben kővetni; mert meg mondatott: Hejában tisztelnek engemet emberek paranrancsolatibul származott tudománnyal.* Ugy tetzik penig hogy a' *te magadtul választott tisztelet, emberi szokás!* mellyet távoztassel, ha idvezűlni *akarsz.*

MEL. [*Ha emberek parancsolattya volna-is az Urunk tilalma; még-is nem mindennekben kárhoztattya ő felsége azt. Mellyeket nem azért fedd néha, hogy* (p) *Isten parancsolattyán kivűl voltak, hanem hogy, vagy* (q) *nyilván ellenkeztek az I-Isten parancsolattyával; s' hejában valók voltanak. Ha hasznosok voltak-is, többet tulajdonitottak azoknak, hogy nem az Isten nyilván való parancsolatinak; maga:* (r) *ezeket szűkség volt meg cselekedni, s' amazokat el nem hadni.*]

MAL. Ah mely (s) *okosok e' világnak fiai az ő nemek szerént!* Vajki jol tudom mit akarsz oltalmazni! Azt akarod, a tűled függő *Catholicusokkal* el hitetni; hog' az szent helyekre legált külső bonumoknak az emberektűl való ki-kunyorálása, nem vétek; ha e' világi jokkal bűvölkődő magzatoknak szűléjek, meg-koplallyák-is (mert e' vala Urunk által a' *Phariseusok* feddése; kiknek cselekedéteket, nem azért mondod feddendőknek, mint ha az Isten parancsolattyán kivűl vóltak vól-

o Jus Can. c. Si solus §. 8. ex Cyprian.
p Matth. 15. 5.
q Matth. 15. 2.
r Matth. 23. 3.
s Luk. 16. 9.

volna.) Vaj vaj *Simonia!* Most veszem eszembem hogy hellyessek ezek: (t) *Régen az Apostolok hálóval halakat fogtanak; de most arannyal ejtik meg a' lelkeket.* (u) *Az házasság tilalmas, s'nem árt a' ßentséggel való kereskedés.* (x) *Jo nagy szent Atyánk! soha mi a' te fősvénségedet bé nē tőlthettyük.* (y) *Nem Prèdikátorok, hanem Prædátorok; nem Prælatusok, hanem Pilatusok; nem Pastorok hanem impostorok vadtok jó Uraink.* (z) *Az Apostoli* (nével talám) *kamora, ollyan mint a' tenger melyben minden vizek folynak, de meg sem telik meg.* Mit mondgyak egyebet? (a) Az egész *elementumok* pénzé váltának. A' FŐLD, mikor testeket fogad bé nem lehet Taller nelkül. A' VIZ pénzért adatik, még-szentelésre. Az AER-ben nem szól az harang *moneta* nélkül. Sem a' TŰZ nem gerjedez a' szővétnekekben, Tarsoly emelgetés nélkül. Jol teszed azért, hogy az Isten parancsolattyán kivül való dolgokat óltalmazod! *Hoc fac, & vives!* Kővérséget eszel, ha sirt gyűjtesz. Mind az által a' fejedre rakja Urunkezt, ha szinte (b) *ajándékot offerálsz-is Istēnek* (az ő parancsolattya kivül mint te mondod) *de még-is szent hagyományat, a' te rendeleseddel meg erőtelenited.* Tagadom; hogy azért tiltott legyen Isten csak; meg némely cselekedetek, hogy az ő parancsolatival ellenkeztek. Ezért-is ugyā ama' mondás szerént: (c) *Nem volt eleitül fogva ugy;* de nem csak; hanem a' kinyilatkozot igén kivül, (d) *mást* akartak béhozni sokā mely felől sok tiéid igy szól-

t Bernard. Epist. 237. ad Eugen. Papam.
u Salvian. Massil. l. 5. d. Provid Dei.
x Ioannes de Mādevil. l. 1. c. 7.
y Concil. Basil Sess. 37.
z Theodor. à Nien. Nemor. Uniō. tract. 6. cap. 37.
a Baptist. Mantuan. Cœlum est venale, Deusquè.
b Matth. 15. 6.
c Matth. 19. 8.
d Gal. 1. 8.

szóltak: Csak emeld fel fejedet, s' olvasd meg: (e) *Sokat vétünk mi abban, hogy az Ecclesiának statutumit az Sz: irás kőziben egyelittyük.* Vallyons miért? mert (f) *affelé meg tartás által az Isten törvényének ereje semmissittetik.* Es igy, (g) *a' mi nem ellenkezik Isten parancsolatival-is, a' szegeny kőség nyakára kőttyük; maga, jajt kiált Isten a' Profétánál azoknak, kik az erőtlent bé nem kőtőtték.* Ki gázolhatatlan sárban mégy; hogy (magadat nem tekintvén) azokat kárhoztatod, kik *a' magok cselekedetinek többet tulajdonitottak az Isten nyilván való parancsolatinál,* melybül igy szedegess: *Nem kel azokat javallani kik az Isten paranrancsolattyánál többet cselekedhetnek.* Tiéd ez itt: (h) *De te az Isten parancsolattyánal többet cselekedhetel.* Ezis te vallásod. (maga e' szót: (i) *Szeressed a' te Uradat Istenedet; senki ezéletben bé nem tőltheti.*) Azért téged nem kel javallani. Lássad mint eshetel bé az Istē szeretetibē!

MEL. [*Nincsen fogyatkozás a' Disciplinalásban, ugy mint mely csak az Isten tisztességét nézi, s' nem emberek tekintetit; hogy másoktul affelék meg ne ismertessének orczájokat bé fedik; Annak felette: Urunk szenvedésének, (s' a' hivek emlekezését,) hitatosságát gerjeszti ez.*

MAL. Talám a' te nálad az *Isten tisztessége*, a' mellyet te fel tész elmédben az Isteni tiszteletben? Meg-esnék benne! Ment ember volna ugy (k) *Gedeon*, ki azért helyhezteté a' *prædabúl* csinált *Ephodot* az ő varosában, hogy az, a' pogány ellen-

e Johannes Ferus in c. 15 Matth.
f Gerson. l. de vit. Spirit. anim. lect. 2. fol. 325.
g Joh. Ferus in cap. 23. Matth. pag. 181.
h Bell. l. 2. de Monach. cap. 13.
i Lombard. lib. 3. sent. Dist. 27. liter. F.
k Bir. 8. 27.

ellenségen vött diadalomnak meg emlekeztetője lenne; maga, mind *magának, s' mind háza népének botránkozására lón.*

l 1. Sam. 14. 25.

(l) *Sault* sem kárhoztathatnád itt; ki jó szándékból el akarja vala Isten népe ellenségét törölni, de azonban *átok alá rekeszte* a' vitezlő rendet, *s' meg-tilta a' szükséges ételt.* Meg-bocáss (m) *Izraelben nagy Mester*! (ki magadat (n) *Anach* MAGAS fiának, másokat penig csak elvettetett *sáskáknak* tartasz. Talám sebessen forduló el médnek kereke nem perdült vólt itt meg? Vallyon s' Isten tiszteségére cselekeszíké az valamit, ki az Christus tanitványit (o) *Istent tiszteletnek okáért meg-ölt?* Nem itilem. Vagy talam nem vét a' *Zelusban* szent Péter, hogy (p) *Urunkat a' keresztre nem akarja bocsátani?* Nem az az Isten tisztessége, a' mely (q) vak *Zelusbul* áll; hanem, az hol az Isteni tiszteletet az ő igéjen vagyő fundáltatva, ama' mondás szerént: (q) *A' mellyeket parancsolok nektek, azokat tartsátok meg; Ne tegyetek azokhoz se el ne vegyetek azokbol*; másképpen, (r) *ha a' szent irás hoz az Isteni tisztelet nē támaszkodik; ott hasonlo effele igasság, a' fü nelkül való emberi testhez.* Hit-is kivántatik az Istē tiszteségéhez; mert (s) *ki azt hit által nē promoveallya; mint kárhozatra menedő ember ugy megyē ki ez életbül*; te penig nem hiszed hog' neked bizodalmas hited legyen; mert igy szólasz: (t) *A' ki azt hiszi, hogy a' Christus vere által idvezül, bolondoskodik az.* Hogy hogy verheted hát meg magadat *Isten tiszteségere?*

m Ján. 3. 10.

n Számi. 13. 24.

o Ján. 16. 2.

p Matt. 16. 22. 23.

q Törv. 12 32.

r Lactant. l. 6. c. 9.

s Aug. l. 3. contr. duas Epist. Pelag. cap. 5

t Panigar. lect. 9. part. 2. cap. 8.

gére? Ide járúl ez-is: Az a' dolog esik Isten tiszteségére, melyben ember maga hasznát nem nézi; mert igy tanit egy Sz: Atya: (u) *Valamit ember a' maga javáért, s' nem Isten tiszteségeért cselekeszik, vétek vagyon abban.* Te penig illyen hiszemben vagy; hogy az által (x) *örök életet érdemlesz*; metzczesz hát még-is az Isten tiszteségével? Hát nem nézi a' *disciplinálo* az emberi tekintetet? Miért veri hát magát a' *disciplinaló közönséges* gyülekezet láttára, holott affélének cselekedete ugyan (y) *még-is tiltatott?* De talám bé borittyak a' *disciplinálók* orczájokat s' azért jo dolgok? Csudalom hogy nem általlod az értelmes *Catholicusoknak* itileteket tudos elméd ellen vonni; kik ha csak ugy mártottak-is az szent irás édességében, mint régen (z) *Jonathán* vesszejével a' *mézben*; meg világosodott szémel láthattyák imezt. (a) *Ne legyetek feketitet* (bé-boritott) *orczával, mint a' képmutatók, kik azt meg feketitik, hogy látassanak az emberektől, bizony mondom nektek, el-vötték jutalmokat.* Im Urunk azt sem jovallya, mikor a' tiszta orcza az Isteni tiszteletben szokás kivül bé borittatik. Talám nem tudod *religiodat*, hogy botolva beszélsz? Minem *Christus szenvedését emliti* a' te korbácsolásod, hanem (b) *a' mellyek hatra maradtak az ő keservés kinnyaibul, azt tölti ki:* Ez ám a' te *religiod!* Iesus, Istennek Fia, bezzeg rettenetes szó! maga tudgyuk azt, hogy te (c) *egyszeri áldozatoddal, tökélletessékké tötted a' megszentelendőket.* De igaz, talám

u Atg. cöc. Julian. lib. 4. cap. 3.

x Gretser. in prædicat. vapul. lib. 1. cap. 17.

y Joan. Hagen circa An. 1461.

z 1. Sam. 14. 27.

a Matt. 6. 16. 17.

b Ludov. de Pont. l. 5. in Cant. exhort. 24. p. 1254.

c Sid. 10. 14.

talám *gerjeszti az áhitatosságot?* Megengedem az Isten igijébűl (d) *értelem nelkűl valót;* de, hogy lehet ott buzgoság, melly a' (e) *régi Romataktul, vagy Ægyptiusoktul vétetett?* Ugy tetzik igy gődolkodik az igaz keresztyén. Igy szoltak ám régen a' te korbácsod végérűl.

MEL. [*Micsoda gonosz vagyon a' disciplinában? talám az hogy a' mezitelen testet fájtattya? bezzeg gyenge edény vag'! én azt tudtam hogy ferfinak ßóllok; kinek keményeb az háta, orczájánál!*

MAL. Im meg-mondom én micsoda nem-jókkal rakva; ha még sem hiszed. 1, Hogy irás kivűl állatod (f) *szent Pálnak maga meg-korbácsolását.* Maga; (g) *a' ki szent irás kivűl valamit tanit az idvesseg dolgában; az, az emberek lelki ismeretit kőti meg.* 2. Hogy (h) *a' Christus ostoroztatásával vész magadnak példát, a' sanyargatásra.* Maga; (i) *ű minden vétket el-tőrlőtt;* (k) *holott penig a' vétek el vétetik, a' bűntetés sem márad fenn.* 3. Hogy (l) *ostrorozás által ereßted ki véredet,* Maga; (m) *nem Isten Martyri a' magok vére kiontók.* 4. Hogy (m) *az ostorozás, bűnőket tőről el.* Maga (n) *a' Christus vére* ELEGSEGES *mindē bűnőknek eltőrlésere.* 5. (o) *az őrdőg orßágát hatalmassan el-tőrli a' korbácsolás.* Maga; (p) *az Isten Fia rontotta meg azt.* 6. Hogy

d Rom. 10. 2.
e Polyd. Virg. l. 7. de rer. invent. c. 7. pag. 593.
f Bell. lib. 4. de Pœnit. cap. 6.
g Royard. Hom. 2. Dom. post Epiph.
h Ludov. de Ponte l. 5. in Cant exhort. 24. p. 1254.
i Alphons. Salmer. in c. 1. Matt. ℣. 21.
k Oecumen in cap. 5. ad Rom.
l Gretser. lib. 2. de Discipl. c. 8. m Albert. Krantzius l. 9. Metropol. c. 44. m Grets. l. 2. de discipl. c. 8. n Glossa Jur. Cā. c. ut cognoverūt. §. 2. de Pœnit. ad verb. sibimet ipsis. p Grets. l. 2. de discipl. c. 8. p 1. Ján. 3. ℣. 8.

6. Hogy (q) *érdemleni tanitasz a' korbácsolás által.* Maga; ha szintén az, jo cselekedet vólna-is. (r) *nem érdemlene Istentűl.* 7. Hogy magadat (s) *az által eleget tenni állatod.* Maga; (t) *nincsen a' bűnősnek honnan eleget tenni az ő bűneiért.* 8. Hogy (u) *a' meg cselekedésre szabadosnak pronunciálod azt,* Maga; (x) *megtiltatott, hogy senki ne cselekedgye azt.* 9. Hogy (y) *az a' cselekedet kedves Istē előtt.* Maga; (z) *nincsē a' teremtett állatbā ollyā, mellyel elégtétel gyanánt kedveskedhessék teremtőjének.* 10. Hogy a' *disciplinában* (a) *vért állacz Christusnak viszßa adni, vérért.* Mága; ű nem vért, hanem (b) *nékie való élést kiván te tűled véreert.* 11. Hogy (c) *szabadosnak mondod, ki azt a' castigálást te eretted fel vállallya.* Maga: (d) *mindenember az ő terhét hordozza.* Ha (e) *bőlcs lész is magad veszed hasznát, ha csufolódol-is, magadnak majmoskodol.* Nem más testében, hanem (f) *a' magadeban veszed hasznát, vagy látod kárát a' cselekedetnek* (g) *Eszes szűzek* valának azok, kik a' *bőlondoknak nē adának regen olajt.* (h) *Daniel, Noë, Jób, még a' magok gyermekit sem válthattyák meg.* Hanem; (i) *maga él a' lélek, ha maga cselekeszi a' jót.* (k) *Ha bűnős vagy hogy hogy lehet a' te olajod elég én érettem, s' te eretted?* (l) *Ha szinte egg yik ember a' másikért meg, hal-is; még sem bocsáthattya*

q Gretser. libr. 5. de Discipl. c. 1.
r Thomas de Aquino 1. 2. q. 114. art. 1.
s Gretser. lib. 3. c. 1.
t Lyran. in cap. 18. Matth.
u Gretser. lib. 1. per totum.
x Joan. de Indag. An. 1460.
y Gretser. l. 1. per totū
z c. Cùm Creatura l. Decretal. 3. Tit. 41. de celebr. Miss.
a Gretser. l. 2. c. 2.
b 2. Cor. 5. 15.
c Gretser. lib. 2. c. 11.
d Gal. 6. 5.
e Peld. 9. 12.
f 2. Cor. 1. 10. g Matth. 25. 9. h Ezech. 14. 16. i Ezech. 18. 4. 5. k Tertull. libr. de Pudicit c. 22. l August. in Joan. tract. 84.

hattya meg az által eggyik a' masik vét-
két. 12. Hogy valaki e' cselekedetbē (m)
penzért eleget tétethet magáért. Maga;
(n) *ki ádhát váltságot lelkéért?* 13. Hog'
a' *disciplina* által (o) *adossá teszi az I-*
stent. Maga; (p) *ki adott valamit Isten-*
nek hogy azt meg adná nèki? 14. Hogy
(q) *a' te ki folyt véreddel a' Christus ét,*
láthatatlan képpen egyelited akkor. Maga;
(r) *egyéb vert nem kiván Isten az elég-*
tételben, hanem Fiáét. 15. Hogy (s) *sem-*
mi Istent ugy meg nem engeszteli mi hoz-
zánk, mint a' szabad akarat szerént fel-
vállalt disciplina. Maga; (t) *ez az én*
szerelmes Fiam, KIBEN *én meg engesz-*
teltettem. 16. Hogy (u) *David a' ma-*
ga testet korbácsal sanyargatta. Maga; azt
(x) *egy szent sem cselekedte.* 17. Hogy
(y) *Christus maga magát ostorozta.* Ma-
ga; (z) *Christus ideje azt, nemis tudta.*
18. Hog' (a) *egy holnapot adcz embernek,*
korbácsolással bűnneért való elég tételre.
Maga; (b) *ezer esztendő sem elég.* 19. (c)
Nem Pápa ennek találója, hanem valami
csőcselék kőség; mellyet a' te vallásod sze-
rént, hogy mernél annal is inkáb meg-
tartani? 20, Hogy (d) *a' Martyromság-*
nál nagyob méltóságot adcz te ennek. Ma-
ga; a' *Martyrság* felől oly hiszembé vag';
hogy (e) *ha valaki abban meg hal; ha*
szinte poenitentiát nem tart-is, meg-igá-
zul

m Gretser. lib. 2. c. 11.
n Solt. 49. 26.
o Gretser. l. 3. c. 1. 2.
p Rom. 11. 35.
q Gretſ. l. 2. p. 279.
r Thes. nov. in Epist. Domin. Iudic. enarr. 64.
s Gretser. l. 3. p. 11.
t Matth. 3. 17.
u In Agonistic. spirit. pag. 232.
x Tertull. in Apolog. adv. Gent. cap. 46.
y In Agonist. Spirit. ibid. ut supr.
z Joan. Gerson. par. 1. oper. arg. 11.

a Cronic. August. Siffrid. Presb. lib. 2. Epitom. b Bernhard. in tract. de Pass. Domin. cap. 30. col. 1635. c Monach. Padvan. in Chron. An. 1260. d Alphons. de Castr. l. 2. adv. Hæres. verbo Aqua Hæres. 2. e Andr. Vega l. 6. de Iustif. c. 36.

zul affelől. 21. Hogy (f) *nem tartozik*
az ember. az eredet szerént való bűnerűl
poenitentiat tartani Maga: (g) *azis I-*
sten ellen való vétek. 22. (h) *a' Christus*
elég-tétele, nem elégséges; hanem, a' mi-
énkel eggyűtt az. Maga; meg iratott: (i)
El végeztetett. 23. Hogy (k) *Christus*
a' mi bűneinkért eleget tőtt, báráti ruha,
s' meg-nyiretés által. Maga; (l) *a' mi*
bűneinkből MAGA-ALTAL *tisztitott csak*
meg. 24. Hogy (m) *a' gazdag ha többet*
fizethet; inkáb meg bocsáttatik az elég-té-
telben bűne. Maga; (n) *nincsen* Isten előt,
sem szabados, sem szolga. 25. (o) *Nem*
minden időben kel bűneinkért eleget tenni.
Maga; (p) *mivel minden nap vetkezűnk;*
minden napis kel poenitentiat tartanunk.
26. Magad mondod; hogy (q) *Isten, til-*
tya testűnknek beretvával való metélését,
de a' képes sanyargatást, nem. Maga; a'
saját (r) *Pápista* társod, e' szent hellyel
ál ellene cselekedetednek. Nem hellyes
dolog ez kőzőttetek, mert ellenkezés. 27.
Igy szóllasz te; (s) *bé fedik a' korbácsolok*
orczájokat, és igy nem mutogattyák embe-
rek előt magokat. Maga; (t) *Kicsoda*
mēt heti meg űket ez aránt? mert ha el ta-
karjakis artzelattyokat, de ugyan meg is-
mertetnek affelől. 28. (u) *A' Bűnert va-*
ló elég tételben, nem kel embernek magát
mutogatni; másnak botránkozást cseleked-
ni, vagy vért ontani. Maga; te, mind e-
zek ellen cselekeszel. 29. Te azt állatod;
hogy

f Bell. lib. 1. de Baptis. cap. 9.
g Solt. 51. 7.
h Concil. Trid. Sess. 14. can. 13.
i Ján. 19. 30,
k Gretſ. in Virgidem. pag. 156.
l Sid. 1. 3.
m Ludovic. Bologninus in tractat. de Indulg. num. 84.
n Gal. 3. 28.
o Cornelius à lapide libr. 2. de Pœnit. c. 9.
p Gregor. Romanus in libr. 2. Reg. 2.
q Pag. 5. punct. 10.
r Gerson. part. 1. oper. Argum. 2.

s Pag. 4. punct. 4. t Gerson. part. 1. oper. punct. 5. u Gerson. part. 1. oper. Argum. 6.

hogy ſok jó jű ki, teſted ſanyargatásábúl. Maga; egy jó akarod igy vall: (x) *Nem kel gonoſzt cselekedni, hogy abbúl jó jűjjőn ki; ollyã penig teſted meg korbácsóláſa.* 29. Igy beſzelleſz te; hogy azt a' diſciplinát, (y) *ſzabad akarat ſzerént* vállalod te, magadra. Maga; (z) *nem jó dolog ollyan paláſtot csinálni ez aránt; holot az Iſten parancsolattya kivűl való dolognak az Iſteni tiſzteletben való végben vitele, nem egyeb, hanem a' kevélységnek nagy taploja.* 30. Kereſztyénnek tartod te magadat azért, hogy akképpen ſanyargatod teſtedet. Maga; (a) *Ninivitákhoz* haſonlit egy tiéd ebbéli cselekedetedért. 31. Te az őrdőgőt űződ az által. Maga; (b) *jádzik az őrdőg* ollyankor. 32. (c) *A' bűnnek minden meg vállásánál becsűlletesbnek* tartod te ezt. Maga; (d) *ki meg vallya vétkét, bűn bocsánatot veſzen*; de nem ſzol igy az irás: Ki meg korbácsollya magát, meg engedtetik vétke. De talám azert kárhoztatz minket e' cselekedetnek nem javallásáért, mert, *talám fáitattyuk a' mezitelen teſtet?* Ha ſzemérem vagyõ nalad, piruly meg ezé: (e) *meg engedik azt a' Calviniſták, hogy* KEMENY *Poenitentia tartás kivántatik az idveſségre.* A' mi teſtűnknek meg őldőkléſe, nem a' teſtnek *hypocritai* ſanyargatásában áll, hanem ebben; mikor (f) *a' teſtet kivánságiban nem táplállyuk.* Tarcs meg ezt (g) *Bőlcſeségnek látzik* valamely dolog, *a' ſzabad akarat ſzerént való Iſteni tiſzteletért, hogy ember teſtenek nem kedvez; mind az által haſzontalán, mert a' teſtnek*

x Idem Argum. 8.
y Pag. 4. Argum. 3.
z Gerſon. 1. part. oper. Argum. 10.
a Polydor. Virgil. l. 7. de rer. invent. c. 6. pag. 593.
b Gretſ. l. 2. de diſcipl. c. 3. p. 109.
c Marſilius Columna hydragiol. ſect. 3. c. 7. §. 11. 12.
d 1. Jan. 1. 9.
e Bell. l. 2. de pœnit. c. 10. §. Ut incipiamus.
f Rom. 13. 14.
g Coloſ. 2. 23.

nek hizlalására való. Hát *gyenge edény* vagyok? A' mely *gyenge edény* felől az (h) *Apoſtol* ſzól: ollyan vala az kinek kűſzőbét minap nyomodod vala; de legyen hálá Iſtennek; nem ollyan lűn, mint mellette való tárſa, ki a' félelem miat, ki csaponek ez előt nem ſok idővel az igaz utbúl; ez (i) *erőtlen* által peniglen, *meg ſzégyenité Iſten, ama' bőlcs erőſset.* Nem minden *férſinak, keménnyeb háta vagyon, ortzájánál*; hanem, affélének kinek a' ſzulákos korbacs vége, a' gyakor verésben, mint a' kapásnak tenyerét a' kapa, hátát meg keményitette, ollyanná tetetik oſztõ afféle, mint az űlő, mellyet mentűl inkáb pőrőlyőznek, annál inkáb meg keményedik; és igy bár meg győzetteſſékis az igaſságtúl az ollyan, de még-is, (k) *nem akarja fel venni a' dorgáláſt, hanem ortzájátis* (ha immár hátok az) *keményebbé teſzi a' kűſziklánál, s' nem akar meg terni.*

MEL. [*Nem hit az, mely igiretekre támazkodik, hanem Reménség, mely csak* (l) *a' jővendő, és várt dolgokrúl vagyon.*

MAL. Maid meg tagadod te ezt, csak jól ſzorongaſsanak meg. Ugy tetzik az hit, (m) *Chriſtus vérében* feredet meg. Az (n) *ű fel támadásához* támazkodik. Az hivő embernek iſtapja, (o) *Chriſtus igaſſaga.* Az hitnek; (p) *meg tartás* igirtetet. (q) *Bűn bocsánatbúl* veti az hit, az ű ágyát. Illyen *regula* adatot ki: (r) *A' ki hiſzen, el nem kárhozik.* Vallyon s' találé abban a' te hited valami őrőmet; mely téged csak kárhoztat? Bezzeg nincsen

h 1. Pet. 3. 7.
i 1. Cor. 1. 27.
k Jer. 5. 3.
l Tit. 2. 13.
m Rom. 3. 25.
n Rõ. 4. 24.
o Rom. 10. 4.
p Rõ. 10. 9.
q Csel. 10. 43.
r Ioan. 3. 18.

csen ez nekem bizodalmamra: (s) *A' tőrvénynek cselekedetibűl, egy testis nem igazul meg Istennek előtte.* E' szemmel lát az hit, legény! (t) *hogy erős legyen az igiret, mind ez egész magnak.* Ebben ál vala a' Nagy *Abraham* hiti; hogy (u) *a' mit Isten neki* IGIRT, *még-is cselekedheti.* Te dolgod azért; ha te tőrvény *merges kig yoival* hagyod hitedet csipdestetni; de én, (x) *a' fel emelt értz kig yora* tekintek. Tégedet penig ez arántis artzul veretlek, *Romai-Catholicus* igy beszélgető baratiddal: (y) *Leg elsőbennis azt kel te neked hinned, hogy Isten neked kegyelmességet igirte.* Másis: (z) *Mikor a' meg igazitó hitrűl szóllunk, az Istennek ing yen való igiretit emlegettyűk.* Harmadikis: (a) *Leg kiváltkeppen való tzellya az hitnek, Christus; kit Isten igirt minekűnk minden ű jó tetemenyivel egg yűt.* Ezt sem kel el hadni: (b) *Az hitnek* (mint az *Abrahamének-is*) *kiváltképpen való tzellya, Christus.* Ertedé ezeket *Iesuita* Rokon? Hát továb ezeknek mit csinálsz? (c) *Az őrdőgők-is hiszik Istent; de az igaz hittel hivő, hiszi az ű igiretit.* Vagyon illyenis: (d) *Oly hit kivántatik, mely az Abrahám példájával az Isten igiretihez támazkodgyek.* Rekeszsze bé ez, a' sereget: (e) *Nem elég hinni, azokat igazaknak lenni, mellyeket Isten a' szent irásban meg jelentet; de szűkség kiválkeppen az ű igiretihez támazkodni.* Im te ezeket, ugy látom

s Rom. 3. 20.
t Rom. 4. 16.
u Rom. 4. 20.
x Jan. 3. 15.
y Bernhard. serm. 1. in Annunc. B. Mariæ col. 105.
z Joannes Ferus in c. 1. Rom. super verba; ex fide in fidem.
a Pererius Disp. 11. in cap. 3. Rom. num 49.
b Cornel-à lapide in Comment. c. 4. Rom.
c Erasmus in Exposit. Symboli Catech. pag. 44.
d Georg. Cassander in Consult. art. 4. pag. 914
e Costerus part. 1. Concion. pag. 521.

látom a' *Reménségnek* tulajdonitod. Ittis a' magad korbácscsával csattogatlak: (d) *Gyakorta a' szent irásban, a' jővendő meg igirt dologrol való erős reménség, vétetik az hitért.* Ne légy tavaszi *Ivolya*, ki (e) *ha ma virágzik, holnap a' katlanban vettetik.* Nekem, mind *hitem*, s'mind *reménségem*, nézhetik az Isten kegyelmes igiretit. A' *Reménség*, mint kővetkezendő dolgot, ama' mondás szerént: (f) *Reménség alatt várják a' teremtet állatok, az Isten fianak dicsősségenek meg jelenését.* Az *Hit* penig, mint jelen valót; mert igy szól az irás. (g) *Hit által* TARTATTATOK *meg.* Jelen vagyon hát az *Hitnek*; az Isten haladó kegyelme-is. Vallyon s'mi az oka, hogy egy dolgot, kűlőmbőzve néz e' kettő? (h) *Mert a' Reménség az Hitbűl veszen eredetet; s' ezért adg ya az Apostol azt a' cselékedetet a' Reménségnek, a' mely az Hitè.* űly veszteg Rokő az suttomban, s' halgasd *Nagy-Thamás* Mesteredet!

d Gregor. de Valentia tom. 3. disp. 1. quæst. 1. punct. 1. col. 7. liter. C.
e Matth. 6. 30.
f Rom. 8. 20.
g Eph. 2. 8.
h Thomas in cap. 8. Epist. ad Rom. lect. 5.

MEL. [*Az Hitnek tzéllya mellyen fundáltatik az Isten szava; nem néz arra, akar igirjen valamit, s' akar ne.*

MAL. Mint Barátomnak ugy szollok. Soha egy dolog inkáb engemet a' *Romai* vallástul ugy nem irtoztat, mint e' mondásod. Bizonyossã hallottamis immár nem egy sem két (i) *Catholicus* tudos embertűl, hogy soha ű ezt nem hiszi, akar mit tanicsanak ez arãt a' *Iesuitak*, mert igy elmélkednek némellyek: Ha csak az Istẽszaván fundáltatik az Hit, s' nẽ az igiretekẽ; a' kővetkezik, hogy a' mi hitűnk nem fel-

i B. F. H. K. A. K. K.

lyeb való az ördögökénél; mert (i) *azokis hiszik az Isten szavát*; noha tzélúl nem tehetik fel az igireteket. Ha csak abban ál az hitnek mi volta; hogy, a' mi a' szent irásban vagyon, igaz legyen; tehát, mikor én ezt hiszem: (k) *Atkozot, valaki meg nem marad mind azokban, mellyek meg vadnak irattatván a' törvénynek könyvében*; akkor igazulok meg Istennek elötte. Joé ez? Még a' gazdagis hitte pokolban az Istennek beszédet; de vallyon s' volté még-is idvezitő hiti? Azt ádnám én inkáb tanácsul; még ezt se mödanád; hogy te a' szent irást igaznak hiszed lenni; mert ez a' te vallásod: hogy (l) *az hit inkáb mondatik tudatlanságnak, hogy sem ismeretnek*. Mely ha ugy vagyon; *tudatlanságon* fundáltatik hát a' te hited; nem *meg tanult* szent iráson. Keresztyénebbül szolnak ezek a' dologhoz: (m) *Az hit nem egyéb, hanem az Isten jósága felől való hiedelem*. E' penig ugyan tzáfol, mikor igy szóll: (n) *Az hitnek tzéllya nem csak az igasság, hanem a' jóság-is, melyre ü vitetik*. Vagyon illyenis: (o) *Meg kel azt vallanunk; nem csak azt kel hinnünk; hogy Isten kőzönségessen a' poenitentia tartóknak bünöket meg bocsáttya, hanem hogy az embernek magánakis szemely szerént*. Ha igaz *Catholicus* vagy, kövesd Barátidat!

MEL. [*Nagy Hited vagyon neked, mindent magában foglal. Crede tantum!*

MAL. Vajha ki fordithatnám szivedet! nyilván (p) *meg látnám most ott a' boszszuságnak bálvánnyát* Azt akarod ám te most

i Iak. 2. 19.
k Gal. 3. 10.
l Bellar. de Iustif. lib. 1. cap. 7.
m Claudius Guillandus in c. 6. Ioã.
n Lyranus in cap. 11. ad Hebr.
o Georg. Cassander in Consult. art. 4. de Iustif. pag. 913.
p Ezech. 8. 5.

te most mondani: *Crede tantum! De bizony él kárhozol*; csak hogy nem mered ki fakaztani. Vaj mérges beszéd. Tudnád a' *Calvinista* vallást talam; ha akarnád. Mikor mi mondgyuk: *Csak hit által igazulunk meg*; nem ez ennek értelme; mint ha csak maga volna az hit, jó cselekedetek nélkül; hanem ez: *Csak egyedül az hit az az ezköz, mely által a' Christus igasságát magunkra ruházzuk*. Mit csinálsz ennek, ha a' CSAK nem tetzik: (q) *Ne fély*, CSAK *hidgy?* Mit mondasz ehez: (r) *Az ember hitnek általa igazúl meg, a' törvénynek cselekedeti nélkül?* Ne korbácsold bár magadat, im ittis a' magadéi csináltak ostort hátadra. Vetkezzél, mert rá rántnak. Egyik igy ütöget: (s) *A' meg igazult embert, követik a' jó cselekedetek, nem meg előzik; hanem*, CSAK *hit által, jó cselekedetek nélkül, lessen ember, igaz*. Másik ily korbácsot font: (t) CSAK *hit által, igazittya meg Isten, az embert*. Harmadikis verekedéshez készül: (u) *Hol vagyon a' te dicsekedésed? Semmi nem lehet; mert* CSAK *az hit igazit meg, nem a' törvény*. E' sem Barátod: (x) *Azt akarja az Apostol meg mutatni, hogy* CSAK *hitbül vagyon a' meg igazulás*. Nem szit ezis hozzád: (y) *Micsoda tartá meg Noét?* CSAK *az hit. Micsoda választá két felé a' veres tengert s' a' Jordán vizét?* CSAK *az hit. Igy az Evangeliumban*, CSAK *hit által tartattak meg az emberek*. E' penig derekas ellen-

q Luk 8. 50.
r Rom. 3. 28. Gal. 2. 16.
s Glossa Bibl. ordinaria in c. 3. Rom.
t Bernhard. Serm. 22. in Cantic. c. col 554.
u Hugo Cardinalis in cap. 3. Rom.
x Thomas in cap. 3. Rom. lect. 4.
y Joannes Gerson. serm. 1. de

Spiritu sancto part. 4. fol 39. Lugduni An. 1485. edito.

lenséged: (z) CSAK *egyedül az hit, az halhatatlanságra által út.* Mit hozok ennyit elő? Elég csak az eggyis: (a) *Az Apostolnak csak a' tzéllya; hogy meg mutassa azt: hogy sem a' természetnek sem a' szent irásnak tőrvénye, nem adhatot nekünk igasságot; hanem* CSAK *egyedül az hit.* Noſza mondgyad ezeknekis: *Mindent bé foglaló hitek Vált, s' Credánt tantum!*

MEL. [*Ha Vétkeznél azért, hogy ha a' szent irásban ki nem jelentet korbácsolást hit nelkül cselekedned; Vétkezel tehát abbanis; mikor imádkozol azokért, kiket nem tudtz, elneke Vagy meg holtak.*]

MAL. Ez immár Rokon út veſztés! mi nem imádkoznak a' *Calviniſták* vakjában; hanem az Iſtennek meg e' földön vitézkedő Anyaſzentegyháza torog az ű elméjekben, ama' mondás ſzerént: (b) *Tégy jól szeretetedből a' Sionnal, s' epics meg Ieruſalemnek kő fálait.* Tudgyák ezt a' *Calviniſták*: (c) *Az halottaknak semmi részek nincsen semmi dologban, mely e' Világon leſzen.* Mit teſznek hát ők, az élők könyörgéſivel? Hellyes dolog ez, s' igen méltó hogy teis meg tarcs: (d) *Ez életben ſegelhettyük egy mást könyörgeſsünkel; de ha Chriſtus itiló ſzéki eleiben állunk, nem haſznos oſzton ott, még jóbnak, Danielnek, Vagy Noenakis imádsága; hanem minden embernek a' maga terhét kel viſelni.* (e) *A' Tőrökökis imádkoznak a' meg holtak idvéſségekért*; de a' keresztyének, tudgyák azt, hogy az életben vagyon a' mag vetésnek ideje; (f) *s' a' ki itt, az ő teſte-*

a Eraſmus in Praphraſi cap. 8. Ioan.

a Melchior Canus in Relect. de Sacramentis part. 2.

b Solt. 51. 20.

c Pred. 9. 8.

d Hieron. in Gal. 6. 5.

e Belonius Obſer. lib. 3. cap. 30.

f Gal. 6. 8.

nek teſtének vét, az ő teſtének arat veſzedelmet; de a' ki a' leleknek vet, a' leleknek arat örök életet. Abban (g) *halgat meg Iſtén* bénünket mellyet az ű ki nyilatkoztatot *akarattya ſerént kérünk.* Hol vagyon penig az ű ki nyilatkoztatot akarattyábá emlékezet az halottakért való imádság felől? Melyről egy Sz: Atyais igy ſzóll: (h) *Az halottakért való imádság nem találtatik a' ſzent irásban, hanem csak traditiobúl vetetet az.* Más egy (i) *tiedis*, csak ugyan ugy beſzél. Te, ha ez életen által ment emberekért könyörgeſz, eſzedben jusſon ez: (k) *Roſz következés ez: Imádkoznak Galakiert; azért a' Purgatoriumbá Vagyon. Mert gyakorta onllyanert leſznek imádságok, ki már az egekben uralkodik; Vagy ollyanért, ki pokolban kinlodik; mivel hogy a' lelleknek állapattyok, bizontalanok mi nálunk.* Itt azért, tővényben idézd bár e' meſteredet; s' magadra fordics ezt, mellyet reám akarſz vala kenni: (l) *A' mieink közzűl azt kérik sokan, hogy Iſten ſzabadicsa meg a' lelleket a' ſetét helyből; maga azok közzűl ſokan, Iſtennel társalkodnak már.*

MEL. [*Magyarázd meg jobban ezt:* (m) *Valami hitből nincsen vétek az. Vagy penig ezt tarcs vélem: Valami hit ellen Vagyon, vétek az; de a' mi hit kívűl Vagyon, nem az.*

MAL. Még ſem hallád magyarázatyát? Tiéd ez: (n) *Valamely dolog, kételkedő lelki iſmerettel leſzen, vétek az.* De a' magad korbácsolása ugy leſzen; mert ha magadat meg nem oſtorozodis, nem

g 1: Jan. 5. 4.

h Tertull. de Coron. milit. c. 4. pag. 449.

i Lud. Nogarola de Apoſt. inſt. trad. 32.

k Salmerő. tom. 14. Diſp. 25. pag. 220. §. 2.

l Idé Diſp. 26. p. 235.

m Rom. 14. 23.

n Benedic. Iuſtinianus in Rom. 14. 23.

nem vétesz abban, ugy hiszed egy felől;
holot (o) *nem tellyességgel szükséges afféle elég tétel.* Azonban másfelől, (p) *igen szükségesnek tanitod ezt az idővességre.*
Nem tudom ezek közzül mellyiket cselekedgyem. *Indifferens* a' dolog, *ad utrumque oppositorum.* Ez következik hát, hogy a' te korbácsod végén, sok csepegő vétkek vadnak. A' mely dolog *hit kívül* vagyonis; *véteknek* tartatik az, meg a' tiéidtülis. Erts meg: (q) *Ha a' szent írás* KIVÜL *vagyon az bis; meg kel tetni.* Másis: (r) *Azt a' Gyülést szeretem, mely a' szent írás* KIVÜL *való dolgokat, nem javallya.* Ugyan igy gyötri eggyitek magát: (s) *Annyin vadnak a' szent írás* KIVÜL *való Constitutiók; hogy ha azokat az Ecclesia mind meg tattya; nyilván nagyob része el kárhozik.* Vétek hát a' szent írás KIVÜLIS valamit hinni.

MEL. [*Nincsen szó az Isten könyvében a' magad meg korbácsolásárul; azért bizvást meg korbácsolhad magadat, ha jó vagy.*]

MAL. Rázd meg a' fejedet, mert meg higult veleje! Arrul sincsen szó; hogy valaki az ostyát méreggel meg kennye, s' ugy adgya bé a' Királyoknak; de ugyan még-is, volt (t) *néha* valami afféle; még penig szabadosnak tartatot. A' tiéiddel tartom én ittis most: (u) *Ki a' szent írás* KIVÜL *bölcselkedik, annak semminek kel tartani authoritását*; igy szól eggyitek. Hogy merném hát én még-is magamat az Isteni tiszteletben, a' korbácsolasra adnom? (x) *A' szent írás* KIVÜL *való emberi*

o Tannerus Disp. 6. q. 8. dub. 2.
p Gretserus lib. 1. c. 17. de Prædicãte Vapulante disciplinato.
q Andreas Fricius lib. 4. de Eccl. cap. 7.
r Bernhard. Epist. 91. colum. 848.
s Gerson. lib. de vit Spirit. anim. p. 3. coroll. 14.
t Platina in vita Clemẽtis V. de Henrico VII. Imper.
u Royardus Homil. 2. Dom. post Epiphan.
x Onus Ecclesiæ cap. 14. §. 7.

beri találmányokért, jaj *mi nekünk! mert el veszt Isten bennünket.* Oh nagy Felség, oltalmazz hát kit kit, a' te igid KIVÜL való korbácsolástúl! *Jó vagyok* s' noha még penig azért, hogy magamat meg nẽ ostorozom; mert nem szóllok mostã errül: (y) *Jol tudom hogy nem lakik én bennem* (az az, az én testemben) *jo.* En veled igy beszélgetek. *A' jónak nem kel korbács. De én jó vagyok. Azért engemet hiában kínálsz korbácscsal.* Ennek mindenikét magadbul probálom meg. Az elsöt: (z) *A' poenitentia tartás, nem minden embereket illet, hanem csak a' bünösöket.* A' másodikatis: (a) *A' jó ember meg veti az emberi találmányokat az Isteni tiszteletben.* Im érted; a' korbácsnak bé nem vételeért, a' magad itileti szerentis jó vagyok.

y Rom. 7. 18.
z Bellar. l. 1. de Pœnit. cap. 19. Prop. 4.
a Erasmus in cap. 11. Matth.

MEL. [*Nem vetkeztek a' cselekedetben*, (b) *Abel*, (c) *Noe*, (d) *Abraham*, (e) *Isak*, *Iakob*; *Noha ezeknek se irások, se parancsolattyok, se példájok nem volt.* 20 *Teis; ha parancsolat felet való tiszteletet cselekeszel; senki nem kárhoztat erette.*

b Ter. 4. 4.
c Ter. 8. 20
d Ter. 12. 7. 13. 18.

MAL. A' (f) *Kapitány* sugá ezt te néked. De maga igy tzáfollya meg magát: (g) *Parancsolat gyanánt veszszük a' szent-*

e Ter. 26. 25.
f Bell. lib. 2. de Sacrã. cap. 2. §.

teknek cselekedeteket. Tarcs meg eztis: (h) *Meg tanulhatta Abel, Adam Atyától az áldozatot, mellyet ú Istentül vót vala; azért ũ is fiait, oktatá arra.* En nem adom ehez a' magamébúl semmit, hanem Confirmok még-is a' tiéiddel rontatlak meg. Vegyed: Restat.

g Idem de gener. cap. 31.

h Pererius in Genes. cap. 4. ℣. 2. num. 13. pag. 233.

gyed: (i) *Régen az első szűlőttek, Papok voltak. Abel pénig, mivel első szűlőt nem vala; az Istennek kiváltképpen való inditásábúl áldozék* Volt hát *parancsolat* a' cselekedetre. Ercs tőbbek felőlis: (k) *Istentűl vala a' régi szenteknek áldozattyok, melyekben mint egy homályban nézik vala a' jővendő Christust.* Egy szóval: (l) *Isten tanitotta régen Abelt, s' a' tőb szenteket az áldozat tételre.* Itt kereked el ronták a' tiéid. Parancsolat *felet* cselekedő tiszteletet *suadeálsz?* Ki viheti azt végben? (m) *Nem alitom, hogy meg tőkelletes volnék.* (n) *Senki tisztit elégedendőképpen, mint Isten kivánnya, végben nem viheti*; annális inkáb, ki cselekedhetik parancsolat *felet.* (o) *A' mi igasságunk, az Istenével egyben vettetvén; hamisság; s' bűdős a' Birónak szoros itiletiben.* (p) *Még jó cselekedetinkbénis, sok mocskok vadnak;* hogy lehet hát a' parancsolat *felet*; tisztelet? Nem fogadom szódat.

MEL. [*Ha azért Báálita ember, hogy meg véresiti hátát; azokis azok hát, kik nagy szóval kiáltanak; mint a' tiéid, kik mind Templomban, s' mind halot felet Báliták modgyára kintornálnok.*]

MAL. Vak nevet világtalant! Vallyon s' azt mi *kintornálásunk*, véré inkáb, hogy sem máse? En azt a' *kintornálast*, nē szerethetném, mellyet az halgató nem értene; mert ugyanis, (q) *értelembűl kel énekelni.* Igy szólla régen egy jámbor: (r) *Mikor engem nem indit az éneklésben*

való

i Ægydius de Coninck Ies. in tract. de Sacram. q. 83. art. 1. dub. 1. pag. 299.
k Andreas Eudaemon. Joannes Cretensis Iesuita in Defens. Animalium Baronij lib. 1. c. 3. pag. 20. ex Thomæ 2. 2. q. 2. art. 7.
l Bell. lib. 1. de Missa cap. 2. §. ultimò.
m Phil. 3. 12.
n Bernhardus in tract. de Pass. Dom. c. 30. col. 1635.
o Gregor. lib. 5. moral, cap. 8.
p Osorius tom. 5. Cōcion. p. 441.
q 1. Cor. 14. 15.
r August. lib. 10. Confess. cap. 33.

való dolog, meg vallom, hogy én akkor nagyot vétkezem; s' ollyankor inkáb akárnám; hogy neis hallanám azt, a' ki énekel. Bár legyen vétkes az, a' kirűl ez mondatot: (s) *Oly musikálás vagyon a' mi gyűlekezetűnkben* (értetté a' tiédet talám) *mely még a' regi Romaiaknál sem hallatot. A' mi éneklésink kőziben eleg yittyűk a' sipot, trombitát, s' orgonát. Ugy megyen a' kősség a' Templomban, mint valami játék néző helyre, hogy ott fűleit győnyőrkődtesse. Nagy költséggel tartatnak a' Musikások; s' illyen haszontalan expensával terheltetik az Ecclesia. Kérlek tégedet ßály jol magadban; menyi ßegények elhettek volna azzal, mellyet te ollyan dologra kőlteß?* Meg kőték ám itt jambor koszorodat! Egy tiédis, (t) *Bálitának* mondgya azt, *ki magát véresiti*; de a' kiáltó éneklés felől semmit sem szól. A' szokot inkáb *Bálnak* énekelni, ki Istenem kivűl mást veszen ajakára; s' igy *Practizál*: (u) *En Bálom halgas meg!* Ha te ezt vallanád, a' mit egy Barátod; hogy (x) *az az imádság, mely a' szentek által leszen, job annál, mely Christus által szokot végben menni*; nyilván szóllanek valamit az éneklésbéli *ora pro nobis* hoz; de mivel számos száz hasonlás vagyon kőzőttetek, (mint majd meg hallod) talám te, nem ez hiszemben vagy; énis halgatok. Hozzá adván ezt; hogy mi a' nagy szóval valo *kintornálást* nem javallyuk a' nagy torkú *Cantorokban*, ama' mondás szerént: (y) *Vid el előllem a' nagy zengést csináló éneklést!* Nem tudoshoz illik azért, a' mi tűlűnk nem ja-

val-

s Erasmus in 1. Cor. 14.
t Gerson. part. 1. oper. Argum. 2.
u Hos. 2. 15.
x Salmerō. Disp. 8. pag. 467.
y Amos. 5. 23.

vallando *irregularitásbúl*, a' mi *religionkra* valamit fogni. De efféle nem egyéb; hanem, a' vizben halni akaró embernek minden felé való kapása. Jo *Logica-é* ez: *Nem Báliták, a' magokat meg véresitők; mert mi-is nagyon éneklünk; mint régen a' Bált kiáltok?* Ember vagy hiszem! azért meg kellet volna jol az első dolgot rázogatnod, s' nyakadbúl ugy ki vetned.

MEL. [*Christus szeretetinek törvénye ellen való kegyetlenségnek kiáltyátok a' korbácsolást.*

MAL. *Gerson Janos* mondgya azt a' mi mentségünkre, s' tinéktek sérelmetekre. *Argumentoma* illyen: (z) *Christus törvénye, szeretetnek törvénye; azért mi modon cselekednénk azon, kegyetlenséget?* Ugy lenne penig a' dolog, ha magunkat még véresitenők. Tiéd mondgya, s' még-is sajnállod; hát még ha ezt hallanád? Mert illyentis rebesgetnek némellyek: *A' mely dolog.* 1. *Uj*; (*az Apostolok után sok időkkel gondoltatotki.* 2. *A' Keresztyéni hittel ellenkezik*; 3. *Isten s' a' keresztyénseg előt, irtozásra méltó*; 4. *Nem Catholicusokhoz illendő; az, semmikeppen nem szabados. Ollyan a' szabad akárat szerént fel vállalt korbácolás. Azért az, nem szabados.* Lássuk ezeket rendel:

z Joan. Gerson. part. 1. oper. Arg. 1.

UJ ez; mert sem a' szent irásban, sem az elődedi Anyaszentegyházban, nem olvassuk egy *Patriarcha*, *Propheta*, vagy *Apostol* felőlis, hogy magát korbácsolta volna. A' *tizenharmadik száz esztendőben* indula szárban, de ki átkozá kővetőit

tőit (a) *hatodik Kelemen.* De talám, nem a' magokat korbácsolo (b) *Catholicusokat*, hanem az *eretnekeket* kárhoztatta az a' *Papa*? Hald meg, ha füled vagyon: mert tiéd ez a' *Propositio*: (c) *A' ki a' kőzőnséges hellyen való korbátsolást, javallya, a' Pápátul ki átkoztatott.* De a' mi *Iesuitánk* javallya. Azért ő a' *Papa* átkában esett. Nincsen itt *eretnekek* korbácsolásárúl szó, hanem, *kőzőnséges hellyen* való ostorozást beszél *Kelemen* Apád. Kigyó modra tekergesz ám ez előtt! Nem tudom mit külőmbősz legyen te, a' régi korbácsoloktul. 1. Azok, Isten tisztességére, s' az ű kegyelmének érdemlésére, cselekeszik vala azt; te azonképpen, ugy hiszem. 2. Azok, városonként járnak vala széllyel; s' ostort mutogatván, ugy kérnek vala mindenket a' *poenitentia* tartásra; teis ugy itilem, (d) *arra a' plágára szoktál menni, hol tőb lelkeket halázhatz.* 3. Négy hegyes vasacskák valának azoknak korbácsokban; a' vagy nem kivánodé teis ezt meg a' te jobbágyidtul? 4. Nem csak a' tudatlan kősséget, hanem a' (e) *Papi* rendetis, el csábittyák vala azok; vallyon s' illyen, vagyoné nálad? 5. Kereszteket viselnek vala azok s' selymes zászlokat; hogy hogy? 6. Azt cselekezik vala azok, a' mit *Præpositussoktul* parancsolatban hallanak vala; ugyé, hogy ugy? 7. Senkit nem fogadnak vala azok seregekbé; hanem ha magát a' verekedésre ajánlya vala; ô szegény kősség! Vajha minden ember a' Keresztyén IV. (f) *Károly Császár* nyomdokát kővetné;

a Albert. Argentin. in Chron

b Gretser. in Prædic. Vapul. Apol. lib. 2. c. 5. p. 267.

c Albert. Argentin. in Chron.

d Rosenbusch. resp. cont. Luc. Osiand. pag. 43.

e Albert. Argentin.

f Hospiniã. lib. 6. de orig. Monach. c. 30.

nyil-

nyilván nem látna efféle vérben merült sereget rövid nap az az egen járo Nap; Elég ez nékem a' te *Instantiád* ellen: (g) *Mind azok ellen veszen erősséget Gerson, kik magokat korbácsollyák, kiváltkeppen kőzőnséges hellyen.* Holot ennek; (h) 1260. *esztendőben, még hire sem vólt.* Hagyics ki Barátom e' (i) *gerendát szemedbűl*; mikor a' *Calvinisták szálkáját*, hogy az ű *religiojok uj*; piszkálod.

g Gretser. V. P. lib. 2. de Discipl. cap. 5.
h Monach. Padvanus in Chron.
i Luk. 6. 42.

ELLENKESZIK A' KERESZTYENI HITTEL.

I. Mert a' bűnők el tőrlése, s' az őrdőg országa el rontásának erejét, (mellyet a' Keresztyén *religio*, (k) *csak egyedúl a' Christus érdemének s' vérének* tulajdonit) az ember *tisztátalan* vérének adgya. Mely felől egyebet ennél nem módhatunk. (l) *Ha törvénybűl* (annál inkáb korbácsolásbúl) *vagyon az igasság; hijában holt Christus meg.*

II Minden igaz (m) *Isteni tisztelet*, vagy Istentűl parancsoltatot; vagy vagyó igiret felőle, vagy Példát tészen szeme eleiben. (Ugy hiszem, talám e' *citált* hellyekre meg felelsz, *Februariusnak* 31-dik napján; de ha valamit szollaszszis hozzájok, egy Nagy igy szolló pogányt támaztok ellened: (n) *Minden Istent ugy kel tisztelni, a' mint ű magát parancsolta tiszteltetni,*) De a' korbácsolás nem parantsoltatot Istentűl &c. Ama' mondás szerént: (o) *Sem Christus, Apostolok, vagy*

k Ter. 3. 15. Esa. 43. 24. és 63. 3. Zach. 9. 11. Rom. 6. 23. Eph. 2. 10. Sid. 2. 14. 1. Ian. 1. 7.
l Gal. 2. 21.
m Törv. 12. 32. és 32. 17. Ezech. 20. 18. 19. Matt. 15. 9. Col. 2. 23. Esa. 29. 13. Zach. 7. 5. Solt. 106. 37.
n Socrates refer. August. libr. 1. de consens. Evang. cap. 18. o Gerson. Arg. 11.

vagy egyeb szent Doctorok, nem szerzették a' korbácsolást, hanem inkáb meg vetettek azt. Azért a' korbácsolás, nem igaz Isteni tisztelet.

III. Istennek minden kedves tiszteleti, (p) *hitbűl* leszen. A' korbácsolás nincsen *hitbűl*; mert nincsen (q) *Isten igijébűl.* Nem kedves tisztelet hát Istennél. E' csipések ellen; igy rezgelődől:

[1.] (r) *Nem kővetkezik: Christus mi érettűnk meg ostoroztatot; azért embernek meg korbácsolni magát, nem keresztyéni szokás. Mint ez hogy nem hellyes; Christus mi érettűnk imádkozot, vigyázot, bűjtőlt; azért magáért embernek ezeket nem kel cselekedni.*

F. Ugyé? Ha te az *imádkozást, vig yázást, bűjtőlést*; bűnőd bocsánattya s' őrők életed érdemlőinek állatod; nem árt ugy egy seregben ezeket rekezteni a' korbácsolással; mert ez utolsót tagadgyuk, s' az elsőt sem állattyuk. Ez-is ide valo: (s) *Parancsolta Isten ezeket*, de a' korbácsolásnak, hol vagyon az irásban czégére ki téve? Ezek-is azonban haszontalanok lesznek, ha (t) *babonás végre* takadnakki, nem eggyeznek hát ezek meg a' korbátsolással.

(2) (u) *Azt érdemlette Christus az ű meg-ostoroztatásával, hogy a' magunkat meg-korbácsolásunk, őrők életet érdemlene.*

F. Alom s' essős idő, sőt nagy káromkodás azt állatni; hogy Christus az ű meg-ostoroztátásával a' mi jo cselekedetinknek őrők életet érdemlet légyen.

p Rom. 14. v. 23. Sid. 11. 6.
q Rom. 10. ℣. 17.
r In Virgid. p. 206.
s Franc. Arias de mortific. part. 2. cap. 2. pag. 329.
t Esa. 58. 2. Jer. 14. 10. Zach. 7. 5. Matth. 6. 16. Luc. 18. 12. August. lib. de bon. conjug. c. 9.
u Virgid. pag. 23.

Nem a' mi jó cselekedetinkért holt ű Felsége meg (nagy eſzes!) hogy azok-
x Ján. 1. 29. nak elég tételt ſzerezzen, hanem (x) *bű-*
1. Pet. 1. 18. *neinkert.* Az az elég tévő erő, nem tulajdonittatik a' mi jó cselekedetinknek, hanem magában marad-meg Chriſtusbá.

y Arias part. 1. cap. 14. p. 290. [3.] (y) *A' Chriſtus vére, a' bűn bocsátásban első, a' mi vérünk penig, mellyet ki ontunk, attúl függ.*

F. Moſtan látom én, hogy a' te hited s' annak meg probálás, egy uton járnak; hol ez ſántikál, amazis félſzeg. Honnan probálod azt meg, hogy a' korbácsod *érdemlő, s' a' Chriſtus ſzenvedésétűl függő oka legyen a' mi idvességünknek?* Talám ſzent *Pálnak* ſzeretsen országban küldőt
z Dan. 9. 24. levelébűl? Csak (z) *egyedűl* a' Chriſtus érdeme törlötte el *elégedendőképpen* a' bű-
Cſel. 4. 10. nőket. A' Chriſtus érdemének *belső ez-*
és 13. 38. *közе* mi reánk nezve, csak (a) *egyedűl*
Rom. 3. 24. *az hit*, nem a' korbácsolás. Meg külömbőztetik itt az *hit* a' jó cselekedetektűl;
és 5. 8. 1. Cor. 6. 11 mert neki tulajdonit az irás (b) *erőt*, a'
Eph. 1. 7. Chriſtus érdemének reánk való ſzabásá-
Col. 1. 14. ban. Ihol jű egy korbácsoló, tarcsad en-
Sid. 9. 12. nek az hátadat: (c) *Csak egyedűl, egyedűl*
Tit. 1. 15. *egyedűl, a' Chriſtus érdeme által bo-*
és 7. 14. *csáttatik meg bűnünk.* Ki rekeſztetet hát
a Ter. 15. 6. a' korbácsolásnak törvénye! Nem álhatz
Cſel 13. 38 meg az Iſten könyve ellen, hijában, ha
Hab. 2. 4. meg ſzakadſzis; hanē ha teis, Nag' Atyád-
b Ján. 1. 11. dal eggyűt, a' Chriſtus felől való (d) *E-*
Cſel. 26. 18 *vangeliomot, mesének mondod.*
Rom. 3. 28.
Gal. 2. 16. Eph. 2. ℣. 8. 9. 2. Tim. 1. 9. Tit. 3. ℣. 5. c Pſt. contra Humm. pag. 18. d Bal. in vita Leonis X.

ISTEN

ISTENS' A' KERESZTYENSEG ELŐT IRTOZASRA MELTÓ.

I. (Mert Iſten, ember teſtének maga meg véreſitését, erőſsen (e) *meg tiltotta.* (f) *A' vérrel tellyes kezeket*, (nyilván a' vérben uſzo hátatis) *nem ſzereti*, mint a' gyermekeknekis (g) *meg áldozáſokat* hogy utállya.

e Lev. 19. 28
f Törv. 14. 1. Lev. 21. 5. Eſa. 1. 15. és 59. 3.

II. Ha az, Iſten előt gyilkos, ki (h) *Attyafiára meg haragszik*; mit itilſz magad, felől, ha mind a' vérig, törőd rontód magadat? Még *Davidis*, ſzabaduláſt kivánt a' (i) *verſzopóktúl.* Lásuk mint tapodod ezeket:

g Törv. 18. 9
h Matt. 5. 22
i Solt. 26. 9.

[1.] (k) *Ha embernek maga meg véreſitéſe gyilkoſság; tehát, a' magiſtratuſok, s' ſzülek, tanitó Meſterekis gyilkoſságot cselekeſznek, ha az embereket, gyermékeket, tanitványokat, mind a' vérig verik.*

k Apol. l. 2. cap. 2. & 4. pag. 232.

F. A' Mgiſtratusnak (l) *Iſten* adta kezében a' fegyvert; de nem neked a' korbácsot. Oſzton, a' *Magiſtratusnakis* nem ſzabad (m) *törvénytelen* meg öletni, embert. A' ſzülőknek, ſzabad gyermekek (n) *meg ſanyargatniok*; de tilalmas; véreket ki ontaniok; mert meg hagyatot nékiek még csak azis: hogy (o) *haragra ne ingerellyek fiokat.* A' *Praceptoroknakis* meg mondatot: *Ne őly*; kik nemis viſzik ki utza láttára tanitványokat a' verekedés által való vér ki ontásra: mint te cselekeſzel.

l Rom. 13. 4.
m Jer. 20. 10 Ezech. 25. ℣. 12. Kijöv. 23. 7.
n Péld. 23. 13. ℣. 14.
o Eph. 6. 4.

[2.] (p) *Csak a' tiltatik meg e' paranesolatban: Ne őly! hogy ſenki életét el ne vegye felebarátyának.*

p Apolog. pag. 234.

F. Ne légy teis *Phariſaus*! mert azok-

is csak ugy magyarázzák vala e' parancsolatot; de Urunk nagyob világossgra hozá.
q Eph. 4. 26. Gyilkos azért az, ki vért ont. Ki (q) *meltatlan haragot* tart. Disztelen maga viselésével fele baráttyát (r) *guggollya*; ez
r Ter. 4. 6. a' *Racha*. Végre nyelvével; (s) *bolondnakis* kiáltya. Ugyanis; (t) *ki felebaráttyat gyűlöli, gyilkos az*; hát ki, vért ereszt
s Jer. 18. 18.
t 1. Ján. 3. 15
testébűl, mit gondolsz arrul?

u Apolog. à pag. 231. ad 255. [3.] (u) *Testűnknek pogányi módon való meg véresitesét, tiltotta Istē meg, mert azok szőrnyű bánattyok idején, metélik vala magokat.*

F. Nem csak a' pogányok *bánattyokra* tartozot afféle vérezés, hanem *áldozattyokrais*. Halhatza! (x) *Ne metéllyétek magatokat mint a' Bál Papjaj, kiket Illyés meg őle.* Még nagyobbat cselekeszel te ezeknél, mert igy szollasz. (y) *Szabad tűzes vássalis* (Isten tisztességére) *embernek magát meg sűtőgetni.*

x Hugo Cardin. in Lev. 19.
y Libr. 2. de discipl. c. 6.

z Apol. p. 256. [4.] (z) *Ceremoniás törvény volt az, melyben Isten tiltotta a' testnek meteléset; már ma, nem tartozik az, az erkölcsök igazgatására.*

F. Vajki tudom miert *Ceremoniászsz!* Meg parancsolta Isten; hogy (a) *hajadat fejeden kerekdéden ne vetesd, se szakállodat el ne béretváltasd.* Tudván azért azt, hogy te itt, igen meg űtőd száradat; ezzel akarod az egyűgyűeknek szemeket bé tapasztani: *Nem kőtelez ma minket az a' törvény, mert Ceremoniás.* Maga, ted fel az *Oculárt*, (lám néha jó *Oculár* Mester vagy) s' lásd meg ezt: *A' Pogányok szokásinak nē kővetése, mais kőtelez* mer-

a Lev. 19. ℣. 27.

hellye

hellye vagyon mostis ama' mondásnak? (b) *Kerlek titeket az Urban, ne járjatok többé ugy mint egyeb pogányok.* A' testnek szagatása, s' vérezése, (c) *pogányi szokás volt*; tiéd ez. Azért affélének nem kővetése, mais kőtelez.

b Eph. 4. 17.
c Apol. pag. 255.

[5.] (d) *Lám ama' 80. férfiak szaggatták testeket; de meg sem kárhoztattya cselekedeteket az irás.*

d Jer. 41. 5.

F. Elég ez; (e) *a' pogányoktúl vőttek vala azok e' szokást*; mellyet (f) *kárhoztat* az irás.

e Tremel. Iunius in Jer. 41. 5.

[6.] (g) *Nem meg ölés a' Disciplina; miért hát hogy a' gyermekeknek meg áldozásokat hozod ide bé?*

f Törv. 18. 9
g Apol. 242.

F. A' te *sákod, hamvad, bűjtőd* sem korbács; de meg-is támaszi azért azok a' te ostorozásodnak. Meg emlekezzél jól e' te vallásodrúl: (h) *Mentűl keményebben sanyargattyuk magunkat, annál inkáb tetzűnk Istennek.* Igy okoskodnak vala ám régen a' szűlékis: *Ha a' meg áldoztatot tulkok, kedvesek Istēnél; annál inkáb győnyőrkődik gyermekinkben, ha azokat nékie meg áldozzuk.* Teis igy baktatz néha: *Ha a' fejűnkre hintetet hamu, sák, bűjt, kedvessek Istēnél; annál inkáb tetzik néki testűnknek meg véresitése.* Maga meg kel vala gōdolnod: (i) *Mentűl gonoszab a' törvény, annál kegyetleneb. Ugy hogy ki attúl el távozik, még gyermekitis meg áldozza az őrdőgőknek.*

h Libr. 3. de Discipl. c. 7.
i Gerson. Arg. 3.

NEM CATHOLICUSOK.

HOZ ILLENDŐ, S' NEM JÓ.

I. (k) *A' leszen Catholicusi modon; mely mindenűt mindenkor, s' mindenektűl*

k Vincent. Lirin.

 leszen;

leszen; tiéd ez, neis tagadd! *De a' magad meg korbácsolása nem volt mindenűt, mindenkor, s' nemis leszen mindenektűl.* Eztis hellyén hagyod. Nem *Catholicusi* hát!

II. *Isteni tiszteletnek tartani azt, mellyet Isten nem parancsolt*; (l) *tilalmas-dolog*; A' magad korbácscsa felől te-is igy vallasz. Tilalmas dolog hát az.

III. (m) *A' mely tiszteletet a' vak pogányok* elméje gondolt ki; *tilalmas az, a' Keresztyének kőzőt.* (n) *A' magad meg-korbácsolása ollyan.* Tilalmas hát még-is ez.

IV. (o) *Kik az Isten igéje s' igéreti nélkűl, tisztelik az Istent, s' tesznek eleget bűnőkert; azokat az irás esse felejtettek-nek nevezi.* Mely ha ugy vagyon, essél gondolkodásban!

V. (p) *Belé oltotta Isten az emberben, a' maga teste szeretését.* Hogy volna hát annak rombolása jó? De mit mondgyak? Hiszem (q) *a' szivetlen embernek kell ostor hátára.* Kinek eszével mások keres-kednek, (r) *annak kell tartani vállán korbácsot!*

VI. Nagy kivánoja a' Sátán az ember vére ki-ontásának, mert ű (s) *gyilkos*; ű égetteté-meg régen (t) *a' Sidókkal-is fiokat* Ki kell hát a' mi Isteni tisztele-tűnkből űtet rekeszteni. Annál-is in-kább nem kell az ű sugallását bé-venni:

l Kijőv. 32. 4 Bir. 8. 23. 1. Kir. 12. 28. Esa. 2. ℣. 8. Matt. 15. 9. Col. 2. 23. 1. Sã. 15. 23. Jer. 2. 13. Hos. 14. 4. Mich. 6. 7. m Tőrv. 18. ℣. 9. n Tertull. Apol. adv. gent. c. 46. August. libr. 6, de Civit. cap. 10. Plutarchus in vita Romuli. Valer. Maxim. lib. 2. cap. 1. Alex. ab Alex. libr. 6. cap. ult. Bellon. libr. 3. observat. c. 21. o Rom. 1. 21. 22. 1. Cor. 3 19. 2. Cor. 11. 19. Gal. 3. 1. p Ter. 2. 23. Matt. 19. 5. Lev. 19. 18. Eph. 5. 29. 30. q Péld. 10. 13. r Péld. 19. 29. s Ján. 8. 44. t Solt. 106. 37.

hogy *az ember vérének-is bűn bocsáto érdem tulajdonittassék.* Ugy tetszik a' jo (u) *lélek dicsőiti Christust*, nem tulajdonittya az ű érdemét emberi tehetségnek! Ez-is igen elmémben vagyon: (x) *Az őrdőg: mint ravasz vitéz, gyakorta a' buzgoság alat, vér ki-ontásra viszi embert.*

VII. (y) *Az igaz kereszt viselés, csak egyedűl Istentűl bocsáttatik a' hivekre.* Miért terhelnők hát mi magunkat, *szabad akarat szerént*, fel-vállalt keresztel? Csak a' kivántatik, hogy az Istentől reánk bocsáttatott *kemény kezet*, (z) *békeséggel szenvedgyűk.* Nem kel azért senkinek *keresztet* szerzeni magának; hanem, nyugodgyék-meg ezen: (a) *Ha Isten akarattya ugy tartya* visellye Isten keresztit; s' (b) *a' kik szenvednek Isten akarattyából, ajánlyák hű teremtőjőknek az ű lelkeket.* De kelevészt hoznak, lássuk ha hegyes:

1. (c) *Szol Lirinensis az hitnec ágazátirul; mikor a' Catholicusi modot ugy határozza-meg; nem a' cselekedetrűl, minémű a' mi magunk korbácsolása.*

F. Fejedre vakarszl mert igy beszéllek veled: *Catholicum az, mely mindenkor, mindenűt, s' mindenektől vallatot. A' te korbácsolásod felől valo tudományod, nem volt ollyan, tehat az nem Catholicusi tudomány.* Ha penig nem az, hogy mered még-is tudományodhoz szabni, azt a' cselekedetet? Vagy igy: *A' Catholicusi hit ál régiségbűl, kőzőnségességbűl, s' meg egg yezesbűl. De a' te korbácsod felől valo tudomanyod, nem regi, nem kőzőnséges, s'*

u Jan. 16. 14. x Iul. Fatuus libr. de mortif. c. 3. y 1. Sam. 2. 6. Iob. 1. 21. Solt. 66. 10. Esa. 45. 7. Ier. 31. 18. Amos. 3. 4. Matth. 10. 30. 1. Cor. 11. 32. Sid. 12. 6. z Pred. 2. 24. Mark. 2. 19. Luk. 5. 34. a 1. Pet. 3. 17. b 1. Pet. 4. 19. c Apol. lib. 2. cap. 8. pag. 291.

nem meg eg gyezésbűl való. Nem Catholicusi hit hát! Azonban ezzel-is kinállok s mert reád kőzőnték: (d) *A' Christus, tőrvénye mindenkor utálta, a' korbacsolóknak rendit.*

d Argum. 7. Gerson.

2. (e) *Nem minden dolog tilalmas, mellyet a' pogányok cselekedtek: mert űk őttek, ittak, alutttak; mellyeket mi-is meg cselekezűnk.*

e Apol. pag. 243. 249.

F. Noh noh *Iakab!* Nincsen a' poganyok dolgában, a' természet cselekedeti felől szó; hanem arrúl a' tiszteletrűl, mellyet nem Isten adot nékiek, hanem magok gondoltak ki.

3. (f) *Tagadom, hogy az Ægyptiusoktúl vőt volna eredetet a' mi korbacsolásunk, mellyet processioval szoktunk végben vinni.*

f Idem. ibid.

F. Tőrvénybenn-is tagadás jo! de én tőbbet hiszek (g) *Polydorus Virgiliusnak,* hogy sem neked.

g Polydor. lib. 7. c. 6.

4. (h) *A' Pogányok az ű korbácsolások által bálványt imádtanak; de, nem ugy mi.*

h Apol. ut modò.

F. Hibási, mert azok Istent tisztelték, noha (i) *Bálban.* Ugyan-is, igy szoltak magok felől: (k) *Mi sem az aranyat, sem az ezűstőt nem imádgyuk* MAGOKBAN; *de azokat tisztellyűk azokban, kiknek tartozunk.* Igy beszél vala *Plató*-is, maga s' tanitványi felől: (l) *Ama mindenek teremtőjet s' meg tartoját, tisztellyűk mi az arany s' ezűst képekben.*

i Hos. 2. 16.
k Apud Arnob. lib. 6. contra Gent.
l Dissert. 38.

5. *Azért hija szent Pál esze felejtetteknek a' Romaiakat, mert azok Pogányok valának.*

m Apol. ut supr.

F. Nem

F. Nem csak az (n) *ész nélkűl szűkősők* mondatnak az irásban, gorombáknak; hanem, kik (o) *magok agya szerent,* gondolnak Isteni tiszteletet magoknak. Azok-is, kik a' magok hitihez, (p) *jó cselekedeteket* toldanak a' meg igazulásban. Nyilván azok is kik alattok valóknak, (q) *vak engedelmességet* tulajdonitanak, csak a' magok leleményet parancsolván bé vétetni. Ha effélét találnál valamiképpen *diariumodban,* nem ártana igy szóllanod: *Ego sum, qui feci.*

n Solt. 41. 1.
o Rom. 1. 21. 22. 1. Cor. 3. 19.
p Gal. 3. 1.
q 2. Cor. 11. 19. 20.

6. *Lám vadnak ollyak, kik* (r) *meg hérélték magokat a' menyországért. E' volna ám az ember testenek meg csonkitása!*

r Matth. 19. 12.

F. E' Fundamentumbúl kel ennek értelmét vennűnk: (s) *Ha igy vagyon a' férfinak dolga feleségével,* (mint Urunk ot szólla) *nem jó tehát meg házasodni?* Igy felel Urunk tanitványinak: (t) *Nem mindenek veszik bé e' beszedet, hanem kiknek adatot.* Ez az értelme: Az házasságtul való maga meg tartoztatása embernek nélehet mindenekkel kőzőnséges; mert az, a' Sz: Léleknek, kiváltképpen való ajándéka. Mivel hog' némellyeket, a' *termésset* tőt az házasságra alkalmatlanokká. Némellyek *emberektűl heréltettek meg,* (u) *éffelékre szokták vala némely ostobák bizni feleségeket,* magok meg csonkittatván űket, leg félthetőb részektűl.) Némellyek penig, *magok meg hereltek magokat;* ezek azok, kikben *a' magokat meg tartoztató kegyelem léven,* nem adgyák magokat az házasságra. (x) *Nem a' testnek maga meg csonkitásárul vagyon azért itt a' szó;*

s ℣. 10.
t ℣. 11.
u Erasmus in annot. hîc.
x Author. operis Imperf. in Matth.

a' ſzó; holot, ki azt cselekedi, átok alá vettetet; hanem: (y) *a' kivánságnak meg fojtásárúl.* Mind az által ſenki ne biztaſa ez hellyel magát, (z) *kinek ſzabad fertelmeskedni, s' azonban tilalmas meg házaſodni.*

y Lyra in h. l.
z Eraſmus. in h. l. pag. 209. & ſeq.

7. *Az ember teſtének ſzereteti,* (mely felől az *Apoſtol* ſzóll) *nem ellenkezik a' mi magunk meg korbácsolásával.*

F. Nyilván meg adod igy *Ieſuita* Uram, a' nagy rendek feleséginek-is; kikis tartoznak azzal; hogy e' cselekedetedért még házokban ſe bocsátaſſanak frigyes Urokkal bé. Az *Apoſtol* mondáſa ez: (a) *Szeretni kel férfinak feleségét, mint a' maga tulajdon teſtét. Mellyet ſenki nem gyűlől, hanem inkáb táplállya azt.* A' dolog igy foly: *Ugy kell embernek ſzeretni feleségét, mint a' maga teſtet;* az *Apoſtolé* ez. *De en Ieſuita azt mondom; hogy ember a' maga teſtét korbácscsal megvéreſitse. Azért feleségét-is meg-kékicscse, s véreſicse ember.* Noſza Kereſztyén Aſzonyi állatok! Job inkáb ti nektek ez Uj találmányú Sz: Atyát. (b) *bérben meg fogadnotok;* (mivel hog' afféle dolog nékiek valláſokbănis áll) a' jó maga biro teſtre raknotok bűnőtőket; s' a' mint Iſten tudnotok adgya, jol meg *qualificáltatni* a' ſanyargatásnak idején.

a Eph. 5. 28, 29.
b Gretſ. lib. 2. cap. 11.

8. (c) *A' ſzűlék ſzeretik magzattyokat, de még-is meg ſanyargattyák űket; meg álhat hát a' mi magunk ſanyargatásais, a' mi teſtűnk ſzeretetivel.*

c Apol. pag. 210.

F. Az a' *ſanyargatás* nem *véreſités.* Parancsoltais Iſten amazt, de ezt nékűnk nem hadta.

9. (d)

9. (d) *Hogy az őrdőg győnyőrkődgyék az emberi vérnek ki ontásában, goromba ſzó.*

d Apol. lib. 1. cap 6. pag. 59.

F. Igen győnyőrkődik, kivaltképpen affélében, mely Iſteni tiſzteletnek, s' az őrők élet érdemlésének okáért tétetik; (e) *tiéid* mondgyák, nem tagadhatod. Ercs ettűlis: (f) *Az őrdőgők győnyőrkődnek az ember vérében, mely az áldozatban ki őntetik.*

e Gerſon Argum. 2.
f Lyra in 1. Reg. 18.

10. (g) *El kel hát az ér vágáſt távoztatni, ha az őrdőg ugy győnyőrkődik az ember vérében.*

g Apol. 278.

F. Nyilván nincsen melegség az agyad velejében! Hiſzem az ér vágásban, nincsen bűnért való elég tétel, vagy őrők életnek érdemléſe; hanem, a' teſt egéſségeért cselekedtetik az!

11. (h) *Szabad a' teſti egéſségért eret vágatni, és igy vért ontani; annális inkáb a' lelki egeſségért.*

h Idem ibid.

F. Noh hát ugy, a' *Ieſuitai* vér lelket tiſztét! Ne hidd, mert ha azt (i) *ſzappannal meg moſodis,* billyeg vagyő rajta!

i Ier. 2. 22.

12. (k) *Az emberek előt kell tűndőkleni a' mi világoſságunknak. Azért jól cſelekeſzűk, hogy az utzákon korbácsollyuk magunkat.*

k Libr. 2. de diſcipl. cap. 10.

F. Nem *világoſság* az, hanem *ſetétség,* mert boſzſzút teſzen a' Chriſtus érdemén. Mit mutogatod (l) *magadat az embereknek?* nyilván meg mondom *hatodik Kelemen* Apádnak, s' *excommunicáltatlak!*

l Matth. 6. 1.

MEL. [*Senki magat nem gyűlőli.*]

MAL. *Maga teſtét* irta volt á' *Calviniſta*

mista az *Apostolbul*. De te arra im semmit sem tudtz felelmi; csak emlited, de rázatlan hagyod. Ha penig valamit mondanális reája; még csak ama *Seneca* pogányis (kit szent *Agoston* e' szaváért dicsir) igy guggolna meg: (m) *Oly esze felejtettek az emberek, hogy a' magok testebül* (mellyet kellene szeretniek) *vert ereßtenek, az Isteneknek meg engeßtelésére*. Noßza most!

m Auguſt. libr. 6. de civit. Dei cap. 10.

MEL. (n) [*A' kit szeret az Ur, meg dorgállya; s' nem kemelli tüle az oßtort. Mi is akkor szeretyük igazán teßtünket, mikor azt szájján tartyuk.*]

n Peld. 3. 12.

MAL. Füst veßs lángot, hiszem nagy gyökeret ránta! Boldog Anya bird bele! Tudodé hogy nincsen moßtan itt a' más szeretetirül szó, hanem a' *magunk testérül*? Ofzton, nincsen Istennek ollyá hegyes vasacskákkal meg fűzetet *oßtora*, mint a' tiéd; hanem az ő ve, a' (o) *külső belső nyomorußágok*. Miért viszed hát ezt, a' te korbácsodra? Irásban hadta ű azt; hogy mikor ű (p) *minket sanyargat, akkor szeret*; de nem tőt illyen zászlot ki a' te tested tsiklandására; igy szol inkáb: (q) *Kin maradnak* (a' szép városbúl) *a' gyilkoßok*. Hát akkor szeretyük igazán teßtünket, mikor azt *szájján tartyuk*? Igaz. De, nem *korbácsot* kel annak zabola gyanánt szajában vetni; mert éles fogai vadnak, s' el-rágná. Hát? Ama gonosz *Concupiscentiának* kell ellene állani; mellyet te csak véteknek sem tartasz, mikor igy irsz: (r) *Ha benne vagyon-is emberben a' kivánság, de az, nem vétek*.

o Solt. 38. 19. és 73. 5.

p Sid. 12. 6.

q Tit. 22. 15.

r Coßterus in augm. Enchir. p. 168.

vétek. Maga, oly nagy tenyeres, talpas s' izmos *szülő Anya*; hogy ugyan (s) *feßtés* kivántatik nekie, nem csak meg zabolázás Fajon a' tiéidtül való oskoláztatás: (t) *meg kell sanyargatni a' teßtet; az az: annak tőrvénytelen indulatit meg kell nyommaztani*. (u) *Nem a' leleknek alázatoßága az, mikor emberektül paparancsoltatot, magános s' közönseges rongálással illettyük teßtünket; hanem, kivántatik a' teßti indulatoknak meg ölese*. Bibirkály már a' fejedben!

s Gal. 5. 24.

t Thom. in Comment. in 1. Cor. 9. & Gloßa ordin. interlin. Lyra ibid.

MEL. (x) [*A' ki lágyan szereti teßtét; el-veßti mind teßtét lelkét.*]

u Iacobus Faber. Stapulenßis in cap. 3. Coloßs. Franciß. Arias part 2. de mortif. c. 5. pag. 347.

MAL. Nem helyeßen csalód; mert igy vagyon: *A' ki az ű lelkét szereti; el-veßzti azt*. Holot; nem az Urunk értelme, hogy állattya szerént gyülöllyük a' mi *lelkünket*; hanem hogy *lelkünknek életetis*, (mig a' teßtben vagyon) ne szánnyuk az ű igaz tudomanyáért. Mert, (y) *a' ki meg tartya lelket*, (meg tagadgya azonban az igaz vallást) *el-veßti azt, de a' ki el-veßti lelket*, (nem szánnya az igaz Evangeliomi tudományért életétül való meg válását) *meg talállya azt*. Nincs itt *teßtnek meg korbácsolásárul* emlekezet legény! hanem, az igaz vallásért, életünknek nem kedvezését forgattya Urunk.

x Jan. 12. 25.

y Matth. 10. 39.

MEL. (z) [*Az Isten tiltya, hogy halottunkkon való keserüségünkben, teßtünket ne mercellyük beretvával; de a' képes sanyargatást nem tiltya.*]

z Levit. 19. 28.

MAL. Jobban a' fejekhez ütötték volt ez aránt a' *Salamon* táskáját a' te *Lo-*

jolitz

jolita uti társaidnak; mert ůk ez hely ellen nem igy mozognak. *Gerson* Barátodnak felelnéd ezt; ki ez aránt az én nyődokomat igy kőveti: (a) *Meg tiltotta Isten, hogy a' Sidok testeket meg ne metélnék. Azért tilalmas a' korbácsolás.* Hogy nem átkozod ezt ki a' *Papistaságbúl*, minek előtte én hozzám fognál? Nem TSAK *halottunkon való keserűségünkben tiltya Isten metélésünket*; bár arra kine kapj! mert ugy tetzik, a' *Bál Papjai*; nem halottyok felet metélik vala magokat, (még penig Isteni tiszteletnek okáért) de még sem tetzék Istennek. Sőt inkáb, igy beszéllek itt veled: *Ha az halottak felet való testnek metélése, nem tetzet Istennek, inkáb gyűlőli azt, mely Isteni tiszteletnek, s' menyországot érdemlésnek okáért leszen*; mert ez, Isten tisztességében, s' a' Christus vére becsűlletiben kap. Ide való ezis: Ha ugyan fontban veted a' régi *metélessel* a' te *korbácsodat*; kegyetlenebnek találod ezt annál; mert azt, *hamar* tőtték a' testé; de te *lassan lassã* űtőgeted a' Lelék házát, hog' az Eszterhajrúl vér eső csepegjé; Még-is rezgelődől. Hát ugyã nem tiltya Isté a' *képes sanyargatast*? Hát miért adot illyent ki: (b) *Ti Istennek fiai vadtok; annakokáért ne metellyétek meg magatokat.* Isten fia vagy hiszem, ugyé? A' volnál ugyan ama' mondás szerént: (c) *Minnyájan Isten fiai vadtok hit által.* Csak hogy ha reá nem tartod magadat, hanem igy szóllasz: (d) *Nem kell azt hinni, hogy ember meg igazittatot*; én nem tehetek rula.

a Arg. 2. Gerson.

b Törv. 14. 1.

c Gal. 3. 26.

d Costerus in Enchir. cap. de fide pag. 182.

MEL.

MEL. [*Egyéb dolgok-is tiltatnak az emlitet hellyen, mint a' szakálnak el-beretváltatása, de effélek, csak a' Moses törvényének rend tartási voltak; mellyeket te-is (ki csak annyiban fogadod szavát az Ecclesiának, menyiben Moses székibűl tanit) meg tartasz ugyan, mert felted gravitásodat, csak hogy meg nyireted fejedet s' nyakadat.*]

MAL. Hát te miért beretváltatod el? talám jób a' Tar All, a' szakállal diszesnél? Nem kicsiny csuda, hogy az *Aron Pap* csengettyűjét, s' sűvegét fel vőtted, azonban (e) *szakállát* el-hattad, maga néki az-is vólt. Kiváltképpen való Parancsolattyok vala a' *Papoknak* régen; hogy (f) *szakállokat el ne beretvállyák.* Ugy tanultam vala én hajdan: (g) *Kik szakállokat el-nyiretik, férfi ábrázattyokat vesztegetik meg.* Aszony ember természetűnek tartották azt a' régiek, kiket Isten s' a' természet férfiakká csinált, még-is a' nagy tzap emberek, Aszonyokhoz teszik vala magokat; érts meg: (h) *A' szakál tessen kűlőmbséget a' férfi s' Aszszony rend kőzőt, Kik azt koros férfi korokban el-nyiretik, férfi testeknek nem diszes állását jelentik.* Ha téged meg látna ma *Diogenes*, igy szóllana: Halládé TEURAM! (i) *Mit vétet a' természet, hogy téged nem Aszszonnyá, hanem férfivá tőt; még-is te, erőszakot akarsz rajta tenni?* Tudodé mely gyalázatnak tartá, *David, hogy kővetinek szakállokat el-nyireté* a' Pogány Király? Régen az (l) *Indusoknál, kit igen meg akartak bűntetni*

e Solt. 133. 2.

f Lev. 21. 5.

g Epiphan. lib. 3. tom. 2 contra hæres.

h Lactantius de Opificio Dei cap. 7.

i Athen. l. 13. cap. 2.

k 2. Sam. 10. 4.

l Camerar. Centur. 1. oper. subcisiv. c. 36. pag. 156.

tetni; szakállokat nyirettek el. Nyilván te-is mutatod azzal, hogy mélto vagy a' bűntetésre! Mi juta eszemben? Mivel hogy az Ur vacsorájában lévő kenyeret s' bort az emberek, valoságos Christus testének s' vérének találák ki; azért parancsolák a' Papokkal el-vettetni szakallokat régen, hogy azokkal ne illetnék az ő szent testét s' vérét. (m) *A' szunyognak elég meg szűrése, s' a' tevének el-nyelése;* hogy a' Christus teste meg enni állattatik, s' azt penig oltalmazzák a' szakálnak illetésétűl. Titkos dolgotis babosgatnak némellyek e' kopár mezőn; mert az által jelentik gyermeki alázatosságokat, holott azoknakis nincsen szakállok; vagy Angyali életeket, mert azokis iffiui ábrázatban irattatnak. Ah morsalékon kapdosó félszegség. (n) *Nem kell észszel gyermekekké lennűnk;* miért teszed hát még-is azzá magadat? Az Angyali életet meg tudná mondani *amaz*, tudod? Esze vala a' *Carthagobeli* Gyűlésnek, mely (o) *nem engedé a' Papi rendnek szakállát el-beretváltatni.* De talám sok dolog a' *Moses* tőrvényének, *csak akkori* rend tartása volt? Ma-is parancsoltatik ez: *Meg ne meteld magadat;* mert e' parancsolatban vagyon ki téve: *Ne őly.* Iméntis hallád; Christus magyarázása szerént (p) *gyilkos az, ki felebaráttyára ok nélkűl meg háragszik;* maga az harag, ne őli meg embert; hát mit gondolsz Istenért, a' magad meg véresitése felől? Szében állasz velem azért, hogy csak a' Moses székibűl tanitó Ecclesiának hiszek.

m Matth. 23. 24.

n 1. Cor. 14. 20.

o Concil. 4. Carthag. can. 44. Tom. 1. Concil. p. 258.

p Matth. 5. 21. 22.

Bezzeg ugy vallok én e' czimborás barátoddal eggyűt: (q) *Nem kell annak a' Conciliumnak szavát fogadni, mely a' Moses székibűl nem tanit, mert masképpen dőgleletes tudomány vétetik bé.* Hát féltem *gravitásomat*, szakállom meg hagyatásáért? Nem én; mert csak a' paraztis tudgya azt mi nálunk: *Non Barba secat fœnum.* Nem láttam meg hogy az hosszú szakál nagy rendet vágot volna. En nem akarom a' természetet meg csufolni; lássad te, ha a' régiek mondtokként az Aszonyi rend seregében állasz. Az én *gravitásom* ebben áll; hogy az (r) *igaz tudományban méltoságot mutassak. Fejem meg nyiretésén* nem tapsolhatz; mert én abban, nem tartok, nagy titkot mint te, mely felől igyis tanitasz: (s) *A' fűnek felső részenek, meg nyirése azt jelenti, hogy a' Papok elmejenek Istennel kell lenni az égben. Corona modgyára nyirettyűk meg fejűnket; mert a' fű az elmét jelenti, s' az alatt meg hagyatot hajak, a' kiváltképpen való elmélkedéseket; azért a' Papi rendnek minden hiában való gondolkodásokat, ki kell el méjébűl vetni. Kerekdéden nyirettyűk fejűnket, mert Christusis a' mi meg váltónk, tővis Coronát hordozott. Es a' miképpen hogy annak a' kerekdédségnek se kezdete se vége nincsen; annak az Istennekis nincsen se kezdete se vége, kinek a' Papok, szolgai. Annak a' kerekdédségnek nincsen szurdokja; ezzel a' jelentetik, hogy a' Papnak nem kell tisztátalan életűnek lenni; mert a' szurdokban mocsok ssokot lenni* (t) *Azért; fejűnk*

q Biel. 4. sent. dist. 1. q. 4. art. 3.

r Tit 2. 7.

s Durandus l. 2. ration. div. Offic. c. 1. num. 26. Fabius Incarnatus in scrutinio Sacerdotali part. 1. tract. 2. de Sacrament. ordin. p. 107.

t Bellar. de Monach. cap. 40.

meg nyiretése, Poenitentia tartásunknak jele; mert azok szokták vala régen meg beretváltatni fejeket; bánattyok mutatására. El-vettettyük üstökünket; mert már a' Moses fedele el-vétetet, míhelt Christus meg jelent. Ieles tréfa! Mind ki csinálhatnám én ugy a' *Theologiát*, s' (u) *Philacteriumban* szedhetném. Egy szóval, nem tulajdonitok én oly dolgokat az én hajam el-nyiretésének, mint te. 1. Te abban Isteni tiszteletet állatz; nem én. 2. Te azt oly szorgalmatossan meg tartod, mint ha Isten parancsolatban adta volna ki; nem én. (x) *Csak taroly, ne beretvály simán!* Ha azért kell Coronat csinálni a' papoknak fejeken, hogy a' Christus Coronájárul meg emlekezzenek; nyilván a' szegény kőssségnekis kell, mert ű érettekis meg holt Christus, s' űkis (y) *Királyi Papság.* Ki látta aztis, hogy a' *Corona, Poenitentia* tartásnak s' sirásnak legyen jele? Szemed előt legyen ez: (z) *Valaki Isteni tiszteletnek okáért, fejét meg nyireti; átok legyen.* (a) *Nem volt régen szokás, a' Papoknak fejeket ekképpen meg nyiretni.* Bár eztis meg nézzed: (b) *Gyakorta a' meg nyirt hajak alat, nagy gonosság vagyon;* s' ugy szoly a' más ember meg nyiretet fejérűl

MEL. [*A' Flagellánsok, nem a' magok meg ostorozásáert kárhoztatták régen; hanem hogy,* (c) *nagyobra becsülték azt a' Martyromságnál, s' gyonásnális. Ezt tartván, hogy a' viz által való keresztség nem hásznos, hanem vérben kell keresztelkedni, ostorozások által.*]

MAL,

u Matt. 23. 5

x Hier. in Ezech. 44.

y 1. Pet. 2. 9.

z Concil. Gangrens. can. 17.

a Optatus Cőtra Parmen. libr. 2. Bellar. de Monach. l. 2 cap. 40.

b Clemens Alexandr. libr. 3. poedag. c. 11.

c Prateolus V. Flagellantes. Alphonsus Castro l. 3. de hæres.

MAL. Mázold, mázold! Ur Isten, bezzeg (d) *bé pecsételtetik néha a' te leveled! ugy hogy ha az, az irás tudonak adatikis, ezt mondgya: Nem olvashatom el, mert bé pecsételtetet.* En nem hihetem, hogy a' régi *Flagellánsok* effele dolgokkal álmodoztak volna. Hihető hogy csak reájok fogás; mert az akkori *Clerusnak* nem hellyes cselekedeteket, igy hánnyák vala azok szemekre: (e) 1. *Hogy nekiek Templumban való éneklések csak bőges.* 2. *Semmit sem használ a' szentelt viz, só olaj &c.* 3. *Ha Christus teste Sacramentumban való ostya valoságossan; gonoszabbak űk Iudas Iscariotesnél, kik a' meg szentelt ostyában, harmintz ezűst penznel, keveseb summán adnak.* 4. *Sohol nincsen drágáb kenyer, mint a' Papoknál; kik kicsiny ostyát nagy pénzen ádnak el, és ecképpen e' világnak gazdagságát magokévá teszik* 6 *Amaz halálos sebes. mellől el ment Papon s' Levitán, kelérteni az akkori Papokat; kik nem akarták viselni a' Christus keresztit* 6. *A' Purgatorium s' Mise, csak azért gondoltatot ki, hogy erszényt tőlcsőn.* 7. *A' Keresztnek s' ssentek képeinek imádása, rettenetes vetek,* Nem csuda hát, hogy akkori *Clerus* neheztelt légyen ezekre; ugy hog' az. (f) IV. *Károly Császár által, még Német országbulis őket kiűzesse.* Akar mit mondgyon *Prateolus*, társával eggyűt, de én ezt helyheztetem ellenében: (g) *A' kőzőnséges hellyen valo korbácsolást, átok alat kárhoztatá a' Pápa.* Im hallod, *korbácsolást kárhoztatot!* (h) *Gersonis*

d Esa. 29. 11

e Sebastianus Francus in Chron. fol. 399. B.

f Hospin. lib. 6. de orig. Monach cap. 30.

g Ioannes Aventinus l. 7. Annal.

h Gers. part 1. operum.

sonis csak a' korbácsoláſt kárhoztattya, nem annak *modgyát*, vagy *végét*. Ha ugyan hozzá kell ſzóllani; ollyan erőt tulajdonitaſz te a' korbácsolásnak, mint a' kereſztségnek. E' felől azt mondod: (i) *Bűn bocsánatot munkálkodik a' kereſztseg*, a' korbácsolás felőlis igy ſzóllaſz; hogy (k) *az, a' bűnőket el tőrli*. Mi vagy hát egyéb, hanem régi jeles jó *Flagriahoz* haſonló? Csak hogy nem mered irni, de nyilván te a' korbácsoláſt *Martyromságnak* (ha fellyeb valónak annál nemis, mint fogod a' régi *Flagellanſokra*) tartod. Mert igy ſzóllaſz: (l) *Némellyeket a' Martyrok kőzzűl, meg oſtoroztak*. Onnan probálod ozton a' korbácsoláſt. Tapogaſs, mert ſzem kell! 1. Parancsolta Iſten, hogy ha kivántatik, (m) *Vértis oncsunk* a' mennyei igaz tudományert; de hogy magunknak gyilkoſi legyűnk, ſohol azt nem hadta. 2. A' (n) *Martyrok az Iſten igijeért, s' annak bizonság tételéért*, őlettek meg; a' korbácsolok, magokért való elég tételért, s' érdemért ſzenvednek. 3. (o) *Kedves a' Martyroknak halálok* Iſten előt; ettűl penig irtozik Iſten. 4. A' *Martyrok* vére által, jobban meg erőſsittetik az (p) *Evangelium* igaſsága. Ugy hogy (q) *a' Martyrokban ſzokot győzni az Iſten Anyaſzentegyháza*; de a' korbács által, meg veſztegettetik az Evangeliű. 5. A' *Mártyrok* ſzenvedéſe, nem *ſzabad akarat ſzerént* való Iſteni tiſztelet válaſztás; de a' tiéd felől te azt állátod. Mi kőződ hát a' *Martyrsághoz*?

i Bellar. l. 1. de Bapt. c. 12. §. 2.
k Gretſ. l. 2 cap. 3. pag. 113.
l Lib. 1. de Diſc. cap. 9.
m Matt. 10. 28. 32. 33.
n Titk. 6. 9.
o Solt. 116. ℣. 16.
p Phil. 1. 12. 2. Tim. 2. 9.
q Chryſoſt. in Gen. 3.

MEL.

MEL. [V-*dik Kelemen Pápa, azért tiltotta meg a' kőzőnséges hellyen való korbácsoláſt; hogy a' Flagellánſok eretneksége meg fojtatnék. Ezért nem javallotta* (r) *Gerſonis a' kőzőnséges hellyen valót; noha egyeb aránt, eleg tetelnek cselekedeti kőzze ſzámlállya azt.*]

MAL. Ki (s) VI-dik, ki (t) V-dik *Kelement* emleget; igazab az első. De akar mellyik lőtt legyen, elég e' nekem: Pápa *excommunicálta* űket, honnan ezt tanultam: *A' mely Secta a' Papatúl excommunicáltatot, nem kell azt ujjobban viſzſza hozni*. Máskeppen nem volna hellye e' te meg rőgzőt reguládnak: (u) *Nem ember ſzava a' Pápa ſzava, hanem némű néműképpé Iſtene*; meg kell hát ezt fogádni. *A' kőzőnséges hellyen való korbácsolás, excommunicáltatot*. Miért hozod hát meg-is viſzſza? Hihető te-is a' moſt meg jelentet nehéz ſzavokért mondod azokat *eretnekeknek*. Meg elégſzem én ezzel: (x) *Atok alat hagyá a' Pápa, Chriſtus minden hiveinek; hogy ez után kőzőnseges hellyen való kórbácsoláſsal ne élnenek; hanem a' ki teſtét akarná ſannyargatni, cselekedné azt magános kamorájában*. Hol vagyon itt az, hogy a' *Papa eretnekségért excommunicálta űket*? El nem hiſzem hogy *Gerſon* ezeket fel né jedzette volna, ha valami ollyat ſajditot volna felőlők. Hát az elég tétel cselekedeti kőziben ſzámlálta *Gerſon* a' korbácsolaſt? Legyen ſzabad (ha azt cselekedte) nékemis itt azt mondanom, a' mit te egyſzer ű felőle. (y) *Gerſon nem*

r In Summ. Theol. de Sacr. poenit
s Nauclerus An. 1346.
t Ioannes Hagen.
u Bellar. l. 3 de V. D. c. 10. in reſp. ad 15. Arg.
x Albertus Argentinenſ. Chrō.
y Libr. 2. c. 5. 6. lat. 135.

Volt

volt tiszta szivel, a' Catholicusoknál szokásban ment Disciplinahoz. Enis: *Nem volt Gerson tiszta szivel a' Christus Evangeliumához, ha eleg tételt emlegetet a' korbácsolásban.* De igaz! a' te nálad az eleg tételnek eggyik *conditioja*; hog' (z) *abban nagy nehezség vagyon, s' jajos*; innen hozod oszton ki, hogy *az, elég tévő cselekedet.* Ha ugy vagyon a' dolog, jób magadat szőrnyű kinnal meg ölnőd; mert abban még nagyob nehezség vagyon. Vaj szemetlen! miért nem tanulsz az igy szólló szent *Agostontul*: (a) *szőrnyű vetket cselekesznek azok, kik, hogy Martyroknak tartassanak, magokat meg ölik.* Hallod! nem hog' elég tétel volna e' jámbornál az, melyben tőb *nehézség* vagyon; sőt inkább *eretnekség.* Tanuld meg ezeket mégis az elég tételrül. (b) *Ha magadat meg nyúzodis, nem tehetsz elegetbűneidert.* (c) *Ezer halált fel valalnális Christusért, de még sem tehetnél eleget.* (d) *Nem azt mondgya Isten, hogy ha magunkat meg ostorozzuk, meg bocsáttya bűnünket, hanem, ha meg ismerjük vetkeinket.* (e) *Semmit Isten nem kiván az elég tételre, hanem csak azt, hogy magunkat jo eletre kőtelezzük, s' gonosságunkbol meg térjünk.*

[MEL. *Feletteb lelki embernek látszolte, hogy igy irtozol a' szenvedéstül, még Urunk vére ki-ontásának emlekezetire-is; ugy hogy, ugyan Isten oltalmazzont kiáltasz.*]

MAL. Hát te *lelkes ember* vagy? Né csudálom hát, hogy (f) *azokat meg-*

z Libr. 3. c. 1. p. 172.

a August. l. de Hæres. hær. 69.

b Bernhard. Serm. 38. in Cant.

c Ioannes Climacus grad. 22. p. 198.

d Chrysost. in 1. Cor. 11 31. Hom. 28

e Chrysost. Homil. de Philog. Tom. 3.

f 1. Cor. 2. 14

nem foghatod, mellyek az Isten lelkeé! En az én kárhoztatásomért ezekkel csabdostatlak: (g) *Minek előtte az Indulgentiák ki nem kelének; sokkal buzgobbak valának az emberek a' jó cselekedetekben; s nem csak igy disciplinállyák vala magokat mint mi.* En azért a' régi Apostolok s-szent emberek pártyokra állok. (h) *Meg elégesznek a' Pápisták, valami gyengebánattal*; (i) *az Evangelicusok penig, igen erős maga meg tőreset kivánnyák embernek.* Nem abban ál a' *testi szenvedes*, hogy magunkat *korbácsollyuk*; hanem hogy (k) *a' testet, ne táplállyuk az ű kivánságiban*; más képpen meg kellene testűnket ölnűnk, holót (l) *annak megfeszitése* parancsoltatik. A' *korbácsolástul* (mostis azt mondom) *irtozom.* 1. Nem adhat ez nékem őrők életet; mert: (m) *Kegyelembűl tartatunk meg hit által; a' penig nem magunktol vagyon, vagy jó cselekedetinkbűl; hanem, Isten ajándéka, hogy senki ne dicsekedgyék.* 2. Nem szabadithat az meg pokoltul; mert, Csak édes Uram (n) *vére az*, mely ama' lelki *Tóbúl, ki hozta foglyait.* 3. Nem oldgya el a' bűnőknek kőtelét; mert: (o) *csak a' Fiu szag gatta azt el, s' ugy szabaditot meg minket.* 4. Nem űzi az el az őrdőgőt; mert: külső tűzzel vassal, nem vehetnek ezen erőt, mint ama' (p) *nagy Czethalonnis*; hát egy darab korda, hogy hogy kergethetné ezt el. De talám, *Christus vére ki ontása emlekezetire* vagyó? Az (q) *Evangeliumban fessittetett s' ostoroztatot ű meg*; ott keresd. Lám az

g Gregor. de Valent. libr. de Indulg. cap. 2.

h Maldon. summ. q. 16. art. 1.

i Roffensis art. 12. Cõtra Luther.

Bellar. lib. 2. de poenit c. 10. §. Ut incipiamus.

k Rom. 13. ℣. 14.

l Gal. 5. 24.

m Eph. 2. 8.

n Zach. 9. 11

o Ián. 8. 36.

p Iob. 41. 18 & seq.

q Gal. 3. 1.

Apostol nem hagyá azt, hogy a' Christus emlekezetire meg csapdoſsák magokat a'
r 1.Cor. 1. *Galatiaiak*! (r) *A' kereſztnek beſzéde*
ỳ. 18. 21. (nem korbácsolás követés) *által, tetſzet Istennek, hogy meg taresa az hivőket.* Nyilván a' magad meg-oſtorozáſa, el-von inkább téged a' Christus meg-vere-
s Eſa. 53. 5. tése nézésétől; mert (s) *csak egyedűl* őtet, ſzemléled *meg ſebeſſitetnek lenni bűneinkért*; azonban ſzemedet magadra fordítod; s-keménnyen meg-tsattogatod magadat. A'vagy nem ezé a' Christus
t Sid. 10. 29 vérét boſzſzusággal illetni? Nyilván (t) *kemenyebb büntetések-is* léſzen azoknak, kik e' drága *Vért meg-tapodgyák.* Reſzket ezen még az Eg-is; mikor mi a' ſzent
u Rom. 3. ỳ. iráſsal eggyűt (u) *hit által* ſzabjuk re-
20. 21. ánk a' Christus érdemét; te penig azt
Gal. 2. 16. (x) *érdőgi tudománynak* hivod; azon-
Eph. 2. 8. ban azt tanitod; hogy te *pénzért fogad-*
Tit. 3. 5. *hatz* ollyat, ki magát éretted meg-kor-
Phil. 3. 9. bácsollya, mely embernek cselekedete,
Rom. 3. 4. (y) *eleget tészen a' te bűneidért.* Tudodé
25. és 4. 5. azt, mely ſok gonoſz emberek vadnak, a'
2. Cor. 5. 19. magokat meg-korbácsolók között? s' ol-
Csel. 13. ỳ. lyankor elegyicsemé én azoknak bűdös
38. 39. véreket édes Idvezitőm vérével, (mint
x Coſter. te (z) tanitod lenni) még penig azok-
Enchir. p. kal, máſoknak-is bűnökért eleget te-
141. gyek? minden jó lelki iſméretet, ojjon
y Virgid. c. Iſten effélétől! Avagy ezé a' Christus
2. pag. 54. vére meg emlitése? *Tapodás* az, nem jó
z Grets. lib tétemény *emlegetés.* Te ſzód ez-is: (a)
2. p. 279. *Hogy Christus nem mindeneket végezet el,*
a Virgidem *hanem a' mi cselekedetinket is, elegyitett*
pag. 207. *parancsolta a' maga munkájával* Hu-

zod hiſzem az érdemes köntöſt Uramrül! meg-láttya ama' nagy napon, s' nyilván meg-torollya. Hogy munkálkodhatnék a' te féreg erőd bűn bocsánatot; hiſzem arra *Isteni hatalom* kel, s' magais azt mondgya: (b) *En vagyok, én vagyok,* b Eſa. 43. 25. *ki el törlöm álnokságidat, magamért!* Nyugodgyék meg azért ezen az ű Chriſtuſsát *egeſzſzen* ſzerető lélek: (c) *Egyedűl* c Eſa. 63. 3. *tekertem a' ſajtót, s' ſenki nem volt én velem.* Hol elegyitette hát Chriſtus az ű elég tételével a' tiédet? Sohol.

MEL. [*Szent igaz ez: Egyedűl Christus tőtt eleget a' mi bűneinkért; azért, az emberi eleg tétel hijános. Talám ezis az oka, hogy magad hitségedűl vagy értetlenségedűl, meg vetés képpen csufolod Catholicus Collocutorodat.*]

MAL. Azért hagyod te ezt helyben, mert ſok gondos olvasásid közöt, hirtelen való *exceptiót* nem találtál erre. Maga pennádra vehetted volna ezt: (d) *Nem* d Virgid. *kövétkezik; Christus meg korbácsoltatot* pag. 206. *érettünk; azért nem kereſztyén dolog embernek magát meg oſtorozni. Mert Christus, imádkozottis; noha nekünkis kel azt cselekednünk.* De té la, az hol nem éred, nem-is hagyithatod. Moſtan felelénk erre meg. Meg haragvál, hogy nem felelhetél, s' türkölődől. Ha valami emberséges muſika volt a' *Calvinista* munkájában; *Dialogus* volt az, s' meg lehetet. Tréfával kell néha meg győzni a' majmoskodót, s' igy kell ſzollani: (e) e 1.Kir. 18. *Jobban kiálcs a' te Istenednek, mert talám* ỳ. 27. *valakivel beſzél, vagy valakit kerget,*

vagy

vagy utban vagyon, a' vagy alszik s' fel sérken. Mind az által, azt tartanám én *maga hitnek*, ki igy szóllana: (f) *Az igaz embérnek kétképpen vagyon jussá az őrők elethez; egy yik a' Christus, másik, a'* MAGA ERDEME *szerzette azt néki.* Nosza *Pharisaismus!* Ezt mődanám értetlennek; ki igy beszéllene: (g) *Mikor az ember hirtelenségébűl káromkodik; nem vetkezik halálos vetekkel.* (h) *Mikor valaki jó végre, egéssegének meg tartásáért, vágy teste csiklandásának meg kőnnyebbitéseert paráználkodik; nem vetkezik akkor.* (i) *Az házas emberec nem imádkozhatnac, se nem communicalhatnak hellyesen.* (k) *Ha szintén a Szent Lélektől indittatikis ember, de még sem kel abban bizonyos lenni hogy ő benne munkálkodik az.* (l) *Valami távúlrúl, oka Isten a' bűnnek.* Ezek vallyon s' mitűl származnak! Alig ha nem az *értetlenség* az oka. Vajha te csak ugy *vetned* meg a' miéinket; mint mi titeket! Ugyan nem mondgyuk mi ezt: (m) *Nem kell az eretnekkel soha disputálni.* (n) *Soha csak egy eretnek sem volt; ha a' Lutheranusok s' Cálvinisták ném azok.* (o) *Nem tudom én, a' Tőrőkőké nagyob ellensegi Christusnák, vagy a' Calvinisták s' Lutheránusok.* Szegény fejűnk, bezzeg méltatlan szenvedűnk! *Csufolodom?* Nem tőrte a' bé fejedet; mert csak igy sem szóllok: (p) *Mint*

f Bellar. lib. 1. de Purgat c. 14. §. Secundo.

g Maldonat. libr. 4. Instruct. Sacerd. c. 13.

h Idem. l. 5. cap. 13.

i c. Sciatis 1. caus. 33. quæst. 4.

k Becan. tő. 1. opusc. Theol. de Iustif. Calvin. cap. 11. pag. 255.

l Vasquez apud Tannerum tom. 2. Theol. Scholast. Disp 4. q. 9. dub. 4. n. 72.

m Eccius in Enchirid. edit. Colō. An. 1561 tit. 28. fol. 358.

n Maldon. ad Matth. 13. 26.

o Petrus Svavis libr. 1. Hist. Concil. Trid. pag. 103.

p Bellar. in orat. habit. Romæ quæ extat in præfat. tom. 4. controv. §. Ioannis.

Mint a' Sáska, csak merő hasbúl áll; szinte ollyanok az eretnekek, kik csak a' magok hasoknak keresnek. Am ugy legyen. (q) *Itt tetszik meg a' szenteknek tűresek!*

MEL. [*Erre az helyre:* (r) *Ha a' tőrvénybűl vagyon az igasság,* (ha mi magunk eleget tehetűnk bűneinkért) *hiában holt meg Christus; az egész Pápistaság sem felelhet meg szent Pálnak; hanem hellyén kel ezt hadni, mint szent Lélektűl származot tanuságot.*]

MAL. Volt az ideje, szóllottak ez ellenis a' Papisták, noha te nem olvastad, s' ezt mondották. (s) *Ha a' tőrvénybűl vagyon az igasság az az: ha csak a' terméßetnek erejébűl cselekédhéttyűk meg a' tőrvény kivánságát, hiában holt ugy meg Christus.* Im hallod mit szolnak ez ellen, még-is te gyors posta, (mivel két napocskák alatt irtad e' tudós munkát) csak el bagtatsz mellette. Ugy szól ugyă ű ez hely ellen, de más baráttya igy tzáfollya meg: (t) *Oly igen a' természettel szűlettetet az Isten tőrvényenek édessége, hog' sokkal nehezeb azt által hágni, hogy sem mint meg tartani.* Vajha a' lehetne legény! de meg pofáz ez: (u) *Isten a' tőrvénynek igáját az emberre veti, de ű azt el nem hordozhattya.* Másis: (x) *Senki az Isten tőrvényet ugy meg nem tarthattya, mint Isten parancsollya.* Mit fogod azért az *egész Papistaságra*, annak az helynek meg nem rázását; holot te felét sem olvastad által a' *Papista* kőnyveknek, még-is oly igen nyesed? Hát *Isten lelkétűl származot tanuság a' szent Pál irása?*

q Tit. 14. 11

r Gal. 2. 21.

s Bellar. de Iust. cap. 11. resp. ad object. 5.

t Petrus à Soto in Method Confess. Ann. 64. Dilling. edit p. 77.

u Carolus Magnus l. 1. de Imagin. cap. 15.

x Thomas in explan. cap. 3. Gal. lect. 4.

irása? Meg ne tagadd ezt *Iésuita* Uram! Hát miért gonoszkodtok néha ezzel a' kérdéssel: *Bizonyicsuk meg hogy a' szent Pál irása, ő irása; s' Istentűl jőt?* Efféle kabogyáskodásra ezt felelhetnők ugyan: *Contra negantem Principium non est disputandum*; de im magad meg vallod, hogy *Isten lelkee' az ő tudománya*; ez után hát ne szeleskedgyél azzal a' kérdéssel. Se Isten boszszuságára igy ne szoly: (y) *Az Ecclesia bizonsága nélkűl, kételkedhetni mind szent Márk s' mind szent Lukács irási felől.* Maga, (z) *az Isten lelke által szóllottak* űk; a' ki (a) *csalhatatlan bizonság.* Az (b) *Ecclesia* penig; *gyakorta a' maga opinioját kőveti s' meg csalattathatik.* (c) *Csak egyedűl a' Sz: irás ruháztatot* azért *fel azzal a' Privilegiummal, hogy meg ne csalattassék.* Efféle kérdest támaztani igyekező embernek, bé dugja egy nagy ember a' száját, im nékedis fel adom jó lével, kostold meg: (d) *A' szent irást irókat az Isten lelke igazgatta annak irására, ugy hogy csak egy punctbannis ne tevelyednének el.* Te ezt kővessed, s' ne szóly igy: (e) *Batorságossab a' szent Pál leveleitűl búcsut venni, hogy sem az Ecclesia Ceremoniáitúl.* Maga; (f) *ha az Angyal prèdikálnais mást, mellyet az Apostolok hirdettek; átok legyen!* Jol tudom én eztis; hogy (g) *az Ecclesia authoritássa nelkűl, csak annyiban tartatik némellyeknél a' szent irás, mint az Æsopus fabulája.* De támasztot Isten ellenség kőzőttis, ez égre tátott szájnak, illyen bé dugóját: (h) *Az emberek*

y Albertus Piggius in Assert. Hierarch. Eccles. l. 1. c. 2. fol. 4.
z 2. Petr. 1. utols.
a 1. Ián. 5. 6.
b Cap. A. nobis extr. de sentent. excom. in decret. Gregor. l. 5. tit. 39. ex Innocent. 3.
c Gualterus Brutus refer. Foxo in Martyrol. pag. 477.
d Cornelius â Lapide in Comment. 2. Pet. 1. ℣. ult.
e In Paralipom. Abbatis Ursperg. pag. 494.
f Gal. 1. 6.
g Hosius Cardin. l. 3. de autor. script. cõtr. Brent. f. 271
h Massili-

emberek irási bizonyságok nélkűl ßűkőlkődnek; de az Istennek beszéde, maga magának bizonysága. Nem hivák kétségbé az Istennek beszédét, a' *Thessalonicaijak*; hanem azt, (i) *nem mint embernek, hanem mint Istennek beszédét, ugy vévék.* (k) *Isten hatalmassága ez minden hivőnek az idvességre.* Még a' ki fitzamodot elméjű emberekis azt mondgyák e' felől; hogy ez (l) *Isten ujja.* Tanuld meg: (m) *Nem tudom én, minémű csudálatos erő által, illeti meg a' szent irás, ember elméjét. Noha nem ékes szókkal rakogattatot őszve, de ugy meg hattya az olvasó szivét, hogy ezen kivűl, semmi tudomány azt nem cselekeszi, meg tetzik nyilván, hogy ez, Isteni s' nem emberi szerzemény.* Berekesztem ezzel: (n) *Ha az Ecclesia nékűnk, által menetelt engedis a' szent kőnyveknek meg ismérésére; de nem kel ott mindgyárást meg nyugodnunk, hanem az Isten kőnyvére kel mennűnk; mert az Ecclesia nem tzéllya a' mi hitűnknek.*

MEL. [*Ertetlenségedet, vagy ha érted, gonosságodat, meltán meg meg fedhetni; hogy oly tudományt kénsz a' Pápistákra, melyben sem hirek sem tanácsok*]

MAL. Hiszem kár; hogy énis nem mindenkor aluszom, s' még-is *értetlen* vagyok! Talám nemis ember vagyok hát én, hanem csak egyedűl te reád szállot az Egbűl a' *quarti modi proprium?* Igazán ugy vagyon, mert majd ugyan őrőkség már némellyiknél kőzzűletek, a' minket gyalázás, s' (o) *tudatlansággal* vádolas. Bár legyek az, ha még-is efféléket ta-

ensis Presbiter. ut Salvian. de guber. l. 3.
i 1. Thess. 2. ℣. 13.
k Rom. 1. 16
l Kíjőv. 8. 19
m Gregor. de Valentia Anal. fidei l. 1. cap. 25.
n Canus l. 2 de Loc. Theol. c. 8.
o Bellar. l. 1. de Christo cap. 9. Index Expurgatorius pag. 77. 100 112. 183. 188. 190.

ket tanitok: (p) 1. *Kel az Ecclesiában hinni.* 2. (q) *A' Bordely házakat el kel szenvedni.* 3. (r) *A' Négy Conciliomoknak szintén ugy kell hinni, mint a' negy Evangelisták irásinak.* 4. (s) *A' mely sententiát a' Pharisæusok s' Papi Fejedelmek Conciliumja, Christus ellen mondot; igaz volt az.* 5. (t) *Hátokon kel az embereknek hordozni a' Pápát.* 6. (u) *Fogyatkozás volt volna Christusban, ha maga után Vicariust nem hagyot volna, ki az Imperatorok ellen sententiát mondana.* 7. *A'* (x) *szent Lelek az Atyának balkeze felőlűl.* En ezeknek ellene mondok. Bátor *fedgy* meg *gonosságomértis*, ha a' szent iráſtúl meg győzettetem, s' még is ezeket irom: 1. (y) *Hallatlan dolog hogy a' juhok meg itillyék, az ű Pásztoroknak tanitását.* Maga; (z) *a' Berreabéliek minden nap visgállyák* vala a' szent *Pál* tudományát. 2. (a) *Csak egyedűl a' Püspők az ű Diocesisének Pásztora; az alsób renden levők penig, tulajdonképpen nem pasztorok.* Maga; (b) *A' ti kőzőttetek levő Presbytereket kérem; legeltessétek az Ur nyáját, mely ti kőzőttetek vagyon.* 3. (c) *Sokkal kőnnyeb az Ecclesiának igazgatása; hogy sem mint a' Respublicára való gondviselés.* Maga; (d) *Kicsoda ezekre alkalmatos?* Es: (e) *Minden nap*

p Anglo-Remenses in 1. Tim. 3. sect. 9.
q Pazmann. libr. 3. Hodegi in cap. doctr. Lutheri.
r Bailius Ies. in Catec. Contra. tract. 2. q. 6.
s Hosius Cardin. l. 2. contra proleg. Brentii.
t Polyd. Virgilius l. 4. de rer. invent. cap. 10 pag. 345.
u Glossa Bonifaciiv III. c. Unam Sanctam ext. de major. & obed.
x Chassanæus in Catal. glor. mundi part. 3. Consid. 3.

y Bellar. libr. de Cleric. cap. 28. §. Tertiò. z. Csel. 17. 11. a Bellar. l. 1. de Concil. cap. 15. b 1. Pet. 5. 2. c Bellar. libr. 1. de Pontif. Rom. cap. 9. resp. ad 4. d 2. Cor. 2. ℣. 16. e 2. Cor. 11. ℣. 28.

den nap szorgalmatoskodom a' gyűlekezetek felől. 4. (f) *Szent Pál, emberek által szenteltetet volt fel.* Maga; (g) *Pál Apostol, nem emberektűl, sem embertűl, hanem a' Iesus Christustúl, s' az Atya Istentűl.* 5. (h) *Az ó Testamentumbéli Prophétác fiai, feleség nélkúl valok valának.* Maga; (i) *Eg' Aszsionyi állat, a' Prophétác fiainak feleségek kőzzűl, kiálta Eliseuhoz.* 6. (k) *Első Bonifacius, megengedte az Apátzáknak, hogy prædikállyanak.* Maga; (l) *Az Aszszony népek halgassanak a' gyűlekezetben.* 7. (m) *Nem vétkezik a' biró, ha valakit kárhoztat a' törvényben; bár azt tudgya ártatlannak lenniis.* Maga; (n) *Ki az igazat kárhoztattya, utálatos Isten előt.* 8. (o) *Nem kel kőnnyen az eretnekeket, a' religiorúl valo disputálásra bocsátani.* Maga; (p) *Szent István vetélkedet a' Libertinusokkal s' Cyrenebeliekkel.* 9. (q) *Nem vétkezik abban ember; ha azt kéri, hogy valáki halála után ez életben néki megjelennyek.* Maga; (r) *A' vagy az elők felől, az holtaktol kellé tudakozni?* 10. (s) *Senkit nem merűnk mi ez életben szentnek nevezni.* Maga; (t) *Most an meg vadtoc szenteltetven.* 11. (u) *Az Angyalok tudgyák az embereknek titkos gondolattyokat.* Maga; (x) *Te egyedűl* (Isten) *tudod, az emberec fiainac szivéket.* 12. (y) *A' ki a' Templumban nap nyugatra fordul imádságakor; Szent Lélek el-*

L

f Anglo-remenses in annot. Act. 13.
g Gal. 1. 1.
h Bellar. l. de Monach. cap. 5.
i 2 Kir. 4. 1.
k Circa An. Chr. 720. Hedio libr. 6. cap. 21.
l 1. Cor. 14. ℣. 34.
m Maldon. in Summa q. 7. art. 3.
n Péld. 17. ℣. 15.
o Becanus prælud. 1. Manual. n. 6
p Csel. 6. 9.
q Raynerius in pantheologia tom. 1 pag. 175.
r Esa. 8. 19.
s Salmero Disp. 10. in Epist. Rom. tő. 13. p. 304
t 1. Cor. 6. 11

u Laurent. Arturus de Invoc. Sanct. c. 7. thes. 5. x 1. Kir. 8. ℣. 39. y Hosius libr. 4. de tradit. pag. 614. 615.

lekellen Vét. Maga; (z) *El jőt az ora, melyben Ieruſalemben nem imádgyák az Atyát.* Mérgeſſeb a' mely következik: Hogy a' *Papiſtákra* csak reájok fogom, mellyeket tanitok. Iſten oltalmazzon attúl engem, hogy az *egeſz Papiſtaság* ellen ſzollyak! Mert bizonyára ezered réſze ſem tanit oly dolgokat, mellyeket magad, ha teis azokat vallod több barátiddal eggyűt. En az *Eleg tételrűl* beſzélgetők moſtan, s' jó lelki iſmerettel akarom társaid értelmeket bé hozni, ſemmit reájok nem akarok fogni; mert enis ſzemem előt akaró amazt tartani: (a) *Ne mondgy a' te felebarátod ellen hamis tanuságot.* E' következendő dolgok, mind a' te ſeregedbéliéknek értelmek; kérlek keresd utánnam, ne kárhoztaſs addig; 1. (b) *Az ember eleget tehet, az ő cselekedet ſzerént való Vetkeért, de nem az eredendőért; mert csak Chriſtus tőtt eleget.* 2. (c) *Holot kerfele a' Vetek, eredet ſ cselekedet ſzerént való, az egeſz Catholicuſok azt tanityák, hogy mind a' kettőnek el-tőrléſeré, jőtt az Iſten Fia e' világra.* En-is ebben az hiſzemben vagyok; de ugy, ellenkezik ez, az elsővel. 3. (d) *Az Iſten, az igaz eleg tételben, végheteten igazságot kedvell; mert a' Vetek végheteten meg-bántáſt csinált.* Ki tehet hát ugy eleget vétkeért? 4. (e) *A' kik a' Bordelyban való eſzes Aſzſzonyi állatokat feleségül Veſzik magoknak; bün botsánastyokra ſzolgál; mert effele ſzeretetnek cselekedete, s az el-tévelyedést, jó uta ſtra való hozás.* Ilyen a' te eleg tételed?

a Jan. 4. 21.

a Kijön. 20. 16.

b Bonaventura lib. 3. ſent. diſt. 20. q. 3.

c Gregor. de Valentia tom. 4. Diſp. 7. q. 14. punct. 6.

d Bellar. l. 2. de Juſtif. cap. 5.

e Inſtitut. Iuris Canõ. lib. 2. tit. 12. quæ trim. ped. poſſid.

5. (f) *Az Eleg tételben, az el-maſt bünökért fizetünk meg; s' a' következendőkről meg tartatunk.* E' jámborok bünert fizettetnek. 6. (g) *A' mely büntetéſért eleget teſzen ember a' Vetek meg bocsátáſa után; a' nem egyeb, hanem a' Gehennának ſzenvedéſe, mellyet kel vala a' bünősnek el viſelni, az egy örökké való ságon kivül.* Noh ez már, a' Pokoli gyötrelemért lakoltat. 7. (h) *Ha Chriſtus meg nem teſteſült volna éretünk; az örök életre el-válaſzſzatot ember, eleget tehetet volna a' Chriſtus érdeme nelkűl.* Itt már nem függ csak Chriſtus érdemétűl az eleg tétel! 8. (i) *A' kegyelmen kivül való eleg tétel, gyümölcsöt hágy maga után.* Ugy, de talám poshattai? 9. (k) *A' ki eleget akar bünért tenni, ő azonban megbetegedik; akkor az, más által, végben vihetni eleg tételet; mert meg nyerheti eggyik a' máſiknak bünteteſe megengedeſet.* Ugy ugy, tedd meg váltojává embernek felebaráttyát! Mivel hogy; (l) *az eleg tétel, olyneme a' meg váltáſnak; mellyet ember ne gfizet, hogy a' máſik meg ſzabadullyon bünébűl.* 10. (m) *A' ki másért eleget teſzen, magáértis ugyan azt, végben vihetis. Másért, büntetéſt fizet; magáért penig érdemel.* Hiſzem haſznos gyümölcse vagyon az egy cselekedetnek! 11. (n) *A' ki halálos Vétekben lévén, teſzen eleget; meg felel ugyan az a' Confeſſarius hagyományának; de a' Purgatorium bünteteſének nem tehet eleget.* Huzzátok csak egy máſt; lám más felől azt tapittyátok; (o) *hogy csak azok mennek*

f Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 20. Scotus 4. ſent. diſp. 15. quæſt. 1.

g Cajetanus in tract de ságon kivül. Cõtrit. q. 4.

h Petrus Tateretus in repert. 4. ſentent. diſt. 15. q. 1. fol. 524.

i Gregor. de Valent. tõ. 4. cap. 1871. contra Pabert eleg tételet; ludan. Cad preol. k Biel. 4. ſentét diſt. 16. q. 2. dub. 8.

l Cajetanus in Thom. p. 3. quæſt. 48. art. 5.

m Summa Angeli de Clavaſio.

n Richardus in quod lib. 1. quæſt. 10.

o Bellar. l. 2.

de Purgat. cap. 2.

Purgatoriumban, kiknek meg-bocsátható vétkek vagyon, s' azokert e' világon meg nem lakoltanak. 12. (p) *A' mi elég tételünk csak azt szabja mi reánk, a' mit a' Christus elég tétele minékünk érdemlet.* Hogy hogy lehet az? hiszem ha a' szenvedés *ezkőze* a' Christus elég tétele reánk valo szabásának; tehát nem *elég-tétel*, a'vagy, ha *elég-tétel*, nem *ezkőz*! 13. (q) *Csak egy az elég-tétel, az-is penig Christusé. Mi azért tulajdon képpen eleget nem tehetünk; hanem csak, cselekeszünk valamit, melyre nezve Isten, mi reánk ruházza a' Christus elég tételet.* (r) *Kőzel ez a' menyországhoz*; mert az emberi elég tételt rontya. 14. (s) *Két féle elég tétel vagyon; Christusé egygyik, emberé a' másik. Ez, amattul fűg; s' tetszet a' Christusnak, hogy a' mi elég tételünkel egg yesitse az óvet.* Hatalmas Isten! ki látta azt, hogy egy vétekért két féle elég tétel légyen, a'te Isteni igasságod szerént! Nyilván ugy, az emberi elég tétel, nem vettetet alája Urunk szenvedésének, hanem inkáb az ellen vagyő! 15. (t) *A' mi elég tételünk, nem tőkélleses.* Ki látot ollyan *elég tételt*, mely *nem tőkélletes?* Ugy tetszik ezer aranyert száz forintot venni, nem elég tétel! 16. (u) *A' keresztség után meg bocsáttatik ugyan a' vétek, és az őrőkke valo büntetés; de az idő szerént valo büntetesért, elég tétel kivántatik.* Nem bocsátotta hát ugy meg Isten a' mi bűneinket; hanem még abban valamit meg-hagyot! 17. (x) *A' mi Elégtételünknek véghetetlensége vagyő.*

p Refer. Bellar. l. 1. de Purgat. c. 14. resp. ad 4

q Michael Bajius l. de Indulg. cap. ultimo.

r Mark. 12. ℣. 34.

s Bellar. l. 1. de Purgat. cap. 14.

t Bellar. l. 4. de poenit. cap. 1. §. 4.

u Bellar. l. 4 de poenit. c. 7. §. Illud tamē.

x Bellar. l. 4. de poenit. cap. 1.

Hogy

Hogy hogy? Lám az Istentűl szereztetet *Mise* felől (mint a' te elmédben meggyőkerezet) igy szollasz: (y) *hogy az, nem véghetetlen.* Csuda dolog, hogy az ember részérűl valo cselekedetbéli elég tétel, véghetetlen; az Istentűl szereztetet (te mondod ezt) *Mise* pedig nem az. Ebbűl a' kővetkezik: hogy az emberi cselekedet, hathatób erősseb az Isteni téteménynél. Ugyé? 18. (z) *Kivalt keppen való parancsolatbul, szükséges magaban ez eletben, a' mi bűneinkert valo elég-tétel, ha szintén a' Confessarius nem parancsollyais.* Csaloka ezis, mert (a) *Valentia-i Gergelynek* nem tetszik. 19. (b) *Három ertelmek vadnak effelől; hogy ha az elég tevő tartozike azt a' poenitentiát meg tellyesiteni, mely ű neki hamisnak látszik?* Oh mely nagy veszekedést indit, a' bizonytalan dolog! 20. (c) *Ki állattya ezt, s' ki tagadgya; hogy ha a' Pap valami poenitentiát hágy, meg változtathattyae a' Püspők?* 21. (d) *Hasznos ugyan a' Christus elég-tétele; de ugy, ha a' mi elég-tételünkel azt, magunkhoz kapcsollyuk.* Ha ez igaz; minden embernek eleget kel hát ugy tenni bűné-ért; mert más képpen nem hasznos Christus elég-tétele! 22. (e) *Nincsen az irásban emlekezet a' bizonyos időbéli elég-tételrűl.* Hát miért állatod mégis; (f) *tellyességgel szükségesnek lenni, ezt?* 23. (g) *Szűz Mária rontotta meg a' kigyónac fejet.* Kérlek jó Atyámfia, ne fozd meg édes

y Bellar. l. 2. de Missa. c. 4. Propos. 4.

z Sotus, apud Greg. de Valent. tom. 4. col. 1879.

a Idē ibid.

b Idē ibid. col. 1880.

c Idē ibid. col. 1884.

d Becanus manual. l. 1. cap. 8. num. 42.

e Roffensis in assert. adverſ. Luth. ad artic. 5.

f Tanberus disp. 6. q. 8. dub. 2.

g Osorius tom. 3. Cōcion. pag. 402. & p. 474. Antidotarium animæ f. 118. ad Mariam.

Ura-

Uramot az elég tételbéli Isteni erőtűl! 24 (h) *Meg engedhetné Isten a' vétket, Christus elég-tétele nélkűlis. Emberis eleget tehetne magáért, ha az első kegyelem adatott volna néki.* Vaj nem lehetet e' világ bűnéért valo elég-tétel, véghetetlen Isteni erő nélkűl! 25. (i) *A' Christus szenvedése, a' mi idvességünknek nem magános s' elégséges szerző oka.* Ezeket *Pápista Doctorok* tanittyák; s' a' ki Isteňek tartya lelkét, fontollya meg ezeket, a' lelki ismeretnek serpenyőjében. Bizonyoson tudom, ha ezek nyomán el nem indúl, baráttya lészen a' Christus egyedűl valo vérénec; s' engemet is fel-szabadit a' méltatlan vád alol.

h Gabriel Biel. 3. sent. dist. 20. q. unic.

i Biel. 3. sent. dist. 19. concl. 5.

MEL. [*Meg tudhattad volna a' Catholicusoknak Satisfactiorul, s' testi sanyargatásrúl valo tudományokat, a' veled beszélgető tudós Catholicus embernek szavábúl, ha szamár nem volt. De ollyan Papista volt mint magad, s' oly tudos, minéműt magad csináltál bajnokúl magadnak Dialogusodban. Melyben csak könnyen reá hagya a' Calvinistára a' szegeny Catholicus; hogy már győzedelmet vőt rajta a' Cálvinista. Igy árnyékoddalis vihatz!*]

MAL. Magad sem tartod magadat *Szamárnak*, de még sem tudod effelől való vallásodat. Ha tudod; mond meg, ne takard el; e' mostan emlitet 25. kűlőmbőzés kőzőt, mellyiket javallod? Ha mindenikét hiszed, nyilván meg gyűlőlnek a' magad emberi-is vallásodért; mert én soha el nem hihetem, hogy a' mostani *Catholicusok* oly hiszemben volnának,

nának, mint az emlitet *Doctorok a' Satisfactio* felől. Ha penig csak némellyikét vallod; ellene mondasz sok *Papista Doctoroknak*; s' mint jársz? hiszem te (k) *a' tudománybéli eggyességgel* dicsekedel! *Doctorok* voltak azok nem *szamarok*, kik a' testi sanyargatásrúl s' *satisfactiorul* igy szóllottanak: (l) *Nem szűkség, hogy ember tőrje magát e'* MELY DOLGOKRUL, tudni illik bűnert e' vagy bűntetésért teszen ember eleget? Ugy tetzik a' *mély dolog*, nem *szamárt* illét. Hallád, penig, mint tőrike elméjeket ezen a' *Doctorok*. Tőb *disputáló Magistereket* bár ne szemlély a' korbácsolásrul, csak *Gretserus Iakabot s' Gerson Iánost*; kik kőzzűl ez, szabadosnak lenni (m) *tagadgya*, amaz (n) *állattya*. Talám *számárok* voltak ezek? Mit árt ha magamnak *bajnokúl Catholicust* csináltam? Nem értem elől éles elmédet, csak alattomban hallottam, mit csináltál a' *gyenge edénynek*; ollyan *Argumentumokkál* élvén penig előtte, (mint maga-is jelentette) mellyet a' *Bajnaknak* meg sugot az a' *Calvinista*; de a' *Bajnak* oltalmazója, mind azokra meg némult. Talám meg-is felel rea hellyessen, mikor a' *szamár* repűl. Kételen volt reá hadni a' *Cátholicusnak*; mert nem birta barna hágóra. Te tűled a' volt volna a' *férsi* természet, (mert la' hogy nem *gyenge a' te hátad*) hogy az igyében meg fogyatkozot *Catholicus* Baratodat meg segélletted volna. De nem (o) *szántad inségében a' nyavalyást*; s' hogy igirhetz magadnak *boldogságot*?

k Bellar. lib. 4. de Eccles. cap. 9. §. 1.

l Idem lib. 4. de Pœnit cap. 1.

m Gerson part. oper.

n Gretser. l. 2. de Discipl. c. 8.

o Solt. 41. 2.

Sokkal vagy azért nekem *ados*; mert: 1. Nem rázogattad meg a' tiéidnek irásokat, mellyek mi mellettünk csatáztak s' tégedet rontottak amaz hely meg oldásában: (p) *Meg sanyargatom testemet.* 2. Nem tanitál meg reá; miért mondgyák a' korbacsoláft rokonid (q) *ujnak*, te penig *reginek*? 3. Nem kereséd (r) *Hoſius Doctorodban* fel a' *Bibliá* olvasásának *megtiltását*; csak hamar *pronunciálál*, hogy *hamiſsan költöttem reátok azt.* 4. Nem adád ez helynek értelmét: (s) *Visgállyátok az irásokat*; csak száraz lábbal el menél mellőle. 5. (t) *Faber Iakab* társodat nem *cáſtigálád*; hogy *Bibliatokat* vétkesnek mondotta. 6. (u) *Gerſon Janosnak*, a' korbácsoláft ellenző *tizenegy argumentumira*; bé kócsolódék száj, s' ki esék kezedből pennád. 7. Cimboráid állattyák, hogy ezt régen (x) *nem keresztyének* találták; de te ázt láthatatlánná tötted. 8. Nem mondád meg, hogy ha állathatzé (y) *máſt hellyetted* az oſtor végére, a' *diſciplinakor*; én penig ezt várom vala, mert ollyákor magamis kedvelleném vallásodat. 9. A' testnek (z) *feſziteset* s' *öldökleſet*, hogy a' mi szánk izi szerént kéſziteték a' tiéid; abban még csak nemis avatkozál. 10. (a) *Zacharias* helyére: *Sirattyák üreſ* &c. a' tiéiddel, (a' mi elménk szerént való magyarázásokra) semmi ujjat nem vonál. 11. (b) *Confeſſariuſodnak*, *ſák engedelmeſséggel* való tartozásárúl; még csak jó ízót sem adál; maga az a' *Cálvinista*, mind szent irásbéli helyekkel lövöldöze, s' mind

a) Fol. 5.
q) Fol. 6.
r) Fol. 6.
s) Fol. 6.
t) Fol. 7.
u) Fol. 8. 9.
x) Fol. 10.
y) Fol. 11.
z) Fol. 12.
a) Fol. 13.
b) Fol. 14.

mind a' magad fegyverével csatázék ellened. 12. Csak Idvezitönk állattaték minden bűneinkért eleget tőtnek; de te azt, a' te (c) *Catholica* vallásod ellen helyben hagyád; nem lévén hirtelen mit felelned. 13. Erőſsen meg állattám az igaſságot; hogy a' bűn meg-engedés után, nem marad fen, semmi (d) *időſzerent való büntetés*, s' az után az hiveken eſet nyomoruságok; nem *büntetéſek*; de ezekre te, botod fejét sem hajtád. 14. (e) *Bűneidért való elég-tételedből* ki fakadott ellenvetéſidet, a' magadéibul tzáfoltam-meg; de néma volt itt-is az halál. 15. Az elég-tétel felől, közöttetek való (f) *meg-haſonláſrul*, egy kis tractát adtam; de nem méltoztátta aztis illetni *Paternitáſod*. 16. Nem tanitál-meg arra, (g) *huſzedé te idővéſségedet*, nemé; s' miért vagyon illyen gyakor szó szádban: Hogy ha mi a' *Romai* vallásra nem térünk, nyilván *el kárhozunk*. Hát ha még tzitkelyenként fel-szedném, a' *Cálvinista* irására valo nem feleletedet! Csak ez a' dolog: *Feleléstel tartozol nékse*, mert csak tü heggyel illeted irását. En ezt teszem utánna: *Valaki árnyékával csatázik*; *az, csak haſzontalan dolgon kapdos. De én, az én Catholicus Collocutoromnak*, a' *korbácsolás felől való Argumentumit fejtegetvén*; *árnyékommal csatázam.* Ugyé? *No hát en akkor, csak haſzontalan dolgon kapdoſtam.* Hálá Istennek, penig haſzotalanságon éppittetet a' korbácsolás.

MEL. [*Hogy azért tudgyad ennek*

c) Fol. 15. 16.
d) Fol. 17. 18
e) Fol. 19.
f) Fol. 20. 21. 22. 23.
g) Fol. 31.

utánna, ha eddig nem tudtad; vagy tudnó nem akártad; ezt tanittyák: Mikeppen a' bűn, csak ingyen Christus érdemeért bocsáttatik meg; azonképpē a' bűnnel egyűtt járó őrők kárhozatra való meltóság, érdeműnk nélkűl, Christus Urunkért engédtetik meg.]

MAL. Jó néven veszem a' jó akaratot, hogy *tanitasz!* En meg fogadom a' jót, ha csak (h) *egy leányka igazitis a' gyogyitó Prophetára.* Teis engedgy az én intésemnek, ha mondom hogy (i) *sies a' kut főre.* Nyilván vallásodat mázolod, s' attul félsz, hogy az emberek meg idegenednek tűle mert nyilván nem ez minnyájatoknak ertelme, hallyad. (k) *A' kárnak, poena damni,* mely nálatok az Isten szine nem látásában áll, *őrőkké való bűntetése meg bocsáttatik; a' szenvedésnekis grőtrelme, őrőkko valoságáranezve; de nē* MINDENESTŰL; *hanem ez életben eleg tétel kivántatik érette.* Az az, meg bocsátotta, Christus s' nem-is; ugyé? Vagyon illyenis; (l) *A' Christus érdeme, nem erdemli a' tőkélletes elég tételnek nevét.* Hogy vagyon hát az mégis, hogy te kűlőmben értesz? Illy szótis tész ha igaz; hogy (m) *mi a' vétekért eleget tehetűnk,* meg-is, hogy más észében ne vegye; *csak egyedűl* Christusnak adod mostan az elég tételt. Vaj ravasz! *Egyedűl* Christus érdemének tulajdonitod itt a' bűn bocsánatot; más penig azt mondgya (n) *hogy azt, érdemelhettyűk Istentől.* Nem *egyedűl* érdemlette hát azt Christus! De lássuk, hogy ha ez arantis, nem

h 2. Kir. 5. 3.
i Ter. 21. 18. 19.
k Gregor. de Valentia tom. 2. Comment. in Thom. Disp. 6. q. 17. punct. 5.
l Tapperus tom. 1. pag. 141.
m Andreas Vega libr. 13. in Concil. Trid. cap 36.
n Estius in cap. 2. Joelis. ℣. 13.

nem szegtélé más utra, a' tőb *Catholicus* Mesteridtűl.

MEL. [*Szinte mint a' bűnért, ugy az őrők kárhozatert; sem Indulgentiák által, sem kűlőmben, eleget nē tehetűnk.*]

MAL.. Hanē ha mostan tértél eszedre, de régen nem ollyan vallás volt affelől. Ki fedem, had lássa minden. Eggyitek igy szól: (o) *Az elég tétel nem egyéb, hanem, a' tartozot bűntetésert való meg fizetes, ha meg bocsáttatottis már a' vétek.* Mástok azt mődgya: (p) *Az elég tételnek ez az eggyik gyűmölcse; hogy a' mi bűneinkért eleget tegyűnk.* Haly illyentis: (q) *Noha mága erejével rontotta meg Christus a' kigyonak fejet; mind az által a' lélek is meg-tőri azt Christus ereje által; akkor penig, mikor az ű bűneért eleget teszen.* Ezek mind ellened támadtanak! Hog' nē nyitod erre fel szemedet: (r) *A' bűntetésnek tartozattyát, mely a' vétek meg engedése után fen marad; jó cselekedetink által el-tőrőlhettyűk?* Még-is te azal hiteted emberidet; hog' a' bűntetésert elég tétél nem lehet. De talám *őrők kárhozatot* értesz te a' *bűntetesen?* Ittis meg hasonlottál egy igy szólló tiédtől: (s) *A' mi magűk disciplinálása, az őrdőgnek országát hatalmassā el-rontya.* Az *Indulgentiákat* hozod elől; porbā ejted ittis sűvegedet; mert a' felől, igy tanitotok: (t) *Az Indulgentia nem egyéb; hanem annak az idő szerént való bűntetésnek meg engedése, mellyel Istennek tartozunk;* (u) *mely, elég tétel által leszen.* Hald meg, micso-

o Lovaniēs. art. 6.
p Catechis. Trident. p. 313
q Ludovic. à Ponte lib. 5. in Cantic. Cant. exhort. 24. pag. 1253.
r Bellar, l. 4 de pœnit. cap. 2.
s Grets. l. 2. cap. 5. pag. 124.
t Paulus Laymannus Ies. lib. 5. Theolog. moralis tract. 7. c. 1. ℣. 1.
u Bellar libr. 1. de Indulg. cap. 3.

micsoda *Decretummot* adának régen ki az *Indulgentiák* felől: (x) *Senki ez utan, erőtleneknek ne tarcsa az Indulgentiakat. Azért; akar ez eletben akar a' Purgatoriumban valóknak, Apostoli authoritas szerént, ádunk Indulgentiákat; az az, bűnőkbűl fel oldozzuk űket. A' kik effele Indulgentiakat vesznek, azok, az idő szerént való bűntetestűl, mellyet a' cselekedet szerént váló vétkek érdemlettenek, meg menekédnek.* Mit hizelkedel hát másnák, hogy az *Indulgentiák* által, nem tőrőltethetnek el a' bűnők? Most veszem eszemben, hogy te azok kőzzűl való vag', kik felől igy szóllot egy tudós *Doctortok*: (y) *Némellyek azt mondgyák hegy az Indulgentiak semmi bűnteteseket meg nem bocsátanak, sem az Istē, sem az Ecclesia ßekin.* De ezt el hagyod; s'azt mōdod: hog' *kűlőmbē sem tehettek eleget a' bűnert.* En nem tudō mel' aránt vagy; *Catholicus* vagyé vagy nem? Ugy tudō, hog' ez igazán a' te vallásod: (z) *Hárman vadnak kiváltképpen az Eleg tevő jó cselekedetek. A' Bűjt; Elemosyna; s' Kőnyőrgés.* De te nem tudom, hol jársz.

MEL. (a) *Sokszor történik; hogy Isten meg bocsáttya á' bűnt s' áz őrők kárhozatot; de fen maradnak az idő szerént való ostorozások; mellyeket az igazak, magokban s' egyebekben le szállithatnak, a' Sz: Lelek malaztyábúl; az az, Christus érdemébűl adatot segitségbűl; ugy mint maga korbácsolásával, bűjtőléssel, alamisnálkodással.*]

MAL. Itt látom már; kételen vagy ki fakaz-

x Leo X. Año. 1518.

y Gregor. de Valent. tom. 4. Disp. 7. q. 20. punct. 1. p. 1856. b.

z Bell. lib. 4. de pœnit. cap. 6.

a Trident. Concil. Sess. 14. 8.

fakaztani a' mit régen szivedben tartál. De ittis csak simogatva illeted a' dolgot. Mert kűlőmben illyen fel-szótt hallanál zászlód alat csatazóktúl: (b) *Kemény beßed ez, ki halgathattya űtet?* SOKSZORt emlegetz. De miért? Talám azért, hogy igy szol a' *Tridentumi Synatis?* Ellenetek támad egy nagy Sas, s' igy csapdos: (c) *Catholica vallás ez; hogy mikor a' vétek meg bocsáttatottis;* MINDEN *bűnőknek maradgyon fen, Istentűl rendeltetet valami idő szerént való bűntetésért, elég tétele.* Ha *Catholica* vallás, miért *szokszorosz*, s' nem *mindenesz?* Kiknek *nem mindenkor* kell lakolniok idő szerént való bűntetésekért; azoknak nem kel elég-tételt paranscolni. Igaz az első a' te állatásod szerént Miert akarod hat az elég tetelt végben vinni? Vagy igy: Holot a' bűntetésnek adossága, bizontalan; ott azis kétségben forog, hogy ha valakire kellé vetni élég tételt a' vagy nem? de a' *poenitentia* tartókra nézve bizontalan a' bűntetes; mert nem tudatik, kiktűl kiváñyō Isten bűntetést; holot nem mindenektűl szokta azt meg kivánni. Kétséges hát az elég tétel. De lássuk a' dolgot. Ugyan maradnak fen a' *meg engedés után idő szerént való ostorok?* Tagadom. Eleget mondot az elől hozot Gyűlés, de én nem fogadom; mert sokban nem hellyessen tanitot. Ollyankor, (d) *job egy szent irásbúl szólló embernék szavát fogadni, hogy sem mint, a' szent iráson kivűl tanitó egész Synatnak ßaván meg állani.* Az irás tanittya; (melyre semmit sem

b Jan. 6. 60.

c Gregor. de Valentia tom. 2. Disp. 6. q. 17. punct. 5. Col. 823.

d Gerson. part. 1 de examinat. doctrin. consid. 4. fol. 104.

sem feleltél a' *Calvinistának*) hogy (e) *Christus eggyetlen egy áldozattyával, tőkelletesékke tőtte mind őrőkke azokát; kik meg szenteltetnek.* Hol hagyot hát, valami idő szerént való bűntetést fen? En csak e' kővet gőrditem most elődben, lássad mit tehetz neki; de félek hog' (f) *meg szakadtz az emelesben:* (g) *A' Christus bűsegessen, mind őrökke, s' mind idő szerént való bűntetésinkert eleget tőt.* Hol lappang hát még-is a' szurdokban maradot bűntetés? Eztis ki fejezték némellyek; hogy (h) *az idő szerént való bűntetéstis,* CSAK EGYEDŰL *Christus elég tétele vitte végben.* (i) *Csak a' leg kissebbik bűntetésis, mellyet Christus elviselt; illyen tiz világnak vétkeért, eléséges volna.* miért vállalz hát mégis magadra oly adosságot, mellyet az Ur meg fizetet. (k) *Valameddig a' bűnős, kőtelesnek ismeri magát lenni, bűneért való elég tételre; mind addig sem bocsáttatik meg tőkéllétesén vétke.* De azt mondod magadis, hogy Christus bűnődet meg bocsátotta. (talám) nem vagy hát kőteles az elég-tételre. jol tudom én ezt, hogy (l) *nemellyeket* sanyagatot Isten, de nem hogy bűnőkért eleget tegyenek, hanem hogy az a' veszsző, légyen nékiek (m) *csata gyanánt, s, magok gyakorlása.* (n) *orvosság* volt az nékiek, *nem Isten bűntetése* (o) *Nem akarta őket bűnőkért bűntetni, hanem a' kővetkezendő*

e Sid. 10. 14.
f Zach. 12. 2.
g Viguerius in Instit. Theolog. c. 16. §. 4. ℣. 22. p. 497. Schoppius in Coment. de Indulg. cap. 14. fol. 15.
h Bellar. lib. 1. de Indulg. c. 4.
i Hayus contra Chambrunum c. 13.
k Canus l. 12. locor. cap. 12. §. Ex quo.
l 2. Sam. 12. 14. 1. Pet. 4. 17.
m August. l. 2. de Peccat, merit. & remiss. cap. 34.
n Idem in enarr. Psal. 138.
o Chrysost. homil de Pœnit. & Confess. tom. 4.

zendő ártalmoktúl akarta el vonni. Igy éres azért: (p) *Nem tartozik ember, fen hagyott bűntetéssel Istennek, a' megbocsáttatot bűn utá.* Mert. (q) *Elég hassent Péter sir, bár eleget ne tegyenis bűneért.* Azt mondod továb: Hogy az *igazak szállithattyák* le az idő szerént való ostorozásokat *magokbá s' egyebekbé.* Itt sem tudod *doctorid* irásit. Miért forgatz *igazakat?* Bezzeg nem *Bellarminus* cselédgye vagy ám te! mert ő mostan igy szolla (r) *A' pœnitentia tartás, nem minden embereket illet, hanem csak a' bűnősöket;* de te mégis az *igazakat* egyelited belé. Még sem tudodé: (s) *Nem szűkölkődnek az egéstégesek orvos nélkül?* Hát *le szállithatnák magokban?* Mit lágyitod dolgodat, hogy nem mondod meg igazán? *Elég-tétel* volna az. Mely felől mostan-is azt mondom (t) *Ha az Ecclesia kivánságának meg-fizethetünk-is, kőzőnséges vagy kiváltképpen valo poenitentia tartásunkal; de soha Istennek eleget nem tehetünk, akar mit tanitsanak nemely eszeveszettek.* Hát miért vettetik emberre az *elég-tétel?* (u) *Hogy ember megalázza magát, s' az Ecclesiának mellyet meg-botránkoztatot, eleget tegyen.* Hol vagyon it Istennek, a' bűnért való *elég tétel?* De talám *egyebekben* munkálkodhatik a' te *elég tételed?* Te mondod: noha utánna teszed: (x) *Ha mind kettő Isten kegyelmeben leszen;* mind az, ki magát másért sanyargattya, s' mind az, kiért a' verekedést fel fogadgya. Nyilván nagy *Labyrintus* a' te vállásod! Nem kel hát

p Lovan. art. 6.
q In Jure Canonico cap. 1. dist. 1. de Pænit. citatur dictũ Ambros. lib. 10. in Lucam.
r Bellar l. 1. de Pœnit. cap. 19. Prop. 4.
s Matth. 9. 12.
t Georg. wicelius in Compend. de semit. antiqnis.
u Glossa Juris Canõ. de Pœnit. pag. 355.
x Gretser. lib. 2. c. 11.

hát ugy néked. ſoha a' korbácsot kezedben venned; mert te azt (y) *nem hiſſed bizonyoſſan, hogy az Iſten kegyelmeben lehеſs* oſztán, feleBarátod felőlis hogy hiſzed azt el; hiſzem te az ő kegyelmében való lételét nem tudod? Méltánis: mert, (z) *kicsoda tudgya, mi vagyon az emberben, hanem az embernek lelke, mely ő benne vagyon?* Nem más hitibűl, hanem a' (a) *magáébul* él az *igaz*. Magának kel embernek (b) *magát meg probálni*. Ha az Ur vacsorájával való éléſt máſra nem ſzabhatod; a' te *diſciplinád* ſem haſználhat máſnak. (c) *Egy igaz ſem találtatik Iſten előtt az elők kőzzűl*; mégis te az elég-tétellel barátokat ſzereznél s' kereskednél? Mit támaſzkodol az *elég-tételben a' Szent Lélek malaſztyához s' Chriſtus érdemehez?* Nem tudom hogy lehet réſzed benne; mert te ő ſzent Felsége felől ezeket tanitod; (ha valláſodat ez aránt meg nem akarod tagadni) (d) *Hogy az emberi teſtnek áldozattya, láthatatlanképpen eggyesűllyőn a' Chriſtus áldozattyával, s' mind ezek egy edényben legyenek a' korbácsolasban.* (e) *Hogy Chriſtus, az ű elég tételbeli munkáját, a' mienkel parancsolta meg egyeliteni.* (f) *Hogy há a' mi vérűnk ki ontáſa utálando dolog; a' Chriſtus vére felőlis ugy kell itilni, mikor azt ki ontotta az olajos kerten.* Vallyon s' el-ſzenvedié ezeket (g) *az egéſz földnek birája, hog' nem tenne itiletet?* Meg lehet a' *ſzent Lélek*, emberrel: de ittis ſarkadat érdeklem ezzel: (h) *Az Iſten lélkevel tellyes ſzent*

y Bell. lib. 3. de Juſtif. cáp. 11. §. Reſpond. poſſet.
z 1. Cor. 2. 11.
a Hab. 2. 4.
b 1. Cor. 11. 28.
c Solt. 143. 2.
d Gretſer. lib. 2. pag. 279.
e Virgid. pag. 207.
f Gretſ. p. 48. 49.
g Ter. 18. 25.
h Bernhard ſerm. 50. in Cantic. col. 642.

Szent Pál ſok dolgokban meg fogyatkozot; hát te, hogy mered magadnak igirni az Iſten lelke által, minden jó dolognak megcselekedhetését? Igy ſzóll egy kőzzűletek (i) *Nem volt vétek nélkűl csak egy* SZENT-is. A' Szenteknél, Szent Lélek volna ám; de mégis annak ereje által, nem *minden jót* cselekedhetik meg ember ez életben; im hallod! Miért? Mert, (k) *terméſzet ellen vagyon az, hogy valaki ez életben vétek nélkűl légyen.* A' korbácsolás mellé toldod a' *Bőjtőt*; maga nem lehet társa, holott ez által nem ontaſz vért; azonban, parancsoltatottis ez Iſtentől; de nem amaz. De azzalis nem ſzállithatz bűntetéſt le, ugy mint te érted. Mi nem mindenkor (l) *Iſtennek bűjtől* az, a' ki *bűjtől*; hanem ſokſzor csak *magának*. Ollyankor leſzen penig az, mikor az Iſten parancsolattya kivűl, meg veſztegettetik a' Bűjt, emberi leleményekkel. Szedegesd elmédben ezeket a' Bűjtről; s' mikor ezt állatod: (m) *Hogy a' Bűjt eleget teſzen Iſtennek; s' lelki teſti jó tétemenyeket érdemel*; ezeket ſe hadd el, láſſuk mellyik leſzen hellyeſseb: (n) *Az ételtűl italtúl magunk meg fogáſa*, KICSINY *dolog Iſten előt, ha azt egyéb jó cselekedetek nem commendállyak.* Iſmét: (o) *Miképpen hogy a' ſarkantyuzáſſal nē hizik a' lú; igy mi, nem veſzűnk jutalmat a' mi teſtűnk ſanyargatásáért; hanem, Chriſtus kegyelmeért.* Jó ezis: (p) *Az ételben*

i Joannes Ferus in c. 2. Joan.
k Gloſſa in cap. Unum diſt. 25.
l Zach. 7. 5.
m Bellar. l. 2. de bonis oper. c. 11.
n Gregor. Paſtoralis curæ part. 3. Admonit. 20. col. 202.
o Iacobus Faber Stapulenſis in Comm. 8. prioris ad Coloſ. 3.
p Eraſmus in Paraphraſi cap. Corint.

ételben való válogatás, semmit sem használ a' keresztyéni életnek; mert affele dolog embert babonássá teszi, nem kegyes életűvé. E' penig ugyan igaz vallás: (q) *Ha azt akarod, hogy a' Bűjt Isten előt kedves legyen; szűkség hogy a' vétkeket el-tavoztassad, s' jót cselekedgyél.* (r) *Eleg hálákat* nem tudunk Istennek adni az el-vőt jókért; még-is te a' Bűjtel bűnt szálitasz! Istennek minden jó téteményinél (s) *kisseb* vagy; még-is az hus nem étel fel fuvalkodtat. (t) *Pénz nélkűl* adatik Isten kegyelme, nem koplaláſi (de igaz, hol az hal s' jó bor?) érdemmel. (u) *Tartozol* a' jó cselekedetekkel, ha ezer esztendeig élszis; nem tehetz azzal bűnődért eleget. Igy kellene neked szóllanod ha ember volnál: (x) *Az okos embernek soha nem kel a' törvény cselekedetiben igasságot keresni; hanem, Christusban helyhéztetet hitibűl igyekezzék idvességet találni.* Tetzik a' Bűjt Istennek; de nem magában, hanem menyiben jele a' még tőredezet léleknek, s' (y) *a' gonosság kőteleinek el oldása.* Egy szóval, mikor (z) *jó vége* vagyon; az az: Test meg zabolázására; buzgoságossab kőnyőrgés ki őntésre; s' meg térésűnk bizonságára tzéloz. *Alamisnátis* osztogatz. Jo az. Még penig eztis jól cselekeszed; hogy igy mentesz: (a) *Azt mondgyák az Evangelicusok, hogy a' jó cselekedetek kedvesek Isten előt, s' azoknak jutalmok vagyó.* Ugy tanittyúk, s' (b) *igazannis.* De nem az Isten törvényének felel akkor meg az a' *jutalom*; hanem az Isten *igiretinek*; Mint

q Joannes Trithemius fol. 482. oper. edit. Mogunt.
r Solt. 116. 11.
s Ter. 32. 10.
t Esa. 55. 1.
u Luk. 17. 7.
x Albertus Magnus in c. 1. Lucæ.
y Esa. 58. 6.
z Bir. 20. 26. 1. Sam. 7. 6. 2. Sam. 12. 16. 2. Kron. 20. 3. Neh. 9. 1. Joel 2. 12. Jan. 3. 5.
a Bell. lib. 5. de justif. cap. 1.
b 1. Tim. 4. 8

Mint a' *Canahán* földének el-nyerése, nem (c) *érdembűl*, hanem Isten kegyelmes (d) *igiretibűl* adaték. Nem szolgálattyáért, hanem, őrőkség szerént szál a' fiúra az Atyai jószág; az őrők életis (e) *őrőkség.* Igy szolnak ehez a' te barátid: (f) *Ur Isten idvezits engemet a' te irgalmasságodert, nem az én érdememert!* Másis: (g) *Az őrők élet fellyűl halladgya az embernek tehetséget;* (Elemosynájatis) *mellyert az ember azt el nem veheti, hanem csak Isten irgalmasságábúl.* Oh vajha ez arany betűket előtted tartanád! (h) *Vallyon s' micsoda érdeműnket hányhattyuk Isten előt, holot neki mindennel tartozunk? őrűlhetűnké mi jó cselekedetinknek, holot minden mi igasságunk verben bé kevertetet ruha Isten előt? Ha mi jónk vagyon, a' nem mi tűlűnk, hanem Istentűl származot, kinek még-is kel azt kőszőnni.* Bűnőd *le szállitását* penig, ha valaki rontya, bontya ez: (i) *Tagadgya szent Pál, hogy jó cselekedetink* (ide való az Alamisnálkodásis) *által nyernénk magunknak bűn bocsánatot; mert ha ugy volna, immár a' kegyelem nem volna kegyelem; holot ez, ki rekezti az érdemet.* En most csak ezt mondom: (k) *A' ki harmintz vagy negyven esztendeig bűjtőlt, s' Alamisnát osztogatot; minden jó cselekedetit s' érdemet el-vesszti egy halálos veteknek cselekedeti által.* Ha ugy; kérkedhetelé, hogy tellyes életedben nem cselekedtél halálos vétket? Nem. Mert, (k) *csalárd a' sziv.* Oda hát jó cselekedeted, s' fen marad bűnőd; mellyet te, sok

c Törv. 9. 4. 5. 6.
d Kijőv. 3. 8.
e Col. 3. 24.
f Honorius Augustodunensis Presbyter in Psal. 6.
g Nicolaus Lyranus in expos. Tit. 3.
h Iodocus Clictovæus approbante Georgio Cassandro in consult. art 6.
i Ferus in c. 1. Rom.
k Didacus Stella in c. 15. Luc. fol. 144.
k Ier. 17. 9.

ideig való bűjtel s' alamisnávalis le nem
l 1. Cor. 13. 3. szállithatz. Es igy: (l) *Ha minden marhádat a' szegenyek táplálására költődis*; de ha *szeretetet* nem adtz hozzá; *semmit sem haſznál.*

MEL. [*Noha bőségeſſen eleget tőtt Chriſtus bűneinkért*; *de azt akarta, hogy az ő eleg tételét, bizonyos ezközök által kapcsollyuk magunkhoz*; *ugy mint*: *igaz Hit, ſzeretet* &c. *által*]

MAL. Csak ámitani akarſz te itt is e' ſimogató ſzóddal. A'vagy hogy nem
m Biel. Diſp. 4. ſententt. diſt. 24. olvaſtad ezt: (m) *A' Chriſtus ſzenvedése, a' mi idvesſegünknek nem tőkelletes érdeme.* Eztis: (n) *Nem érdemli a' Chriſtus érdeme, a' tőkelletes eleg-tételi nevezetet.* Ezeket tiéid beſzélnék, ha
n Ruardus Tapperus tom. 1. fol. 141. látnád! Urunk eleg tétele hozzánk kapcsolásának ezközét, *csak az hitet* iſmeri az irás; bár ne tégy többet hozzá. (o)
o Gal. 2. 20. *Az Iſten Fiában való hit által élünk, ki adta magát mi értünk.* Igy ſzólla Urunk: (p) *Csak hidgy.* (q) *Bizonyoskeppen mondgyuk ezt: hogy az ember,*
p Mark. 5. 36. *hitnek által ala igazúl meg,* (itt vagyon a'
q Rom. 3. 28. Chriſtus eleg tétele hozzánk kapcsolása) *jó cselekedetek nelkűl.* Iméntis emlitők
r Thomas in 1. Tim. 1. lect. 3. ezt; de ha még ſem hiſzed, vegyed ezeket: (r) *Nem a' jó cselekedetekben áll a' meg igazulás, hanem* CSAK *az hit-*
s Idem in cap. 3. Gal. lect. 9. *ben.* (s) CSAK *egyedűl az hit teſzi az embereket, Iſtennek fogadot fiaivá.* (t)
t Lyranus in cap. 15. Geneſ. *Ha ſzinten egy ñt volnais a' ſzeretet az hittel, de* CSAK *az hit igazit meg.* (u)
u Eraſ. in c. 5. Galat. CSAK *az hitnek adatik az, hogy a' Chriſtus jó tétemenyében réſze legyen;*

nem az érdemnek. Iſmét: (x) *A' Chriſtus érdemenek* CSAK *egyedűl hit által*
x Ferus in cap. 16 Joã. *tetetűnk réſzeſſe.* Ezis miénk itt: (y) *Tudni kel azt; hogy az irás, a' Chriſtus*
y Conta-renus in c. 4. Rom. *igaſságának mi nekünk való tulajdonitását,* CSAK *egyedűl az hitnek tulajdonittya.* Hiſzſzé ennyi (z) *bizonyságok*
z Sid. 12. ℣. 1. *felleginek?* Hijában gondolrál azért te ki, a' Chriſtus érdemére (a) *het kápcsokat*, mert ebben veled Papiſta társaid el-
a Bell. lib. 1. de Iuſtif. lenkeznek. Más pedig az héthez (b) *többetis* téſzẽ; igy ránczigállyátok eg'más
b Cenſura Colonienſ. pag. 117. ſzakállát. (ha el nem nyirték) It járt néked-is az *et coeterá-d*; de azt társaid fülſtnek bocsáták az iráſſal eggyűt.

MEL. [(c) *Mikeppen a' Chriſtus eleg tételet nem késſebbiti az Hitnek, Keresztſegnek &c. Szükséges volta; ugy az idő*
c Kalauz libr. 14. cap. 3. fol. 980. *ſzerent való bűntetéſekért, eleg tételünk ſem. Mert ezis Chriſtus érdemen, s'ü általa adátot ſegitségen fundáltatik.*]

MAL. Hő legény! vajki nagy közben vetés vagyon az Hit s'a' te korbácsod
között! Azt tanittya ám a' Szent irás;
hogy a' (d) *Chriſtus* helyében vagyon az
d Rom. 3. 25. *Hitnek helye*; de a' te oſtorodnak nem mutat ott ſzálláſt. Az (e) *Hit Iſten ajándéka*; De a' véreſitő ezközt, emberek
e Eph. 2. 8. *f* Hab. 2. 4. találák ki. (f) *Az igaz, él a' maga hite által*; de neked (g) *lakolnod* kel korbács
g Bell. libr. 4 de Pœnit. cap. 1. §. 12. által. Az (h) *Hit jo cselekedetek nelkűl igazit*; de te hegyes ezköz által moſod
h Rom. 3. 28. bűnödet. Az Hit, nem hadgya csak (i) *kévelkedésben* embert; de te az oſtor után-
i Rom. 4. 19. 20. nis azt, igen meg (k) *izelitetted.* Az

k Gregor. de Valent. tom 2. Diſp. 8. q. 4. punct. 4. pag. 1265.

Hit (l) *békeséget* ſzerez *Iſtennel*; de te benned, meg véres hátad utánnis, (m) *nincsen Iſten kegyelme érzéſe.* (n) *Hit által veſzſſük el a' ſzent lelket*; de te azt, az (o) *eleg tevőktülis* meg tagadod. Meg lehet az (p) *hit, a' kegyelemmel* eggyüt; de te a' korbácsolásban (q) *érdemet* forgatz (r) *Hit által lakozik Chrtſtus bennünk*; de te affelől, (s) *a' ſatisfactio utánnis nem vagy bizonyos.* Az (t) *Hit*, csak az *el-válaſztottake*; de a' te (u) *elég tételed a' gonoſz bűnősőké.* (x) *Hit által tiſztittatik meg a' ſziv*; de te nem vagy abban bizonyos, hogy (y) *idveſséges poenitentiát tarcs.* A' (z) *Sacramentũ meg pecsétli hitünk igaſságát*; de te nẽ mered azt magad felől mondani: hog' (a) *igazan vőtted a' Sacramentumot*; maga meg verted a' Lélek házát. Tiſztesſégére vagyon azért Urunknak az *Hit*, mert erre nézve (b) *kapcſol* ű is magához bennünket; de a' te vitato oſtorodat nem ſzereti ű. *Kalauzt citálod*; mi kőzőm nekem véle, hiſzem ű-is peres tárſom? Még is ha a' magam *Doctori* kőzzül támaztottál volna reám, gondot adtál volna, a' velem őſzve békéltetésre. Kalauz oltalmazására rővid nap védő fegyverkel. Miért emlited a' *kereſztséget*? Lám imént *Hit s' ſzeretet* vala előtted; moſt penig Hit s' *kereſztség*? De igaz, én a' veres hagymárul, te a' fokosrúl! Noſza (c) *kereſztelkedg yél meg vérben*;) ſzenvedgy

l Rom. 5. 1. m Bell. lib. 3. de Iuſtif. cap. 11. §. Reſpond. poſſet. n Gal. 2. 14. o Becan. tő. 1. Opuſc. de Iuſtific. Calv. c. 11. pag. 255. p Eph. 2. 8. q Gretſ. l. 3. cap. 1. r Eph. 3. 17. s Panigarola lect. 9. part. 2. pag. 78. t Tit. 1. 1. u Bellar. l. 1. de Pœnit c. 19. Propoſ. 4. x Csel. 15. 9. y Gregor. de Valent. tő. 2. Diſp. 8. quæſt. 4. punct. 4. pag. 1283. z Rom. 4. 11. a Bell. l. 3. de Iuſtif. c. 8. §. dicent fortaſsè. b Phil. 3. 12. c Matth. 20. 22. 23.

vedgy békeséges halált máſok által) s' tudom oſzton, hogy nem kiſsebbiti az a' *kereſztséged* Uram elég tételét; de ugy azis, ha (d) *ű érette veſzted el-életedet*; másképpen, ha a' *vizzel* való kereſztséget tartod tellyeſséggel *ſſükségesnek* lenni az őrők életre, mely nékül ember nem idvezülhet, Idvezitőm becsületibé kapſz. Mind kárhozat alá vetedé azokat a' Gyermekeket, kik el nem érvén a' *kőrnyül metélkedéſt*; (e) *vizben hányattak*; (f) *a' puſztában meg holtak*; (g) *a' kegyetlenektül meg ölettek?* a' (h) *kereſſetseg* ſzállot penig a' kőrnyül metélkedésnek hellyében. Nem olvaſsuk, hogy a' *Lator Sacramentummal* élt volna; de még-is (i) *Paradicsomot* nyere. Nem mondgya Urunkis azt: A' ki nem hiſzen s' meg nẽ kereſztelkedik; el kárhozik; hanem igy ſzól (k) *A' ki nem hiſzen, el karhozik*; Hogy a' *kereſſtség* nélkül, idveſség ne adaſsék, vajki ſokan nem vallották azt a' tiéid kőzzül! Eggyik igy ſzól: (l) *A' gyermekek, Annyok meheben ember által Sacramentumot nem vehetnek*; *mind az által, ottis Iſtennek meg ſzentelő kegyelmeben lehetnek* Más-is: (m) *Nem kőtőtte Iſten az ő erejet a' Sacramentumokhoz*; *azért, annélkülis idvezitheti ű az embert.* Némellyitek ugyan ezt mondotta: (n) *Sokan a' Pápiſták kőzzül, a' kereſztséget nem ért gyermekeknek, idveſséget adnak.* Nem tudom ha eggyüt játé a' te eſzed ezekével? De akar mint legyen:

d Matth. 16. 25. e Kijöv. 1. 22. f Ioſ. 5. 5. g Matth. 2. 16. h Col. 2. 11. i Luk. 23 43. k Mark. 16. 16. l Thomas part. 3. q. 68. art. 11. ad 1. m Gabr. Biel libr. 4. ſentét. diſt. 4. quæſt. 2. art. 3. Cajetanus in Thomám part. 3. q. 68. art. 1. & 2. n Franciſcus Suarezius tom. 3. pag. 290.

legyen: (o) *A' bűnnek bocsánattyára* élűnk mi ezzel; te penig, ha azt mondod a' korbácsolás felőlis; én nem hiszem, mert csak puszta agy találta azt; hogy az, (p) *bűnőket bocsásson.* Jele a' (q) *keresztség, a' mi Christussal való egy yesűlesűnknek*, mert (r) *űtet őltőzzűk* abban fel; de te, hol tánultad azt, hogy a' Christus (s) *vérét*, egyelics a' *tiéddel*? Ne vard hát a' korbács végére a' kereszt vizet! Hát a' Christus *érdemén* fundáltatot, az idő szerent való bűntetés-béli *elég tétel*? Csak attulis tartot régen az *Apostol*; hog' a' *Prèdikállásban* való emberi (t) *bőlcseség; hiábã valová ne tegye Christusa keresztit*; én penig téged nagyobtúl féltelek; hogy ugyan (u) *ellensége* lész *a' Christus keresztinek*; mert a' (x) *testiekben vagy bőlcs.* Avagy az EGYEDŰL (y) *való sajtot tekerőnek*, ki azt csak magának tulajdonittya; lehetze a' munkában kőzős társa? Ne kereskedgyél ott. (z) *Ok nélkűl holt volna Christus meg, ha te tőrvény* (ostor) *cselekedeti által*, akarnál magadnak *igasságot* szerezni. Mely szépen becsűllye a' te elég-tételed Uram édes vérét, meg hallád nem egyszer sem kétszer, irtózzál tűle, s' térj meg!

MEL. [(a) *Ha szenvedűnk véle; egygyűtis országlunk.*]

MAL. Ebbűl ostor heg'et fonsz? Csuda dolog! se lened se kendered, még-is kocsissá akarsz lenni! Hová lesztek e' világon vitézkedő keresztyének? Mert ha ugy *országlunk* Christussal, ha magunkat szabad akaratunk szerént meg sanyar-

o Csel. 2. 38.
p Gretser. libr. 2. cap. 3. pag. 113.
q 1. Cor. 12. 13.
r Gal. 3. 26. 27.
s Gretser. libr. 2. pag. 279.
t 1. Cor. 1. 17.
u Phil. 3. 18.
x ℣. 19.
y Esa. 63. 3.
z Gal. 2. 21.
a 2. Tim. 2. 12.

nyargattyuk; nyilván minnyájatoknak korbács alá kel magatokat adni; mert minyájan akartok Christustokkal *országlani!* Nem arrul vagyon itt a' szó, jo szemes! mely keresztet ember szabad akarattya szerént magának szerez; mint ki jól, iszik, s' fű fájást von magára; hanem, ol' látogatás tétetett itt ki, mell' Istentűl bocsattatik, az hivek meg probálására. Meg rodd eztis: Ha itt a' Christus el-viselt keresztit érted a' *szenvedésen*; nyilván magadat meg kel *pőkdősnőd; tővis koronával* cimeres *fejedet* illetned; emberek csudájára, *nád szállal* azt verned; ostor alá szokot testedet *feszitened s' meg őlnőd*; mert Christus azokat szenvedte; a' vagy, hadgy béket a' magad korbácsolásának, holot Christus azt, soha nem cselekedte. Nem azt akarja hogy (b) *az ű keresziét, hanem hogy a'* MIENKET *hordozzuk.* De ha szinte igy szollanais: hogy (c) *az ű igáját visellyűk*; nem kellene azon, a' korbácsolást érteni; (*mert az iga* tőbbet foglal még annál magában) hanem ezt kellene abbul meg jegyezned: Hogy a' keresztyén embernek, Istentűl bocsáttatot minden keresztet békeséggel kel el-viselni. Enis az *Aristoteles hidgyarúl taszithatnálak* itt le, hogy *Dialecticus* léven, (ha az) igy *Argumentálss*: *Christus szenvedet*; (meg ostoroztatását érted) *azért nékűnkis meg kel magunkat korbácsolnunk.* Hellyesé e' kővetkezés? Ha hellyén az esz, job igy: *Christus ostort szenvedet másoktúl; azért nékűnkis kell szenvednűnk, ha valaki ű erette minket*

b Matth. 16. 24.
c Matth. 11. 29.

nyomorgat. Hogy hogy kel Christust a' szenvedésben követnünk, kész azt szent
d 1. Pet. 2. 21. *Peter,* igy meg mondani: (d) *Példát adot mi nékünk, hogy mi-is az ü nyomdokit kövessük.* Talám az ostorozásban! Nem; mert ü magát soha meg nem korbácsolta; hanem hogy a' mi üldözőinknek rajtunk tött boszszú tételeket, békeséggel
e ỳ. 23. szenvedgyük, mert igy szol: (e) *Christus szidalmaztatot, de nem mondotta viszsza, hanem a' boszszú állást az igazan itilőre hallasztotta.* Ebben áll ám, a' Christus szenvedésében részt vőt-ség!

MEL. [*Nem csak hittel gondolt bűjttel, vagy ostorozással kel szenvednünk.*]

MAL. Talám ugy ámitod te az alattád valo Pápistákat, hogy mi csak *hittel bőjtőlünk?* Hittel visellyük ugyan el az Istentül reánk bocsáttatot látogatásokat,
f Sid. 11. 36. 37. mert régenis ugy (f) *szenvedtek el az ostorozásokat s' csufolásokat, sőt tőmlőczőket, s' keserves halálokatis;* de még csak gondolattal-is magunkat *hitből* meg nem ostorozzuk; Mert nem akarunk viselni az Isteni tiszteletben a' szent irás kivül való *vak hitet.* Csudálom én hogy szollaszis a mi vallásunkrol, ha nem tudod! Ki tanit *hittel gondolt bőjtőt?* Ez a' mi vallásunk a' *Bőjtrül*: 1. Nem ál az, az
g Esth. 4. 16. Ion. 3. 5. ételben való válogatásban; hanem, (g) *minden* ételtül italtul valo magunk meg-
h 1. Tim. 4. 3. fogásában; nemis szerettyük ez aránt, az Isteni tisztelet alá rekesztetet (h) *hus ételnek meg-tiltását.* Nem látunk mi az irásban ollyan *Bűjtőt,* mely a' Husnak eltávoztatásában, s' az Halaknak ételében állyon,

állyon, a' Bor itallal eggyüt: mert, (i) *affele ember, nem metszi el, testének győnyőrkődtetesét, ki a' hust meg veti s' szép halackal lakik.* Meg-szabaditot Isten minket a' (k) *Ceremonias* ételbéli válogatástul az Uj *Testamentumban.* Ha vallasodat meg olvastad volna; illyen dolgok ütközhettek volna szemed eleiben: (l) *Bezzeg a' régi keresztyének meg fogták magokat minden ételtül s' bor italtulis; mostan peniglen szokásban ment, hogy hallal, gyümölcsel, s' borral éllyen ember.* Ismét: (m) *Nem Bűjt az, mikor csak a' Hus s' tejes étel tiltatik meg.* Jegyezd meg eztis: (n) *Istennel jádzanak azok, kik a' hus ételt felre teszik, azonban hallal élnek, s' borral gyomrokat meg-töltik.* Ide valo ez-is: (o) *A' kivántatik a' Püspőkben; hogy se a' második házasságot, sem a' hus ételt ne kárhoztassa.* De talám *taploja az Hus étel a' bujálkodásnak?* Nem kel hát ugy soha hust enni, mert a' Etest kivánságinak ellene kel mindenkor állani. Istenis talám alkalmatosságot adot ugy a' bűnre, hogy meg engedte az (p) *Hus ételt?* Távul légyen. Itt azt mondom: (q) *A' borral tellyes has,* (mellyet te kedvelsz az hustul valo megszűnéskor) *hamar bujaságra indul* (r) *Az Hust, Telesphorus Pápa tiltá meg a' Bűjtben,* nem Christus. 2. Nem alittyuk szükségesnek meg-tartásra a' *negyven napi* Bőjtőt; mert az, sem Christustul, sem az ü Apostolitul nem vőt eredetet. *Szerdához, Péntekhez, Szomhathoz* sem kőttettünk; azonképpen az esztendőben *negy-*

i Prosper. libr. 2. de vita Contemplat. cap. 23.
k Matt. 15. 11. 1. Cor. 10. 25. Col. 2. 16. Tit. 1. 15.
l Azorius lib. 7. Inst. cap. 21.
m Toletus lib. 6. Instruct. Sacerd. c. 3.
n Guilielm. Lindanus lib. 3. Panopl. c. 9.
o c. Qui Episcopus dist. 23. ex Concilio Carthagia
p Ter. 9. 2.
q c. Venter 5. dist. 35. ex Hieron.
r Alphons. de Castro lib. 8. advers. hæres. verbo Jejunium, hæresi. 2.

négyszer essö Bujthöz. Hally illyen dolgokat e' felöl: (s) *Látom azt, hogy meg-parancsoltatot a' Böjt; de micsoda napokon kellyen azt végben vinnünk, vagy ne cselekednünk; azt sem az Ur, sem az Apostolok meg nem határozták.* Máſt-is (t) *Csak az Ecclesia végezte azt, micsoda napokon kellyen böjtölnünk.* Szépen erösgeti it egy tiéd az én e' vallásomat: (u) *Régen az Istен Anyaszentegyházában nem határoztatot volt meg a' Böjtnek ideje, mikor legyen; hanem szabad akarat szerént rendeltek napot; az Istenhez való megtéresre, vagy testek sanyargatására.* Ezis az én barátom itt: (x) *A' Böjt nem egyeb, hanem siralom napja; akkor kel azert böjtölni, mikor ideje vagyon a' sirásnak.* Ittis engem erösitnek: (y) *Ez a' nagy Böjt; mikor a' gonoſságtúl magunkat megfogjuk; ez e' világon a' tökelletes böjt.* Jó ezis: (z) *Nem haſznál embernek a' Böjt semmit, ha magát a' gonoſságtúl s' nyelve rágalmazásától meg nem fogja.* Ebbennis vallásom fénlik (a) *Az etelben s' italban való mindennapi mértékletesség,* jó *Böjt.* Hol mind ezekben az *Hittel* való *Böjt?* Csinnyán beretvály barátom; mert a' mankonak az horgaſa jó, s' a' szónak az igaza!

MEL. [*Ebben ál a' mi Christuſsal való szenvedesünk; hogy testünket meg verjük szent Pál szava-ként, s' ugyan meg kékitsük, mert annyit teszen az hypopiazo.*]

MEL.

s Auguſt. Epiſt. 68. ad Caſulanum.

t Salmero tom. 16. Diſput. 8. in Epiſt. Petri pag. 200.

u Toletus in cap. 5. Lucæ anno. 70.

x Cornelius Ianſenius cap. 33. Concord. Toletus in c. 5. Luc. Lucas Burgenſis in Matth. 9. y c. Iejuniü 25. diſt. 5. de Conſecrat. ex Auguſtino. z. c. Nihil prodeſt diſt. eadem ex Epiſt. 1. Pii Papæ.

a c. Sint tibi quotidiana 19. diſt. 5. de Conſecrat. ex Hieronymo.

MEL. Második *Achilleſed* neked ez hely; melyben *Veres* erödet tartod, mint régen (b) *Sámſon az hajában*; de ihol jünek az ollóval s' el-nyirik. *Surge Samſom!* Hallodé *bone Domine!* Mi nem mindenkor vereséget jelét az *hypopiazo.* Azt módgya vala amaz hamis Biró: (c) *Mivel hogy bántáſomra vagyon nekem ez özvegy Aſzony; meg szabaditom ötet, hogy szüntelen reám járván ne* UNTASSON (hypopiazé) *engemet.* Vagy talám az a' Bíróis félt, hogy pofon veri az özvegy Aſzony? Elég nekem ez; ki szakadtál itt; mert az a' szó nem mindenkor kékiteſt teſzen. De bár ugy volnais mint te érted; vallyon s' az *Apoſtol* ugy meg verteé magát, hogy ortzáján meg tetzet a' kék? (hypopia) Ha ugy volt volnais, hátadat vered te, nem pofádat; aztis penig nem görcsösſel, hanem szurós oſtorkákkal. Ha az *Apoſtolnak* itt, nem tulajdon szóllásának nemére hajlok; vallyon s' el-ronthaddé? Fellyeb a' *Pállya futoktúl* veſzen haſonlatoſságot; s' kéri arra halgatoit, hogy ükis ugy fuſsanak, mint azok. A' maga példáját hozza oſzton bé, hogy ü *nem bizontalanert fut, hanem teſtét meg ſanyargattya.* Miképpen azért e' felsöb ízök: *En ugy futok, s' ugy hartzolok;* nem a' külsö lábakon való *futáſt*, s' fegyverrel való csatázáſt jedzik; hanem haſonlatoſság szerént, a' kereſztyénségnek utában való pállya futáſt rajſzollyák ki: igy e' szóis *hypopiazo,* nem tulajdonképpen vétetik. Mert, abban a' *Metaphorában* marad meg az *Apoſtol,* mel-

b Bir. 16. 17.

c Luk. 18. 5.

lyes

lyet a' pállya futóktúl vőtt. Ez az *Apostol* értelme: Miképpen az *hartzolok* az ő bajnakjokat meg *verik*, s' ugyis magoknak meg hajtyák; ugy ű-is magát (az ű romlot terméſzetit) meg hodoltattya, s' az Iſten lelke ſzolgálattya alá adgya. A' ki nem *Sophiſta*, meg éri ezzel. Avagy probáld meg az *Apoſtol* hiſtoriájábul, hol korbácsolta ű meg magat? Nem kellet neki tőb oſtor, mert a' (d) *Sátán Angyala* eleget *verte űtet*. (e) *Egy egy hiján, őtſőr vőtt a' Sidoktúl negyven negyven plágákat*; s' még-is tőbbet rakot volna magára? Arra kér inkáb, hogy a' (f) *teſtet oltalmazzuk*; ugy mind az által; hogy (g) *bujálkodni ne hadgyuk*. Int arrais, hogy azokat el-távoztaſsuk, kik az (h) *ű teſteknek nem kedveznek*. Minek alitotrák volna az Apoſtolt az emberek, ha az Evangelium terjeztéſekor *ortzaját* (mert a' Gőrőg nyelv ollyat jelent) mind a' *vérig* verte volna? Egy eſze felejtetnek. Mondgy bár csak egy régi *Patert*; (ha mered) ki ez hellyet, ſzent Pálnak maga meg kórbácsolásárul magyarázta volna? Sőt a' tiéidis ezt igy világoſityák: (i) *Nem javallom azoknak értelmeket; kik ez hellyet ſzent Pálnak maga meg korbácsolására viſzik; job inkáb venni ezt, a' teſtnek bűjtőles által való ſanyargatásárul*. Máſis: (k) *Kiválkeppen a' Bűjtrűl ſzóll az Apoſtol, mikor azt mondgya: Meg ſanyargatom teſtemét*. Miért? (l) *Mert minden ſzentek, kőnyőrgeſek, s' bűjtőléſek által csatáztak a' teſt ellen*. Meg elégſzem én ezzel: (m) *Haſon-*

d 2. Cor. 12. 7. 8.
e 2, Cor. 11. 24.
f Eph. 5. 29.
g Rom. 13. 14.
h Col. 2. 23.
i Petrus Fab. in h. l.
k Bell. l. 2. de bonis oper. c. 11.
l Idem lib. de Monach. cap. 30.
m Idem l. 4. de Pænit. c. 6. Eraſmus in h. l.

Haſonlatoſságot veſſen az Apoſtol az hartzoloktúl. Hálá Iſtennek, penig nagy-Atyádnális, *haſonlatoſság* volt! Mit korbácsolod hát az *Apoſtolt*? Vadnak illyekis: (n) *Szól az Apoſtol ez igikben, az ű teſte tilalmas mozgáſinak meg fojtáſirul*. Valameddig ezekkel meg nem alkuſzol; addig oſtort ſe fony! Teſtet forgat az Apoſtol, nem *hátat*. Minden hát teſt; nem minden teſt hát: (o) *Bűnnek teſte* vala az. Elégedgyél meg ha ember vagy a' régi *Paterek* magyarázattyával. Kik kőzzűl némellyik ezt a' (p) *Bűjtre* vitte. Némellyik a' (q) *teſt kivánságinak meg zabolázására*. Volt ollyis; ki ezen, (r) *a' terméſzet ellen való hartzot* értette. Más, a' (s) *mértékletes életre* vitte. Illyen ſzóis adatot: (t) *Az én teſti ellenségemet meg verem, ha meg nem őlőmis*. Ezek, nem rebesgettek ám ollyan Uj magyarázatot, mint a' tiéd! Ha azért még-is meg akarod *kékiteni*, teſtedet; dorongal hozzá; mert a' tőviskes korbács véreſit itt penig *kékités* vagyon.

MEL. [*Igy forditotta ez hellyet Beza; Calvinus fű Succeſſora s' tanitványa: Contundo; meg verem; mert ű, még ſzent Lukácsotis merte a' Gőrőg ſzóban arguálni.*]

MAL. Fordithatza a' hátulsó táskádatis; (ne csak elsőben ragd a' *Beza* vádgyait) ugy tetzik meg egy a' (u) *tiedis* egyet értet ebbé véle; noha te azt nem akarod meg jegyezni. Ha a' vádnak mindgyáráſt fűlet kel tartani; kicsoda leſzen a' miéink kőzzűl attúl bátorságos, afféle-

n Thomas Gloſſa in terlin. Lyra in h. l.
o Rom. 6. 6.
p Ambroſ. in 1. Cor. 9.
q Chryſoſt. in Geneſ. homil. 22. Col. 167.
r Theophylact. in h. l.
s Primaſ. in h. l.
t Hugo Cardinal. in h. l.
u Eraſmus in h. l.

tűl

tűl mint magad? *Beza* felől igy szóllot néha egy rokonod: (x) *A' csuklyát le tőtt Barátok kőzzűl, becsűllyűk Luthert, Bucerust, s' Bezát.* Nem jedzetted fel, hol *castigálta Beza* szent *Lukácsot* a' Görög szóban; én sem tartozom felelni. Az hol *Kalauz* űtet roncsollya, (kibűl meritetted, eztis talám *Beza* felől) meg láthad még néki ártatlanságát. Mind az által efféle *helytelen* bizonyitásért nagyot érdemlenél; mert meg kellene azt gondolnod, hogy *Cassan* lakol; holot, (mint én hallottam) ha valaki vádolni akar valakit, háta meget kel lenni a' bizonságnak; ha nem bizonyithat penig, rajta marad. Nilván meg érdemled teis, hogy a' magad *Magistratusa* keménnyen meg korpázzon; mert mindent beszéllesz te bizonság nélkűl. En a' *Vulgatát* hozom elől, mit csinált a' Sidónak s' Görögnek; tessék, mert *habes ætatem!* 1. (y) *A' mint a' mi Bibliánkban irtak, a' Iehu halála felől; nincsen az, a' Sidóban.* 2. (z) *Nem ugy vagyon a' Sidóban, hogy a' Moses ortzája szarvas volt.* 3. (a) *Ipsa vagyon a' vulgatában, ipsum a' Sidóban.* 4. (b) Igy olvassa a' vulgata: *Segitségűl hivassék ű rajtok az én nevem;* de a' Sido igy szoll: *ű bennek hivattassék az én nevem.* 5. Ezt beszélli a' vulgata: *Ennékem felette tiszteletessek a' te barátid Istén!* de a' Sidó azt mondgya: (c) *Mely győnyőrűsegessek én nálam a' te gondolkodásid!* 6. Illyentis rebesget a' Vulgata: *Nem tudgya az ember, szeretetreé vagy gyűlőlségre melto;* de igy beszél

x Maldon Iesuit. Epist nūcup. in Comm. in 4. Evang. in margine.

y Sixtus Senensis l. 2. Biblioth. pag. 69. ex 3. Reg. 16.

z Idem lib. 5. Biblioth. p. 371. ex Exod. 34. 35.

a Arias Montanus in Gen. 3. 15.

b Idem in Gen. 48. 5.

c Idem in Ps. 139. 17.

szél a' Sidó. (d) *A' szeretetet a' vagy a' gyűlőlséget nem tudgya ember.* 7. (e) *Igy vagyon a' Görögben: Távozzál el azoktúl, kik ollyanok; de ezt a' vulgata el-hadta.* 8. (f) *Job a' Görögben e' szó: Tudos s' mesterséges ékessen való szóllással egyben rákot beszédeket* &c. *hogy sem a' Vulgatában.* 9. (g) *Ninesen a' Görögben e' szó:* Azért; *nemis szűkség oda tenni* a' Vulgatának. 10. (h) *E' szó a' Görögben: meg holtunk ű néki hellyeseb, hogy sem a' vulgatában.* 11. (i) *Job a' Görög textus, mely igy szól: Most tőltetik ki; hogy sem a' deák forditás, mely jővendő ki tőltest emleget.* 12. (k) *Nem ugy kell forditani: Kik szeretik;* (mint a' deák) *hanem, mert szeretik.* (mint a' Görög) 13. (l) *Nem ugy vagyon a' Görögben: Hinnétek* TALAM *énnekemis.* 14. Ig' vagyon a' Görögben: (m) *Annak hadgya vala, ki igazán itil;* de a' deák igy beszél: *Magát az hamissan itilőnek hadgya vala.* 15. (m) *Job a' Görög gel igy szóllani: El kerűlték a' fegyvernek élit; hogy sem az igy beszéllő Vulgatával: El kergettek a' fegyvernek élit.* 16. (n) *Vétek vagyon a' deákban, mely igy olvassa: Senki nem mondhattya vala el az éneket; jób igy érteni a' Görög gel: Senki nem tanulhattya vala meg azt az éneket.* 17. (o) *Nem ugy vagyon a' Sidóban: bűnőkben*

d Idém in Eccles. 9. 1.

e Salmeron in 1. Tím. 6. Disp. 16. §. Posthæc.

f Idem in 2. Pet. 1. ℣. 16 Disp. 2. §. Ad decimum.

g Idem in Iae. 5. ℣. 16. Disp. 6. §. Octavò dubitatum.

h Toletus in Comm. Rom. 7. ℣. 6.

i Staplető. in Prompt. Cathol. fer. 3. Hebdő. Sanctæ §. 4. ex Luc. 22. 20.

k Maldonatus in Comment Matt. 6. ℣. 5.

l Idem in Comment. Joan. 5. 46.

m Estius in Comment. 1. Pet. 2. 23.

m Franciscus Ribera in Comm. Hebr. 11. 34.

n Idem in Comm. Apoc. 14. 3.

o Bellar. lib. 4. de amis. grat. c. 4. ex Psal. 51. 7.

ben fogantattam; hanem, bűnben. 18. (p) *Nem ugy vagyon a' Sidoban; hogy az ember szive gonosz; hanem, alánk áskáló.* 19. Igy vagyon a' Vulgatában: *Vajha fontban vettetnének az én bűneim!* maga a' Sidó szerént igy kellene lenni: (q) *Vajha az én boszszuságim meg mérettetnének!* 20. (r) *A Sidó azt tanittya; hogy Sára, látta Ismaelt jádzani; de a' vulgata ezt hozzá teszi; tudni illik Isákkal.* 21. (s) *A' Deák azt mondgya: Tevé Isten az embert Paradicsomban; maga igy volna: Hagyá Isten űtet a' kertben.* 22. (t) *Tudatlan ember tőtte az Ipsát, az ipsum hellyeben.* 23. (u) *A' Vulgatában igy vágyon: Kapjátok a' disciplinát; maga a' Sidó szerént igy kellene lenni: Csokolgassátok a' Fiát.* (meg ródd ezt legyény jól!) 24. (x) *Az ű életét meg áldom; igy vagyon a' Sidóban; de azt igy forditotta el a' Vulgata: Az ű őzvegg yét meg áldom.* 25. (y) *Birják a' földet, azt mondgya a' Vulgata; de a' Gőrőg igy szóll: őrőkősők lesznek abban.* 27. (z) *Más két mert földet forgat a' Vulgata, hogy mennyűnk azzal, ki minket egyre kenszerit; de a' Gőrőg kettőt mond.* 27. (a) *Nem ugy vagyon a' Gőrőgben: Ne szollyatok sokat; hanem: ne szóllyatok hiában való dolgot.* 28. (b) *A' Gőrőgben igy vagyon: Pokolig le nyomattatol; de a' Deák igy forditotta le szállass pokolig.* 28. (c) *Nincsen a' Gőrőgben; hogy*

p Idem lib. 5. ejusd. artic. cap. 11. ex Jer. 17. 9.
q Joannes Ferus in Iob. 6. 2.
r Lyranus in Gen 21.
s Pererius in Gen 2. 8.
t Andradius Canus Sacroboscus in Gen. 3. 15.
u Andradius Genebradus in Ps. 2. 12. Galatinus lib. 3. de arcan. c. 5.
x Genebrardus in Ps. 132. 15.
y Cornel. Jansenius in Matt. 5. 5.
z Maldonatus in Matt. 5. 41.
a Jansenius in Matth. 6. 7.
b Maldonatus in Matth. 11. 22.
c Salmero. tom. 7. tract. 8.

hogy leg kisseb a' magok kőzőt; hanem, kisseb. 30. (d) *Fegyhetetlent forgat a' Gőrőg; de a' Vulgáta, pánaszolkodás nélkűl valót.* 21. (e) *Nem azt mondgya a' Gőrőg; hogy meg jelent néki az Isten Angyala; hanem, meg láttatot tűle.* 52. (f) *Engedetlen vagyon a' Gőrőgben; nem hihetetlen, mint a' Vulgatában.* 33. (g) *Nem Cyreneus Præses irta bé a' Sidokát, mint a' Vulgátának tetzik; hanem az ű Præsessegeben irattattak bé, mint a' Gőrőgben vagyon.* 24. (h) *Nem ugy vagyon a' Gőrőgben; mint ha Maria terhesen jegyeztetet volna el Iosephtűl, mint ez értelmet a' Vulgáta hozhattya; hanem hog' elsőben el jedzette, s' mikor Bethlehemben fel mentek, terhes volt.* 35. (i) *Nem ugy vagyon a' Gőrőgben, hogy a' Pásztorok vigyáztak, hanem hogy a' mézőn voltak.* 36. Igy szóll a' vulgáta: A' TE *testednek lámpása a'* TE *szemed;* de a' Gőrőgben igy vagyon: (k) *A' testnek lámpása a' szem.* 37. (l) *Azt mondgya a' Vulgata: hogy szent Pál szóllot a' Pogányoknak s' disputált a' Gőrőgőkkel; de a' Gőrőg ige, csak a' Gőrőgőket emliti.* Csak hirtelen ránthatám ezeket elől a' te meg tzáfolásodra; mellyekben meg láthad: hog' ha a' szent kőnyviróit nem sértegetteé a' *Vulgatus*, még a' tiéd itileti szeréntis? még-is a' *Beza* szálkáját, piszkálod. Ugyan nem adot azért *Beza* forditása annyi okot az eretnekeknek; mint a' jó *Vulgatus!* Fel kapák imezt az *Arianusok* a' keresztyének ellen: (m) *Ki én előttem lőtt.* Igyis szólla ű (n) *A' Christusban*

d Laurent. Valla in Luc. 1. 6.
e Jansenius in Luc. 1. 11.
f Idem in ℣. 17.
g Maldonat. in Luc. 2. 2.
h Idem in Luc. 2. 5.
i Laurent. Valla in Luc. 2. 8.
Jansenius in Luc. 11. 34.
l Bell. libr. 1. de Pontif. c. 18. in Act. 9. 29.
m Iac. Fab. Stapulensis in Comm. Hebr. 1. ex Joan. 1. 30.
n Eph. 2. 10.

stusban jó teteményekben teremtettünk. Ez ada ám a' (o) *Pelagianusok* szabad akarattya erejének meg probálásárais okot. Hogy hogy erősitheti meg a' keresztyenség a' Sidok ellen Christus Urunknak Istenségét a' második Soltárbúl; holot te ez hellyet: *Csokolgassátok a' Fiat*; illyent töttél: *Kapjátok a' Dsciplinát?* Talám inkáb szereted a' korbácsot, hogy sem Uradnak becsületit? Mondgya ezt azért az egész *Evangelicusi* sereg, a' lelkek ismeretiben meg győzetet *Catholicusokkal*: (p) *Sok vétkek vadnak a' Vulgata Bibliában.* Ismét: (q) *Sokat nē jól forditot a' Vulgatus.*

MEL. (r) *Az Apostol; az Ur Iesus öldöklését, testében hordozta.*]

MAL. Micsoda Uj *Logica* ez: *Testében hordozta*; azért mágát meg korbácsolta? Ha ez helyen akadtál meg; öld meg magadat, (mert öldöklés vagyon itt) ne csak meg korbácsold. Légy *Donatista*, mert ezek régen magokat ugy (s) *ödöklötték* meg. Sokszor meg hallottad már; hogy (t) *korbácsolás nelkülis el-veheti ember a' boldogságot*; de ha (u) *test szerént élsz*, (s' azt meg nem öldöklöd) *meg halsz.* Nem egy hát az öldöklés s' a' korbácsolás! Oszton; mi né *hátán* hordozta azt szent *Pál*, hanem, *testében*; te penig minden bűnödet csak hátadra rakod, maga vagyon még egy vétkeseb tagod nyavalyás hatadnál, bár azt

o Vega in opusc. de mer. & justif. q. 6. §. Necsatis pag. 803.

p Iacobus Faber Stapulensis in præfat. annotat. N. Test. Sixtus Senensi lib. 8. Biblioth. hæres. 13.

q Wilhelm. Lindanus l. 1. de opt. Scriptur. interpr. genere c. 11. Azorius l. 8. Instit. c. 3. Driedo libr. 2. de catal. Scritur. cap. 1.

r 2. Cor. 4. 10.

s August. libr. de hæres. hæres. 69. t Libr. 2. de disc. cap. 5. u Rom. 8. 13.

azt korbácsolnád! A' *Iesusnak öldöklése*, mellyet nem csak az *Apostol*, hanem másokis (mert igy szóll: *a' mi testünkben velünk hordozzuk*) viselték, az (x) *haboruság szenvedésre*, nem a' korbácsolásra tartozot; ez által akarta ű magát Christus igaz tanitvanyának mutatni, ama' mondás szerént: (y) *Ha á' gazdát Belzebubnak hivták*, (háborgatták) *sokkal inkáb háza népet.* Talám el-rejtetet volt ez, az *öldöklés* emlités után szemed előt. (z) *hogy a' Iesusnak élete a' mi testünkben meg ismertessék?* Nem ostor hellye, hanem *élet* ismertetik ám itt meg! mely nem egyéb, hanem ez: (a) *ha ű vele egg yűt szenvedünk, ű vele edg yűt még-is dicsöittetünk.*

MEL. [(b) *Bé töltöm a' Christus szenvedésének maradékiát az én testemben*]

MAL. Ha jó ugy, ne kővesd amazt, ki ezt el-hagyá: (c) *A te utaidba*, a' vala penig a' dolognak ereje. Hova tőtted ezt: *Az Anyaszentegyházért?* Hiszem az ollyan szenvedésirűl szóll az *Apostol* Christusnak, mellyekett a' bűnökért tőtt; mert (d) *Christus nem osztatot részre*; (hogy az ű szenvedését másnakis végben kellene vinni) hanem, mellyeket az ű titkos testében, (e) *szenved Christus.* Mert ki az ű (f) *Anyaszentegyházát bántya, Christust háborgattya.* Az *Apostolis* akar azért, azzal a' titkos testvel edgyűt szenvedni. (g) *Christusban viseli fogságát, hogy az Evangelium elömenetelt vegyen.* Bezzeg (h) *Christus szen-*

x ℣. 9.

y Matth. 10. 25.

z 2. Cor. 4. 10.

a Rom. 8. 17.

b Col. 1. 24.

c Matth. 4. 6. Solt. 91. 11.

d 1. Cor. 1. 13.

e 2. Cor. 1. 5.

f Zach. 2. 8. Csel. 9. 4.

g Phil. 1. 12. 13.

h 1. Pet. 4. 13.

szenvedésinek (mellyeket másoktul az igasságért veszűnk) *minnyáján társai vagyunk*; mert űtet kel kővetnűnk; hog' miképpen ű szent Felsége, sok (i) *keserűsegek által ment bé dicsőségében*; igy mi-is meg emlekezzűnk (k) *errűl*, de né a' bűnért való elég tételben. Nem látok az *Apostol* kezében korbácsot; ha Christusa *szénvedeset bé tőlti-is*. Hát hogy hogy *tőlti bé?* Nem a' maga vagy más bűneért való elég tétellel; hanem: (l) *Christusért*; az (m) *Evangeliumért*; s' ennek (n) *remenségeért* akar szenvedni. Mit ád ez a' te korbacsodnak? Hiszem ű, nem szabad akarattya szerént szerzette azt a' nyavalyát magának, mint te szoktad; hanem (o) *az Evangelium ellenségitűl erőszak szerént vőtte*. Egy baratod igy szól itt, kővesd nyomdokat: (p) *Bé tőlteni mondgya a' Christus szenvedésit, nem az erdemre vagy eleg tetelre nézve; (mert micsoda hija volna a' veghetetlen érdemű Christusnak) hanem hogy, sok veszedelmeket kell vala el szenvedni az Evangelium terjedesseért, s' a' Christus titkos testet kel vala néki el-végezni tanitással s' intessel; mert ez hija vala a' Christus titkos testének, de nem mágának Christusnak*. Másis: (q) *A' Christus titkos testének* (mely az Ecclesia) *szenvedésében ez vala hátra; hogy sok izzadással s' űldőzéssel epitetnék az Evangeliomi tudományban; akarta az Apostol eztis bé tőlteni*. Ha igy szolt volna az *Apostol*: Mellyek a' Christus elég tételiben hátra vadnak, azokat tőltőm bé; volna valami árnyeka ostorodnak; de hol beszél affélét?

i Luk. 24. 46.
k Csel. 14. 22.
l Chrysost. in h. l.
m Theophylactus in h. l.
n Oecumenius in h. l.
o Ambros. Anshelmus Iustinianus in h. l.
p Iustinian. Iesuita in h. l.
q Gregor. de Valent. in h. l.

MEL. [*Vallyon s' mi hija Christus szenvedésének? az; hogy* (r) *Christus kereszte által mindeneket meg váltot; de, hátra maradot ez; hogy ki ű vele akar Uralkodni*, MEGFESZITTESSEK.

MAL. Egy rokonod igy szól: (s) *A' Christus szenvedésében semmi nem maradot hátra*, te igy beszéllesz: *Hija vagyon Christus szenvedésének*; mellyitek it az igaz Pápista? Tiéd mondgya ezt. (t) *A' Christus szenvedésében semmi nem maradot fen az elég tételre, s' érdemre nézve*; te ezt által őltőd; hogy igazodtok el? jol szóllot Gregorius, ha elméje itt járt: (u) *Christus meg holt* MINDENEKERT; *hogy azok ez után nem magoknak, hanem Christusnak éllyenek*; másképpen, az (x) *ű rájta kivűl másová sietőkért*, meg mondotta, hogy *nem teszen véres áldozatot*. Hát el maradot *a' feszités?* Jol vagyon. Miért hát hogy te meg nem feszited magadat? A' vagy talám korbácsal feszitnek te nálad? Vas szeggel cselekedték ám azt régen a' Sidóknál; vasat kellene nékedis hát testedben verned, ha a' *Gergely* D. feszitését betű szerént érted. Enis azt vallom: Ki Christus keresztiben részt akar venni; *meg fészittessék*. Az az: (y) *A' gonosságra hajlot értelmét s' akarattyát meg őllye*. Az arra szolgáló ezkőzők ezek: 1. Istentűl eleiben iratot hivatallya szerént (z) *munkálkodgyék* ki ki. 2. Mind ételben italban (a) *mértékletesseget*

r Greg. in 1. Reg. 9. ℣. 29.
s Soto in h. l.
t Justinian. Iesuita in h. l.
u 2. Cor. 5. 15.
x Solt. 16. 4.
y Fr. Arias part. 2. de mortif. c. 5. p. 347.
z 1. Thes. 4. 11. 1. Tim. 5. 14.
a Luk. 21. 34. Rő. 13. 13. 1. Cor. 9. 25. 1. Thes. 5. 6. 8.

tességet visellyen. 3. A' testi fajtalanság-
nak meg zabolázására, Isten (b) *szer-*
zésével éllyen. 4. Az Istentűl reá bo-
csáttatót kereszteket, békességgel visel-
lye, mert ezek (c) *feszitik* meg, rőg-
zőt *Adámunkat*. 5. Az (d) *imádság*
buzgó légyen. 6. Kűszikla kemény szi-
vét a' (e) *tőrvénnyel* győtőrje. 7. Bűnős
természete meg (f) *ujjulásában* szorgal-
matoskodgyék. 8. Szabad akarattya sze-
rént (g) *ellene mondgyon* a' Satánnak, vi-
lágnak, s' testnek. En ezeket javallanam
neked. Avagy vonasd kereszt fára maga-
dat, ha a' *Crucifixiot* oly igen szereted.
Avagy minden nap verjed testedet, mert
la hogy *Gergely* D. azt. nem szabta bi-
zonyos időre, hanem csak *crucifigatur*-t
emleget. E' szent lélek értelméhez tar-
tom én magamat: (Lássad te mit val-
lasz) (h) *Kik testeket meg feszitettek:*
(nem korbácsolták) *indulatival s' ki-*
vánságival együt, azok Christuséi.

b 1. Cor. 7. 29. 2. 9.
c Solt. 119. 71. 2. Cor. 4. 16. Hos. 6. 5.
d Eph. 6. 17. 18.
e Jer. 23. 29.
f Rom. 6. 6. 12. Eph. 4. 22. Col. 3. 10.
g Luk. 9. 23. Gal. 6. 13.
h Gal. 5. 24.

MEL. [*Kővették a' Szent Pál pél-*
dáját a' régi szentek, főképpen hazánk
gyűmőlcsi, mellyek talám inkáb fel ger-
jesztik szivedet.]

MAL. Miben kővették? testek meg-
kékitésében? Meg mondák mostan a' tié-
id, hogy hogy faggatta az *Apostol* testét.
Nem kővették az *ölésbéis* vag' a' *feszités-*
ben; mert senkinek nem mondatot, hogy
magának effele nyavalyát szerezzen. *Ha-*
zám gyűmőlcse gerjeszti fel szivemet?
Még Atyám Anyám sem, ha az Isteni
tiszteletben, tilalmas dolgot cselekeszik;
Azért dicsirtetnek á' *Leviták*, hogy ezt
mond-

mondták Attyoknak s' Annyoknak: (a)
Nem láttam űket; Attyám fiáit nem is-
mertem, s' fiaimmal sem gondoltam. Val-
lyon s' miért? *Mert őrzőttek az Isten*
beszedét, s' az ű szővetseget. Bár állya-
nak is azért mind egy csomóban, a' ma-
gokat régen sanyargatók. Iűjőn el (b)
Loricatus Dominiek, ki magát egy eszten-
dei bűneért, három ezerszer korbácsolta
meg; de ugyan csak (c) *teste hohérának*
hivattatik az ű babonáskodásáért, még
a' tiéidtőlis. Tamadgyon fel a' másik
(d) *Hispániai Dominiek; ki vaslánczal*
verte magát; de ugyan csak a' parancsol-
tatik; hogy a' testek sanyargatására (e)
lánczot viselő Barátokat, igen el kerűl-
lyűk. E' sem szerez nékem *fel gerjedést*,
Talállyő hellyet bár it kőzel; a' *Francis-*
canusi rendnek, *Ferencz* nevű fundálója;
ki a' (f) *jég kőzzé takarta magát telben*,
s' ugy szenvedet; de *ki kivánta ezt tűle?*
Feddés nélkűl nem hagyhatom (g) *Xa-*
vier Ferenczet, hogy mezitelen testét i-
strángal csabdosta. Ki ne álmélkodnék
(h) *Vincenten*; hogy ha a' temérdeki
verés miat *meg betegedvén*, magátúl a'
csapdosás nem lehetetis, mégis jó sűlt
Barátival ontatta ki verét? Mit teszek
a' testét vérben bé kevert (i) *Hedvigá-*
val? (k) *Senensis Catharinával*, kit az
Annya igy fedd vala: (ha nyárfa sulyok
hagyigálás nincsen a' dologban) *látom*
én jó leányom, hogy magad ölőd meg ma-
gadat? A' *lugendákban*, (akarom mon-
dani *legendákban*) győnyőrkődőlé? s'
miért akarod effélével vallásodat rutita-

a Törv. 33. 9.
b Libr. 1. Disc. c. 8.
c Centuriatores Magdeburgens. Cent. 11. c. 10. col. 653.
d Surius tom. 4. fol. 324.
e Hier. tő. 1. ad Eustoch. de custod. virgin. p. 144.
f Surius tom. 1. pag. 401.
g Esa. 1. 12. Horat Tursell. in vita F. Xavier. lib. 4. cap. 6.
h Surius tom. 2. in vita Vincét. cap. 7. l. 2.
i Idem tő. 5. cap. 4.
k Idem Tom. 2.

ni? Még sem tanulhatodé ezt meg: (l) *A' mi Ecclesiánkban csak a' sok fabulák vadnak; mellyekkel, mint csak szellel, ugy tápláltatik a' szegény kősseg?* A' kiket te szenteknek tartasz, azok felől ezt hallyad: (m) *Sok hamis kőltőt dolgokkal meg vesztegettek a' szentek historiáit.* Ismét: (n) *Sokan számláltatnak ollyak a' szentek kőziben; kik felől kétség vagyon, voltake e' világon, neme?* Azért, ha *ezer* korbácsolokat előmben állatzis; csak azt mondom ezekre: (o) *Kőzépben tétessék a' szent irás a' sok emberek cselekedetekben, s' a' szerént legyen a' dolog felől való itilet.* Bator! de a' te korbácsod meszsze bolyong számki vetésben az iráftul.

MAL. [*Szent Ersébeth, Magyar országi Király leánya; (kinek ne vére épittetet a' Cassai Templom) esztendő által minden Penteken, az hosszu Bűjtben penig minden nap, sugár veszsőkkel szaggatta gyenge testét.*]

MAL. Talám *Surius Lőrintz* ez aránt a' te *Bibliád?* bezzeg ludas embere biztad vallásod probálását! Hald meg minémű becsűletben vagyon nálatok ez: (p) *Hamissan gyalázot meg egy becsűletes nemes ssemelyt Surius.* Bezzeg én nem hiszek efféle tzigány remeknek, kinek meg a' magaé előttis nincsen becsűleti. Becsűllőm a' meg nevezet szent *Ersébethet*, mint a' szegényeknek akkori kegyelmes *Tutrixát*; de ha magát ugy kinoztais: (q) *Elég nekűnk vallásunk tanitására a' szent irás. A' Cassai Templomra* ne le-

l Dantes. Florentinus can. 29.

m Georg. Cassander in Consult. art. 21. p. 142. & pag. 921.

n Idé ibid. art. 21.

o Nicolaus Cusanus l. 2. de Conc. Cathol. vent. c. 6.

p Baronius Tom. 3. an. 324. Sect. 226.

q Iacobus Faber Stapulēs. præf. in Comm. super Evāg.

ne legyen neked gondod; (kiváltképpen ha az előtted nevezetben, mellyet szemed tekintet nélkűl nem hádgy) (r) *Isten vőtte azt el, s' adta másnak.* (s) *Ur ű, s' ugy cselekedik, mint néki tetzik.* Vajki tudom mit akarsz halászni! nem foghatz, mert szakadozot az háló.

MEL. [*Szent Margith, országunk Királlyának leánya; minden éjjel kétszer verte testét, s' néha tővisses veszsővel.*]

MAL. Nem tővisses veszsző volt az csak, hanem (t) *sűl disznónak az éles sertéje*, ha kel hinni. (noha az (u) *hazugságnak óltalmúl való választása*, nem tisztésséges dolog; mert a' bé hozot *authornak* afféle csapatik fejéhez; s' énis csak a' te dűlő félben állo sővényedhez tamazkodom.) Ugy tetzik a' *Lombardica Historia*, szent *Margithnak* cselekedetit, *Apocrypházza.* De mit kel ezen tőrődni? Hiszem (x) *csak annyiban tartozunk még az Ecclesianakis hinni, menyiben az Isten igijet kőveti*; annál inkáb egy ket ember cselekedete példajával, miért akarod magamat verettetni?

MEL. [*A' tőb szentek, kik Christusé voltak; tőb egyéb sanyargatással feszitettték testeket.*]

MAL. Miért nevezed azokat világi cselekedetekben szenteknek? Ittis elfajult fia vagy a' *Romai* háznak, mert annak egy tűndőklő fényes csillaga igy szólla néhanapján: (y) *Senkit nem merűnk szentnek nevezni még él; hanem mikor kimulik e' világbúl, s' az őrők életben érkezik.* Altal hágtad te ezt, bár tarcs hátadat

r Ter. 31. 9.

s 1. Sam. 3. 18.

t Surius tom. 1.

u Esa 28. 15.

x Stapletō. relect. princ. fidei pag. 468.

y Salmero Disp. 10. in Epist. Rom. tom. 13. pag. 304.

dat a' *Romai* korbácsnak. *Christusei voltak?* Hoñan tudod? Csuda dolog ez benned; kőzeleb a' magad lelke másénál hozzad, (z) *s' csak azis tudná mi vagyon te benned;* de te még-is magad felől igy mersz irni: (a) *Senki nem lehet affelől bizonyos, hogy igaz idvezitő hitet nyert legyen,* azonban, a' tűled távollyab való lelkeket *Christuseinak* mered nevezni! De mit mondgyak; hiszem tudom mennyi nyakon csapás vagyon itt. Lássa meg Isten, s' visgállya meg az egész kereszténség! 1. (b) *Egy keresztyén embernek sem kell kételkedni Isten irgalmassága, Christus érdeme, s' a' szent Sacramentomok ereje felől.* (te tanitod ezt) Miért akarod hát még-is ember szivebűl ki csipni, a' keresztyéni bizodalmat? 2. Igy beszéllesz néha: (c) *Meg vallyuk azt, hogy a' kegyes emberekben meg vagyon az hitnek ereje, s' a' jó lélek az ű Istene felől mindenkor bátorságos.* Miért hát hogy még-is, (d) *csak félni* tanitasz? 3. Illyen irást hadtál emlekezetben: (e) *A' Szent lélek, oly hiedelmet nemz az hiveknek lelkekben; hogy nekiek meg bocsáttatot bűnők, s' Isten kegyelmében vadnak.* Miért hát még-is, hogy a' szegény kőssségnek kűlőmbet tanitasz? 4. (f) *A' ki az hitben kételkedik, hitetlen az.* (Magad rodtad ezt meg) De oh oh *még*-is, mit cselekeszel! 5. Csak nevetnek az okos emberek, hog' ig' beszélgetz: (g) *Az igaz emberek a' törvényt be tő-*

z 1, Cor. 2. 11.
a Bell. lib. 1. de Justif. cap. 10. §. Deinde peccan.
b Concil. Trident. Sess. 6. cap. 9.
c Bell. lib. 3. de justif. cap. 10. resp. ad 1.
d Concil. Trid. Sess. 6. cap 9.
e Benedic. Pererius in c. 14. Joan. pag. 380.
f c. Dubius lib. 5. Decretal. Gregor. tit. 7. ex Epist. Steph. Papæ.
g Bellar. lib. 4. de Justif. cap. 10. §. Porrò.

bé tőlthetik. Jol vagyon! (h) *El az, ki azt végben viszi.* Miért hát hogy még-is té bolyogni tanitasz? 6. Igy vallasz: (i) *Az eredet szerént való vétek, tellyességgel el-tőrőltetik a' keresztségben.* Hát miért vetz, mindenkori kételkedés alá? 7. (k) *Minden jó cselekedetekkel, őrők életet tanitasz erdemleni.* Hol hát az Isten országa felől való bizodalom? 8. (l) *Többet cselekedhetel te hogy sem Isten parancsollya.* Miért nem hiszed hát még-is idvességedet? 9. Gondolkodóban ejted ezzel az embereket: (m) *A' ki Barattá leszen, meg igazúl az, s' meg bocsáttatik vétke.* Még-is irtoztatod a' szegény Barátokat (n) *a' bűn bocsánatot el hiteletűl!* 10. Az! (o) *Indulgentiák* által bűn bocsánatot nyerni tanitasz. Még-is irigyled az emberektűl az őrők életet! 11. Magad állatod; hogy (p) *a' szentek Canonizálásában, nem tevelyedhetik el a' Papa.* Miért hát még-is, hogy a' jó Papa, nem bizonyos a' maga idvessége felől? 12. *Iesuitának* tartod magadat, ugyé? Ha társa vagy a' Iesusnak, s' ollyan kedves nála; miért vagy rettegő lelki ismerettél? 13. Ugy tetzik te jo Pap meg szoktad bocsátani a' meg gyont embernek bűnét! Miért hát még-is, hogy kételkedteted nyavalyást? Látodé hogy csak jádzol sok hellyen á' vallással! mást *Szentnek* tartasz, s' magad affelől kételkedel! Hát *sok szentek feszitették testeket sanyargatassal?* Nem tartom nem, jó meg feszűlésnek a' korbácsolást; hanem, ha meg akarsz feszűlni, vas szegekkel hozzá,

h Gal. 3. 12.
i Bell. libr. 1. de Bapt. c. 12. §. 2.
k Thomas 1. 2. quæst. 114. art. 7.
l Petrus à Soto in Assert. Cath. de lege pag. 59.
m Schopp. in Apol. pag. 31.
n Bellar. l. 3. de Justif. cap. 3. §. Lovaniēses.
o Idem lib. 1. de Indul. c. 12. §. observandum.
p Idem lib. 1. de Beat. Sanct. c. 9.

hozzá, s' kereszt fával; ha penig szent *Páli* modon akarod azt cselekedni; (q) *hereld meg magadat a' menyországert*; mert külömben akar mint mondgyad, hogy meg feszültél, de csak ámitasz, s' senki né hiszi. En penig az sok magokat sanyargatok felől, csak ezt mondom: (r) *A' mely Argumentumot ember a' sokaságtúl veszen, meg csalatik abban gyakorta*

q Matth. 19. 12.

r Gregor. de Valent. in anal. pag. 13.

MEL. [*De most, ô boldogtalan idők! oly gyengék vagyunk, hogy effele szokatlan dolgokat, nehéz csak neznünk is. Isten oltalmazzon (igy szóllasz) annak nézésétül!*

MAL: Valoban *boldogtalan idők!* mert az emberekneka bban való nyughatatlanságok szerzi azt. Kesz meg mondani (z) *egy* jámbor: kicsodák boldogtalanittyák meg. leg közeleb, vallyon s' nem teli torokkal kiáltatiké mostan, a' *Reformatus doctoroknak* (a) *ördöggel való közöskődéssek, s'* (b) *szörnyű kinokkal*, ki végeztetések? Ezzel kellé a' vallást a' kősség előt hamissitani? Ah *boldogtalan idők!* Enis mondhatnám; hogy (c) *Zosinus I.* hirtelen meg holt (d) *Anastasius* Istentül meg öletet. II. (e) *Sylvester* a' Sátántul végeztetet ki. VII-dik (f) *Bonifaciusnak*, a' lelki ismé-retnek gyötrődése mutatot koporsót. IV. (g) *Hadrianusnak* a' légy határozta meg életét. Ugy annyira, hogy ugyan közönséges regulában mene ez: (h) *Azért hal-*

z Iacob. Augustus Thuanus l. 2. Hist. sub annot. 94.

a Pazman. l. 3. hodegi.

b Gregor de Valentia part. 1. Analys. pag. 41.

c Circa An. 419.

d Joan. de Turrecrem. lib. de pot. Eccles.

e Circa An. 898. f Circa An. 974. g Circa An. 1154.

h Joan. Sarisberiensis in Policratico lib. 6. cap. 24.

halnak meg ily hamar a' Papák, hogy az Isten Ecclesiáját meg ne vesztegessék. Ezeket (i) *tiéid* irják. Hát ezeknek, kárhoztatod azért valásokat? Lássad, ha nem félsz a' *superiortúl!* De mivel e' *boldogtalan időben*, igy szoktál te néha UR NAPJAN *prædikállani, Bellarminusbúl: Luther Márton, estveli vig lakása után, ugyan azon étszaka meg-holt. Zuinglius a' Catholicusok ellen valo hadban, meg öletet. Oecolampadius hirtelen halállal költözöt el. Calvinust a' fergek emésztettek meg mint Herodest, mikor az ördögöket segitségre bivta volna.* Minek előtte az UR NAPJArul s' az akkori szokott *processiorul*, világosságot vennél hamar időn; nem árt ehez valamit szollani. Hog' tudod hogy ezek ugy holtak meg? Hogy (l) *Coclæus s' Bolsecus* mondgyák? Jusson eszedben ama' mondásod: (m) *Bolondság inkáb hinni a' távul lévőknek, hogy sem a' jelen valoknak.* Jol vagyon Vallyon *Coclæus s' Bolsecus* jelen voltaké ezeknek halálokban? En szemmel látot tanukrul szóllok; hallyad. (n) *Luther Márton, mikor a' Mánsfeldi nagy rendektül, a' közöttök támadot villongásnak el igazitására hivatott volna; vacsora után, a' religiora tartozó tőb dolgai között, ezt hozá elől: Hogy ha mit a' más eletben, meg ismérjüké egy mást? ü azt felelé, hogy meg; mert Adáis meg ismérte Evát, kit annak előtte soha nem látot. Vacsora után, eszében vévén betegségét; szóllita feleségét, s' fiainak Præceptorát Iustus Jonást; kihez mikor ment*

i Platina, Joannes Stella. Balæus. Nauclerus. Sabellicus

k Bellar. l. 4. de Eccl. milit. c. 17. Costerus. Ies. Apol. part. 3. cap. 1.

l Idem. ibid. Bellar.

m Bell. lib. 3. de Eccl. milit. c. 14. §. Respondebimus.

n Sleidanus lib. 16. in fine.

ment Volna a' Mansfeldi Grof Urús, sokat beszéllet Velek; kiket midőn a' kegyes eleg gyakorlására intet volna, Vegre könyörgése után, Istennek lelket meg adá. Ezé *Luthernek* szörnyű halála? Ha igy halhatol

o Száml. 23. ỳ. 10. te meg, bár magad is ezt mond: (o) *Hallyon meg azért lelkem az igazaknak* (Luther Mártonnak) *halálával, s' légyen ollyan az én utolsó napom, mint azé.* Hát *Zuinglius* ugyan hadban veszet? Legyen ugy bár, csak hogy mellém ülsz ez arránt. Ugy tetzik azt vitatád te egyszer,

p Costerus Jesuita, Apolog. part. 3. cap. 9. hogy a' te (p) *Sanderusodat több Papokkal egy gyűt a' fegyver éli emésztette meg.* Hogy vagyon még-is, hogy ez el veszteknek *religio*jokat dicsired, s' a' megöletet *Zuinglius*nak vallását kárhoztatod? Bezzeg balul itélsz! *Oecolampadius* fe-

q wolfgangus Capito, & Simon Grinæus. quorũ hic, Oecalãpadio morienti adfuit. r Nicolaus Gelasius in Epist. præfix a Com. Calvi. in Esaiam. & Theod. Beza. Bolsecus, ut lego, in publica Synodo löl igy érez: (q) *16 napok alatt fekűt begegen; a' környülötte levőket kerte a' könyörgésre, s' intette az álhatatosságra; ezt is mondotta: hogy ő vigan meg jen a' Christus széki eleiben; tiz lelki tanitok Voltak környülötte jelen, s' mikor ig ỳ szólot Volna: Tarcs meg engemet oh en Uram Jesu Christe! lelkét meg adta Idvezitönknek.* Lássuk *Calvinust* (r) *Halála előtt Calvinus szép Testamentumot tőtt, mellyet iratott a' Genevai Notáriussal. Hozzá hivatván a' lelki tanitokat, kerte őket az hitben Valo álhatatos meg-maradásra; végre jó kezet nyujtotta mindennek, s' tőlök nagy sóhajtással el-bucsuzot. Mikor ismét máskor szolga társai hozzá mentek Volná, his az asztalhoz vitete magát, s' azokkal Istenes beszélgeteséket tőn; más nap meg*

nap meg adá lelkét, ki imádb ugy látszik Vala mint alvó hogy sem mint meg holt. Muloképpen hozám ezt elöl a' *Boldogtalan jádról*; melyben, efféléket kel most nekünk hallanunk. (Jo nagy Isten s' meddig?) De jó *Argumentumé* ez: *Sok Reformatus Doctorok, szörnyű halállal holtanak meg; azért nem Volt igaz tudományok?* Ha ez hellyes; ám maradgyon nálad csak hogy ezeketis bé vedd: (s) *Minerius, bels fajdalma miat Veszve el; a' ki küldözi Vala a' Protestánsokat.* Azonban: (t) *Lojolának ü nezd-meg kinzattatását.* Mennyünk odább. Sajnálod hogy nem *nézem?* nem én soha; egyszer néztem, s' azt-is meg-bántam. Vajki (u) *gonosz* a' szem! *objecta movent potentiam!* Néha ember, (x) *parázználkodiks ám szeme után*; tudod penig hogy nem egy féle a' (y) *parázsság.*

MEL. [*Mivel igen irtozol a' Disciplinától; s' felted edes lelked házát (testedet) a' sanyargatástúl; enis többel most nem terhellek.*]

MAL. Nem hellyes, mert effélétűl, nem irtozom: (z) *Fiám, ne Vesd meg az Urnak dorgálását!* Ismét: (a) *Ne Vond meg a' gyermekűl a' disciplinát!* Hanem, a' te náiad szokásban mentet, nem szeretem. Nemis mutathatz nekem, oly Szentiráſi hellyet; melybűl te ezt ki gördithesd, s' én velem a' korbácsot meg kedveltethesd. A' mellyeket te el halgattal, ám én elöl hozom, érceséd:

I. (b) *Első szűleink fige levelekkel fedezgettek*

s Pantaleon in Hist. Gallica.

t Hasémullirus lib. de ord. Iesu.

u Ter. 6. 8 és 34. 2. és 39. 6. 7.

x Száml. 15. 39.

y Ezech. 18. 6.

z Sid 12. §. a Peld. 23. 13.

Ellenvetések.

b Arias part 2. de mortif. cap. 25. Gen. 3. 7.

gették mezitelenségeket, s' azzál szelédi-tették testeket.

F. Nem fige level a' korbács. Oszton, nem meg tereseknek, hanem, gorombaságoknak volt a' jele; kik szemerem testeket el akarták fedezni az Isten mindent látó szemei előt; te penig, hiszem meg akarsz térni a' verekedéskor. Hogy nem vered teis a' korbácsal ott az aránt, hol szűléink el-fedeztek? De talám azzal á' *disztelen ruhával, akarták vétkeket eltőrőlni?* Miért vonta hát Isten azt le rulok, *bűr ruhát* adván annak hellyében? Csuda dolog, hogy *bűnők el tőrlése ezkőzétűl,* Isten űket meg foztotta!

II (c) *Joseph el-szaladot a' tisztátalan Aszony előt; azért, szent Ferentzis jol cselekedte a' disciplinát; jég kőzzé álván, hogy igy meg olcsa testi kivánságát.*

c Gretser. lib. 1. cap. 16. Ter. 39. 12.

F. Vallyon s' *Joseph jéggel* oltottaé azt a' kivánságot? hol tőtt ű arrul fogadást, hogy soha meg nem házasodik? talám Aszonyátis jég kőzzé vitte, hogy ott bűneért eleget tegyen? vagy talám igen meg korbácsolta? mert te, la' hogy a' bűnősre korbácsot vetz!

III. (d) *Mint az Aronnak meg száradot veszszeje, virágot s' gyűmőlcsőt hozot; igy a' disciplinának veszszeje, lelki jókat áráßt reánk.*

d Pag. 328. 329 num. 17. 8.

F. Nem korbács volt az, sem veszsző, hanem páltza, mellyel Isten csudákat tétet vala. Oszton; hogy mersz te az Isteni csudábúl effélét ki hozni? Hiában; akar mint helyheztesd a' kordát az Ur elejben, de ugyan nincs annak virága.

IV. (e)

IV. (e) *Miképpen Moses, meg űtvén veszßejevel a' kűsziklát, bűvizet hozot; igy a' disciplina, őrők életre forró kut fejet indit.*

e Idé ibid. Num. 20. 9.

F. Ugyan okos vagy azért te: A' te korbácsod itt a' Moses veszszeje; az hátad a' kűszikla; a' véred, a' kűszikla vize; az Isten csuda tétele, a' Iesuitai munka; a' sok ezer embereket s' barmokat tápláló viz, a' te egy néhány csép véred. Illik hiszem a' bot a' tegezben! En Istenem bocsásd meg nekie; hogy e' szókat: (f) *A' mely vizet én adok, leszen őrők életre forró viz;* másra viszi, édes Idvezitőmőn kivűl!

f Joan. 4. 14.

V. *A' Magistratus jol cselekedte, hogy* (g) *néha a' bűnőst meg korbacsoltatta; azért a' szabad akarat szerent válaztot ostorozásis jó.*

g Damianus Deut. 25. 2.

F. Ki sűvőlted régen te ez hellyet, igy irván felőle: (h) *Régen az a' tőrvény a' Polgári székre tartozot, de már ma eltőrőltetet.* Ha ugy vagyon, miért hozod elől? Szegény, hogy nem veszed eztis eszedben! Ha régen, nem kellet felettéb a' Magistratusnak kegyetlenkedni a' más ember testen; sokkal inkáb nem kell a' magaden. Eztis meg kellene gondolnod: *Latron* szoktak volt akkor *negyvent* űtni; s' ez nevezetet kellenee neked a' korbácsolásban fel venned? űs *harmat* magadon, s' meny dolgodra véle, ha ugyan nemes tekintet előtted a' verekedő *disciplina.*

h De Disc. lib. 2. c. 9.

VI. (i) *Sákban őltőztek némellyek, melly oly materiábul csináltatot volt, hogy a' testet győtőrje.*

i Apol. lib. 1. cap. 54. Solt 35. 13.

 F. Pro-

F. Probáld meg elsőben, hogy afféle *sák* öly sertés szőrbűl állot. Eztis hozzá ádom: Nem helyheztetet az akkor *érdemben*; (mint te azzal álmodol) hanem, kűlső jele volt a' Poenitentia tartásnak; a' mikor penig az emberek, *érdemet* toldottak hozzá, (k) *utálta* Isten. Oszton, nem *sák* a' te korbácsod, Vagyő a' *sákrúl* példa az irásban; de nincsen a' te ostorodrul. Nemis látom; hogy a' *sakot* viselők akkor vért ontottak volna; hát te, miert pirossitod magadat?

k Esa. 58. 5.

VII. (l) *Nincsen épség testemben. Tőporim meg rakodtanak fájdalmokkal. Ihol Dávid, mely igen ostoroztá magát!*

l Sallerus in Cancione Augustæ habita. Grets. pag. 231. ex Ps. 38. 4. 8.

F. Talám ű tűle tanulta volt *Salomonis*, ki felől azt mondod; hogy (m) *magát meg vessszőzte?* Maga meg sanyargatása *Davidnak*, állot (n) *bűjtőlésben s' sirásban*; egy *tatar* emlekezet sincsen korbácsolásárúl. Bezzeg ostoba vagy, hogy ezt elől nem hoztad: (o) *En az ostorra* (igazábban nyomoruságra) *készittettem*. Inkáb volt volna itt kenyered. De igaz; tudtad azt, hogy *Balás* D. ezt igy magyarázza: *Az ostorozásra magát késznek mondgya a' Propheta; mert tudta, hogy kit Isten szeret, meg ostorozza*; s' azért sikkaztottad el.

m Libr. 1. de discipl. cap. 12.
n Basilius in Psal. 37. 38. o ỳ. 19.

VIII. (p) *Sirva mennek, s' ének szóval térnek meg. Szintén igy vagyon dolgok, a' marok testet disciplináloknak.*

p Pag. 328. 329. ex Ps. 126. 6.

F. Nem láttam én meg hogy a' korbácsolás után, bű aratás lőt volna. Hány teli kévéket emelgettél azért utanna? Az hátad bűrében s' csontodban veted a' magot,

magot, ki látta hogy ott ki kelne? Hidgye, kinek lelkének nincsen hová lenni! Az Isten akarattyábúl reánk bocsátot keresztekrűl szol a' Propheta, mely nékűnk jővendőben ki beszélhetetlen őrőműnkre változik.

IX. (q) *A' dob, meg aszot bűr. David penig Istent; dob szoval dicsirte; Azert, testet disciplina által aszalta.*

q Damianus ex Ps. 150. 4.

F. Ott hánd neki Atyamfia, ott! Vaj *Demien* Bátya! csak egy jó kőrős gőrcsős kel itt. Igyis jó volt volna: *Huroknak zengésével dicsirte Istent David*; azért; a' te testednek izmos inai, jok lesznek hurnak a' *disciplinálásban*. Tetziké ez?

X. (r) *Kőnyőrűletesség s' Hit által tőrőltetnek el a' bűnők.*

r Péld. 15. 27.

F. E' mondás nincsen a' Sidóban, valahol koldulta a' *Vulgatus*. Mint Selléren azért, ki kell adni.

XI (s) *Kőnyőrűletesség gel, s' igazság gal el-tőrőltetik az bűn.*

s Péld 16. 6.

F. Ugy vagyon; de az Isten kőnyőrűletessége által; mert (t) *ű keg yelmes, s' bűnőket engedő*. Ha penig az ember *igasságát* forgatod; igy vegyed: (u) *az Ur felelmeis gonoszt távoztat el. Nem kőnyőrűletesség* az, mikor te testedet roncsolod.

t Kijőv. 34. 6.
u Ibid.

XII. (x) *Mikor a' Propheta igy szól: rakvák kezeitek vérrel; azokrul emlekezik, kik a' mások vérét ontották ki, s' a' szegényeket meg nyomoritották.*

x Esa. 1. 15.

F. Nem vetheted ezzel ki az istrángot nyakadbúl. Mert ha Isten a' más ember vére ki ontásáért utállya embert; a' magad

gad teste szaggatását sem szereti. Hiszem magadis Isten képét viseled!

y Esa. 8. 19. XIII. *Mondgya ugyan az Isten*; (y) *hogy az élők felől az holtaktúl nem kell tudakozni, de nem kővetkezik innen, hogy a' Purgatoriumbelieknek osztorozások felől, valamit ne érthetnénk a' meg holtaktúl; mert ez hellyen, csak a' nézőktűl vagyon emlekezet.*

F. Mind kettő tiltatikit. Mit vitatod a' *Purgatoriũi* lelkeknek ostoroztatásokat! hiszem meg te né mentél oda, hogy magadat űtőgetted! Várakkozzál eg' keveset, ha ugyã korbácsot akarsz kezedbé véni. Azonbã meg olvasd ezt: (z) *Vallyon s' az őrdőgőktűl kinoztatnake a' Purgatoriumban való lelkek?* Erre igy felel Doctorod: *Titokban legyẽ ezkerdés, mel' idő jártábannis nyilatkozik ki nekűnk.* Miért állatod hát még-is te, (a) *a' lelkeknek őrdőgőktűl valo korbácsoltatásokat?* Vallyon s' ki csinálta azt a' kűlső korbácsot; (ha az) hogy a' lelkekennis fog?

z Bell. lib. 2. de Purg. cap. 13.

a Apol. p. 181. 182. 183.

b Libr. 3. cap. 3. ex Jer. 38. 6.

XIV. (b) *Jeremiást régen, kőtélen vonák ki á' verembűl; igy a' disciplinának kőtele, meg szabadit bennűnket, a' mi nyavalyásságunknak sárjábúl.*

F. Nevessetek itt barátim! Valamenyi kőtelet találsz te már az irásban, im mind nyakadban akarod vetni. Hiszem nem verte magát azzal *Jeremias*, hanem holna alá tőtte! Nesze az *Achitophel s' Judás* kőteleis!

c Dan. 4. 24.

XV. (c) *A' te vétkeidet, igassággal válcs meg.*

d Cornelius à lapide in h. l.

F. (d) *Igy vagyon a' Chaldeai szóssérént: Szakazd el-bűneidet.* Oszton: *Né érdemli az Elemosyna, a' bűnnek s' őrökke való bűntetésnek meg bocsátását*; te penig, tudod mit beszéllél a' korbács felől? Aztis nem ártana meg probálni; hogy a' te korbácsolásod *igasság*!

XVI. (e) *A' Ninivébéliek, sákkál sanyartgatták testeket, hogy a' meg haragudt Istent meg engeztelnék.*

e Jon. 3. 5.

F. Lám azt mondod néha; hogy (f) *magában a' sák, keveset használ Isten előt*; miért hát hogy még-is abban akarsz bujni? Nem a' *Sákot* nézte Isten a' Ninivébéliek hátán, hanem, *poenitentia* tartásokat, s' amazt: (g) *Es hivének; s' meg terének.*

f Vapul. p. 54. 57.

g Matth. 12. 41.

XVII. (h) *Sirattyák Christust az emberek.*

h Zach. 12. 10.

F. Ugy. de nem korbácsollyák magokat Christusért (i) *A' kárhozatra menők cselekedik azt itilet napján*; te penig őrőmest nem mennél oda.

i Thomas Ribera in h. l.

XVIII. (k) *Razia meg ölte magát, hogy a' pogányok kezében ne essék; mely cselekedetet, nem kárhoztat az irás.*

k 2. Mach. 14.

F. (l) *Nem kel e' kőnyvnek hitelt adni a' vallásrúl valo dolgokban*, Oszton: (m) *Esze felejtségbűl cselekedte ű azt*; te penig ugy itilsz magad felől; hog' még othon lakol. Avagy ugyan öld meg magadat, ha ugyán ezt akarod kővetni.

l Glossa ad c. Canones 1. dist. 16. ad verb. Atq; inter Apocrypha Guilielmus Occã part. 3. Dlal. tract. 1. lib. 3. cap. 16. Gaudent. e.

XIX. (n) *Jánosnak öltőzeti teve ssőrbűl vala*

F. Meg akarja vala azzal magát (o) *másik*

m August. Epist. 61. tom. 2. & lib. 2. cont. 23. tom. 7. n Matth. 3. 4. o 2. Kir. 1. 8.

másik Illyésnek mutatni; de te rajtad nem látom azt a' billyeget. Nem Korda gyanánt viselte ű azt; sem nem sanyargatta az által testét, hogy bűneért eleget tegyen. Ha ugyan űtet akarod kővetni; egyél teis (p) *sáskát s erdei mezet*, mert ű azzal élt.

p Matth. 3. 4

XX. (q) *Tűndőköllyék a' ti igasságtok az emberek előt.*

q Matth. 5. 16.

F. Világossága a' korbács? Probáld meg, s' énis szert teszek reá.

XXI. (r) *Ki az ű keresztit fel nem veszi, nem méltó en hozzám.*

r Matth. 10. 38.

F. Probáld meg, hogy *fel venni* annyit tegyen, mint magának embernek nyavalyát szerezni. Másunnanis *fel vehetyűk* a' mi keresztűnket; (s) *az Isten kezebűl.* Ne csak a' *keresztet ved fel*, hanem, *hátulis kővesd Christust*; mellyet nem hiszem, hogy akor cselekedgyél, mikor szabad akaratod szerént magadnak nyavalyát szerzesz; mert, hol cselekedte Urad azt? Oly *keresztrűl* szól itt Idvezitőnk; melynek fel nem vétele, lelke veszedelmében ál embernek; mert igy szól: *A' ki fel nem veszi, nem méltó hozzám*; a' ki hát magát meg nem korbácsollya, nem méltó Christushoz (ha ezt vitatod.) Bezzeg sok társaidat rekeztenéd te ugy ki menyországbúl!

s Job. 2. 10.

XXII. (t) *Az Isten országa erőszakot szenved.*

t Matth. 11. 12.

F. Nem a' *tested*, hanem az *Isten országa*. Akkor penig, (u) *mikor az idvezitő hit kűszkődik a' menyországért minden akadékokat el-háritván.* De hol itt az ostor?

u Polic. Lyser. cont. Harmon. Evang. Chemni. c. 30. p. 88.

XXIII.

XXIII. (x) *Edes a' Christus igájá.*

x Matth. 11. 30.

F. Hol vőtted, hogy a' korbács Christus igája legyen? Az *édes igán* itt ércsed; mind ujjá szűletteknek uj engedelmességeket, s' mind Urunktul reánk mért kereszteket, mellyek az hiveknek, a' szent Lélek kegyelme által (y) *kőnyűk* az elviselésre.

y 1. Ján. 5. 3. 1. Cor. 10. 13.

XXIV. (z) *Isten, a' jol munkálodóknak, jutalom gyanánt őrők életet igir.*

z Matth. 20. 8.

F. Nem jol munkálodás az ostorozás. Nem-is (a) *jó cselekedetek erdemébűl*; hanem, Isten kegyelmes (b) *ajándékábul* adatik az őrők élet.

a Rom. 4. 2. 3.

b Rom. 6.

XXV. (c) *A' mit fellyűl reá kőltesz, meg ádom.*

utol. Jan. 3. 16. Eph. 2. 8. Tit. 3. 5. 2. Tim. 1. 9.

F. Mit hosz ez *Allegoriábul* ki? Világos helybűl kellene jó legény, vallásodat probálnod! Azonban meg tudgyad: (d) *Senki nem fundálhatiya ez hellyen, az opus supererogationist.* Ugyan sokat akarsz te nyerni a' vérező korbácscsal!

c Luk 10. 35.

d Estius in Annot. aureis ad h. l.

XXVI. (e) *A' Christusis vért hullatot ortzájárul.*

e Luk. 22. 44.

F. Nem maga verésével, hanem a' mi bűneink terhe, s' szent Atya szőrnyű haragja érzésével. Hogy mered ezt elől hozni?

XXVII. (f) *Christusnakis volt ostora.*

f Ján 2. 14. 15.

F. Ugy de nem kőtőtte azzal magát által; hanem (g) *a' Templumba csinálta azt.* Probáld meg, hogy az utánnis meg tartotta, s' *eris magnus Apollo!*

g Vulgam.

XXVIII. (h) *Artzúl veretűnk.*

h 1. Cor. 4. 11.

F. Hiszem nem azt mondgya; hogy

magunk verjűk magunkat artzul! őrűlnél te annak, ha ugy volna! Másunnan vőtte ű a' nyavalyákat, nem maga szerzette magának.

i 1. Cor. 15. 29.

XXIX. (i) *Mit cselekesznek azok, kik meg keresztelkednek az halottakért?*

k Salmero tom. 14. Disp. 24. in 1. Corinth.

F. Ho jámbor, vajki (k) *nehéz hely* ez, még ti nálatokis (nehezen sutulhatz azért a' keresztelésbűl ki, korbácsot. Azt mondgya egy tiétek, hogy ennek leg világossáb értelme ez: (l) *Azért keresztelkednek meg az hivek, mert meg akarják azzal mutatni, hogy űk jövendőben fel támadnak.* Ha ez igaz; mit fáraztod magadat ostor szerzéssel?

l Cornelius à Lapide h. l.

m 2. Cor. 11. 23.

XXX. (m) *Sok sebekben voltam én.*

F. Nem a' mellyeket magának szerzet; hanem, mellyeket másoktúl vőt, *sokkal fellyeb,* hogy sem az hamis *Apostolok.*

n 2. Cor. 12. 7.

XXXI. (n) *Hegyes ősztőne volt Sz: Pálnak.*

F. Nem ollyan, mellyet a' Korda végében vert volna. Azt mondgya egy tiéd, hogy (o) *a' gonosz emberek háborgatása volt az.* Nem korbács hát! Igazab ez: *A Sátán Angyala;* igy sem ostor. Ha te ebbűl a' *szent Pál* gerjedező kivánságit akarnád penig meg probálni; (mint szokás is nálatok) igy pirongatna egy Barátod: (p) *Nemellyek az ősztőnőn értik az Apostol bujá gerjedezésit; mellyen én igen csudálkozom, hogy a' tudos Theologusoknak effele magyarazat jut eszekben.*

o Erasmus in h. l.

p Idem ibid.

q Pag. 81. 82. ex Eph. 6. 14.

XXXII. (q) *Az igasságnak melyvasán, a' korbácsolástis kel erteni.*

F. Ki

F. Ki ne mosolyodnék ezen meg? Hiszem ott az Apostol, nem *testi,* hanem *lelki* fegyverekrűl beszélget; s' la' mégis mire vonnya ezt, az ostor szeretője! A' Satán ellen ád azért ott fegyvereket az Apostol. Sisakkal (korbácsvalis) penig űtet el nem űzheted; mert, (mint a' Leviathan) (r) *csak ugy tartya a' vasat, mint a' pelyvát.* (s) *Nemis testiek, a' mi* (lelki) *vitéz séginknek fegyveri.* Szánlak hogy ugy győtrőd magadat a' korbács szerzésben; magam mutatnék valami hellyet oltalmadra az irásbul, de semmi ollyant nem tudok!

r Job. 41. 18.

s 2. Cor. 10. 4.

XXXIII. (t) *Ama' nemes hartzot meg hartzoltam.*

t 2. Tim. 4. 7.

F. S' Nemes hartz a' korbácsolás? Szol szent *Pál,* az ő hűséges forgolódásárúl, mellyet sok lelkek meg nyerésével vitt végben; eszében sem jutot vére ki ontása. Még ez érőtelen hellyék meg né győznek engemet; s' nem vesznek a' korbácsolásta, hanem ha erősebbeket kérsz ki a' *Loyola* házábul.

MEL. [*Talám fájna ha meg mutatnám; mely hamissan kőlted: hogy mi nem engedgyűk a' Bibliának olvasását a' kőssegnek.*]

MAL. Az hamissolás nem illik jó lelkű *Theologushoz;* nem vagy te Ieremiás, ki igy szólla: (a) Hamissat szóllasz, mert nem szőkőm a' Chaldeusokhoz. Koránt sem forgattad te a' *Cálvinista* után, a' mi *doctorunk* akkori mondását. Nem jol cselekeszed azért, hogy a' *Catholica* vallást meg tagadod; mert bizonyára

a Jer. 37. 14.

nyára a' mi vallásunk ez, ércs meg: (b) *Jol láttyuk azt; hogy ha ember a' Bibliat szűletet nyelvén olvassa; gyakorta tőb kárát veszi, hogy sem hasznát; azért csak azoknak engedgye meg az a' Püspők a' Parochussal eggyűt, kiket tud, hogy annak olvasásában meg nem botránkoznak* Egy Gyűles igy végeze: (c) *Sokkal jobb a' kőssegnek a' Breviariomot forgatni; hog' sem a' szent irást visgálni.* Ezt penig tőb mondgya egynél: (d) *A' Bibliának olvasását a' kőssegnek meg engedni nem egyeb; hanem a' szent dolgot ebeknek vetni, s' a' gyöngyőt disznok eleiben hagyitani.* Ezért kárhoztaték régen (e) *Luther Márton-is, hogy a' szent irást szabadossá tőtte olvasni, s' a' szent dolgot az ebeknek adni.* Jo nagy Isten mire jutánk! Vagyon még illyen-is: (f) *Nemes gyöngy a' ßent irás; mellyet ha valamely tudatlan talál, meg-utállya azt, mint az Aesopus kakassa. Azért, nem kel azt a' dißnó eleiben vetni; s' a' kőssegtűl annak olvasását mèltán meg-kel tiltani.* Ertedé ezt? Vagy talám tsak *hamisság* ez? Kételen vagyok ezt-is bé-hozni; hogy ha eggyik nem elég, győzzőn-meg a' másik; s' tudhasd-meg: hogy volt (g) *nem hamisság iró kőzőtted:* (h) *Tagadgyuk azt, hogy a' kőssegnek a' szent irást kellyen*

b Concil. Trident. in Indice prohibitorum voluminum regulâ quartâ.
c Facultas Parisiensis in Censura contrà Erasmum tit. 12.
d Hosius de expresso Dei verbo tom. 1. p. 664.
Alphonsus de Castro lib. 1. advers. hæres. cap. 13.
Bunderius in Cōpend. rerū Theolog. tit. 32. art. 1.
Sixtus Senensis libr. 6. Bibl. annot. 152.

e Alphonsus Virvesius in Philip. 2. contra August. Cōfes. apud Andream Fabricium in Harmon. August. Confes. pag. 12. f Censura Colon. pag. 13. 19. g Ezech. 2. 5. Joannes. Molanus Theologus Lovaniensis Regiusque Censor in Compend. pract. Theolog.

lyen tanulni; sőt inkább tiltyuk őket ánnak olvasásától; elég levén az neki, hogy ha a' Papok s' doctorok eleiben irt regula ßerént él. Talám ez-is *hamisság?* Ezzel-is veretlek: (h) *A' jol rendeltetett Ecclesiákban; meg kel a' ßűletet nyelvre fordittatot Bibliának olvasását tiltani* sőt inkáb! Sujtollyon ez-is (i) *Veßedelmes a' kőssegnek, a' Bibliának olvasása* dorgálásodra való ez. (k) *Nem kel minden embereknek a' ßent irás s' olvasását meg engedni.* E' penig szőrnyű dolgot mond, ha hiñi kel: (l) *Eretnekek voltak, kik elsőben a' ßent irás olvasását meg-engedték a' kőssegnek.* Vallásod Fejedelme-is igy szól: (m) *Nem gyűmőlcsőt, hanē kárt ßerzene mágának a' kősség a' ßēt irás olvasásával.* Rekeszsze bé ez a' sereget: (n) *Tőbb kárt tészen a' kőssegben a' szent irás forgatása hogy sem a' pogányok irasinak olvasása.* Istennek Fia, bezzeg nagy tűrhető vagy! Egyebet mind ezekre én nem mondhatok; hanem: a' *Cálvinistának hamissolása* te tűled; a' kőssegnek ámitása; hogy a' vallásban hirtelen (kiválképpen a' nagy rendek) meg ne űtkőzzenek. Tudodé lelked idvességét szetető keresztyén olvasó, micsoda oka vagyon a' szent irás olvasása meg tiltásának? Tanuld-meg egy igy sohajtó *Catholicustul:* (o) *Bezzeg régen a' szent irás szűletet nyelvre fordittatik s' olvastatik vala a' keresztyéni hitnek nagy terjedésevel; most immár nem*

tract. 3. c. 27. concl. 2. pag. 221.
h Stapletonus in relect. princ. fid. controvers. 5. q. 3. pag. 539.
i Frideric. Staphylus in Apol. de vero script. intell. part. 2. p. 199. 202. 203.
k Thomas Hardingus contra Ivellum art. 15. sect. 5. tom. 1. pag. 122.
l Guilielm. Baylius in Catechismo Cōtroverſ. tract. 1. quæst. 5.
m Bell. lib. 2. de verbo Dei cap. 15. arg. 5.
n Alphons. à Castro l. 1. advers. Hæres. cap. 13. o Sixtus Senensis libr. 6. annot. 152. fol. 533.

nem haſznos azt cselekedni. De vagy tiltod, vagy nem *tiltod*, ugyan meg tudták amazt, tudod?

MEL. [*Oktalan csigázáſſal huzod, a' ſſent irás ez hellyét:* (p) *Viſgállyátok az irásokat.*

MAL. A' *Calvinista* igy beſzélle: (q) *Mindeneknek mondgya Urunk; Viſgállyátok az irásokat.* Ezé az oktalan csigázás? *A' Papiſta doctorok* ehez igy ſzólnak: (r) *A' Szent irás tárházát ſenki elöt be nem zárta Chriſtus; mert meg-hadta, hogy mindenek viſgállyák az irásokat.* Ismét: (s) *A' ſzent irás olvasására, nem csak a' Theologuſok, hanem minden emberek kötelesek, Chriſtus mondása ſzerént* Ide való ez-is: (t) *Azt mondgya Chriſtus: Viſgállyátok az irásokat; az az, azt ſzorgalmatoſſan megrázogaſſátok s' eſzetekben vegyetek.* Hallod e' te *doctorid;* mint *csigázzák* e' ſzét hellyet *oktálanul?* Olaj nélkül vagy te jámbor, látom én! Mit mondaſz ez ellen-is: (u) *Mindeneknek parancsollya Chriſtus, hogy viſgállyák az irásokat?* Azt mondgya (x) *Maldonátuſis;* hogy *parancsolat* ez; noha a' ſzent irás olvasását tilalmazok (talám teis) (y) *Indicatiuſban* vefzik. Akar ki mit mondgyon; de alig ha fekete kü nincsen elmédben. Mert iként meg-engeded a' ſzent irás olvasását, alig ha ſzint nē csinálván; (a' *religiod* terjedéſéért talám) moſt penig *csigázásnak* hivod; hogy annak ſzabadoſságát az irásbul probálom; ez annyit tészen: *Ens, non-ens.* Itillye meg a' dolgot

p Jan. 5. 39.

q Fol. 6.

r Eraſmus Præfat. Paraphr. in N. T.

s Cornelius Agrippa de vanit. ſciēt. cap. 100.

s Dionyſius Carthuſianus Thom. Lyranus in 1. Joan. 5. 39.

u Toletus in cap 5. Joan. ỳ. 39.

x In cap. 5. Joan. ỳ. 38.

y Stapletonus in h. l.

dolgot minden Iſten-félö okos *Catholicus*!

MEL. [*Huzod vonſzod ezt-is:* (z) *elvaſſa a' ki akarja, s' a' kinek nem tetzik hag yicsa-el:*]

MAL. ü Szent Felsége tudgya; hogy *Hieronymus,* (haö volt) *Domnion* s' *Rogatianus* baráttyának igy ira: (a) *Legant qui volunt, qui nolunt abjiciant.* De másoknak-is vadnak; hallyad! (b) *Edes Rogatiane Barátom! ne vid ez én könyvemet közönséges helyre.* Mit félti, hamunkája hiteles? (c) *Pénzen vötte* ü, *Lydaus Præceptorától,* e' könyvben való tudományt; miért hivod hát (d) *csalhatatlan igaſiságúnak*? Ugyan-is ki látta, hogy ot valaki jol fordicson a' *Sidóbul* kinél añak a' nyelvnek (l) *kövés tudása* vagyon? En azt sem merném mondani, hogy a' te *Bibliád author a, Hieronymus* volna; mert e' tiéid, kétségesé teſznek: (m) *A' kinek Iſten elmét adot; tagadgya e' könyvet Hieronymusenak lenni. mert ö ennek authorát, sokszor károztattya, s' tudatlansággal vádollya. Meg átalkodot fö azert az, ki a' Vulgatát Hieronymusenak állattya.* Ismét: (n) *Sokan mondgyák azt;* a' Catholicuſok közzül) *hogy a' Deák Bibliának ſzerzöje, nem Hieronymus.* De haö véis; én hozzá nem támazkodhatom; mért (o) *ſok száz fogyatkozásokkal rakva.*

MEL. [*Csigazod ezt-is:* (p) *Ne hidgyetek.*

z Hieron. præfat. in Eſdr. ult.

a Hier. in Eſdr. in fine præfat.

b Idē ibid. lin. 19.

c Hier. præfat. in Iob. lin. 34.

d Stapletonus in Rect. princ. fidei controv. 5. q. 3. art. 3.

l Hier. in Eſdr. & Nehem. in Med.

m Iacobus Faber Stapuleſis in Apolog. præmiſſa Comment. in Epiſtol. Paulin.

n Joannes Driedo lib. 2. de Eccleſ. dogmat. & Scripturis c. 1.

o Azor. l. 8. Inſtitut. cap. 3.

p 1. Jan. 4. 1.

gyetek minden lelkeknek])(

MAL. A' *Calvinista* ebbűl hellyesen beszélgetet; hogy nem minden (q) *Ecclesiának* kell hinni. Mert (r) *az Ecclesia sók dolgokban meg botlik*; szűkség azért ollyankor; (s) *a' szent irást az hitben való vilongásoknak el igezitásara Birónak tenni; ugy hogy ki annak nem hiszen, szentseg törőnek s' partosnak kell azt tartani.* Ugy meg itilheti néha, (t) *a' Pápát s' Conciliumot, csak egy magános, de a' szent irásban tudos köz emberis; hogy ennek többet kel hinni, hogy sem amazoknak.* Hellyesen emlittetet hát a' *Lelkek probalása.*

MEL. [*Helyletelenűl gőrditetted ki a' mi Doctorinkbúl ezt: Az embernek sanyargatása lelket kiván, mert a' teszi az igazán való meg feszitést; tehát a' testet nem kell korbácsesal öldőkleni. Ha Dialecticus vagy, csinály ehez hasonló argumentumot illyen formán? Az ember lelket kiván, tehát nem testet. Ha ez jó, ember vagy; de lássád hogy Aristoteles lo ne taszicson az hidrúl*]

MAL: En nem *gőrditettem*; nemis magam szava; hanem, mint a' *Præmissák* s' mind a' *Conclusio* saját (u) *Doctorodé*; itasd meg az *Hernád* vizet véle, hogy ig' *Aristotelizal*: de te erre semmit sem tudál felelni. Mit akarsz a' *Dialecticaval* hiszem itt a' meg *öldőklést* nem *ember*, hanem *Isten* kivánnya; ama' mondás szerént: (x) *öldőköllyetek meg a' ti földi tagaitokat!* te penig guggolsz az efféle *Dialecticával*: *Az ember testet kiván*; *azért*

q Fol. 7.
r Melchior Canus lib. 4. Locor. Theolog. cap. 4.
s Andradius in defens. fid. Trid. l. 2. p. 128.
t Panormitanus in c. Significasti extr. de Elect. Gers. de exam. doctrin. consid. 5. Marsilius Patavius in defens. pacis. Joannes Franciscus Picus Mirandulanus de fid. & ord. cred. theor. 16.
u Iac. Fab. Stapulensis in cap. 3. Coloss. Fol. 12.
x Col. 3. 5.

azért nem lelket. Meg változtattad a' *Controversiæ státust* az *Isten* hellyében, *embert* toldván; méltó vagy azért az *Aristoteles* lapáttyára. En penig ha csak habókolok-is az *hidrúl* le-taszittatot vizbé; de igy rántlak utánnam: *A' ki paráznaságot, tisztátalanságot, bujaságot, gonosz kivánságot, fősvénységet, s' bálvány imádást feszittet; a' nem hátat korbácsoltat.* (y) *De az Apostol, az öldőklést parancsolván, azt miveli. Nem az hátadat parancsollya hát ű pirossittatni.* Ugyé? Im igazitlak én, az *Hidrul* vizben esett egynéhány *Pápákra*; siess kérlek, vond-ki űket, mert belé halnak. (z) *Az Imperator nem itilhesi meg a' Papát; mert meg mondotta Isten: Vallyon s' a' fejsze, dicsekedhetiké az ellen, a' ki azzal vág?* E' volna ám a' jeles jó *Dialectica*. Ismét: (a) *Meg mondottta Christus Péternek: Vidd a' mellyére; azért neki Romában kellet menni, hogy ott az emberek fogására hálóját meg vesse.* Vagyon illyenis: (b) *Isten szava: Ha ez meg aláztatik, kihez folyomodtok segitségért? Azért a' Romai széknek mindeneken fellyűl kel lenni.* Még efféletis találunk; Christus módgya. (c) *Nem kell a' gyertyát a' véka alá tenni hanem a' gyertya tartóban; azért a' szenteket az Istenek közibén kell számlálni, hogy imádtassauak.* Ezt sem hagyhatom el: (d) *Meg vagyon irvá; nem fellyeb való a' tanitvány mesterénél;*

y Idem ibid.
z Nicolaus c. Inferior dist. 21.
a Innocentius 3. sermon. 2. in festo Petri & Pauli.
b Symmachus Papa. c. Aliorum caus. 9. q. 3 ex Esa. 10.
c Eugerius in Epistol. ad Egbertũ Bamberg. ex Matt. 5.

P *azért*

d Adrianus Papa tom. 3. Concil. in decret. collect. per Adrianum pag. 613.

azért a' Papa senkitűl meg nem itil tethetik. Ezis az *Aristoteles Scholájában* tanult: (ha) (e) *Negy állatokat mutatot Isten Ezechielnek, azért, négy Patriarchák lako hellye vagyon: Antiochia, Alexandria, Jerusalem, s' Constantinápoly.* Szépen foly eñekis *Dialecticája*; (f) *Az ű szájábúl, két élű éles tőr jőtt ki; azért az Romai Pápának, nem kell senkinek kedvezni.* Hát ha ezt lárnád: (g) *Husvét s' Pűnkősd kőzőt, a' Christus fel támadásának őrőmét tisztellyűk; azért, nem ßűkség akkor, embernek magát az imádkozásban feletteb meg alázni.* Ollyan bordában szűtt ezis: (h) *Meg mondotta Isten: Szentek legyétek, mert én ßent vagyok; azért, nem szabad a' Papoknak meg házasodni.* Hát ez, nézd mint fuldok a' vizben: (i) *Christus meg hadta Péternek, hogy nem mind az egész halát, hanem csak a' szajaban valo statert adgya ű erette s' mágáért; azért az Imperatornak csak kűlső fizetéssel tartozunk.* E' még-is jobban tanult valamivel: (k) *Christus testét tiszta gyolcsban takarták; azért az oltári ßentség kőrnyűlis nem kel poszto.* Lássuk éztis: (l) *Christus egyßer holt meg; azért a' Papnakis eleg napjában egy Misét szolgáltatni.* Illyentis mutogattak: (m) *Meg kell az Ur vácsorájában való bort elegyiteni vizzel; mert a' Christus oldalábúl viz s' vér folyt ki.* El végezi ez: (n) *A' kiket Isten egyben szer-*

e Appendix ad decretũ Innocentij c. Inter quatuor l. 1. Decret. Gregor. titul. 33.
f Pontifex Innocentius c. Ex ore libr. 5. Decret. Gregor. tit. 33.
g Martinus Pontifex c. Si quis Presbyter distinct. 30.
h Síricius c. Plurimos dist. 82.
i Urbanus c. Tributũ caus. 23. quæst. 8.
k Eusebius & Sylvester c. Consulto dist. 1. de consecrat.
l Alexander c. Sufficit dist. 1. de Consecrat. *m* Alexander c. In Sacramentorum dist. 2. de consecr. *n* Innocent. c. quãtò

szerkeztetet, az ember el ne válaszsza; azért: nem szabad a' Püspőknek maga authoritássábúl el-hadni Ecclesiáját, s' másban menni. Job volna efféle *Aristotelica Scholában* győnyőrkődnőd, hogy sem mint az *Hit* kőrnyűl halásznod.

MEL. [*Mit mondgyak a' magaddal, s' feleiddel való ellenkezésikrűl?*

MAL. Hát én mit szóllyak a' te seregedbelieknek tudománybéli egyenetlenségekrűl? Soha nincsen a' *Calvinisták* kőzőt, a' vallás LELKE felől oly vilongás, mint ti kőzőttetek a' *Religioban* való űstők vonás; még penig a' vallásnak *ßivét* tapogattyátok. *Semel pro semper*: hogy ki teslek a' szép eggyesség; (ha az) im elől számlálom a' dolgot a' mint én értettem.

Ezért cselekedem penig ezt; hogy a' jo lelkű keresztyénnek eszében, jusson ez: (a) *Mikor a' Doctorok sokképpen ertenek valamely vallás felől; meg mutattyák annak nem igaz voltát.* Ismét. (b) *Az irás magyarazoknak villongások, jele az hamisságnak.* En nem mérném ezt mondani, ha te nem állatnád. De mennyűnk a' dologra: (c) *A' kinek vagyon hallasra való fűle, hallya!*

1. (d) *Hamisság ez; hogy mindenek meg vadnak irva a' szent irásban, valamellyek az hitre s' erkőlcsőkre tartoznak.* Ellenben: (e) *A' Bibliában, valamellyek a' lelki epűletre tartoznak, mind meg vadnak irva.*

lib. 1. Decret. Gregor. cap. 7.

a Bellar. l. 4. de Euchar. c. 23. Propos. 4.
b Picus Mirandula in Apologia.
c Titk. 2. 7.
d Joannes Fischerus Roffensis Episc. art. 27. p. 585.
e Gregor. Episcopus Romanus Homil. 9. in Ezechielem.

2. (f) *Nem hogy az vallásban való villongásoknak el igazitására, hellyes régula volna a' szent irás; de inkáb, botránkozásnak kőve.* Ellenben; (g) *A' szent irás az hitnek oly bizonyos regulaja; melyhez semmit sem kell adni, sem abbúl elvenni.*

3. (h) *A' szent irás, nem lehet Biró, az hit felől valo Controversiáknak el igazitásában.* Ellenben: (i) *Mikor Christus azt mondgya: A' beszéd, mellyet én szóllottam, az itil meg az utolsó napon; azt akarja azzal jelenteni; hogy a' szent Irás Biró, a' villongásoknak el-igazitásában.*

4. (k) *Soha még a' Romai Ecclesia, csak leg kissebbik dologbannis, nem tevelyedet el* Ellenben: (l) *O siralmas Roma, ki a' mi régi Atyáinknak idejékben szépen fenlesz vala; de a' mi időnkben irtoztató setetséget őntel ki!*

5. (m) *A' Romai Pâpa, eretnekséget nem tanithat.* Ellenben: (n) *Lehet a' Papa eretnekké.*

6. (o) *A' vallásban támadot villongásoknak el igazitó Birája, nem egyeb, hanem a' Papa.* Ellenben: (p) *Némely Pápák a' szent irást nem igazán magyarázták.*

7. (q) *A' Traditiokat szintén ugy kel becsülni, mint magát az Isten igijét.* Ellenben: (r) *Valáminémű nagy külőmbség*

f Gregor. de Valent. lib. 5. anal. fidei Catholicæ c. 4. pag. 31.
g Durandus 3. sent. dist. 25. q. 2.
h Costerus in Enchir. pag. 133.
i Lyranus in cap. 12. Joh. ad verba sermo quem.
k Pistorius in Hodeget. cap. de Eccles.
l Synodus Remensis circa An. D. 991. celebr. cap. 28.
m Bell. lib. 4. de Pontif. Rom. cap. 2.
n Panormitanus c. Signifi. Extr. de Elect.
o Bell. l. 3. de verb. D. c. 3.
p Aventinus lib. 7. Annal. de Gregor. 7.
q Censur. Colon. fol. 230.
r Erasmus in Paraphrasi cap. 7. Marci.

ség vagyon Isten s' az emberek kőzőt; szinte oly mély válászték vagyon a' Biblia s' az emberi Traditiók kőzőt.

8. (s) *Csak annyira kéll becsülni a' Traditiokat, mint az Isten igijét.* Ellenben: (t) *A' Romai Ecclesiának Traditioit, nagyob méltoságban kell tártani, hogy sem a' szent irást.*

9. (u) *Az Apostoli Credót, Traditióbúl probálhatni meg.* Ellenben: (x) *Az Apestoli Credót, szent irásbúl probálhatni meg.*

10. (y) *A' kis gyermekeknek keresztségeket, Traditióbul probálhatni meg.* Ellenben: (z) *A' kis gyermekeknek keresztségeket, a' szent irásbúl probálhatni meg.*

11. (a) *A' negyven napi Bűjtőt, Traditióbúl probálhatni meg.* Ellenben: (b) *A' negyven napi Bűjtőt, a' szent irásbúl probalhatni meg.*

12. (c) *Hogy a' Szombathot, Vasárnap kellyen meg Inneplení; Traditióbúl probálhatni azt meg.* Ellenben: (d) *Vasárnapnak meg szentelesét, a' szent irás tanittya.*

13. (e) *Hogy a' Fiu Istennek egy gyenlő Istensége legyen az Atyával; Traditóbúl vőttük.* Ellenben: (f) *A' Fiu Istennek szent Atyával való egyenlősége, szent iráson fundáltátik.*

14. (g) *Hogy a' szent Lélek, Isten; a' Chri-*

s Concil. Trident. Sess. 4.
t Petrus à Soto. in Confess. Cathol. c. de Eccles. pag. 138.
u Bellar. lib. 4. de verbo Dei cap. 7. §. Denique Basilius.
x Costerus in Enchir. c. 1. p. 48.
y Fevardét. lib. 3. in Iren. c. 3.
z Bellar. l. 4. de Baptismo c. 9.
a Hosius in Confess. Petricov. cap. 4.
b Anglo. Rhemenses in cap. 4. Matth.
c Cajetanus in Comment. 2. Thes. 2.
d Ribera in Comm. Apocal. 1. n. 68. p. 46.
e Fevard. lib. 3. super Irenæum cap. 3.
f Bell. l. 1. de Christo c. 4.
g Fevard. lib. 3. super Irenæum cap. 3.

Christusnak, két termeszeti legyen s' a' szent Haromságban harom szemellyeket hidgyünk; ezeket mi, Traditióbúl vöttük. Ellenben: (h) *Vaj a' szent irás teszen ezekrül bizonságot.*

15. (i) *A' Mise Traditióbúl származot mi reánk.* Ellenben: (k) *Szent irásbúl probálhatni meg a' Misét.*

16. (l) *A' Baráti s' Szüzességi élet, Traditiobúl vöttek eredetet.* Ellenben: (m) *Igenis a' szent iráson vetettek ezek Fundamentumot:*

17. (n) *Traditióbúl vöttük ezt, hogy a' keresztseg vizbül állyon.* Ellenben: (o) *Hogy a' keresztsegben viz legyen a' szent irás mondgya*

18. (p) *Traditióbúl vöttük ezt: keresztellek Atyának, Fiunak, s' szent lélek Istennek nevében.* Ellenben: (q) *A' szent irásbúl mutathattyuk ezt meg.*

19. (r) *A' Christusnak Pokolra való szallását, Traditio mutattya.* Ellenben: (s) *Szent irás tanit meg minket a' Christusnak pokolra váló szállásara.*

20. (t) A' jó cselekedetek érdeme, (u) *Szentek segitségül valo hivása; s' (x) Purgátorium; mind Tradiotikbúl vadnak.* Ellenben: (y) *A' szent irásbúl bizonyithattyuk ezeket.*

21. (z)

b Bellar. lib. 1. de Christ. cap. 13. & l. 3. de Christ. cap. 3. & lib. 2. de Christ. c. 6. *i* Salmerõ. rom. 13. Disp. 8. in Epist. Pauli *k* Bell. lib. 1. de Missa cap. 6. *l* Salmerõ. ut modò. *m* Bell. lib. de Monachis cap. 5. *n* Gordon. Huntlæus tom. 1. Controv. 1. cap. 30. §. 4. p. 11. 3 *o* Costerus in Enchirid c. de Bapt. pag. 352. *p* Cornel. Iansen. in c. 149. Harmou. Et Becanus in Manuali c. 2. §. 25. *q* Lorinus in Act. 2. ℣. 38. fol. 129. *r* Azorius lib. 8. Instit. Moral. c. 4. *s* Bell. l. 4. de Christo c. 6. *t* Petrus à Soto in lib. contra Brent. *u* Canis. in Catech. fol 230. *x* Petrus à Soto in assert Cath. p. 83. *y* Bell. l. 5. de Iustif. cap. 3. Et lib. de Beat. sanct. & lib. de Purgat.

21. (z) *A' Conciliumok, el nem tévelyedhetnek.* Ellenben: A' (a) *Conciliumok az igaz utrúl sokszor ki-csaponhatnak.*

22. *Csalatkozhatatlã a' Conciliũ, mert meg mondotta Christus:* (b) *Válahol ketten avagy hárman az ő nevében egybe gyülnek ott vagyon közöttök.* Ellenben: (c) *Nem igazán hozzák ki némellyek ez helybül a' Conciliumok el nem tévelyedhetéset.*

23. (d) *Az Ecclesia az hitnek ágazatiban el nem tevelyedhetik.* Ellenben: (e) *Nem kell azokat mind hit agazatinak tartani, Mellyeket az Ecclesia vegez; mert az, sok dolgokban meg botlik.*

24. (f) *A' Romai Anyaszentegyhaznak szokása, magyarázoja a' ßent irásnak.* Ellenben: (g) *Nem a' szokást kell követni; hanem a' szent irás igaßságát.*

25. (h) *A' ki a' szént Atyákat megveti; affele az Ecclesiában minden dolgokat kétségben hoz.* Ellenben: (i) *A' ßent Atyáknak authoritáßa senkit nem kénßerit irások el-hitelére, hanem ha a' szent irásban vadnák fundálva.*

26. (k) *A' Scholasticusok irásit nem kel meg-vetni.* Ellenben: (l) *Emberi tudomány a' Scholasticusok dolga; nem-is lehet erőß az ő autoritások.*

27. (m) *A' szentek legendáinak hitelt kell adni.* Ellenben: (n) *Sok hamis dolgokat*

z Thom. Bozius lib. 5. de not Eccl. c. 7. *a* Panormit. sup. par. 1. Decr. fol. 142. *b* Matth. 18. 20. *c* Staplet. in relect. controv. 6. q. 3. art. 4. pag. 613. *d* Alph. de Castr. l. 10. adv. hæres. *e* Nicol. de Clemangis in disp. sup. materia gener. Concil pag. 63. *f* Gregor. de Valent. lib. de Cõfes. necess. cap. 2. *g* Durand. in præfat. part. 2. de modo celebrãd. Cõcil.

h Eccius in Enchrid. de Cõcil. *i* Biel. lect. 41. in can. Miss. *k* Vega lib. 9 de Justif. cap. 14. *l* Stapl. de Princip. doctr cont. 6. libr. 10. cap. 11. *m* Bellat. libr. 3. de Euchar. cap. 8. §. Quintum. *n* Geor.

gokat fogtak a' szentekre.

28. (o) *A' szentek nálunk meg jelenesit, s' azoknak latasit nem kell semminek tartani*, Ellenben: (p) *A' mi hitünk a' Prophetak, s' Apostolok meg-jelenesehez számaskodik, nem a szentekehez.*

29. (q) *Nem kell meg-vetni az Istent tiszteletben, a' termeszet itiletit.* Ellenben: (r) *Sok dolgok vadnak okoskodásink felett, mellyek mind az által egy jeznek az igaz vallással.*

30. (s) *Azon kell lenni a' nagy Fejedelmeknek; hogy a' Religionak követése ne legyen szabados, hanem csak a' Romai Pápáé.* Ellenben: (t) *Senkinek nem kell a' Religiot erövel valakinek nyakára vetni, hanem inkáb azt, kell tanitani.*

31. (u) *Az eretnekeket meg kell ölni.* Ellenbé: (x) *Nem fegyverrel, hanem szo: irásbeli erősségekkel kell az eretnekek ellen elni.*

32. (y) *Nem kell az eretnekeknek adot hitet meg-tartani.* Ellenben: (z) *Senkinek nem kell meg-szegni, más embernek adot hitit; akar ki legyen az.*

33. (a) *Szabad a' Romai fő Pap azzal, hogy az Istentelen királyt excommunicállya; sőt jobbágyit-is ellene fel-számassza.* Ellenben: (b) *Ha szabad volna valakinek, nagyot vetett Fejedelmet megölni; Dávid-is meg cselekedte volna azt Saullal, de inkáb azt mondá: Oltalmazzon*

a Iapid. in cap. 5. Act. v. 39. z Adam. Conzen. lib. 3. Polit. c. 7. fol. 127. §. 1. *a* Nicol. Sander. libr. 2. de visib. Eccles. Monarch. cap. 4. *b* Alphons. de Castr. l. 13. adv. hæres. verbo: Subditus.

zon Istenem engem attul hogy kezemet reá bocsássam, mert az Ur Christusa.

34 (c) *Nem tudgya az ember; hogy e ha a Tőrökökénag job ellensegi Christusnak, vagy a' Protestánsok.* Ellenben: (d) *Nem illik az a vallás ellensegihez hogy hamissat szóllyanak; sem hogy valami csalárdság gal ellyenek.*

35. (e) *Szabad embernek, a' szivében el-rejtet igasság ellen nyelvével mást mondani.* Ellenben: (f) *Eretnekekhez illik az Aequivocatio.*

36. (g) *A' Protestánsok a' kereszteyen nevnek ellensegi, s' ama' lelki Babylonnak fiai.* Ellenben: (h) *Nem kell minekünk, szitokkal, s' mocsokkal felelnünk a' mi vallásunk ellenseginek.*

37. (i) *A' ki a' Tobiás, Judith, Syrách, Bölcseség. Machabeusok könyveit ki veti az hiteles könyvekből, többire eretnekséget cselekedik.* Ellenben: (k) *Mellyek: hogy ki vetteséenek az hiteles könyvekből ezek a' könyvek.*

38. (l) *Esthernek két utólsó részei, no ha nincsenek a' Sidoban; mind az által az hiteles könyvekhez tartoznak.* Ellenben: (m) *Esthernek két utólsó részei nem tartatnak hiteles könyvből valóknak.*

39. (n) *A' Baruch könyve, hiteles könyvből való.* Ellenben: (o) *Nem hiteles könyv a' Baruké.*

40. (p) *Daniel töldalékja, a' tizen*

P 5 *harma-*

a Petr. Svavis lib. 1. hist. Conc. Trid. p. 103 *d* Thom. 2. 2. q. 69. art. 2. *e* Tolet. l. 4. instr. Sacerd. c. 21. n. 6. *f* Baron. An. 357. n. 6. & Ann. 369. n. 12. n. 18. *g* Andreæ Fabricio in præf. harm. August. *h* Coster in præf. Ench. de morib. hær. p. 35. *i* Melchior: Canus lib. 2. loc. The. cap. 9. *k* Hugo de Sanct. Victore in prolog. l. 1. de Sacram. c. 7. *l* Bell. l. 1. de verb. Dei c. 7. §. 2. *m* Lyran. in fin. comm. Esth. *n* Bell. l. 1. de ver. Dei c. 8. 9. Cæterű. *o* Joan. Dried. l. 1. de Catal. Script. c. 4. ad difficul. quart. *p* Bell. l. 1. de ver. Dei. c. 9. §. 3.

harmadik, s' 14-dik reszekben; meltó hitelre. Ellenben: (q) *Nincsen a' Dániel tóldalékja az igaz Canonban.*

41. (r) *Tobias kőnyve Canonicus kőnyv.* Ellenben: (s) *Nem kell ezt az igaz kőnyvek rendi kőzzé számlálni.*

42. (t) *Judith kőnyve Canonicus.* Ellenben: (u) *Nem kell hitelt adni a' Judith kőnyvének.*

43 (x) *A' Bőltseség kőnyvébűl helyesen bizonyithat az Ecclesia.* Ellenben: (y) *Ki kell vetni ezt az hiteles kőnyvek kőzzűl, mint nem Salamonét.*

44 (z) *A' Catholicá Ecclesia bévészi a' Syrách kőnyvét.* Ellenben: (a) *Mint nem hiteles kőnyvet, ugy kell tartani.*

45. (b) *Első s' második Macchabeusok kőnyvei, tsalhatatlan igaságnak.* Ellenben: (c) *Nem Canonicus kőnyvek ezek.*

46. (d) *A' Sido Biblia Jerusalem elpusztulásakor meg-égett; hanem az után Esdrás ujjitotta meg, Isten csudálatos cselekedetibűl.* Ellenben: (e) *Nem volt a' Nabuchodonozor hatalmában, hogy a' Sido Bibliának mindē exemplárit el-vessesse; mert az tiz nemzétség az előtt Nap keletre vitetett vala az ő birtokán kivűl.*

47. (f) *A' Sidók a' keresztyén hitnek, gyűlölsegeért, számtalan helyeket megvesztegettek a' szent irásban.* Ellenben: (g) *Nem*

q Glossa Bibl. ordin. in præf. c. 13. Dan.
r Bell. lib. 1. de verb. Dei cap. 2. §. 2.
s Lyran. in præf. Tob.
t Jod. Coccius tom. 1. Thes. lib. 6. art. 12.
u Cajetan. in præfat. Jud.
x Concil. Trid. sess. 4.
y Alph. de Castr. l. 1. cont. hæres. cap. 2.
z Concil. Trident. Sess. 4.
a Richard. de Sanct. Vict. l. 2. except c. 9.
b Concil. Trident. Sess. 4.
c Glossa ad, c. Canō. 1. dist. 16 ad verba: Atq; inter Apochrypha.
d Salmer. tom. 1. com̄. in N. T. proleg. 9. can. 4. p. 92.
e Genebrard. An. 3838. l. 2. Cronol.
f Iacob. Epis. Claristopol. præf in Psalm.

(g) *Nem hiszem én azt el, hogy a' Sidó kutfű meg-vesztegettetett volna.*

48. (h) *Az ő Testamentomot Gőrőgre forditott hetven bőlcsek magyarázattya, igen Isteni.* Ellenbē: (i) *Ellenkezik egy mással az hetvén bőlcsek forditása; azért a' Sidohoz kell támaszkodni.*

49. (k) *A' vulgata versionak Authora Hieronymus.* Ellenben: (l) *Számtalan vetek vagyon a' Deák forditásbā; melyből kővetkezik hogy az, nem Hieronymusé.*

50. (m) *A' vulgáta versio, igen hitelre méltó, s' azt senkinek nem kell meg vetni.* Ellenben: (n) *Nem azért vőtte bé az Ecclesia a' vulgatát, hogy azt a' Sido vagy Gőrőg kut fűre nem kellene vinni ha valamiben botlik; hanem hogy akkor jobbannál nem találtatott a' forditások kőzőtt.*

51. (o) *Az eretnekségeknek nagy ßűlő Annya ez, hogy a' szent irás kinek kinek ßűletett nyelvére fordittatik.* Ellenben: (p) *A' Catholica Ecclesia nem tiltya embernek meg-érthető nyelvére való forditását a' Bibliának.*

52. (q) *Sokkal jobb a' szegény kőség kezeben adni a' Breviariumot, hogy nem a' szent irást.* Ellenben: (r) *A' szent irás Istennek teremtett állatinak kűldőtt levele, mellyet mindennek kell olvasni.*

53. (s) *Merő Hamisság, hogy a' szent irás*

g Bene. Perer. lib. 13. in Gen. c. 8. ℣. 7. disp. 8.
h Bell. l. 1. de ver. Dei cap. 6. §. sequitur quarta.
i Geor. Vicelius in Encom. ling. Hebr. G. IIII. b.
k Bell. l. 2. de verbo Dei cap. 9. §. 1.
l Iacob. Faber Stapul. in Apol. præmiss. comm. in Epist. Pauli
m Concil. Trident. Sess. 4.
n Joā. Dried. l. 2. de Trās script. cap. 1.
o Alph. de Castro. l. 1. adv. hæres. c. 13. p. 31.
p Bell. l. 2. de verbo Dei c. 15. §. 2.
q Facult. Paris. In Cēs. cōtr. Eras. tit. 12.
r Greg. Mág. Episc. Rom. l. 4. in dict. 13. Epist. 40.
s Bell. l. 3.

irás magában kőnyű légyen. Ellenben: (t) *Hálákat kell adni Istének azert; hogy azokat, mellyek az idvessegre szűksegesek, kőnyűkké tőtte a' szent irásban.*

54. (u) *Maga, magát, nem magyarázhattya-meg a' szent irás.* Ellenben: (x) *Semmi nem láttatik nékem ugy megmagyarázni a' szent irást, mint maga.*

55. (y) *A' szent irásnak sok ertelme vagyon.* Ellenben: (z) *A' szent irásnak csak egy tőkelletes értelme vagyő, mellyel hartzolunk, s' győzűnk.*

56. (a) *A' szent irásnak homályos értelmebűl-is derekas argumentumokat vehetűnk, hitűnknek meg-erősitésére.* Ellenben: (b) *Hamis Propheta az, ki az szent irást másképpen magyarázza, mint az Isten lelke tanittya.*

57. (c) *Hol találod-meg azt a' szent irásban, hogy csak azt kell hinni a' mit ű mond?* Ellenben: (d) *A' szent irásban azt-is meg-kell tartani, mellyet az ember jó kővetkezéssel onnan ki-hoz.* Mert (e) *nem csak azt kell hinnűnk, mellyet a' szent irásban betű szerént olvasunk; hanem azt-is, mely meg-czáfolhatatlan kővetkezéssel onnan ki-jű.*

58. (f) *Sok el-veszett a' Profétáktúl, s' Apostoloktul irt kőnyvekben.* Ellenben: (g) *A' mely kőnyvek hijával vagyon a' szent irás; igen hihető, hogy azok sóha hiteles*

de verb. D. cap. 1.
t Hierō. ab Oleast. in c. 30. Deut.
u Bell. l. 3. de verb. D. c. 9. §. 1.
x Joseph. Acost. l. 3. de Christo revel. c. 21.
y Thom. part. 1. q. 1. art. 10.
z Corn. Agrip. de de Vanit. scient. cap. 100.
a Bell. lib. 1. de Miss. cap. 6. resp. ad 1. Kemnitij. arg.
b c. Vino dist. 37. ex Hieron.
c Hector Pint. in c. 8. Esa. pag. 94.
d Nicol Lyran. in præf. sup. libr. Tob. part. 2. fol. 2. 283.
e Jod. Cocc. tom. 1. Thesa. lib. 6. art. 30 pag. 757.
f Bell. lib. 4. de verbo Dei cap. 4. §. Quod autem.
g Stapl. contra Vitaker lib. 2. cap. 1. §. 7.

hiteles kőnyvek számábā nem vétettek volt.

59. (h) *Az Apostolok, nem Christus parancsolattyábul irták, a' mit irtak.* Ellenben: (i) *A' szent irást, a' szent lélek dictálta, az azt iró embereknek:*

60, (k) *A' szent irásnak méltósága az Ecclesiátul vagyon; mely ha akarja, az eggyik kőnyvet meg-veti, s' másikat javallya.* Ellenben: (l) *Mi a' szent irásnak, abban szóló Isten lelke tanu-bizonytágáért hiszűnk; s' azért tulajdonitunk nékie nagy méltóságot.*

61, (m) *Az Isten a' Christusnak emberi természeti szerént, mindenhatoságot adott.* Ellenben: (n) *Adot Isten Christusnak emberi termeszeti szerént hatalmat, de nem mindénhatoságot.*

62. (o) *Christus, emberi természeti szerént mindeneket túd, mellyeket az Isten túd.* Ellenben: (p) *Christus két természetinek egg yesűlésében, nem adatott emberi termeszetinek a' minden tudás.*

63. (q) *A' mennyiben Christus Istensége az emberi természettel egg yesűlt; annyiban az ő embersége szerent imádtathatik.* Ellenben: (r) *Nem kell a' Christust embersége szerént ugy imádni, mint magát, mennyiben Isten.*

64. (s) *Sóha a' Christus nem birt valami tudatlansággal, hanem mindeneket tudott.* Ellenben: (t) *A' Christus apronként nevelkedett tudományában, testének idejé-*

h Pistor. in hodeget. pag. 32.
i Coster. in Apol. part. 1. Enchir. contr. Fran. Gomar. pag. 36.
k Nicol. Cusā. Cardin. Epist. 2. ad Bohemos tom. 2. pag 834.
l Canis in Catech. c. de præc. Eccl. §. 16.
m Thom. in c. 3. Joh.
n Bell. lib. 3. de Christo c. 16.
o Lyran. in c. 3. Joh.
p Bell. lib. 3. de Christo cap. 9.
q Azor. tō. 1. moral. l. 9. c. 5. 6.
r Vasquez. lib. 1. d. 4. cap. 4. n. 26.
s Gregor de Valent. Comm. tom. 4. disp. 1. quæst. 15. punct. 1.
t Thom. part. 3. quæst. 12. art. 2. ex Luc. 2.

idejével, s' állásával egy gyűtt.)(

65. (u) *Istentelenseg azt állatni, hogy Christus szenvedése idején, pokolbeli győtrelmeket viselt legyen el.* Ellenben: (x) *Christus szenvedese ßinte ollyan volt, mint az el-kárhoztaké, melynél nagyob nem lehet; azt kellet neki meg szenvedni, s' ugy bé menni Atya dicsőssegeben.* (y) *Nem vakmerőségbűl állattatik az, hogy Christus az el-kárhoztaknak bűntetését viselte.*

66. (z) *A' Christus lelke a' szent Atyák lymbusát a ßállott alá, nē az el-kárhoztak helyere.* Ellenbē: (a) *Az ő Testamentumi szent Atyáknakis meg-bocsátotta Christus bűnőket; kik Idvezűltek Christus által, minek előtte ő testben eljűne.*

67. (b) *Christus, csak annyiban kőzben járó, mennyiben ember.* Ellenben: (c) *Mind két termeszeti szerent kőzben járó Christus.*

68. (d) *Csak Christus az elég tévő kőzben járó, de esedező kőzben járók tőbben-is vádnak.* Ellenben: (e) *Christus mind azért kőzben járó, hogy meg-bekéltetett Istennel, s' mind penig azért, hogy érettűnk esedezik.*

69. (f) *A' Christus, szenvedése által érdemlette magának az ő fel magasztaltatását.* Ellenbē: (g) *Helyessen mondgyák némellyek, hogy Christus csak az ő tagjainak érdemlett.*

70. (h)

u Bell. lib. 4. de anim. Christ. c. 8. x Nicol. Cusan. lib. 10. exercit. y Greg. de Valent. tom. 4. in Thō. disp. 2. quæst. 4. punct. 2. z Fevard. lib. 7. Theomach. cap. 1. a Lombar. lib 3. Sentent. dist. 25. lit. A. ex August. Epist. 51. ad Optatum. b Lombar. 3. Sent. dist. 19. lit. G. c Thom. part. 3. q. 48. art. 6. d Eccius in Enchir. pag. 154. e Claudius Espensœus in 1. Tim. 2. fol. 269. oper. c. 2. f Thom. part. 3. q. 49. art. 6. g Lombar. 3. sent. dist. 18. lit. E.

70. (h) *A' Christusban valo igaz hit, nem csak a' szent irásbul lehet meg; hanem a' kűlső meg-tapaßtalhato dolgokbul-is.* Ellenben: (i) *A' Christusban valo hit nelkűl, nem idvezűlhetnek a' pogányok.*

71. (k) *Ha az ember el-nem esett vólnais. még-is meg testesűlt volna Christus.* Ellenben: (l) *Ha az első ember nem vétett vólna, soha a' második a' gyalázat fel vételre el nem jőtt volna.*

72. (m) *Hogy egy ember legyen az egész Eccesiának feje; oly szűkséges e' világon, hogy effele nélkűl nem-is lehet kőzőnséges Ecclesia.* Ellenben: (n) *Valaki magát kőzőnséges Papi nevezettel illeti; az Antichrtstusnak hopmestere az.*

73. (o) *Pétert tőtte Christus az égeß Ecclesiának Fejedelmévé s' pásztorává.* Ellenben: (p) *Szent Péter nem vőtt nagyob hatalmat Christustul, mint a' tőb Apostolok.* (q) *Nem-is volt az Apostolok kőzőtt a' méltóságra nézve gradus.*

74. (r) *Szent Peter Romai Pápa vólt.* Ellenben: (s) *Soha a' szent irásbul meg nem probálhatni, hogy szent Péter Romai Pűspők vólt vólna, sőt hogy még csak ott-is vólt volna.*

75. (t) *Christus fel támodása után, őt esztendeig nem ment ki Sidó országbul szent Péter.* Ellenben: (u) *Nem őtig, hanem*

h Andrad. Payva in defens. Cōcil. Trid. l. 3. p. 292. i Melchior Canus in Relect. de Sacram. part. 2. k Didacus Stella in c. 15. Luc. l Gregor. Magn. l. 3. moral. cap. 11. m Cardin. Hosius in Confess. Petrichoviés c. 27. n Gregor. Magn. l. 4. Epist. 30. ad Maurici. August. o Cocc. tō. 2. Thes. l. 7. art. 4. p Nicol. Cusan. Card. in lib. de Concord. Cathol. libr. 1. cap. 11. 14. 15. q Alphōs. Tostat. Abulen Episc. q. 27 in c. 10. Matt r Bell. l. 2. de Rom. Pont. c. 4 s Marsilius Patavin. in Defens. Pacis part. 2. t Bell. l. 2. de Rō. Pont. c. 6.

hanem 9. esztendeig mulatott az után-is Sido országban.

76. (x) *Christus fel-támadása után 12. esztendővel ment szent Péter Romában.* Ellenben: (y) *Christus fel-támadása után kővetkezett tizedik esztendőnek elein látta meg szent Péter Romát.*

77. (z) *A' Romai Püspők szent Péter helyében szállott a' tisztbē, s' az egéss Ecclesiában valo felsőségben.* Ellenben: (a) *Akar mint kérkedg yünk mi a' szent Péter Successiojával; de egy sem igaz succesio az, melynek tudománya hijános.*

78. (b) *A' Pápa az egész Ecclesiának feje.* Ellenben: (c) *A' régi Anyaszentegyház nem ismerte a' Romai Pápát Anyaszentegyház fejének.*

79. (d) *Nagy szemtelenségbül az eretnekek a' Romai Pápát Antichristusnak mondgyák.* Ellenben: (e) *A' nagy Constantinus Császár halála után jelent meg az Antichristus.* (f) *Kinek lako helye Roma.*

80. (g) *Az Antichristus Dán nemzetségéből valo lészen.* Ellenben: (h) *Az őrdőgnek Aszonyállattal való kőzősülésébül származik az Antichristus.*

81. (i) *Corazin nevü városban születtetik az Antichristus.* Ellenben: (k) *Babyl-*

u Ounphrius in addit. ad Platin.
x Bell. ut supr.
y Onup. ut supr.
z Bell. l. 2. de Rom. Pont. c. 12.
a Staplet. in Relect. princip. Fidei controv. 1. de Eccl. q. 4. art. 1.
b Bell. l. 2. de Rom. Pont. c. 12. §. observādum secūd.
c Durand. Episc. Mimatens. p. 3. tit. 22.
d Bell. l. 3. de R. P. cap. 1.
e Aretas. in com̄. super Apocal.
f Joach. Abbas in Apocal. p. 194. Iodoc. Coccius tom. 1. Thes. l. 7. art. 17. Usser. de Eccl. success. p. 66. Plat. fol. 229. Jac. Hack. Ies. q. 2. c. 19. p. 313. Tanner. Apolog. c. 16. p. 138.
g Anton. p. 4. Sum̄. tit. 13. c. 4. §. 4.
h Bened. Justin. in 2. Thes. 2. p. 419.
i Robert. de Licio. serm. 53. c. 2.
k Nicol. de Gorrā super

Babylloniábán jü ez világra az Antichristus.

82. (l) *Halálos sebet veszen az Antichristus, de csak nagy hamar meg gyogyul.* Ellenben: (m) *Nem ü veszen halálos sebet, hanem az ő Királyi.*

83. (n) *Az Antichristus a' Gog.* Ellenben: (o) *Nem igazán magyaráztatik Gogon az Antichristus.*

84. (p) *Az Christus őli meg az Antichristust.* Ellenben: (q) *Nem szükség hogy őtet a' Christus meg-őllye.*

85. (r) *A' Romai Pápa maga authoritásábúl-is lelki ismereteket kőtelezhető törvenyeket adhat ki.* Ellenben: (s) *A' ki az Ecclesiának gondviselője, ha az szent iráson kivül valo parancsolatokat ád; ugy tartassék mint szentség törő, s' Istennek hamis tanuja.*

86. (t) *Christus, az Ecclesiai Jurisdictiót a' Romai Pápának adta; ugy hogy a' Püspőkőknek meltóságok a' Pápátul származzék.* Ellenben: (u) *A' Püspőkők az ő hatálmokat Istentül vőttek, minden kőzben vetés nelkül.*

87. (x) *A' Romai Pápának hatalma vagyon az egész világon; mind belső s' mind a' külső széken.* Ellenben: (y) *Az Isten Anyaszentegyházában csak lelki fegyver vagyon, mellyel nem szabad őlni; hanem eleveniteni* (z) *Nem kell azért a' Püspőknek külső dologban avatni magát;*

Q

Epist. Paul. 2. Thes. 2.
l Bell. lib. 3. de R. P. cap. 15.
m Ribera in Apocal. c. 13. §. 9.
n Bell. lib. 3. de Rom. Pont. c. 17.
o Ribera in cap. 20. Apocal.
p Barrad. tom. 3. cōc. l. 9. c. 6.
q Bened. Justin in 2. ad Thes. 2.
r Bell. l. 4. de R. P. c. 16. §. Ultimò.
s c. Si is qui præest. caus. 11. quæst. 3.
t Bell. l. 4. de R. P. c. 22. 23. 24.
u Alph. à Castr. l. 2. cap. 24.
x Alvar. Pelag. libr. 1. de planct. Eccles. cap. 13.
y c. Inter hæc caus. 33. quæst. 2.
z c. Episc. dist. 6. 88. ex Concil Carthag.

gát; hanem csak prèdikálni, s' szorgalmatoson olvasni.

88. (a) *Kőzőnséges gyűléséket egybe hívni, nem az Imperatort illeti; hanem a' Pápát;* Ellenben: (b) *Régen a' kőzőnséges gyűlések az Imperátorok által tétetnek vala.*

88. (c) *Csak a' Papi rendnek szabados végezni valamit a' kőzőnséges gyűlésekben: el-mehetnek ugyan a' külső nagy rendek-is oda, de nem végezni, hanem a' gyűlést óltalmazni, s' az engedetleneket meg bűntetni.* Ellenben: (d) *Régen az Imperatorok birák voltak a' kőzőnséges gyűlésekben.*

90. (e) *Igaz regula szerént, magának kell á' Romai Pápának, vagy kővetinek a' Conciliumokat igazgatni.* Ellenben: (f) *Csak hizelkednek a' Romai Pápának azok, kik a' Conciliumokban neki akarják az első helyeket adni.*

91. (g) *Az egész gyűlés-is meg nem itilheti a' Pápát; mert annak ű ád authoretást.* Ellenben: (h) *A' kik tagadgyák; hogy a' Romai Pápa nem vettetett alá a' gyűleseknek, meltók ki-atkozásra.*

92. (i) *Az Anyaszenteg yházban, nem csak választottak; hanem megvettettek-is vadnak.* Ellenben: (k) *Az Isten szőleje nem egyéb, hanem az elválasztottak Ecclesiája.*

93. (l) *A' még meg nem keresztelkedtek;*

a Cardill. in defens. Concil. Trident. disp. 1.
b Nicol. Cusã Cardin. lib. 2. de Cõcord. Cathol. c. 25.
c Bell. lib. 1. de Concil. cap. 15. §. 5.
d Nicol. Cusan. l. 3. de Concor. Cath. c. 16.
e Joan. de Turrecr. libr. 3. de Eccl. c. 22.
f Nicol. Cusan. Card. lib. 2. de Conc. Cath. c. 12. & l. 3. c. 16.
g Alvar. Pelag. l. 1. de planct. Eccl. art. 6. Ses. 5. f. 85
h In Concil Constanti. Ses. 4. fol. 848. & 0. apud Biniũ.
i Bel. l. 3. de Eccl. c. 7. §. 1.
k Bernh. ser. 62. in Cant.
l Bell. l. 3. de Eccl. cap. 2.

tek; nincsenek az Ecclesiában. Ellenben: (m) *Ha szinte meg halnakis a' meg nem keresztelkedtek; ha Istenei, idvezűlnek affelől.*

94. (n) *A' titkos eretnekek nem tagjai az Ecclesiának.* Ellenben: (o) *Nem kell azt tagadni, hogy nemű némű képpen az eretnekek az Ecclesiából legyenek; holott fel vőtték a' keresztségnek billyegét.*

95. (p) *Az hittűl szakattak, nem az Ecclesiáhul valok.* Ellenben: (q) *Nẽ az, az hittűl szakatt, a' ki valamely gyanos Ecclesiátul el-szakad; hanem ki az igaz Ecclesiát meg utállya, s' ott hadgya.*

96. (r) *Nem igaz tagjai azok az Ecclesiának, kik abbol ki áktoztatnak.* Ellenben: (s) *Ha valaki az hívek kőzzűl ki-átkoztatik hamissan; nem árt az az átok, a' boszszuságot szenvedőnek; sőt inkáb azt kárhoztattya, a' ki azt kiátkozta*

97. (t) *A' kik csak külső vallást-is tesznek a' Religiorul; azok, tagjai az Anyaszenteg yháznak.* Ellenben: (u) *Az igaz Ecclesiához nem kell kőzőket mondani az hitetleneknek.*

98. (x) *Szinte oly láthatô az igaz Ecclesia, mint a' Romai kősség.* Ellenben: (y) *Az Ecelesia, a' mennyiben igaz szeretőt kővető szentekbűl áll; annyiban láthatatlan, s' lelki.*

99. (z) *Az igaz s' láthato Ecclesia soha*

§. Nostra.
m Tolet. Card. lib. 2. instruct. Sacerd. cap. 21.
n Bell. l. 3. de Eccl. c. 4. §. 1.
o Greg. de Valent. in Analys. de Eccl. p. 6. pag. 123.
p Bell. l. 3. de Eccles. cap. 5. §. 1.
q c. Non affert. caus. 24. q. 1.
r Joan. Dried. l. 4. c. 2. part. 2. de Script.
s c. Si habes caus. 24. quæst. 3.
t Bell. l. 3. de Eccl. c. 10. §. 6.
u Turrecrẽ l. 4. de Eccles. p. 2. cap. 20.
x Bellar. libr. 3. de Eccles. cap. 2. §. Atq; hoc.
y Liber Interimisticus c. 9.
z Bell. l. 3. de Eccl. c. 13. §. 1.

sohá el nem fog yhat. Ellenben. (a) *Meg lehet az, hogy az Ecclesiának néha ne legyen külső fényessége; s' szabadoson ne prédikáltassék az ige.* (b) *Ugy-is meg szorittatik néha az hit; hogy csak egy ßegeny Aszßonynál tarcson szállást.*

100. (c) *Nem elég az igaz Ecclesia meg mutatasához; az Isten igéjének tisztán való prédikállása, s' a' szent Sacramentomoknak igazán való ki szolgáltatása.* Ellenben: (d) *Az igaz Anyaszentegyháznak ez az ő jele, ha igaz tudománya vagyon, s' a' szent Sacramentomok benne tisztán ki szolgáltatnak.*

101. (e) *Tizen öten vadnak az igaz Ecclesiának jelei.* Ellenben: (f) *A' Romai Pápa az Ecclesia igaz jele.* (g) *De kiváltkeppen százan vadnak ennek igaz jelei.*

102. (h) *Ez az Ecclesiának eggyik fű jele; hogy ű Catholicának mondatik.* Ellenben. (i) *Az a' Catholica Ecclesia, a' ki az Apostoli hitet vállya.*

103. (k) *Nagy jele ez-is az Ecclesiának hogy ű régi.* Ellenben: (l) *Nem kell azokat halgatni kik az Isten igije kivül mindeneket csak a' regiségre visznek; mert nem minden jo, a' mi régi.*

104. (m) *Nem utólsó meg mutatója ez-is az igaz Ecclesiának, hogy az mind világ végezetig fog duralni.* Ellenben: (n) *Az Antichristus követői mind világ végezetig tartnak.*

105.

a Anglo-Rhemens. in annot. ad cap. 12. Apocal.
b Aeneas Sylvius lib. 1. de Gest. Concil. Basil.
c Bell. l. 4. de Eccl. c. 2. §. Notandum.
d Hosius Card. in Conf. Petric. c. 20. pag. 27.
e Bell. l. 4. de Eccl. c. 3. §. 1.
f Lindan. l. 4. Panop. cap. 83.
g Thom. Bozius de Ecclesia.
h Bell. l. 4. de Eccl. c. 4. §. 1.
i Joan. Picus Mirand. Theor. 13.
k Bell. l. 4. de Eccl. c. 5.
l Claud. Espensæus l. 2. de Adorat. c. 8.
m Pistor. in Hodeg. c. 4.
n Cajet. in com. 2. ad Thes. 1.

105. (o) *Az hivöknek sokasaga, ßép jele az igaz Eccesiának.* Ellenben: (p) *Néha az Isten Anyaszentegyházá csak kitsin sereg, mind számmal, s' mind erővel.*

106. (q) *A' Püspököknek egy más után való következések meg mutattya az igaz Ecclesiát.* Ellenben: (r) *Nem mindenkor mutattya meg a' Successio az igaz Ecclesiát.*

107. (s) *Ki ne hinné azt igaz Ecclésiának lenni, melyben a' régi Ecclesiának tudományával meg eggyez a' vallás* Ellenben: (t) *Nem mindenekben eggyezhetünk meg a' régi Atyákkal; mert ük sok dolgokban vétkeztenek.*

108. (u) *A' Fűvel, a' tagoknak egy máskőzött való egygyességek, nagy jele az igaz Ecclesianak.* Ellenben: (x) *Nagyob eggyesseg vagyon a' pogányok között; hogy nem mint mi közöttünk keresztyének között.*

109. (y) *A' tudománynak szentségé meg tsalhatatlan jele az igáz Ecclesiának.* Ellenben: (z) *Senkit nem kell ma tisztitül meg fosztani a' paráznaságért; mert a' mi testeink hajlandobbak ma az el-esésre hogy nem mint régen voltak.* Illyen tudományod vagyon néked.

110. (a) *A' tudománynak igen hathatós volta, az igaz Ecclesiának jele.* Ellenben: (b) *Amaz lelki paráznanak az egész világon lévő Királyok engednek,* mert:

o Bell. l. 4. de Eccl. c. 7. §. 1.
p Emanuel. à Saa. in not. ad c. 12. Luc.
q Bell. lib. 4. de Eccl. c. 8. §. 1.
r Rayhing. in Excub. contr. Doct. Meisn. pag. 16
s Bell. l. 4. de Eccl. c. 9. §. 1.
t Alph. à Castr. l. 1. adv. hæres. c. 7. p. 17.
u Bell. l. 4. de Eccl. c. 10. §. 1.
x Joan. Ferus. in post serm. 3. de Cœna.
y Bell. l. 4. de Eccl. c. 11.
z Glossa in Canon. Presbyt. Dist. 82.
a Bellar. l. 4. de Eccl. cap. 12. §. 1.
b Ribert. in cap. 18. Apocal.

mert: (c) *az hamisságot hamaréb kapják az emberek hogy nem az igasságot.*

111. (d) *A' Doctoroknak szent élete igaz Ecclesiát teszen.* Ellenbē: (e) *Természet ellen való vétket tselekesznek a' mi Ecclesiánknak szent rendei.*

112. (f) *A' csudatetelek fenyes jelei az igaz Ecclesiának.* Ellenbē: (g) *Nem mindjáráſt kell azt szentnek tartani, a' ki csudákat cselekeszik.* Mert: (h) *Az ördög-is csuda cselekedetek által meg vakithattya az embert.*

113. (i) *A' Profetiai jövendölés tettetes jele az igaz Ecclesiának.* Ellenben: (k) *Még az hamis Profetákis jövendölhetnek néha igazat, mint Bálám-is*

114. (l) *A' vallásnak ellenséginek tanúbizonyság tételek; meg mutatója az igaz Ecclésiának.* Ellenben: (m) *Calvinus János valoba terhes tudományu ember volt!* (Calvinus hát itt az igaz Ecclesia; mert la' hogy ötet ellensége dicsiri!)

115. (n) *A' Catholica vallas ellenséginek boldogtalan állapattyok mutattya hogy a' mi vallásunk igaz legyen.* Ellenben: (o) *Számtalan sok Pápák hóltak meg szörnyű halállal.*

116. (p) *E' világi szép bóldogság nagy jele az igaz Ecclesiának.* Ellenben: (q) *Az az igaz Ecclesia, mely, üldözöseket szenved; nem az mely azokat indittya.*

117. (r)

c Stapl. lib. 8. de Princ. fid. Doctr. cap. 5.
d Bell. l. 4. de Eccl. c. 13. §. 1.
e Alvar. Pelag. l. 2. de planct. Eccl. art. 28.
f Bell. l. 4. de Eccl. c. 14. §. 1.
g Glossa in verbo. Miracula. c. Audivimus ext. de reliq. & vener. Sanct.
h Salmer. tom. 4. p. 260.
i Bell. l. 4. de Eccl. c. 15. §. 1.
k Thom. 2. 2. q. 172. art 6.
l Bell. l. 4. de Eccl. cap. 16.
m Stapl. in Præf. ad Antid. Evan. & Apost. tō. 3. oper.
n Bell. l. 4 de Eccl. c. 17. o Joh. Sarisber. in Polycr. lib. 6. c. 24. p Bell. l. 4. de Eccles. cap. 18. §. 1. q c. St Ecclesia caus. 23. quæst. 3. ex August.

117. (r) *Nem kell az Egyházi rendeknek fel-szentelésében a' kőségnek tetczését venni; mint ha annélkül haszontalan volna a' fel szentelés.* Ellenben: (s) *Senki ne választassek az egyházi tisztre, hanem ha elsőben meg probállyák a' Püspökök, vagy a' kőségtül jo tanubizonsága leszen.*

118. (t) *Az Egyházi tisztben hét rend vagyon; némellyek Papok, Diaconusok, Sub-Diaconusok, Acolutusok, Lectorok, Exorcisták, Ostiariusok.* Ellenben: (u) *Senki Papságra ne választassék: hanem ha a' szent rendben találtatik, kettő penig a' szent rend: vagy Presbytereké, vagy Diaconusoké, csak ezek voltak regen az Isten Ecclesiájában.*

119. (x) *A Püspökök fellyeb valók Isten törvénye szerént a' tőb Presbyterekné.* Ellenben: (y) *Mind egy volt az Apostolok idejében a' Püspök s' a' Presbyter.*

120. (z) *Némely Papokat regen meg égettek az házasságért, oly tilalmas volt.* Ellenben: (a) *A' nőtelenség felől valo parantsolat, csak tőre a' lelkeknek: mellyet a' mint hogy parancsolt az Ecclesia, szinte ugy meg másolhat.*

121. (b) *A' nőtelenséget Isten parancsolta a' Papoknak.* Ellenben: (c) *A' Papoktul, csak emberi törvény szerént tiltatik meg az házasság.*

122. (d) *Szent Pálnak volt felesége.* Ellen-

r Conc. Trid. de Sacrament. Ord. c. 4.
s c. Nullus dist. 24 ex Concil. Carthag. III.
t Bell. lib. de Cleric. cap. 11. §. Sequitur.
u c. Nullus dist. 60. ex Urban P.
x Concil. Trident. Sess. 23. cap. 4.
y Hugo Card. in c. 1. Epist. ad Tit. Cajet. ibid.
z Claud. Espensæus. lib. 1. de Continent. cap 12. fol. 696.
a Franc. Zabarell. in c. Rursus Qui Clerici vel voventes. b Joh. Major in 4. Sent. dist. 24. q. 2. c Thom 2. 2. q. 88. art. 11. d Bened. Justin. disp. 3. de Paul. Ap. c. 3. fol. 56.

Ellenben: (e) *Szent Pálnak nem volt felesége.*

123. (f) *Nem szabad a' Papnak másodszor meg házasodni; mert az ellenkezik az ő sz: tisztivel.* Ellenben: (g) *Az Isten azert kötötte egyben a' férfiat az Aszszony állattal, hogy a' másodßori házasságot-is szabadosnak lenni tanicsa.*

124 (h) *Ha szinte pártot út a' Pap-is Királya ellen; nom vétkezik a' felséget méltoság ellen, mert nincs ú alája vettetvén a' Királynak.* Ellenben: (i) *A' jámbor Papnak, nem tsák az Isten törvenyének, hanem a' Királyenak-is kell engedni.*

125. (k) *Szabad volt régen á' Papnak hádat viselni.* Ellenben: (l) *A' mely Pap fegyvert fog az hadakozásra, örökké meg fosztassék tisztitül.*

126. (m) *A' Baráti rendet az Apostolok szerzették.* Ellenben: (n) *Christus s' az Apostolok idejeben, meg csak nyomdoka sem volt a' baráti rendnek.* Ugy hogy: (o) *Christus, s' az Apostolok Presbytereket töttek; de kólduló Barátokat sohul sem rendeltek.*

126. (p) *A' Barátság mindjárt az Apostolok után kezdetett.* Ellenben: (q) *Hét-*

e Cajet. & Cathar. in c. 4. Epist. Philip. f Bened. Iust. in com. 1. ad Tim. 3. g c. Deus. causa 31. q. 1. ex August. h Eman. à Saa. in Aphor. confes. in voce: Clericus Card. Alex. in c. In primis §. De person. col. 5. ℣. Non ob est. opin. 2. quæst. 3. Gomez. in §. Rursus. num. 24. Instit. de action.

i Theodor. l. 4. histor. Eccl. c. 7. Henric. Henriquez. l. 7. de Indul. c. 24. k Causæ recus. Concil. Tridét. p. 227. l Clerici c. 23. q 8. ex Cócil. Tolet. m Card. Hos. in Confes. Pettich. de Cerē. pag. 289. n c. Ad mensam 24. caus. 11. q. 3. (ex Chrysost. Homil. 25. in c. 15. ad Hæbr. o Balæus cent. 7. c. 18. Cornel. Agrip. de vanit. scient. c. 56. de Religione. p Bejerl. conciō. select. 37. p. 698. q Polyd. Verg. l. 4. de rerū invent. c. 13. p. 361.

Hétßáz negyvenedik eßtendőben vött eredetet a' Baráti rend.

129. (r) *Szent Balás találta ezt a' rendet.* Ellenben: (s) *Szent Antal találta a' Baráti rendet.*

129. (t) *A' szerzetés rendek tőkelletes állapatban vadnak.* Ellenben: (u) *Az egesz Evangeliomi tudomántul kűlömböz ez: Parancsolátot adni az ételrűl, italrul, ruházatrúl, szakál s' hajnyirésrűl.* (x) *Senki azert ne bizzék az ű szerzetes rendiben; mert ez űtet ßente nem teszi, mint Iudást-is az Apostolság.*

230. (y) *Minekűnk Christus az Evangeliombán, tanácsolta, a' tőkelletességet, ha nem parancsolta-is* Ellenben: (z) *A' tőkelletesseg kiválképpen áll az Istentűl parancsolt dolgoknak meg tartásában.* (a) *Tanácsot ád akkor nekűnk Christus, mikor a' mi ellenségink szeretetiről szoll.*

131. (b) *Mi Barátok között valo fogadás tételeket helyeseknek tartyuk.* Ellenben: (c) *A' miéinknek fogadás tételek, mellyeket erővel tesznek, s' hirtelen csak vákjában eselekeßnek, nem javallandók!* Mert: (d) *Senki nem kőtelezheti magát arra, mely nincs az ő hatalmában.*

132. (e) *Helyes dolog, mikor ember magát szabad akarattya szerent ßegénségre kőtelezi* Ellenben: (f) *Rut dolog a' magokat biro embereknek kóldúlásra kőtelezni*

r Polyd. Verg. l. 7. cap. 2. pag. 565. s Bellar. libr. 2. de Monach. c. 5. §. Nunc quod attinet. t Thom. 2. 2. q. 184. u Cajet. Card. in c. 6. Marc. ℣. 8. x Joh. Ferus in c. 12. Joh. ℣. 7. y Bell. lib. de Monach. c. 7. § 2. z Thom. 2. 2. q. 84. art. 3. a Thom de Aquin. 1. 2. quæst. 108. art. 4. b Bell. lib. de Monach. c. 15. §. 1.

c Lorich. instit. Cath. p. 104. d Thom. 2. 2. q. 88. art. 8. e Bell. lib. de Monach. c. 20: §. 2. f Johan. Avent. lib. 4. Annal. de Mendicant.

lezni magokat; meg mondotta Isten: hogy se kúldús se kurva ne legyen Izraelben. Sz. Pál-is azt mondgya: Jóbb adni, hogy sem mint kérni. En azért azt mondom: A' ki másképpen tanit, átkozott legyen.

133. (g) *Helyessen kőtelezzük magunkat az engedelmessegre.* Ellenben: (h) *En igazán meg vallom; nem találok a' szent irásban semmi helyet, melyben látnám az Apostoloknak az embereknek tőtt engedelmessegrül való fogadásokat.*

134. (i) *Kell magunkat kőteleznünk a' szüzessegre.* Ellenben: (k) *Sokkál job a' bolond fogadást meg szegni; hogy nem mint az által rettenetesseb bünben elni.* Azért: (l) *Mivel hogy gyarlo az emberi természet; az Apostol házasságot javall nékie.*

135. (m) *Hét esztendős korában-is szabad a' gyermeknek magát kőtelezni a' tőkélletes eletre.* Ellenben: (n) *Meg kell azt vallani: Nagy vétek, idő nap előtt, az ifsiakat fogádástételre kénszeriteni; melybül a' lessen: hogy mikor elmésen gondolkodni nem tudnak arrul, mire kőtelezték magokat; végre, fertelmes életre vetemednek.*

136. (o) *Szabad a' gyermeknec szülejek hire nélkül-is magokat szent szerzesre adni.* Ellenben: (p) *Ha kik a' gyermekek kőzzől Attyokat el-hadgyák, hogy már Isteni tiszteletnek okáért; s' szüléjeknek méltó tisztességet nem tessnek átok legyen.* Azért; (q) *El kell távoztatni*

g Bell. lib. de Monach. cap. 21. h Bened. Just. Disp. 1. cap. 4. de Apostolat. fol. 16. i Bell. lib. de Monach. c. 22. §. 1. k c. Si publicis causa 22. q. 4. ex Concil. Tolet. l Salmer. in Comm. 1. Cor. 7. m Tolet. l. 1. Instruct. Sacerd. c. 55. n Georg. Cassand. in consult. art. 23. o Bell. lib. de Monach. c. 36. §. 2. p c. Si quid dist. 30. ex Concil. Gangrés. q Durand. Episc. Mimatés. de modo Celebr. Cocil. part. 3. tit. 16.

tatni, hogy senki szüléje, hire, s' akarattya nélkül, Clastromban ne mennyen.

137. (r) *Szabad az házasoknak arakőtelezni magokat fogadással, hogy egymást nem illetik.* Ellenben: (s) *Azt kivánnya Isten hogy egy test legyenek az házasok, melly eggyesülés által szokott lenni.*

138. (t) *A mely ember magát szüzessegre kőtelezi, s' az után meg-házasodik, az a' fogadas el-bonthattya az házasságot.* (u) Ellenben: (u) *En azt mondom: Valaki az házassága előtt fogadást tőtt, s' az után meg házasodot embereket elválasztya egymástul, rettenetessen vétkezik.*

139. (x) *Nem szabad a' külső rendnek az Ecclesiai dolgokat forgatni.* Ellenben: (y) *A' Catholica vallásnak épségeért kell a' keresztyén Magistratusnac szorgálmatoskodni.*

140 (z) *Az eretnekeknek könyveket nem kell olvasni, hanem inkább el-kell azokat sikkasztani.* Ellenben: (a) *Soha még a' Romai Pápátul még nem tiltatott az, hogy az eretnekeknek könyvők ne olvastatnék.*

141. (b) *Kell a' pogányok könyveit olvasni.* Ellenben: (c) *Nem kell a' Pogányok könyveit olvasni.*

142. (d) *Igazán hiszi az Ecclesia hogy vagyon Purgatorium.* Ellenben: (e) *Az*

r Bell. lib. de Monach. c. 37. §. 2. s Alphons. de Castro lib. 2. adv. hæres. ✝bo. Adam. err. 3. contr. Armenos. t Bell. lib. de Matrim. c. 21. propos. 3. u c. Quidã dist. 27. ex August. x Decernimus tit. 1. Decretal. de Iudiciis cap. 2. y Leo. P. Epist. 9. ad Theodos. August. z Bell. lib. de Lajcis cap. 20. a Six. Senens. l. 6. Bibl. Sanct. annot. 226. pag. 543. b Alphons. de Castro libr. 1. adv. hæres. cap. 12. c Episcop dist. 37. d Bellar. libr. 1. de purgat. cap. 1. §. 3.

(e) *Az szent irásbul a' Purgatoriumot senki nem probálhattya-meg.*

143. (f) *Tűz által tisztittatnak-meg a' lelkek.* Ellenben: (g) *A' Paschasius lelke meleg ferdőben tiszttiattatott-meg.*

144. (h) *Arnyék által-is tisztittatnak meg a' lelkek Purgatoriumban.* Ellenben: (i) *Jég által hívesűl ne mely lélek ott meg.*

145. (k) *Ott lévő madarak gyomrában vadnak némely lelkek.* Ellenben: (l) *Némely lelkeket ott az havas eső vér.*

146. (m) *Csak egy szent irásbéli helybűl probálhatni meg a' Purgatoriumot.* Ellenben: (n) *Negyvenszent irásbeli helyekbűl is meg probálhatni a' Purgatoriumot.*

147. (o) *A' meg bocsátható vétkekért készítetett a' Purgatorium.* Ellenben: (p) *Csak egy meg bocsáthato vétek-is nő vészen bocsánatot a' Purgatoriumban.*

148. (q) *A' Purgatoriumnak állatása nem regen vétetett bé az Eccleſiában.* Ellenben: (r) *Mindenkor hitte az Eccleſia a' Purgatoriumot.*

149. (s) *Mind hívek hitetlenek által mennek a' Purgatorium tűzen.* Ellenben: (t) *Csak azok mennek oda, kik jól meg*

e Joan. Fiſcher. Epiſc. Roffenſ. contr. Luther. art. 18. 37. Petr. à Soto in aſſert Cathol. fol. 83. 85. Svarez. tom. 4. p. 3. Diſp. 45. §. 1.

f Caniſ. in oper. Catech. loc. de Pœnit. Sacrament. q. 9. p. 304.

g Greg. lib. 4. Dialog. cap. 40.

h Bonavét. l. 4. Sent. Diſt 20.

i In aurea Legend.

k Idem in vita Conrad. & Udalric.

l In ſpecul. exempl. diſt. 3. exempl. 3.

m Perion. in Topic. Theol.

n Sylveſt. de Laval. Capuc. lib. 4. cap. 13.

o Bell. l. 1. de Purgat c. 1. §. 3.

p Vaſquez tom. 4. part. 3. q. 87. art. 1. dub. 2.

q Joan. Fiſcher. art. 18. contr. Luther. col. 496.

r Rutland. in loc. com. tit. 12. p. 314.

s Maldő. tő. 2. diſp. de Sacrám. p. 147.

t Bell. l. 2. de Purg. cap. 2.

meg nem lakoltak e' világon.

150. (u) *Az ördögök gyötrik ott az embereket.* Ellenben: (x) *Csak maga a' tűz, nem az ördögök kinoznak ott.*

151. (y) *Azt a' tűzet az Iſten lehelléſe fujja fel.* Ellenben: (z) *A' jo Angyal tamaſztya azt a' tűzet.*

152. (a) *Mikor Chriſtus oda alá szállott, semmiben nē kiſebbitette meg azok nak a' lelkeknek fajdalmokat.* Ellenben: (b) *Igen is meg kiſebbitette Chriſtus azoknak kinnyokat akkor.*

153. (c) *Ugyan az a' tűz vagyon ott a' mely pokolban.* Ellenben: (d) *Senki nem tudgya miczodás tűz.*

154. (e) *Senki nem tudgya azt ez életben, miképpen fogjon a' tapáſztalhato tűz a' láthatatlan lélken.* Ellenben: (f) *Tűz mellet nyárson ſütteznek a' lelkek.*

155. (g) *A' Purgatoriumban valo lelkek erdemelhetnek őrők eletet; mert vagyon bitek, ſeretetek, reménségek.* Ellenben: (h) *A' Purgatoriumban nincsen többé a' lelkek erdemenek helye.*

156. (i) *A' Purgatoriumban valo lelkek nem imádkoznak mi erettünk; mert nincs még nálok az a' tűkör, melyben a' mi ſzükségeinket meg láthatnák.* Ellenben: (k) *Könyörögnek mi erettünk a' Purgatoriumban valo lelkek; mert a' gazdag-is könyörge Pokolban Attyafiaert.*

(Ne ta-

u Salmer. tom. 14. p. 232.

x Bell. lib. 2. de Purgat. c. 13.

y Legend. Aurea hiſtor. 158.

z Bonav. lib. 4. Sent. diſt. 40. §. 29.

a Thom. p. 3. q. 52. art. 8.

b Bonaven. 3. Sentent. diſt. 22.

c Anton. p. 4. tit. 14. c. 10. §. 4.

d Albert. 4. Sent. diſt. 20.

e Bell. lib. 2. de Purg. cap. 12.

f In ſpecul. exemplorũ Diſt. 3. exempl. 3.

g Antiſynodor. in Summ. lib. 4. Thom. 4. Sent. diſt. 21. q. 1. art. 3. Ad quartum.

h Bell. lib. 1. de Purg. c. 2.

i Thom 2. 2. q. 83. art. 11. Ad tertiũ.

k Bell. lib. 2. de Purg. c. 15. §. Quod autem.

(Ne tapogasd ez utólsót, mert semmit nem nyere az a' gazdag; ki tudgya ha azok a' lelkek te tűled-is meg-fogják az áldást!)

157. (l) *A' Purgatoriumban valo lelkek nē bizonyos ok idvességek felől.* Ellenben: (m) *Eretnekség azt állatni, hogy a' Purgatoriumban valo lelkek nem bátorságosok idvességek felől.*

158. (o) *Senki nem tudgya hol vagyon a' Purgatorium.* Ellenben: (o) *A' Purgátorium a' földnek mélységében vagyon a' pokolhoz közel.*

159. (p) *A' Purgátoriumban valo lelkek tsak tiz esztendeig győtrettetnek.* Ellenben: (q) *A' mint az emberek vétkeznek, ugy bűntettetnek ott-is az idő szerént valo vétkek.*

160. (r) *Nagyob bűntetés lészen Purgátoriumban, hogy nem az eletnek keserves fájdalmi.* Ellenbē. (s) *Nem lesz az a' szenvedés nagyob ez életbéli kinoknal.*

161. (t) *Nem jelennek-meg a' Purgátoriumban levő lelkek ez életben lévőknek.* Ellenben. (u) *Meg-jelennek azok a' lelkek e' világon minékűnk.*

162. (x) *A' mely lelkek a' Christussal már az égben uralkodnak; nem könyőrőgnek a' Purgatoriumban valo lelkekért, hogy Isten őket onnét meg-szabaditsa.* Ellenben: (y) *Igen-is könyőrőgnek a' mennyei lelkek a' Purgátoriumban valokért.*

163.

l Salmer. tom. 14. p. 235. m Alph. de Castro. lib. 12. adv. hæres. ✝bo. Purgatoriū hæres. 3. n Maldon. tō. 3. disp. de Sacram. pag. 171. o Bell. lib. 2 de Purg. cap. 6. p Domin. à Soto lib. 4. Sent. dist. 19. q. 3. art. 2. q Anton. p. 4. cap. 10. §. 6. r Becan. l. 1. Manual. c. 8. q. 2. conc. 1. p. 151. s Bonavét. in 4. Sent. dist. 20. art. 1. q. 2. t Becan. l. 1. Manual. c. 8. q. 2. conc. 4. u Peltan. c. 4 de Purg. p. 226. x Domin. à Soto l. 4. Sent. dist. 45. q. 3. art. 3. y Bell. l. 2. de Purg. c. 15.

163. (z) *Hellyessen cselekeszi a' Pápa, hogy a' szenteket Canonizállya.* Ellenben: (a) *Sok szenteket tisztelnek az emberek, kiknek szentségek felől kételkedés vagyon.* Ismet. (b) *Kik eretnekeknek tartatnak, azok vadnak a' szentek seregében.* Azért illyen dolgot kel megtartani: (c) *kik az emberektől canonizaltattak, nem kell bizonyosan boldogoknak tartani.*

164. (d) *Igen keg yes cselekedet, mikor mi a' szenteket, s' az Angyalokat segétségül hijjuk.* Ellenben: (e) *Semmi szükség nem kénszerit minket arra, hogy a' szenteket segétségül hijjuk; könyőrőghetünk Christusnak, ázoknélkül-is.*

165. (f) *Törvény szerént kőtelezte-tünk arra hogy a' szenteket segétségül hijjuk.* Ellenben: (g) *Sokkal nagyobban tündöklik az Isten dicsősége, ha mindg yárást a' szentek nélkül ő hozzája folyamodunk.*

166. (h) *A' még hólt szentek nem mindeneket tudnak.* Ellenben: (i) *Mivel hogy láttyák az Isten dicsőségét a' szentek; azért tudgyák a' mi dolgainkat.*

167. (k) *Nincsenek a' szentek mi tűlünk távul.* Ellenben: (l) *Nem mindenkor vadnak mi velünk a' meg hólt szentek.*

168. (m) *Nem szabad kérni a' szentektül azt, hogy mi nekünk mennyei kegyelmeket adgyanak.* Ellenben: (n) *Nem csak*

z Anton. part. 5. Sūma tit. 12. cap. 8. a Georg. Cassand. in consult. art. 21. p. 971. b Cornel. Agrip. de van. scient. c. 98. c Panigarol lect. 9. part. 2. d Béll. lib. 1. de Beat. Sanct. c. 19. e Laur. Artur. in Apol. contr. Tossan. c. 3. f Salmer. tom. 15. p. 466. g Svarez. tom. 2. com. in Thom. disp 23. q. 37. §. 3. h Bell. lib. de Beat. Sanct. c. 20. Resp. ad 3. i Greg. lib. 12. Mor. c. 13. k Georg. Cassand. in cons. art. 21. p. 964. l Bell. ut supr. resp ad 6. m Bell. l. 1. de beat. sanct. c. 17. n Cōcil. Trid. Sess. 9.

csak arra kell ůket kérni hogy mi erettůnk esedezzenek; hanem hogy segitséget-is adgyanak.

169. (o) *Arra kell őket kérni: kőnyőrőgjenek erettůnk, hogy Christus az ő érdemét mi reank szabja.* Ellenben: (p) *Azért kőnyőrgůnk a' szenteknek, hogy az ő erdemekkel minket segitsenek.*

170. (q) *Soha nē hallatott hogy a' ßenteket kellene imádni.* Ellenben: (r) *Imádni kell boldog szűz Máriát.*

171. (s) *A' Christusnak kereßtét, szegeit, láncsáját, ruhájat s' képet, látriai tiszteletel kell illetni.* Ellenben (t) *A' szentek maradványinak tiszteleti kevesset tartozik a' kegyességre, a' babonaságot penig igen elő-mozdittya; azért sokkal job hogy a' kősség a' szentek jo cselekedetit, hogy sem mint azoknak reliquiajit kővesse.*

172. (u) *A' mely képeket meg tsokolunk, s' előttők térdet fejet hajtunk, azok által vagy Christust vagy senteket tisztellyűk.* Ellenben: (x) *A' Sidok régen az igaz Istent tisztelték az Arontul csinált borjuban; mert ig y szolnak vala. Ezek a' te Istenid Izrael. De ó mely igen vetkezének, hogy az Isten első parancsolattya ellen bálvánt csinálának!*

173. (y) *A' minémű tisztelettel illettyűk azokat, kiket a' képek peldáznak, ollyan tisztelettel kell becsűlnűnk a' képeket-is.* Ellenben: (z) *Nem kell a' képeket Isteni tisztelettel illetni.*

174.

o Bell. lib. 1. de beat. Sanct. c. 17.
p Lombard. 4. Sent. Dist. 45. §. 7. Biel. lect. 30. in Canon. Miss.
q Censur. Colon. fol. 228.
r Svarez. tom. 2. Comm. in Thom. q. 37. disp. 22. §. 1.
s Thom. p. 3. q. 25. art. 4.
t Georg. Cassand. in Consult. art. 21. p. 974.
u Concil. Trid. Sess. 25.
x Joh. Fer. in c. 7. Act.
y Thom. part. 3. q. 25. art. 3. z Anglo. Rhemens. in annot Actor. 17. §. 5.

174. (a) *A' meg-hólt szenteknek temet őhelyeket, s' maradvány csontocskájokat meg-látogatni igen szentséges dolog.* Ellenben: (b) *Nem azt kell dicsirni, ki Jerusálemben járt; hanem ki ott kegyessen élt.*

175. (c) *Igen igazán teszűnk fogádásokat a' szenteknek.* Ellenben: (d) *A' fogadást csak egyedűl Istēnek kel tenni.*

176. (e) *Szabad a' szentekre eskűdni.* Ellenben: (f) *Valaki á' teremtett állátokra eskűszik, kemennyen meg verettessék, a' Páp penig az Ecclesiábol kitiltassék.*

177. (g) *Nem csak Istennek hanem az szenteknek-is helyessen épittetnek Templomok.* Ellenben: (h) *Mi a' Mártyroknak Templomokat nem éppitűnk, hanem csak Istennek.*

178. (i) *Oltárokat a' szentek-számára éppiteni jó dolog.* Ellenben: (k) *Nē emelűnk mi a' szenteknek óltárokat.*

179. (l) *Szentseges dolog a' szentek szamára rendelt innepeket meg-tartani.* Ellenben: (m) *Az Isteni tiszteletre tartozik az; hogy valaki innepeket szentellyen.* (n) *Más képpen ha a' szentek emlekezeti forogna benne, pogányi szokást forgatna előtte a' tselekedet.*

180. (o) *A' szentelt viz, az Apostoloktol*

R

a Concil. Trident. Sess. 25.
b Gratian. c. Gloria causa 12. q. 2. ex Hieronymo.
c Bell. lib. de Monach. cap. 14. §. Deo Sācta.
d Vignerius in Instit. c. 5. §. 5. ℣. 14.
e c. Honestum. caus. 22. q. 5. ex Cornel. Papa.
f c. Si quis caus. 22. q. 1. ex Hierō. & Pio P.
g Bell. lib. 3 de cultu Sanct. c. 4. propos. 4.
h Alph. de Castro. lib. 13. advers. hæres. tit. Reliquiæ Sanctorum. pro dicto August. l. 22. de civit. Dei c. 10. i Pontif. fol. 19. fac. a. k Alph. de Castro Ut modò. l Bell. libr. 3. de cultu Sanct. c. 16. §. Neq; rationes. m Durand. l. 4. ration. c. 39. num. 2. n Baron. Ann. 44. num 87 o Bell. lib. 4. de verbo Dei. c. 3. §. Tertium mendacium.

loktol vőtt eredetet. Ellenben: (p) *Nem Istentűl származott a' szentelt viz.*

181. (q) *Nagy ereje vag yon a' szentelt viznek; hogy az mind bűnőket bocsát; s' mind őrdőgőket űz.* Ellenben: (r) *A' szentelt viznek csak annyi ereje vag yon, mint a' mellyet meg nem szenteltek.*

182. (s) *A' kereszt hányás el ijjeszti az őrdőgőket; azért méltán keresztezzűk-meg homlokunkat, szánkat, mely-lyűnket, a' Sácramentomokat, ételűnket, s' italunkat.* Ellenben: (t) *Nincsen a' keresztnek betűiben, vagy pronunciálásában semmi erő.*

183. (u) *Meg-kivántatik, hogy ha a' Pap Sacramentumot akar szolgáltatni, szent élete légyen; másképpen nem Sacramentom az mellyet ki szolgáltat,* Ellenben: (x) *A' Papnak gonosz cselekedete nem árt a' Sacramentomoknak; mert azokban a' lelki kegyelem Istentűl adatik nem a' Papoktúl.*

184. (y) *Hamisság az, hogy a' Sacramentumok az kegyelemnek igiretit csak meg pecsétellyék.* Ellenben: (z) *Meg-vallyuk azt, hogy a' Sacramentomok az Isten igiretinek pecséti*

185. (a) *A' ki azt mondgya, hogy a' Sacramentomok kegyelmet nem munkálodnak; átok légyen.* Ellenben: (b) *Nem ugy vag yon a' kegyelem a' Sacramentumban, mint valami szokott lenni az edényben*

p Gabriel Biel. 4. Sent. dist. 1. quæst. 1. art. 1. q Greg. de Valent. tō. 4. disp. 7. q. 4. punct. 1. pag. 1544. Baron. Añ. 389. n. 180. r Alph. de Castro l. 2. adv. hæres. ỳbo Aqua hæres. 2. Azorius l. 4. Instit. c. 11. q. 4. s Jod. Cocc. tom. 1. Thes. libr. 2. art. 9. t Bell. lib. 1. de Sacr. c. 20. u Tolet. l. 2. Instruct. cap. 16. x c. Non nocet. caus. 1 q. 1. ex Gregor.

y Bell. l. 1. de Sacram. c. 14. §. 8. z Greg. de Valent. tom. 4. disp. 3. q. 3. punct. 1. a Concil. Trid. Sess. 7. Can. 8. b Thom. part. 3. q. 62. art. 3.

ben; Hanem. (c) *Isten szerzi azokban a' kegyelmet.*

186. (d) *A' ki azt mondgya: hogy az Uy Testamentomi Sacramentomoknem kűlőmbőznek az ó Testamentumiaktul, átok legyen.* Ellenben: (e) *Az ó Testamentumbéli kőrnyűlmetélkedés által, vőttek a' gyermekek kegyelmet, s' Isten országában valo bé-menest.* Azért (f) *ugyan azon kegyelem adatott a' kőrnyűlmetélkedés által régen; mely mostan a' keresztség által osztogattatik.*

187. (g) *Het Sacramentomok vadnak: a' Keresztség, Urvacsorája, Confirmatio, Pœnitentia, Utólsó Kenet, Szent Rend, és az Házasság; ki ezeken kivűl tőbbet vagy kevesbbet tanit, átok légyen* Ellenben: (h) *Két bizonyos Sacramentomink vadnak nékűnk; a' Keresztség, s' az Urvicsorája.*

188. (i) *A' mely gyermekek keresztelетlen meghalnak nem idvőzűlnek.* Ellenben: (k) *Sokan vadnak a' Cathlicusok kőzzűl kik a' kereszteletlen gyermekeknek idvősseget adnak.* Mert: (l) *Nem kőttetett az Isten kegyelme a' Sacramentumokhoz.*

189. (m) *A' kereszteletlen gyermekek nem éreznek kint; hanem csak kárát érzik, az Isten szine nem látásának.* Ellenben: (n) *Kinoztatnak a' kereszteletlen kis gyermekek pokolban.*

c Gabr. Sent. dist. 1. d Concil. Trid. Sess. 7. can. 2. e Thom. p. 3. q. 62. art. 6. f Lombard. l. 4. Sent. dist. 1. n. 6. g Concil. Sess. 7. can. 1. h Joh. Ferus in c. 19. Johannis. Bessarion Rom. Eccl. Card. l. de S. Euchar. Rupert. lib. 3. de Sap. cap. 1. l Bell. lib. 6. de amiss. grat. & stat. pec. c. 2. §. 1. k Francis. Svarez. tō. 3. p. 290. l Thom. p. 3. q. 64. art. 7. m Didac. Alvar. de Auxiliis grat. lib. 1. disp. 114. n Joan. Dried. lib. 1. de grat. & lib. arb. tract. 3. cap. 2.

190. (o) A' *kis gyermekeknek nincsen magoknak hitek*; *hanem más hiti által hisznek*. Ellenben (p) *A' kis gyermekek, belejek öntetett hit által hisznek.*

191. (q) *Minden bün el-vétetik a' keresztség által emberből.* Ellenben: (r) *Noha minden bün meg-engedtetik a' keresztségben; mind azonáltal még-is megmarad, a' bünnek sepreje a' mi testünkbe.*

192. (s) *A' Keresztségnek ereje nem terjed a' következendö időkre, hanem csak az el-multakra.* Ellenben: (t) *Ezt kell mindennek hinni; hogy a' keresztség által nem csak el-mult, hanem következendö bünein-is meg-bocsáttatnak.*

193. (u) *A' ki azt mondgya: hogy a' János keresztségének olyan ereje vólt; mint a' Christusének; átok légyen.* Ellenben: (x) *A' János keresztsége Istentül szerezteretett vólt.*

194. (y) *A' Confirmatio, az Uy Testamentumnak egy gyik Sacramentuma.* Ellenben: (z) *A' Confirmatiot nem Isten szerzette, hanem az Eccleſia.* (a) *Az igaz Sáramentumot penig, kiválképpen az Uy Testamentomit; csak egyedül Isté szerezheti.* Hogy volna hát még-is a' *Confirmatio* igaz Sacramentum!

195. (b) *A' Confirmatiot csak egyedül a' Püspöknek kell végben vinni.* Ellenben: (c) *Meg-engedgyük hogy a' Presbyterek-is a' Püspökön kivül, a' meg-keresztelkedteket meg kenhetik kenettel.*

196. (d) *A' Confirmatioban az olaj szükséges, nem annyira a' balsamom.* Ellenben: (e) *Mind az olaj s' mind a' Balsamom szükséges.*

197. (f) *Az Ur Vacsorája, csak az eretnekektül hivattatott Ur-Vacsorájának.* Ellenben: (g) *A' szent Atyák-is az Ur-Vacsoráját Ur-Vacsorájának nevezték.*

198. (h) *A' ki azt mondgya, hogy a' kenyérnek és bornak meg tartatik az Ur-Vacsorájában Valo állattya; s' Christus Valoságos testévé s' vérévé, nem változik; átok légyen!* Ellenben: (i) *Az Ur-Vacsorájában nem szünik meg, a' kenyérnek és bornak állattya.* Mert: (k) *A' mit látunk az Ur-Vacsorájában, kenyér és bor.* Ide valok ezek-is: (l) *Nem szükség a' kenyérnek s' bornak el-változása.* Ismét: (m) *Sokkal jobb ezt mondani: hogy a' kenyérnek s' bornak állattya meg-marad, hogy ſem mint meg nem marad.* Egy szóval: (n) *Senki azt meg nem probálhatya a' szent irásbúl, hogy a' kenyér és bor, Christus testévé s' vérévé változzek.*

199. (o) *Akkor válik a' kenyér Christus testévé; mikor a' Pap ezt mondgya: HOC.* Ellenben: (p) *Mikor az M-et ki mondgya, akkor változik el.*

200. (q) *Christus keresztet vetett a' kenyérre mikor meg-áldotta.* Ellenben: (r) *Fel-*

Pervenit. dist. 95. ex Gregorio. d Domin. Soto 4. Sét. dist. 7. art. 2. e Bellar. de Confir. c. 8. prop. 2. f Maldon. in c. 26. Matt. ℣. 26. g Catech. Trid. c. de Euchar. h Conc. Trid. Sess. 13. cap. 4. can. 2. i Greg. de Valent lib. 2. de Idol. c. 5. § Profert quoq;. k c. Qui manducant. dist. 2. de Conſecr. l Peſantius in Thom. fol. 896. m Occam in Cötiloq. Theol. concl. libr. 4. q. 6. n Gabr. Biel. lect. 40. in can. Miſſ. o Gloſſa c. Cùm omne. de Cõſecr. dist. 2. lit. M. p Soncin. 4. Sent. dist. 13. Cõcil. 1. q Salmer. tõ. 9. tract. 12.

a Bell. l. 1. de Baptiſ. c. 10. §. ult. p Coſter. in Augment. Enchirid. q Bell. lib. 1. de Bapt. c. 12. §. 2. r c. Iterat. dist. 2. de conſecrat. ex Pachaſio. s Bell. l. 1. de Bapt. c. 18. §. At verò. t Alphonſ. Salmer. tom. 13. p. 487. Diſp. 1. in cap. 6. Rom. u Conc. Trid. Seſs. 7. de Bapt. can. 1. x Salmer. tom. 8. tract. 58. y Concil. Trid. Seſs. 7. can. 5. z Alexan. Alenſ. part. 4. q. 44. In prima. a Bell. l. de Bapt. c. 20. §. 1. Durand. l. 4. Sent. dist. 2. Thom. part. 3. q 64. art. 2. b Conc. Trid. Seſs. 7. can. 3. c Jus Canon. cap.

(r) *Felemelte kezét s' ugy áldotta meg.*

201. (s) *A' Christus testét be veheti ember szájában.* Ellenben: (t) *Hamisság hogy az Christus teste tisti képpen vétessék.*

202. (u) *A' mi fogaink meg-illethetik a' Christus testét.* Ellenben: (x) *Eleg ha csak a' kenyérnek s' bornak szinet illetik fogaink.*

203. (y) *Azt mondgyák némellyek: hogy ha az egér meg enné az ostyát a' Christus testét venné hozzá.* Ellenben: (z) *Nem jó azt mondani, hogy az egér a' Christus testét egye; mert ha azt illetné nem lenne a' többe Sacramentum.*

204. (a) *Ha valamely egér meg eszi az ostyát, meg kell az egeret fogni s meg kel egetni, hamvát az óltár melle hintvén.* Ellenben: (b) *Nem kell azt cselekedni, mert ki tudgya mi tőrtennék a' Christus testén; hanem bonczoltassék fel az eger, s' vegyék ki az ostyát belőle.*

205. (c) *Ha ki meg részegednék az Ur vacsorájában lévő bortúl, annak talám szinetűl-is meg-részegedhetnék.* Ellenben: (d) *Jelen kellene lenni a' bornak állattyának, szintén ugy, mint ha a' borban fereg teremne, s' az nem a' bornak szinétűl hanem állattyátul vólna.*

206. (e) *E' szó:* EZ, *semmit nem mutat.*

v Barrad. tom. 4. l. 3. concion. Evan. c. 2. §. 13. 14. *t* Thom. p. 3. q. 80. art. 3. *u* Cajet. in opusc. tom. 2. tract. 2. cap. 3. *x* Claud. Sanct. c. 3. Repetit. 5. *y* Cæsar Bulenger. cõtr. Pless. l. 4. c. 2. *y* Alexan. Alens. p. 4. quæst. 45. membr. 1. art. 2. *z* Glossa. in cap. Qui benè dist. 2. de Consecrat. *a* Anton. Archiepis. Flor. p. 3. Summ. tit. 2. Petr. de in 1. Cor. quæst. 1. *c* 13. cap. 6. *b* Thom. 4. Sent. dist. 9. quæst. Palude 4. Sent. dist. 9. quæst. 1. *c* Thom. 11. *d* Bonavent. 4. Sent. dist. 12. art. 2. Salmer. tom. 9. tract. 13.

mutat. Ellenben: (f) *Ez a' szó:* EZ, *mutattya a' kenyérnek állattyát.*

207. (g) *E' szó:* EZ, *mutattya a' Christus testét, a' mint magában vagyon.* Ellenben: (h) *E' szó:* EZ, *mutattya a' Christus testét a' kenyér szinevel egg yűtt.*

208. (i) *A' meg szentelt ostyát el kell tenni.* Ellenben: (k) *Csak annyi ostya vitessék az óltárra, a' mennyivel meg éri a' kősség; a' mi benne meg marad el ne tétessék hólnapra, hanem a' Papóktul megétessék.*

209 (l) *Kovásztalan kenyér kell a' Deák Ecclesiában.* Ellenben: (m) *Nem tartozik az a' Sacramentumra, hogy a' kenyér kovásztalán legyen.*

210. (n) *A' pohárban vizzel meg eleg yittetet bort kell tőlteni.* Ellenben: (o) *Ez a' Theologusoknak értelmek, hogy elég a' bornak meg szentelése, viz nélkűl-is.*

211. (p) *Az Ur-vacsorájának gyűmőlcse, nem a' bűnnek meg bocsátása, hanem a' leleknek a' bűnőktűl való meg tartatása.* Ellenben: (q) *A' ki eszi az èn testemet, meg bocsáttatik annak bűne.*

212. (r) *Ha ki azt mondgya; hogy a' Christus parancsolattya szerent mind kenyerrel borral kell élni az Ur vacsorájában; átok legyen.* Ellenben: (s) *Mikor az Ur vacsorája osztogattatik; vegyétek rendel az Ur testét és vérét, igen nagy becsű-*

f Bonavét. 4. Sent. dist. 8. part. 2. art. 1. *g* Svarez. disp. 58. de Sacr. §. 7. *h* Idem Ibid. *i* Concil. Trid. Sess. 13. cap. 6. *k* c. Tribus grad. dist. 2. de Consecr. ex Clemente. *l* Tolet. l. 2. Instr. Sacerd. c. 25. §. 5. pag. 158. *m* Thom. p. 3. q. 74. art. 4. *n* Alexan. 1. cap. in Sacramentorum. 1. 2. de Consecrat. *o* Azorius tom. 1. Instit. moral. libr. 10. cap. 30. quæst. 1. *p* Bellar. l. 4. de Euchar. cap. 17. §. Iam verò *q* c. Ante benedictionem dist. 2. de Consec. ex Ambros. *r* Concil. Trid. Sess. 21. c. 1, can. 1. *s* Clemens Rom. l. 8. Constit. cap. 61.

becsülettel, s' félelemmel. Mert: (t) *A' ki csak az Ostyát veszi, nem veszen egész Sacramentumot.* Egy szóval: (u) *Ezt a' jeles Sacramentumot, kenyérrel s' borral osztogatta ki Christus; az elődedi Anyaszentegyházbannis, ugy éltek ezzel; hogy nékünk-is ez, példa legyen.*

213. (x) *Ha éltek a' pohárral-is régen, de meg vetették azt az után a' Conciliumok.* Ellenben: (y) *Sokat végeztek ezek a' Conciliumok ollyat, mely a' termeszetnek törvénye, s' a' nyilván való szent irással ellenkezet.*

214. (z) *Szintén annyi hasznot vehet ember csak az ostyábúl-is, mint ha a' bor-is ott volna.* Ellenben: (a) *Tőb lelki hásznát venné annak a' Communicans, há a' poháris osztogattatnék.*

215. (b) *Csak egyédül az Apostoloknak mondotta Christus ezt: Igyatok ebbül minnyájan.* Ellenben: (c) *Káromkodik az, ki azt mondgya; hogy ezeket a' szokat Christus, csak az Apostoloknak mondotta.*

216. (d) *A' Tridentumi Synatban arra mene nagyresse a' tudosoknak, hogy a' pohár oda adassék a' kőssegnek.* Ellenben: (e) *Akarki mit végezzen, csak hadgyon béket a' kősség á' pohárnak.*

217. (f) *Meg hagyá az 3-dik Pál Papa; hogy kik a' kősség kőzzül kivánnák a' pohárt, ne tagadnák meg tűlők.* Ellenben: (g) *Ha*

t Durandus lib. 4. rational. div. officior. c. 54. n. 13. p. 124.
u Glossa in c. Comperimus dist. 2. de Cons.
x Bell. lib. 4. de Euch. c. 26 resp. ad 1.
y Albertus Piggius in Hierarch.
z Bellar. ut modò.
a Alexand. Alensis. p. 4. Summ. q. 53 méb. 1.
b Bell. lib. 4. de Euch. c. 25. resp. ad 2.
c Gerhard. Lorichius in libr. de Missa publ. prorog. in 7. part. Canonis.
d Cassand. in præfat. libri de Comunione sub utraq; specie.
e Concil. Trid. Sess. 21. c. 1. Can. 2.
f Iacob. August. Thuanus libr. 6. Histor.

(g) *Ha a' Pohár oda adatik a' kőssegnek, az egész Pápaság el-fordúl.*

218. (h) *A' Constantiai Gyűlés előttis, csak egy szín alatt osztogattatot az Ur-vacsorája.* Ellenben: (i) *Christus menyben mentele után, meg tartatot az Ecclesiában a' kenyérrel s' borral való Communicálás, ezer esztendőnél tovább.*

219. (k) *A' szent Janos 6-dik részébül, meg probálhatni; hogy csak egy szín alat kell a' kősséget communicáltatni.* Ellenben: (l) *Nem a' Sacramentumbéli ételrül vagyon szent Janosnál a' szó, hanem a' lelki kostrúl.*

220. (m) *Nem szégyenlyük az egész Sacramentumot imádni; mert ott vagyon az Isten.* Ellenben: (n) *Nem tudhattyuk azt bizonyossan, hogy ha a' kenyér Christus testevé változotté vagy nem, azért Ostya imádásának-is csak Hával kell lenni.* (o) *Imádtassék Christus, de ne a' kenyér és bor.*

221. (p) *A' Misében, a' Christus teste s' vére, bizonnyossan meg áldoztatik a' kenyér és bor szine alatt.* Ellenben: (q) *A' Tridentumi Gyűlésben sokan igy besseltek. Magát a' Christus meg nem áldozta a' vacsorában, hanem csak emlekezetire parancsolta, azt fen maradni. Ugyan-is, ha meg áldozta volna akkor magát; nem szükség volt volna az után a' kereszt fán meg halni. Ide való ezis; sehol nincsen emlekezet*

g Cardinal. Hosius in Dialog. de Communione sub utraq; specie
h Bell. lib. 4. de Euch. c. 24. rat. 4.
i Georg. Cassander in Consult. art. 22. de utraq; specie Sacram. p. 981.
k Bell. lib. 4. de Euch. c. 24. rat. 2. ex cap. 6. Joan.
l Maldonat. Joan 6. ℣. 53.
m Sanctesius Repetit 9. cap 4.
n Biel. lect. 49. in Canon Miss.
o Georg. Cassander in Consult. c. de ador. Euchar. pag. 984. Adrian. VI. Pontif. Rom. l. Quodlibet q. 10. Suppos. 2.
p Bell. l. 1. de Missa cap. 5. §. E Contrario.
q Petrus Suavis Hist. Concil. Trident. l. 4

lekezet a' szent irásban felőle; hogy Christus magát a' Vacsorában meg áldozta volna. (r) Ezért vetek ki az akkori gyülesből, Bitontinus Cornelius nevű Püspököt, mert ellene mondot vala a' Mise-beli áldozatnak. (s) Voltak abban a' Gyülesben 23. Püspökök, kik tagadták azt, hogy Christus a' Vacsorában áldozot volna.

222. (t) Ez a' szo: Mise, Görög szó. Ellenben: (u) Nem kell hinni, hogy Görög szó legyen.

223. (x) E' szó Mise, Sidó szó. Ellenben: (y) Hihető dolog, hogy nem Sidó szó ez.

224. (z) Deák szó nyilván e' szó: Missa; mert abban a' cselekedetben Istenhez bocsáttatik az áldozat. Ellenben: (a) Nem igaz, hogy azert volna Deák szó.

225 (b) Ebben áll irt az áldozat az áldás után, hogy az Oltya el-változzek. Ellenben: (c) A' Pohár-is el-változnek ugy, mert az-is meg áldatik.

226. (d) A' bornak meg szentelése nélkül-is, meg-lehet ez az áldozat. Ellenben: (e) Szentseg tőrő az a' Pap, ki csak a' kenyeret szenteli meg, s' a' bort el-hadgya.

(f) A' bűn meg bocsátásának erejét, vőtte ez az áldozat, a' Christusnak szenvedésétől. Ellenben: (g) A' Christusnak Vacsorakori áldozattyá, nem vőtte erejet az a' kereszt fán ki ontot vérétől.

228. (h) Számlálhatatlan vétkek vétetnek el, a' Misének áldozattya által. Ellenben: (i) Karomkodás azt mondani, hogy a' Mise áldozattya el-vegye a' bűnöket.

229. (k) Egy áldozat vagyon a' Miseben. Ellenben: (l) Két áldozat vagyon a' Miseben.

230. (m) Négy dologban találtátik meg az Ur-Vacsorájában, az áldozatnak valósága; a' meg áldásban, fel vételben, áldozatbá, s áldozatnak meg emésztésében. Ellenben: (n) A' fel vitel, nem áll az áldozatnak valóságában.

231. (o) A' kereszt fán Christus, nem volt Melchisedek rendin levő áldozó Pap. Ellenben: (p) A' kereszt fán, Melchisedek rendin levő áldozó Pap volt Christus.

232. (q) Hogy az Apostol Christust, nem veti egyben Melchisedekkel a' kenyérnek s' bornak áldozattyában; ezert cselekedte, mert nem akarta a' Sidok elmejet, ollyan mély dologgal meg háborittani. Ellenben: (r) Jol értettek a' Sidok Melchisedeknek kenyerrel s' borral való régi cselekedetit.

233. (s) Nem tartozik Istén parancsolattya

pag. 613.
r Melchior Canus lib. 12. Locor. cap. 13. p. 660.
s Petrus Suavis in Hist. Concil. Trid. lib. 6. pag. 645.
t Covarruvias.
u Suarez in p. 3. Thom. disp. 74. Sect. 3.
x Baronius Ann 34. num. 59.
y Vasquez in part. 3. Thom. disp. 221. cap. 1.
z Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacram. part. 8. c. ult.
a Estius in 4. Sent. dist. 12. §. 14.
b Suarez in p. 3. Thom. disp. 73. Sect. 5.
c Vasquez in part. 3. tom. disp. 220. num. 19.
d Azorius l. 10. Instit. Moral. c. 19. fol. 856.
e Cajetanus in Thom. p. 3. q. 80. art. 12. quæst. 1.
f Salmer. tom. 9. pag. 235.
g Idem Salmero, ibid. pag. 247.
h Hagerus Iesuita in Collat. Aug. Confess. Conc. Trid. pag. 449.
i Azorius tom. 1. lib. 10. cap. 20.
k Bell. lib. 1. de Missa cap. 20.
l Pesantius in Thomã fol. 919.
m Melch. Canus lib. 12. locor. Theolog. in resp. ad 4. arg.
n Salmero tom. 9. tract. 29. pag. 223.
o Gregor. de Valent. lib. 1. de Missa c. 4. p. 691.
p Franc. Turrian. annot. ad constitut. Apostolicas Clementis Rom. l. 8. c. 5. p. 124.
q Bell. l. 1. de Missa c. 6.
r Franc. Turrian. ut modò.
s Azorius libr. 10. Instit. cap. 19. fol. 857.

lattya szerént azzal a' Pap, hogy Christusnak meg szentelt testét vegye. Ellenben: (t) *Igenis tartozik vele.*

234. (u) *A' mely ostyát fel vészünk, meg kell annak ölettetni.* Ellenben: (x) *Nem szükség hogy meg emésztessék az Ostyá.*

235. (y) *A' ki az Ur-vacsoráját, csak Christus halálának emlekezetinek s' nem engeztelő áldozatnak mondgya; átok legyen.* Ellenben: (z) *Nem tanittyuk mi azt, hogy az Ur-vacsorája mi nékünk meg igazulast, kegyelmet, vagy bün bocsánatot, munkálodgyon.*

236. (a) *Hellyessen tétetik áldozat a' Misében, az halottak ért.* Ellenben: (b) *Nincsenek többé az halottak az Ecclesia hatalmában; azért üket nem segélhetik Misézésekkel.*

237. (c) *Szabados az a' Mise, melyben csak maga a' Páp, communicál.* Ellenben: (d) *A' magános Misék, mellyek a' kőssegnek jelen nem létében lésznek, vétkesek Istennek előtte, nem hogy áldozatok volnának.*

238. (e) *Nem hasznos dolog; hogy a' Mise, velünk születet nyelven, szolgáltassék ki.* Ellenben: (f) *Az elődedi Anyászenteg yházban, az Isteni szolgálat, meg-érthető nyelven szolgáltatik vala ki.* Ugy hogy; (g) *a' Christus testének s' vérének*

t Idem ibid. u Bell. lib. 1. de Missa. cap. 25. in resp. ad 3. x Francis. Suarez dist. 75. q. 5. y Concil. Trid. Sess. 22. Can. 3. z Cochlæus ad art. 3. abusuum Aug. Confess. in Harmon. Fabricii. p. 405. Georgius Cassander in Consult. art. 24. p. 991. a Bell. lib. 2. de Missa cap. 7. b Scotus 4. Sent. dist. 19. q. 2. art. 4. Azorius libr. 10. Instit. cap. 22. q. 9. c Bell. lib. 2. de Missa c. 9. §. ult. d Gerhar. Lorich. in lib. de Missa publ. proroganda. Claudius Espensæus l. de Missa privata oper. fol. 1210. Vicelius Homil. Dom. Septuag. sub fin. e Concil. Trid. Sess. 22. c. 8. f Lyran. in 1. Cor. 14. g Georg. Cassand. in Liturgia c. 28.

vérének meg szentelését, a' nép születet nyelvén hallya vala; s' ugy mond vala rea Ament.

239. (h) *A' nem-értet kőnyőrgésnek, elejben kell azt tenni, mellyet a' kősség az ü nyelvén ért.* Ellenben: (i) *A' születet nyelven való szólgálat tétel, meg bántya az Isteni buzgoságot.*

240. (k) *A' magános kőnyőrgést-is, Deák nyelven kell embernek tenni.* Ellenben: (l) *Hasznos dolog az, ha ember a' magános kőnyőrgest születet nyelven vissi vegben.*

241. (m) *Az Ecclesiában való éneklést, nem kell ugy formálni, hogy a' kősség ercse.* Ellenben: (m) *Csudalkozom a' mi Ecclesiánk dolgán, hogy az enekeket, a' kőssegtül nem erthető nyelven mondgya.*

242. (o) *Ha ki azt mondgya; hogy a' Romai Ecclesia, nem hellyessen cselekeszi, mikor a' Misében való igiket, lassan mondgya; átok legyen.* Ellenben: (p) *Hadgyuk s' parancsollyuk; hogy a' Pap, az Isteni szolgálatbán való igiket nem sugva, hanem meg érthetőképpen mondgya.* Mert; (q) *Christus-is ugy mondottá az Ur-vacsorájában való igiket.*

243. (r) *A' Misének Canonát, el-kell mondani, az Ur vacsorájának ki szolgáltatásában.* Ellenben: (s) *Csak a' Mi-Atyánkat mondották el az Apostolok az Ur vacsorája ki szolgáltatásában.* (nem hellyes

h Bell. lib. 2. de Sacram. c. 31. i Stapletō. contra Ivellum. art. 3. pag. 75. k Ledesima de lingv. in qua script. legantur cap. 13. l Salmeron. Disp. 30. in 1. Cor. 14. m Costerus in Enchir. cap. 19. §. quarta propositio. n Lindanus l. 4. Panopl. cap. 78. o Concil. Trid. can. 9. Sess. 28. p Justinian. Imper. Novell. 137. cap. 6. q Thomas part. 3. q. 78 art. 1. r Concil. Trident. Sess. 22. Can. 6. s Bellar libr. 4. de Euchar. cap. 13.

lyes ez, de még-is ellenkezik az elsővel.)

244. (t) *A' ki azt mondgya; hogy a' Poenitentia, nem Christus Iesustúl ßerezetet Sacramentum; átok legyen.* Ellenben: (u) *A' Poenitentia, (mint az Házaßag-is) még az ó Teſtamentumban, Chriſtus ſzületesse előttis Volt.*

245. (x) *Ebben a' Chriſtus mondásaban Vagyon a' Poenitentiának Sacramentuma: Tarcsatok Poenitentiát.* Ellenben: (y) *Ebben az ßóban Vagyon. Te neked adom a' monyorſzágnak kulcsait.*

246. (z) *A' Poenitentia Sacramentumának materiája, csak egyedúl a' Gyónásnak külső cselekedeti.* Ellenben: (a) *Hellyeſſen hívatik e' Sacramentum materiájának a' Vétek.*

247. (b) *E' Sacramentumnak formája, a' meg oldás* Ellenben: (c) *A' meg oldás itt, jele e' Sacramentumnak.*

248. (d) *Ennek a' Sacramentumnak külső Elementuma, a' Pap kezeinek a' Gyonora Való Vetese.* Ellenben: (e) *Nincsen e' Sacramentumnak állattyából, az Pap kezeinek, a' Gyonora Való Vetese.*

249. (f) *A' Poenitentia Sacramentumának ereje, a' meg oldásban áll.* Ellenben: (g) *Nem egyéb ennek ereje, hanem a' léleknek, kegyelem felett Való ekeſſége.*

250. (h) *A' tőrvénybúl ſzármazott meg ijedés, nem reſze a' Poenitentiának; ſem*

s Concil. Trid. Seſs. 14. Can. 1.
u Lombardus 4. Sent. diſt. 22. lit. C.
x Lombard. ibid.
y Dominicus Soto 4. Sent. diſt. 17. q. 1.
z Biel. 4. Sent. diſt. 24. q. 1.
a Catech. Rom. part. 2. c. 5 q. 12.
b Cardin. Hoſius confeſs. c. 44.
c Lindanus lib. 4. Panopl. c. 60.
d Coloniéſes in Enchirid.
e Bell. lib. 1. de Pœnit. cap. 15.
f Andreas Vega in Concil. Trident. lib. 13. cap. 15.
g Gregor. de Valentia tom. 4. col. 1576.
h Bellar. libr. 1. de Pœnit cap. 19. Prop. 1.

ſem az Hit. Ellenben: (i) *Az igaz Poenitentia, áll a' bűnősnek maga kárhoztatásában, s' a' Chriſtusban Való hitelben.*

251. (k) *Három reſzei Vadnak a' Poenitentiának; a' tőrődés, gyónás, s' elég tétel.* Ellenben: (l) *Mind ez három meg találtatot a' Iudás Poenitentiájában, de még ſem Volt igaz.*

252. (m) *Csak egyedúl a' meg-gyónásban áll, e' Sacramentum.* Ellenben: (n) *Csak egyedúl a' meg oldásban áll a' Poenitentia.*

253. (o) *Nem ſzenvед akkor ember, mikor magát meg tőri, hanem cselekeſzik.* Ellenben: (p) *A' meg tőres nem egyéb, hanem a' bűnön Való felette igen nagy bánat.*

254. (q) *Halálos bűnének, bocsánatyát erdemli Iſtentúl, a' meg tőrődőt lélek.* Ellenben: (r) *A' Poenitentia tartásban, nem a' mi ſiralmunkban bizzunk, hanem a' mi közben járonknak biztató beſzédében.* Ugyan-is: (s) *az Iſten kegyelmének, nem a' bűnön Való meg-tőrődesnek kell a' bűnbocsánatot tulajdonitani.*

255. (t) *Tartozik ember, az ő halálos, mind titkon, s' mind nyilván Való bűneit a' Papnak meg Vallani.* Ellenben: (u) *Sokan Vadnak meg a' Catholicúſok közzúl-is, kik a' bűnnek, a' Papnak Való meg gyonását, nem állattyák Iſten parancsolattyából ſzármazottnak lenni.* Mert; (x) *nem*

i Joannes Ferus lib. 4. Comment. in Matth. cap. 27.
k Bell. lib. 1. de Pœnit. cap. 19. propoſ. 5.
l Cornelius Janſenius in Harmon. Evang. Matth. 27.
m Durand. 4. Sent. 16. q. 1.
n Scotus 4. Sent. diſt. 14. q. 4.
o Bellar. l. 2. de Pœnit. cap. 2. Prop. 2.
p Coſterus in Enchir. cap. 11. Prop. 370.
q Richard. 4. Sent. diſt. 17. art. 1. q. 7.
r Gregor. lib. 1. in Ezech. homil. 7.
s Gloſſa in Can. 1. diſt. 1. de Pœnit.
t Richard. 4. Sent. diſt. 17. art. 3. quæſt. 4.
u Maldon. in Summ. quæſt. 18. art. 4.

x Cajet. in 1. Cor. 11. 28.
y Joseph. Acosta. l. 6. de procur. Indor. salute c. 16.
z Maldon. in Summ. q. 18. art. 4.
a Robert. Holcot. in 4. Sent. quæst 4.
b Cajet.
c Greg. de Valent. tō. 4. col. 1811.
d Saa. in Aphor. in v. b. Confes. n. 25.
e Idem ibidem Saa.
f Cajet.
g Greg. de Valent. tō. 4 col. 1815.
h Lomb. & Thom.
i Scotus Richard.
k Ruard. Tapper tom. 1. fol. 141.

(x) *nem szükséges az idvösségre.* (y) *Sok genosz-is származik belölök.*

256. (z) *Meg kell embernek vallani, meg-bocsáthato bünöst-is.* Ellenben: (a) *Nem tartozik ember azzal, hogy meg-bocsáthato bünöst meg-vallya.*

257. (b) *Halálos vetek az, mikor ember hazud a' gyonásban.* Ellenben: (c) *Nem vetkezik halálos keppen affele ember, ha szinte hazud-is.*

258. (d) *A' szüz leánnak meg-kell vallani, ha elmebeli tökönetlen, egg yeszülese vólt valakivel.* Ellenben: (e) *Vajel-kell azt titkolni.*

259. (f) *Halála orájan meg kell a' betegnek gyónni minden vetket a' Papnak.* Ellenben: (g) *Nem lehet akkor, hogy minden vetket meg gyönnya a' beteg.*

260. (h) *Ha Pap nincsen, a' kösségnek-is meg valhattya ember bünöt.* Ellenben: (i) *Nem tartozik ember azzal, hogy a' Lajcusok közzül valamelyiknek meg-vallya vetket.*

261. (k) *Nem érdemli a' Christus halála azt; hogy a' tökelletes eleg tételnek nevet viselje.* Ellenben: (l) *A' Christus halála minden bünnöknek el-törlésére elegseges.*

262. (m) *Marad ez életben fen, idö szerént való bünteté.* Ellenben: (n) *A' Christus elegedendö keppē eleget tött, mind örökké, s' mind idö szerént való bünteté-*

l Thesaur. nov. in Epist. Dom. Indic. Enarr. 64. m Bell. lib. 4. de Pœnit. c. 2. §. 4. n Schopp. in comm. de Indulg. c. 14. fol. 15.

263. (o) *Az ember az ö vetkeert eleget tehet.* Ellenben (p) *Semmi teremtett allat nem érdemelhet poenitentia tartásával bünbocsánatot Istentül.*

264. (q) *A' mely poenitentiát a' Pap hágy, fel bonthattya a' Püspök.* Ellenben (r) *A' Paptul hagyott poenitentiát nem máslhattya meg a' Püspök.*

265. (s) *Vagyon az Ecclesiában büntetésü level, mely bünbocsánatot adhat:* Ellenben: (t) *Azt mondották némelly Catholicusök meg Luther ellött is, hogy az Indulgentiák, kegyes csalárdságok.*

266. (u) *Az Indulgentiák, minden bünöknek el-törlésére valók.* Ellenben: (x) *Nem minden bünöket törölnek el az Indulgentiák.*

267. (y) *A' Purgatoriumban való lelkeknek használnák az Indulgentiák.* Ellenben: (z) *Nincsen annyi erejek az Indulgentiáknak, hogy magokat az holtakra-is ki terjeszszek.*

268. (a) *Nem állathatjuk az Indulgentiáknak az holtakert, meg csalhatatlan gymölcsit.* Ellenben: (b) *Bizonyossan használnak az Indulgentiák, a' meg holtaknak.*

269. (c) *A' Purgatoriumban való lelkeknek bünöket, meg bocsathattya a' Papa, Indulgentiák által.* Ellenben: (d) *A' Nagy Püspök hatalma, nem terjed a' Purgatoriumra, hogy ott bünöket bocsásson.*

o Andreas Vega libr. 13. in Cōc. Trid. c. 36.
p Coster. in Enchir. pag. 260.
q Greg. de Valent. tō. 4. col. 1884.
r Idem Ibidem.
s Bell. libr. 1. de Indulg. c. 2.
t Greg. de Valent. de Indulg c. 5.
u Pontifex. in Bulla Jubil. A. 600.
x Bell. l. 1. de Indulg. cap. 7.
y Bell lib. 1. de Indul. c. 14. §. 3.
z Poligranus in assert. quorund. Eccl. dogmatum.
a Bell. lib. 1, de Indulg. c. 14. b Layman. Iesuita lib. 5. Theol. moral. tract. 7. c. 7. num. 1. c Michael Medina disp. 7. c. 34. d Bell. l. de Indulg. cap. 14.

270. (e) *Csak Nagy Gergely ideje tájban kezdetének az Indulgentiák.* Ellenben: (f) *Az Apostolok idejetűl fogva, vóltak az Indulgentiák.*

271. (g) *Az Indulgentiáknak kincses tárháza, csák egyedűl a' Christus érdemébűl áll.* Ellenben: (h) *Még a' szentek érdemébűl-is, áll az.*

272. (i) *A' ki azt mondgya; hogy az utolso kenet, nem Christus Iesustúl szreztetet Sacramentum: átok légyen.* Ellenben: (k) *Az utolso kenet, nem Sacramentum; hanem, csak az ember felet való imádság.* (l) *Negyedik Felix-is találá az utolsó kenetet;* Ugy hogy; (m) *még a' Catholicusok-is, sokan tagadták azt, hogy Christus szerzette legyen e' Sacramentumot.*

273. (n) *Ennek a' Sacramentumnak gyűmőlcse, a' testnek csalhatátlan meg gyogyulása.* Ellenben: (o) *Ennek gyűmőlcse, nem a' testnek csalhatatlan meg gyogyulása, hanē a' bűnőknek bocsánattya.*

274. (p) *Ez a' Sacramentum, a' megbocsátható bűnőket tőrli el.* Ellenben: (q) *Sacramentum nélkűlis el-tőrőltethetnek ezek a' bűnők.*

275. (r) *Szűkségnek idején szent olajjal, a' kőség-is élhet.* Ellenben: (s) *A' Papot illeti csak, a' Szent őlajjal való kenet.*

276.

e Polydor. Vergilius lib. 8. de rer. invent. cap. 1. f Salmero. in c. 2. 2. Cor. tom. 4. p. 285. g Durand. l. 4. Sent. dist. 20. q. 3. h Gregor. de Valent. tom. 4. cap. 1968. i Concil. Trident. k Glossator decret. lib. 4. c. 3. de secund. nupt. Vir autem, tit. 21. l Duran. l. 1. Rational. c. 8. §. 25. m Suarez. tom. 4. disp. 39. Sect. 1. num. 2. n Dominicus â Soto 4. sent. dist. 23. q. 1. art. 2. o Bell. libr. de Extr. unct. c. 6. p Catech. Rom. p. 505. q Bell. de extrem. unct. c. 8. r Innocent. 1. in Epist. 1. c. 8. s Cornel. Jansenius in cap. 6. Marc.

276. (t) *Nem tartozik az derekassan e' Sz. kenet Sacramentumához hogy az ēber testének hét részei kenettessenek meg; ugy mint: szeme, fűle, orra, szája, keze, veseje, lába; hanem: mindenűt meg kenheti a' Páp, hol akarja.* Ellenben: (u) *Igen-is ahoz tartozik.*

277. (x) *A' szent kenet Sacramentuma, az Apostoloktúl vőtt eredetet.* Ellenben: (y) *Nem kell azokat halgatni; kik azt mondgyák, hogy e' Sacramentum az Apostoloktúl vőtt eredetet.*

278. (z) *Senkinek nem kell abban kételkedni; hogy a' szent Rend, az hét Sacramentumok kőzzűl való legyén.* Ellenben: (a) *Tulajdonképpen szólván; a' Rend, nem Sacramentum.*

279. (b) *Nyilván való dolog; hogy a' Pűspőki Rend, Sacramentum.* Ellenben: (c) *Tulajdonképpen szolván, nem Sacramentum a' Pűspőki Rend.*

280. (d) *A' ki azt mondgya; hogy az Házasság, nem egy az hét Saeramentumok kőzzűl; átok legyen.* Ellenben: (e) *A' szent Házasság nem Sacramentum.*

281. (f) *Még az ô Testámentumbannis, Sacramentum vólt a' szent Házaság.* Ellenben: (g) *Nem volt Sacramentum az Házaság, az ô Testamentumban.*

282. (h) *Ez a' Sacramentum, Cánában szereztetet a' Christustúl.* Ellenben: (i) *Fel támadása után szerzette Christus*

t Bell. libr. de Extr. unct. c. 9. u Idem Ibidem. x Hugo Victorinus lib. 2 de Sacrā. c. 3. y Valentianus tom. 4. col. 2014. z Trident. Cōcil. Sess. 14. c. 3. a Altensteig. in Lexico fol. 538. b Bell. lib. de Sacr. ord. cap. 5. §. 1. c Dominicus à Soto de Iustif. & jure q. 1. art. 2. d Concil. Trid. Sess. 14. can. 1. e Durandus lib. 4. sent. dist. 26. f Eccius homil. 71. de Sacram. g Bellar. libr. de Matrim. cap. 5. h Pesautius in Thomam fol. 109. i Idem ibid.

stus a' szent Házasságbeli Sacramentumot.

283. (k) *E' Sacramentumnak matériaja, az házasoknak meg eggyezések.* Ellenben: (l) *Az Házasok szémelyi vádnak itt materia hellyet*

284. (m) *Az Házasság Sacramentumának formája, a' Papnak áldása.* Ellenben: (n) *Az Házasoknak meg eggyezések, az Házasságformája.*

285. (x) *A' keresztség után igaz hitre tért házasoknak, ujjobban meg kell házasodniok, s' ugy leszen házasságok állandó.* Ellenben: (y) *Az igaz vállásra tért Házasoknak keresztségek utannis, igaz Sacramentum az Házasság.*

286. (z) *A' szent Házasságnak Sacramentuma, nem osztogattya ki a' szent Lélek kegyelmét, mint egyéb Sacramentumok.* Ellenben: (a) *Az Házasságnak Sacramentumában, kegyelem osztogattatik.*

287. (b) *Még a' paráznaság-is nem válazthattya el az Házásokat; ugy hogy, miglen a' Parázna él, a' masiknak sem szabad meg házasodni.* Ellenben (c) *A' Parázna fél a' szent Házasságban kőtélben tartassék; de a' bűntelen, meg házasodhatik.*

288 (d) *Ha a' férfi, szűléi engedelme nélkűl házasodik-is meg; de azért halálos*

k Adrianus in 4. sent, dist. 27.
l Bell. lib. de Matrim. cap. 6.
m Melchior Canus libr. 8. Locor. Theol. c. 5.
u Alex. Carerius lib. 4. de Matrim. cap. 1.
x Eccius homil. 73. de Sacr.
y Paludan. lib. 4. dist. 26. q. un.
z Glossa in c. quomodò Virgo 9, caus. 31. quæst. 1.
a Gregor. de Valent. de numer. Sacram. c. 7. p. 453.
b Bell. lib. de Matrim. cap. 16. §. 1. c Zacharias Papa c. Consuluisti caus. 32. q. 7. Gratian. c. quædam caus. 32. q. 7. Sixtus Senens. l. 6. Biblioth annot. 81. p. 465.
d Tolet. l. 5. Instruct Sacerd. cap, 1,

lálos vetekben nem esik. Ellenben: (e) *Az hazasságbeli frigyek, azok akaráttyokbul legyenek, kiknek az házasok hatalmokban vadnak.*

289. (f) *Kik magokat az Házasság nélkűl való eletre kőteleztek; ha azt meg szegik; paráznalkodnak, s' szentseg tőresben esnek.* Ellenben: (g) *Dispensálhat abban a' Pápa, hogy a' Pap s' a' Barátt meg házasodhassának.*

290. (h) *Nem igaz házassag az, mely vagyon a' keresztyén, s' a' meg nem keresztelteteti hitetlen kőzőt.* Ellenben: (i) *Ki azt mondja; hogy az eretnekségert, elválás legyē az házosok kőzőtt; átok legyē!*

291. (k) *Ki azt mondgya: Hogy az Ecclesia nem dispensálhat a' vér ellen valo gradusokban, mellyek Lev. 18. meg tiltattak; átok legyen.* Ellenben: (l) *Nem dispensálhát a' Pápa a' vér ellen való gradusokban.*

292. (m) *Hatféle házasságot tiltot-meg a' természet tőrvénye: A' fiuet Annyával Az Atyáet leányával. A' testvér szerent való Atyafiaket. Az édes gyermeknek, a' mostoha szűletűl eredetet vőtt Atyafival való kőzősűleset. A' mostoha finak, mostoha Annyával való egygyesűléset, és a' mostoha Atyánac mostoha leányával valo egyben házasodását.* Ellenben: (n) *Ez utólsó négy gradusokat, nem tiltotta meg a' természet; hanem csak a' ket elsőt.*

293. (o) *Rendelte az Anyaszentegyház;*

e c. Nostrates caus. & quæst ijsdē ex Nicolao. ad consulta Bulgarorū.
f Costerus in Enchir. c. 15. pag. 547.
g Azorius lib. 12. Instit. moral. c. 7. §. Postremo.
h Bell. lib. de matrim. cap. 23.
i Concil. Trid. Sess. 24. can. 5.
k Idem ibidem. can. 3.
l Alexander Carerius Ictus Pontificus lib. 2. de matrim. cap. 5. Ambrosius Catharin. adv. Cajet. pag. 221.
m Bell lib. de matrim. cap. 28. n Cajetanus 2. 2. quæst. 154. art. 9. o Catechis. Trident. cap. de Baptismo.

egyház; hogy a' komák kőzőt. Atyafiság legyen; mely miat, el ne vehessék egy mást a' szent Házasságban; ha el-veszik-is, el-szakaztassanak egy mástúl. Ellenben: (p) A' komasságban való lelki Atyafiság, csak hászontalan kőltőmény.

294. (q) Embernek házasságra való mága nem kőtelezése; őrők éltetet erdemel Istentűl. Ellenben: (r) Noha sok nehézségek vadnak az házasságban; de az ember èlhet affelől azzal, s' nem serti meg idvességét. Azért: (s) Valamely nőtelen, az házasságban élőket kárhoztattya; átok legyen.

295. (t) Kűlőmbőznek ezek: a' kép s' az ábrázat; mert a' kép vitetik a' természetre, az ábrázat, a' kegyessegre. Ellenben: (u) Mikor azt mondgya az irás: teremteték ember Isten kepere s' ábrázattyára; mind edg yet mond.

296. (x) Istennek természet felet való ajándéka volt, az Adam igassága. Ellenben: (y) Az Istennek képe, természet szerent benne volt az Adam okoskodó elméjében.

297. (z) Adamnak halhatatlansága, Istennek természet felet való ajandéka volt. Ellenben: (a) Természet ellen volt Adamon az halál; azért az halhatatlanság-is természet szerént volt ű benne.

298. (b) Azt állattyuk a' régiekkell, hogy a' földi Paradicsom mostannis fen vagyon.

p Lorichius Institut. Catech. pag. 80. a. q Bell. libr. 2. de Monachis c. 9. r Claudius Espensæus in Com. 1. Timoth. 3. s c. Si quis propter dist. 30. ex Concilio Gangrensi. t Censur. Colon. contra Mõheim. p. 46. u Bened. Pererius libro 4. in Gen. pag. 474. x Bell. lib. de grat. primi homin. cap. 5. §. quarta. y Lombard. lib. 2. dist. 16. lit. D. ex Hugone part. 6. de Sacram. c. 2. z Bell. de grat. primi hominis c. 9. §. 1. a Bonav 2. sent. dist. 19. art. 3. q. 1. b Bell. l. de grat.

vagyon. Ellenben: (c) Igazabb ez; hogy a' Paradicsom kerte a' viz őzőnben elveszet.

299. (d) Hogy Enoch s' Illyés e' földi Paradicsomban nem mentenek legyen; szent irás kivűl vagyon. Ellenben: (e) Azt a' szep kertet el-törlötte az őzőn viz.

300. Nem vesztette el Adam Isten képét az esetben, hanem csak abrázattyát. Ellenben: (f) El-vesztette Adam bűne által az Isten kepet.

301. (g) Pelagius eretneksége az; mikor minden vetket természeti szerent halálosnak itil valaki. Ellenben: (h) Nem csak a' gonosságot, hanem a' legkissebbik vétketis, kárhoztattya az irás.

302. (i) Nem bántatik Isten meg a' bocsátható vétkek által. Ellenben: (k) Noha a' velűnk valo barátságot Isten el nem szakasztya, de meg bántathatik a' bocsánandó bűnnel.

303. (l) Poenitentia tartás nélkűl-is meg engedtetnek a' bocsátható vetkek. Ellenben: (m) Bűjt, osterozás, s' egyéb meg tőrődések, orvosollyák meg a' bocsatándo bűnőket.

304. (n) Nem tőrvény ellen, hanem tőrvény kivűl vágyon a' bocsatandó vétek. Ellenben: (o) Az Isten tőrvénye ellen

primi hom. cap. 14. §. quia. c Bened. Pererius l. 3. in Genes. disp. de Paradis. pag. 302. d Sixtus Senensis l. 5. Biblioth. annot 36. e Sanctius in 2. Reg. 2. f Jus Canonicum c. quomodo dist. 2. de Pœnit. ex August. g Bell. lib. 4. de Eccl. cap. 9. h Sixtus III. Episc. Roman. de malis doctoribus & operibus fidei tom. 5. Biblioth. sanctæ col. 826 i Bonavent. 2. sent. dist. 42. q. 2. num. 47. k Bellar. lib. 1. de amis. grat. cap. 9. §. 1. l Tolet. lib. 3. Instruct. Sacerd. cap. 3. m Ferè omnes Pontif. n Thomas 2. 2. quæst. 88. art. 1. o Joannes Major in 2. sent. dist. 42

ellen vagyon mind a' bocsátható, s' mind az halalos vétek.

305. (p) *A' bocsátható bűnőknek ez életben vagyon meg engedések.* Ellenben. (q) *A' Purgatoriumban engedtetnek meg a' bocsátando vetkek.*

306. (r) *Sokan tanittyák azt a' régiek kőzzűl, hogy a' lelkeket szűléinktűl veszszűk* Ellenben: (s) *Akar mit mondgyanak az emberek; de nyilván, csak Istentűl ádatik emberben a' lelek, semmibűl.*

307. (t) *Szűz Mariának, sem Adámtúl vőtt vetke, se más egyeb, soha sem volt.* Ellenben: (u) *Urunc fogantatása előtt Szűz Mariának teste vetkes volt, de a' szent lélek tisztitotta azt meg.* Az után, volt olykor: hogy (x) *a' kételkedésnek fogyvereis által járta szivét.*

308. (y) *A' kivánság tulajdoképpen nem vétek; a' ki penig mást állát, átok legyen!* Ellenben: (z) *Vétek emberben a' kivánság, mellyet az Apostol-is forgat.*

309. (a) *Nem fér ez egyben az Apostol szent életével, hogy a' vétek cselekedet legyen ű benne mináen kivánságot.* Ellenben: (q) *Mind maga szemellyében, s' mind az ujjá szűletet emberekre nézve azt mondgya az Apostol; hogy ű testi.*

310. (c) *Eretnekség az, hogy az eredet szerént való vétket viselő gyermekek, pokolt érdemlyenek.* Ellenben: (d) *Természet*

p Scotus 4. sent. dist. 21.
q Thomas 4. sent. dist. 21. quæst. 1. art. 2.
r Bell. libr. 4 de amis. grat. c. 11. §. quare.
s Benedict. Justinianus ad Hebr. 12. ℣. 9.
t Costerus in Christ. Instit. lib. 3. ad Mariam.
u Lombard. 3. sent. dist. 3. lit. A.
x Salmero tom. 3. tract. 43. pag. 394.
y Concil. Trident. Sess. 5.
z Cajetan. in Epist. Rom. c. 7. ℣. 8. Staplet. lib. 3. de Cocupis. in renatis c. 2. a Peltan. de peccat. orig. tract 14. b Stapl. in Antidot. ad caput 7. ad Rom c Bell. lib. 6. de amis. grat. & statu peccat. cap. 1. §. ult. d Joan. Driedo lib. 1. de

mészet szerént, meg erdemlik eredet szerent való vétkekert poklot, a' kicsiny gyermekek.

311. (e) *Rik azt mondgyák; hogy az emberek csak egyedűl Isten kegyelmebűl igazulnak meg; átok legyen.* Ellenben: (f) *Kegyelembűl igazittatik meg a' bűnős; mely igazulást semmi érdem nem veszen elől; mert az hitetlen érdemének nem kegyelem, hanē bűntetés kivántatik.*

312. (g) *Az eleve el-rendelés, inkáb az Isten értelmében, hogy sem mint akaratjában talál hellyet.* Ellenben: (h) *Az Isten akarattyában áll kiváltképpen az el-rendeles.*

313. (i) *Az Isten, dicsősséget rendelt valakinek hogy adgyon, de erdembűl.* Ellenben: (k) *Nem fűg az el-váláztás a' mi jó cselekedetinktűl.*

314. (l) *Az Apostolok, s' Szűz Maria; elein el-látot jó cselekedetek nelkűl; a' tőb embernek penig, jó cselekedetekbűl válaztattak-el az őrők életre.* Ellenben: (m) *Csak egy az idvességre való rendelésnek uta.*

315. (n) *Senki nem lehet ez életben bizonyos el választása felől; hanem csak az, kinek Isten azt, kiváltképpen való modon meg jelenti.* Ellenben: (o) *Bizonyossak legyetek abban, hogy semmi titeket el nem szakazthat az Isten szerelmétül.*

316. (p) *Mindeneket kinál Isten az ű kegyel-*

Grat. & lib. arbit. tract. 3. cap. 2.
e Concil. Trid. Sess. 6. can. 11.
f Lombard. in gloss. ordin. Epist. Rom. c. 1.
g Bell. lib. 2. de grat. & lib. arbit. c. 9. §. Ex quo.
h Bonavét. in 1. sent. dist. 40. art. 1. quæst. 2.
i Thom. p. 1. q. 23. art. 5.
k Salmero tom. 16. disp. 1. in 1. Petr. 1. pag. 53.
l Ambros. Catharinus refer. Sixto Senensi lib. 6 Biblioth. Sanctæ annot. 248.

m Idem ibid. n Concil. Trident Sess. 6. c. 12. o Bernhard. Serm. 3. in fest. Pentecost. verba Apost. Rom. 8. 38. p Bernhard. serm. 1. in Purif. Mariæ.

keg yelmeſségével. Ellenben: (q) *Hiſzſzük, hogy a' meg vetésnek nem egyeb oka vagyon, hanem csak egyedül Iſten akarattya.*

317. (r) *Ki azt mondgya: hogy a' meg igazulás előtt való cselekedetek vétkek;* átok legyen. Ellenben: (s) *Az hitetleneknek minden életek csak bűn.* Es (t) *Minden hit nélkül való cselekedeteket, bár joknak láttaſsanak-is, ſemmire kell becsülni.*

318. (u) *Vagyon embernek az eſet után ſzabad akarattya a' jóra.* Ellenben: (x) *Kegyelem nelkül, nem kéſzitheti elmagát az ember ſzabad akarattya, a' kegyelemnek vételére.* Miért? (y) *Mert csak Iſten munkálkodik a' kegyelemnek adásában, az embernek penig cselekedet nē tulajdonittatik.*

319. (z) *A' meg romlot terméſzet állapattyában, az Iſten kegyelme nélkül-is cselekedhetik az ember valami jót.* Ellenben: (a) *A' puſzta terméſzet nem cselekedhetik jót, Iſten kegyelme nelkül.*

320. (b) *Hellyeſſebben mondatik az Hit tudatlanságnak, hogy ſem mint értelemnek.* Ellenben: (c) *A' melly dolgokat hittel meg fogunk, bizonyoſsabban meg iſmerjük, hogy ſem azokat, kiket érzékenségünkel meg tapaſztalunk.*

321. (d) *Nem az Iſten irgalmaſsága felől*

q Bell. lib. 2. de grat. & liber. arbitr. c. 8. reſp. ad Sept. argum.
r Concil. Trid. Seſs. 6. can. 7.
s Gloſſa ordinar. Bibl. in cap. 14. Rom.
t Georgius wicelius Dom. 19. Poſt. Trinit. fol. 325.
u Bell. lib. 6. c. 10. 11. 12.
x Thomas 1. 2. quæſt. 24. de Verit.
y Andreas Vega lib. 6. in Conc. Trid. c. 8.
z Tanner. tom. 2. Theolog. Schol. diſp. 6. q. 3. dub. 3. num. 38.
a Idem ibidem.
b Bell. lib. 1. de Juſtif. c. 7. §. 2.
c Coſterus in Enchir. c. 4. pag. 170.
d Bell. libr. 1. de Juſtif. cap. 5.

felől való bizodalomban all az Hit; hanem azoknak el-hiteleben, mellyeket Iſten az ű igijeben ki jelentet. Ellenben: (e) *Nem eleg az hitnek csak azokat hinni, mellyeket Iſten meg iratott, mert azt az undok bűnősők-is végben viſzik; hanem az Iſtennek kőzőnséges igiretihez kell támazkodni; hogy azokat el-veſzed, ha hited leſzen.*

322. (f) *Az hitnek tzéllya, az Iſten igijeben ki jelentetet minden dolog.* Ellenben: (g) *Kiváltképpen való tzellya az Hitnek, Chriſtus az ű meg teſtesűlésével, ſzenvedesével s' fel támadásával eggyűt.*

323. (h) *Ki azt mondgya: hogy a' meg igazitó Hit nem egyéb, hanem az Iſten irgalmaſságában való bizodalom; átok legyen.* Ellenben: (i) *Azt akarja az Apoſtol meg mutatni; hogy csak egyedül a' Chriſtusban való Hit által leſzen a' meg igazulás.*

324 (k) *Csak a' Ceremoniás törvényeket rekezti ki az Apoſtol a' meg Igazitásban.* Ellenben: (l) *Nem csak a' Ceremoniás s' polgári ſzékre tartozó, hanem az erkőlesőket s' tiz parancsolatot néző cselekedoteket-is ki rekezti az Apoſtol.*

325. (m) *A' mit Iſten a' jó cselekedetekért ád; inkáb mondatik az kegyelemnek hogy ſem jútalomnak.* Ellenben: (n) *Az hiveknek jó cselekedetek, tulajdonképpen erdemlik az őrők eletet.*

326. (o) *A' meg igazitásra el-kéſzitő ke-*

e Coſterus part. 1. Concion. p. 521.
f Cenſura Colonienſ. pag. 118.
g Pererius diſp. 11 in cap. 3. Rō. num. 49.
h Concil. Trid. Seſs. 6. can. 12.
i Thomas in c. 3. Rō. lect. 4.
k Bell. lib. 1. de Juſtif. cap. 19.
l Cornelius à lapidè in c. 3. Rom. pag. 62.
m Bell. lib. 1. de Iuſtif. c. 19. §. Excludi.
n Idem lib. 5. de Iuſtif. cap. 1. §. ultimo.
o Idem libr. 1. de Iuſtif. cap. 21. §. Jam verò.

tő kegyelem, érdemel. Ellenben: (p) *Meg vallyuk; hogy az Isten kegyelme, nem érdemünk által szereztetik, hanem kegyelembül adatik.*

327. (q) *Az Historiai; Csudákat cselekedő; s' Isten igiretihez támazkodó Hit mind egy.* Ellenben: (r) *Három féle Hitrül szól az irás.*

328. (s) *Meg igazittya ugyan embert az Hit; de szeretet által.* Ellenben: (t) *Nem kell azokat halgátni, kik az Hit melle mást-is toldanak a' meg igazitásban; holot az ollyan jó, kőveti a meg igazulást.*

329. (u) *Szent Iakab a' második reszben, a' második meg igazulast forgattya; Szent Pál penig az elsőt.* Ellenben: (x) *Nem hellyes ez az értelem; mert az első meg igazulásra, az hitnek cselekedeti kivántatnak, mellyekrül szól szent Iakab; a' második meg igazulásra penig, haszontalanok a' tőrvenynek cselekedeti, mellyeket forgat szent Pál*

330. (y) *Tulajdonképpen nem mondatik az Hit valamit meg fogni.* Ellenben: (z) *Mikor szent Pál igy szol: Hit által igazul meg ember; azt akarja mondani. hogy Hit által fogjuk meg az igasságot.*

331. (a) *Erdem szerént igazit meg az Hit.* Ellenben: (b) *Nincsen az Hitnek annyi ereje, hogy magával valakit meg békeltessen; hanem, Christustul származik az ő cselekedete, mellyet ű magához kapcsol.*

332. (c) *Dologgal-is meg kűlőmbőztetik*

p Idem ibid. lib. 5. cap. 5. resp. ad 2.
q Idem lib. 1. de Just. c. 4. & 5.
r Gabriel Vasquez in 1. 2. tom. 2. disp. 209. cap. 4.
s Comm. sentent. Pontif.
t Benedic. Justinnian. in cap. 3. Rom. ℣. 28.
u Salmero. disput. 3. in c. 2. Iacobi.
x Cornel. à Lapide in Comm. Rom. 4.
y Bell. lib. 1. de Justif. cap. 16.
z Pererius disp. 18. in c. 3. Rom.
a Bell. lib. 1. de Justif. cap. 17.
b Toletus in cap. 3. Rom.
c Dominicus à Soto lib. 2. de natur.

tetik az Hit a' szeretteteül; ugy hogy ez, meg lehessen ama' nélkül. Ellenben: (d) *A' mondatik igazán hinni, ki munkálkodással gyakorollya azt.*

333. (e) *Mt, a' magunkban váló igasságért igazittatunk meg, nem a' Christus érdemeért* Ellenben: (f) *Nincsen nékünk meg igazitható igasságunk; hanem, a' Christus igassága által leszünk igazakká.*

334. (g) *Két féle igasság vagyon; az eggyik, nem tellyes tőkelletes; (ez áll a' mi bennünk való jokban) másik tőkelletes. (ez a' Christus nékünk tulajdonitot igassága.)* Ellenben: (h) *Csak alombã látot meg igazulás affele.*

335. (i) *A' meg igazulásban, elsőben el-megyen a' vétek s' az után kegyelem őntetik emberben.* Ellenben: (k) *Elsőben őntetik a' kegyelem emberben, s' az után kergeti ki az, a' bűnt.*

336. (l) *Bolodnság az, ki azt mondgya: Hiszem én hogy idvezülők, a' Christus Iesus vére altál.* Ellenben: (m) *Az Hit tetet mi velünk kőnyőrgeseket. A' kőnyőrgesek cselekeszik, hogy minden ketelkedest le-vetven, erős legyen az Hit.*

337. (n) *Szent Pálnak kiváltképpen való modon jelentette Isten meg el-választását.* Ellenben: (o) *Mind az egesz el-választottakrúl szól Szent Pál.*

338. (p) *Minden jó cselekedeteket meg vetnek*

& grat. c. 7.
d Gregor. Episc. Rõ. Homil. 26. in Evang.
e Bell. libr. 2. de Justif. c. 2. § 3.
f Pig. de fide & Justif. controv. 2. pag. 47.
g Albertus Piggius refer. Bell. lib. 2. de Justif. c. 1.
h Idem Ibidem.
i Bell. libr. 2. de Justif. cap. 2.
k Thomas 1. 2. quæst. 113. art. 8.
l Panigarola lect. 9. part. 2. p. 78.
m Catech. Rom. part. 4. quæ est de orat. c. 7. quæst. 3.
n Duræus lib. 8. contra witakerum fol. 259.
o Bellar. libr. 3. de Iust. cap. 9.
p Bellar. lib. 4. de Iust. cap. 1. Greg. de Valent. in annal. pag. 213.

vetnek az Evangelicusok. Ellenben: (q) *A' Protestansok oly igen egyben kötik a' meg igazulással a' szent életet; hogy ezek egy más nelkül nem lehetnek.*

339. (r) *A' jo cselekedetek szereznek nekünk örök életet.* Ellenben: (s) *Elég csak az hit, mikor nincsen ideje a' jó cselekedetnek.*

340. (t) *A' ki azt mondgya: Azért adta Isten Christust, hogy ü benne mint meg váltóban hidgyenek az emberek; azonban, mint törvény ki adótúl ugy nem fügvalaki, átok legyen.* Ellenben: (u) *Az Uj Testamentum, tulajdonképpen nem hoz magával törvényt.* (x) *Nem-is azért jöt Christus mi hozzánk; hogy mint másik Moses a' törvény igájával nyomjon bennünket; hanem hogy, kik az alat nyögnek, azokat meg segéllye.*

341. (y) *Kakuk kakukkolása ez: hogy Isten a' szábad akarattal választot tißtelettel, ne akarjon tißteltetni.* Ellenben: (z) *Akkor tetzenek a' mi cselekedetink Istennek, ha a' Sz. Irásbā leßnek parācsolva*

342 (a) *Ki azt mondgya: Hogy az Isten párancsolattyát, még Isten kegyelmébül-is valaki bé nem töltheti; átok legyē.* Ellenben: (b) *Még a' Szentek-is nincsenek ez életben vétek nélkül.*

343. (c) *Tökölletessen igazak az ujjá születet embereknek jó cselekedetek.* Ellenben:

q Vega lib. 15. de Iust. cap. 5. Maldon. in c. 3. Joan. ℣. 15. Stapleton. in Antidot. Roman. 1. ℣. 17. Toletus in Com̄. Joan. 13. añot. 6. r Bell. lib. 4. de Iustif. c. 7. §. 2. s Iacobus Faber. in c. 2. Iacob. t Concil. Trid. Sess. 6. can. 21. u Bell. lib 1. de verbo Dei c. 3. x Idē ibid. §. deinde. y Gretser. in Apol. l. de disc. lib. 1. cap. 5. pag. 53. z Joannes Ferus in c. 4. Matth. p. 49. b. a Concil. Trident. Sess. 6. can. 18. b Joannes Ferus in cap. 2. Joan. c Bellar. libr. 4. de Iustif. cap. 15. §. 1

lenben: (d) *Egy lélek-is nincsen ez életben, oly tökelletes, hogy a' szeretetben valamit ne nevelkedgyék, vagy abban hátra ne állyon.*

144. (e) *A' jó cselekedetek, örök életet érdemlenek.* Ellenben: (f) *Isten, a' mi szeretetünkért nem örök életet, hanem örök kárhozatot adhatna.*

345. (g) *Oerök életet érdemelhet ember, a' nékünk adatot kegyelemért, (Condignum ez.)* Ellenben: (h) *Ném csak azért érdemel ember örök életet; hanem hogy, szabad akarattya-is volt a' jónak el követésére. (Congruum ez.)*

346. (i) *Inkáb füg a' mi érdemünk az hittül, hogy sem a' szeretettül.* Ellenben: (k) *A' szeretettül füg kiváltképpen az érdém.*

347. (l) *Nem szükséges az érdemre a' szabad akarat.* Ellenben: (m) *Igen-is ßükséges a' ßabad akarat az érdemre.*

348. (n) *A' jó cselekedetek örök életet érdemlenének, ha szintén Isten azokban velünk meg nem szegöldöt volna-is.* Ellenben: (o) *Csak Isten velünk iött szegöldsége teszi az örök élet érdemét.*

349. (p) *Igyenes merteket tart Isten, a' jo cselekedetek, s' azoknak jutalmi közöt.* Ellenbeu: (q) *Kegyelem felet jutalmaztattya Isten meg a' jó cselekedeteket.*

350. (r) *Nem érdemelhetünk mi másoknak*

d Autor Oneris Eccles. cap. 2. §. Initiali. e Bell. lib. 2. de grat. & lib. arbit. cap. 15. §. Ad alterā. f Occamus in 4. sent. quæst. 3. ad dub 2. g Thomas 2. sent. dist. 27. quæst. 3. h Antonius part. 4. tit. 9. c. 7. §. 1. i Guilielm. Altisiodorensis libr. 3. tract. 12. cap. 1. q. 2. k Bell. lib. 5. de Iust. cap. 15. l Ioannes Picus Mirandulanus in Apolog. quæst. 8. m Thom. 1. 2. q. 114. art. 1. n Cajetan. in 1. 2. q. 114. art. 3. o Scotus. 1. sent. dist. 17. q. 2. p Bell. lib. 5. de Iust. cap. 14. §. Modum. q Idem cap. 19. r Idem libr. 1. de Indulg. cap. 2. §.

Secunda Propos. *soknak.* Ellenben: (s) *A' Martyrok érdeme, használ a' Poenitentiát tartoknak.*

351. (t) *Isten mi nekünk ados.* Ellenben: (u) *Isten mi nékünk semmivel sem tartozik.*

352. (x) *Kiváltképpen való bizodalmát az Ecclesia Istenben veti; de réß szerent valót, érdemebennis.* Ellenben: (y) *Nem az hitnek, hanem az hitetlenségnek tulajdona, embernek magában bizni.* (z) *Nem kell azért senkinek bizodálmát érdemében helyhezteni, az őrők élet elvetele felől.*

353. (a) *Szabad jot cselekedni azért, hogy Isten azt az őrők életben meg jutalmaztassa.* Ellenben: (b) *A' jó cselekedeteket, jutalomra való tekintet nélkül, csak egyedül az Istenért kell cselekedni.*

354. (c) *A' Canonica orák, a' jámbor régiségtül vöttek eredetet.* Ellenben: (d) *Az Ecclesia szerzette a' Canonica orákat.*

ERted a' kőzőttetek való villongásokat! hát még ezeken kivül, hol vadnak a' sok százak? Ne csufold bár a' *Calvinistakat* a' meg nem eggyezhetessel. (Kik kőzőt a' *ritusbannis* vagyon csak, valami villongás, meg eggyezvén mindenik a' *fundamentumban*;) de te, la' mint járál nyughatatlanságoddal! En az Istenért-is kérek minden menyországra siető lelket; senki addig a' te vallásodnak ne hidgyen, mig ezeken által nem megyen; mert nagyob része *religiodnak* itt va-

s Idē ibidē c. 3. §. Illud quoque.
t Tanner. tom. 2. Theolog. Schol. disp. 6. q. 6. dub. 1 num. 19.
u Idē ibid.
x Bell. libr. 5. de Iustif. c. 7. §. Sed Catholica.
y Bernhard. sermon. 5. in Vigil. Nativit.
z Andreas Vega in opusc. de Iustif quæst. 4.
a Bell. lib. 5. de Instif. cap. 8.
b Onus Eccles. c. 15. §. 30.
c Bell. lib. 1. de bonis oper. in part cap. 13. §. 1.
d Salmero disp. 8. in 1. Petr. tom. 16. pag. 100.

itt vagyō bé rekesztve. Mind a' sok *egyenetlenség*, s' mind a' Sz: Lélek *Scholáján* kivül tāult tudomány, azt mutattyák itt; hogy ember ne hidgyen hamar a' kecsegető szónak. De én még-is kővetem a' te Korbácsod árkuskáját.

MEL. [*Magaddalis ellenkezel; mert igy irsz:* (d) *Azok sirnak, kiknél az Isten lelke vagyon; s' kik reá tekintenek Christusra.* Azonban igy tzáfolod magadat: (e) *Meg feddette Christus az Aszonyi állatokat, hogy ütet siratták; hogy en tegedet meg ne sirassalak.*

d Fol. 13.
e Fol. 26.

MAL. Vajha teis ugy lehetnél *verborum tuorum optimus interpres!* Csak tetzik az neked, de nem ugy vagyon. Mit kell Christus felet siratni? Talám az ű halálát? Ha csak azon pityergesz, s' magad fertelmét nem nézed; mit használ az? Csak (f) *Sauli sirás* leszen *Davidon!* Nem feszittetik már meg Christus; (nekünk, hanem ha te másképpen áldozod meg) nem-is bűnős; sem kételenségbül nem ment halálra. (Mint a' siránkozó Aszonyok vélik vala) Nem szabad neked ütet igy siratnod. Hát hogy? Hogy illyen, veled sokszor jól tőtt Istenedet, bűneiddel meg bántottad; bár sirj azon, azt senki nem tilalmazza. A' *Prophetánál* való bánat, (g) *Christus meg feszitésén való szomoruságot jelent* ám, (vétekért való sirás ez!) nem maga halálát. Im hallod: sirhatz, s' nem-is sirhatz!

f 1. Sam. 24. 17.
g Glossa. ordin. ad h. l.
Lyra in h. l.

MEL. [Miért citálod ennyi számú *Doctorok* irásit, kiket T. U. csak nem-is értettél, nem hogy hellyes itiletet tudnál tenni felőlők!

T MAL.

MAL. Találd el miert? Im meg mondom: (a) *Ollyan a' jó Doctor, mint Samson; ki, hogy az ellenkezőket az igasságrúl meg győzze, a' roka farkat farkhoz kőti; az az, azoknak kűlőmbőző ertelmeket egyben szedi, s' a' magok mondásábúl oly dolgokat hoz ki, mellyeket, mint meg meg annyi égő űszőgőket azoknak vetésekben ki bocsát, hogy azoknak tevelygeseket meg égesse.* Talám nē ártott eztis itt kővetni: Nē egyszerkétszer esik az meg, hog' Istē, (b) *eggyiknek fegyverét, a' másik ellen fordicsa*; hogy ekképpen el-hullyanak az hartzon. Szép dolog az, mikor (c) *a' magunk ellensegi itilik meg igaz ig yűnket.* Vajki (d) *erős bizonság, a' magunk igaz igye gyűlőlőinek, lelkek ismeretiben meg győzettetesekbűl származot igasságbeli meg hodolás!* Egy szóval: (e) *Eszes férfihoz illik az, hogy az ellenséget maga fegyverevel meg őllye.* Azt mondgyák az ICtusok; hogy (f) *nincsen nagyob bizōság, mint embernek maga nyelve vallása.* Annyi *Doctorokat* azért *citáltam*, hogy magad-is izzadgy, ne heverj; mert la' hogy mi tudatlanok vagyunk, s' tiéd a' felsō poltz: Nyilván rád haragitod *Catholicus* uraidat, ki a' *betűt* visgálod, nem a' *lelket*; a' *Doctorok* számát, nem ellened való tanitásokat. Igy tudgyad azt meg: EZUTANNIS AZ A' CALVINISTA, MINDEN MUNKAIBAN, CSAK A' MAGAD FEGYVEREVEL AKAR MEG ŐLNI. Miért nem magyaráztad meg egyben szedetet *Doctorid* irásit, ha az a' *Calvi-*

a Origenes homil. 4. in Cant.

b Bir. 7. 22.

c Tőrv. 32. 31.

d Theodoretus serm. 10. de provident. tō. 2. p. 627.

e Nicephor. lib. 10. c. 26. p. 587.

f Iosephus Ludovicus in Decisionibus Rotæ Lucensis Decis. 5. n. 37. fol. 42.

Cálvinista nem értette? Ittis *Paternitásod* el-árullya szerzetit, s' a' tőbb társainak-is kárt teszen. Hogy hogy tudod, hogy azoknak a' *Doctoroknak*, nem ugy volt mondásoknak értelme? Kőnyű igy *Cassárulis Egret* meg vennni! Jaj szegény *Calvinisták* bezzeg itilet nélkűl vadtok, csak halgassatok, s' meg se motzannyatok, mert nincsen ti nálatok a' *tudománynak kulcsa!* De hálá Istennek, penig a' (g) *szent Atya, a' kicsinyeknek jelentette meg titkait!*

g Matth. 11. 25.

MEL. [*El nem hiszem; hogy tudatlanságbúl ily csonkán nem citálod* (h) *Tapperust. Mind bűncért* (igy irsz) *s' mind annak őrőkke való bűntetéseért, eleget tehet ember Istennek. Hová hadtad ezt: Per actus quosdam, qui ordine naturæ sequantur gratiæ gratum facientis infusionem! Ez, nem eretnekség immár!*

h Tapperus fol. 20.

MAL. Szép gyalázat az igaz vallás ellensegétűl rutoltatni látom én; nem-is várhatok dicsiretet, mert az, farkas mosolygás volna. *Tudatlané* az, ki valamit, *csonkán citál?* Tudatlan volt hát a' *Vulgata Biblia Authora*, ki ezt el hadta a' *Bibliában*: (i) *ember által.* (Ontassék ki a' gyilkos vére) Tudatlan volt, hogy ezt ki rekeztette: (k) *barmokkal.* (gazdag volt) Nem volt tudománya, hogy ezt éppen oda nem toldotta: (l) *Moses vészszeje, a' tizenkét vészszők kőzőt volt.* Szőrnyű értetlenséget cselekedet hát, hogy ezeketis bé nem irta. (m) *A' ki fellyeb nem becsűl egy napot másnál, az Urért cselekeszi.* Hogy nem vádolod

i Ter. 9. 6.

k Ter. 13. 2.

l Száml. 17. 6.

m Rom. 14. 6.

Præceptorodat esze feleitséggel, láddé mint herélte meg a' *Bibliát*? Meg akadtál *Tapperusson*; hog' nem tápogatod magad-is a' *bonum caputot*? El hadtad ezt legény *Tapperusbúl*: *Et præcedant remissionem peccatorum*; ugy beszélli ám elől, (n) *Bellarminus* Tatád. En csak a' dolgot akartam meg mondani. Te penig, mit használsz ezzel, hogy ezt irásomhoz teszed: *Per actus quosdam, qui ordine naturæ sequantur gratiæ gratum facientis infusionem?* Talám hogy abbã áll a' nem eretnekség? Nyisd fel szemedet, mert ezt mondgya Nagy-Apád ezekre: (o) *Non necesse est de his subtilitatibus disputare; neque certò constat, an S. Thomas cum Tappero id voluerit.* (ez ám az, a' miért engem magad gondolatlanul kárhoztatz) Nem bánom ha ezeket meg rázogattyuk, tessék ki az igasság. 1. Mitsoda a' *gratia gratum faciens*? Istennek oly kiváltképpen való kegyelmessége, mellyel Christusban, csak egyedül a' válaztot Angyalokat s' embereket kedvelli. E' felől mondatik az irásban: (p) *Noë kegyelmet talála Isten szemei előt.* Ismét: (q) *Kegyelmes leszek, a' kinek kegyelmes leszek.* Mariának-is effelől vala a' szó; (r) *Ne fely Mária, mert kegyelemben vagy Istennél.* Mint az Apostolis maga felől: (s) *Isten kegyelmébül vagyok, a' mi vagyok.* 2. Isten, azt a' maga jó akarattyán álló kegyelmét *belénk öntié*, mint *Tapperus* szól? Nem ugy vagyon, s' nẽ hellyesen koldúl a' jámbor. (t) *Abraham meg igazulása Istene előt, jó cselekedetek nelkül lőtt;*

n Bell. lib. 4. de Pœnit. cap. 1. C.

o Idem Ibidem.

p Ter. 6. 8.

q Kijöv. 33. 19.

r Luk. 1. 10.

s 1. Cor. 15. 10.

t Rom. 4. ℣. 2. 4.

lőtt; hogy öntötte hát Isten azt ű belé: (u) *Oerők időknek előtteis adatott nekünk az Isten kegyelme*; akkor peuig meg nem voltunk, hogy belénk öntötte volna Isten azt. (x) *A' maga szemei előtt tessen Isten minket elsőben kedvesekké.* Mikor azt mondgya az Apostol: (y) *Jarullyunk a' kegyelemnek székihez, hogy kegyelmet talállyunk*; talám ez akkor annak értelme, hogy magunkban keressük akkor az oda öntöt kegyelmet? Nem ugy; hanem, Isten kegyelméhez folyamodgyunk a' bűn bocsánátért. Ugyan-is irásban, a' mi meg-igazittatásunk s' meg-tartásunk, tulajdonittatik az (z) *Isten kegyelménec*; (a) *irgalmasságának*; (b) *s' szeretetinek.* Mit értesztеezen: (c) *Hol meg sokasodik a' bűn, ott a' kegyelem inkáb bűvölkődik?* Talám a' beléd öntöt keg'elmet érted? ha ugy, a' te bűnöd sokságábán, lehet hát igasságod bűsége? és igy nem igaz az, hogy (d) *az Isten kegyelmete belőled mindẽ mocskot ki tőröll'ön!* Vig'áz reá hány *Catholicusokat* támasztok *Tapperus* Pápista ellen: (e) *Azt a' kegyelmet, mellyet gratia gratum faciensnec hivnak; kel venni, az Istennek ingyen valo kegyelmes szeretetiért, mellyel az embereket választotta, hija, s' meg igazittya.* Ugy tetzik nem tölti ez beléd a' kegyelmet! Haly mástis: (f) *Oly kegyelmet mondani, mely Istentől a' mi lelkünkben öntessék; Sz. Irás kivől vagyon, s' költőt dolog.* De talám (g) *Calvinus könyveinek olvasásában csalatkozot meg Piggius* társod? Harmadi-

u 2. Tim. 1. ℣. 9.

x Hentenius in Epist. ad Eph. c. 1. v. 6.

y Sid. 4. 16.

z Rom. 3. ℣. 24. Tit. 3. 7.

a Eph. 2. 4. Tit. 3. 5. 1. Pet. 1. 3.

b Ján. 3. 16. Eph. 2. ℣. 4. 1. Ján. 4. 9.

c Rom. 5. 20

d Catechismus Rom. cap. de Baptis. p. 310.

e Thomas part. 2. p. 27 art. 1.

f Albertus Piggius l. 5. de lib. arb.

g Bellar. lib. 1. de grat. & l. art. c. 4.

madikis mellém áll ha *Pig giust* nem szeretted ez igaz *causa*ban, s' igy beszél:

h Cornelius à lapide & Guilielmus Estius in Comm. Tit. 3.

i Gregor. de Valentia tom. 1. disp. 8. quæst 1. punct. 1.

k Gabriel Vasquez in 1. 2. Tom. 2. disp. 205. c. 2.

l Sotus in 4 Sét. dist. 1. quæst. 3. a. 1.

m Medina 1. 2. q. 110. articulo 2.

(h) *Az Apostol szavaiban, a' kegyelmének nevezete, nem belenk öntőt ajándékot jelent; hanem a' mi érdemünknek vetetik ellenében, s' annyit teszen, mint csak kegyelemből.* Ezek sem állatnak belé öntést. Ide valo ezis: (i) *Az Isten jo akarattyáért vétetik neha a' kegyelem az irásban, mely csak kegyelemből vagyon.* Hálá Istennek, penig ittis vadnak jó akaroink! Többeketis hozok elől, szedegetős rajtok. (k) *Minek előtte embernek szereteti s' benne valo igasága volna, már az előt kedves Istennel ember. Ugyan-is, szerethetí Isten az embert, bele öntőt adándék nelkűl-is.* Ezis én barátom itt: (l) *Kedves lehet Istennel ember, a' belé öntőt kegyelem nelkűl-is.* Nézd meg mit beszél ez! (m) *Minden Theologusok értelme szerént, hellyesen igazíthattya Isten meg embert, a' belé öntőt kegyelem nelkűl-is.* Ezek, mind *Tapperus* mellyének akasztották a' kopiát, ha kengyel futoja vagy; térics más felé üket rula. Ezért nem emlitette vala ezeket a' *Calviniſta*; mert ez, nem annyira tartozot a' korbácsra; elég volt az akkori *materia* szerént igy irni: *Tápperus mondása kent; mind bűnéért, s' mind annak őrökké valo büntetéséért, eleget tehet ember Istennek.* 3. E' következik már: Ha szintén a' *gratia gratum faciens* belé öntetnékis emberben; *tehetnéé eleget ember bűnéért, s' annak őrökké valo büntetésért?* Tagadom *Tapperus* ellen (ki ha *erétnekséget* nem tanitottis, de igen

igen vétkezet a' *Romai Anya* ellen ez arant) Minden jo lelki itméretet meg Birálok ezeknec meg-olvasása után: (n) *Senki nincsen ártatlan Isten előt.* (o) *Nincs oly ember ki ne vétkezzek.* (p) *Minden szent könyörög bűne bocsánattyáért.* (q) *Senki nem mondhattya, hogy szíve tiszta* (r) *Minden mi igasságunk ollyan, mint a' vérben kevertetet ruha.* Még az Apostolis, (s) *bűn alá vettetet* (t) *Hazugok vagyunk, ha azt mondgyuk, hogy vétkünk nincsen.* Ugy tetszik ezeket, Isten kegyelmével tellyes emberek mondották; hol vagyon hát mégis *bűnőkert valo eleg tételek?* Mi nem tökélletes az engedelmesség ez életben mi bennünk; hanem: (u) *csak sengéjet vöttük a' lelknek*, s' (x) *Minden nap nevekedik* a' mi meg ujulásunk. (y) *A' meg igazult emberis; nem tölthetí be az Istennek törvényet*; mégis a' *Tapperus gratia gratum facienſ* é *bűnőkert s' büntetéſekert akar eleget tenni!* Meg pártolt (mondom) a' *Romaiak*tul nyavalyás; mert ű *őrökké való büntetést* emleget, mások meg azt mondgyák; hogy (z) *csak idő szerént valo büntetéseért tehet ember eleget*; mi ezek sem rekeztették ki a' *gratia gratum faciens* t! de még sem merik azt babósgatni, a' mivel *Tapperus* álmodik. Némellyik csak (a) *bűnt bocsát* az elég tétel által: *Tapperus* penig *büntetést is.* Akarnám tudni mellyik kerék vágásban jár a' te szekered! 4. Mivel teis *Tapperust* csonkán citáltad; mond meg hajo vagy. Miért helyhezteti a' *gratia infuſio*, s' a'

n Kijöv. 34.
o 1. Kir. 8. 46
p Solt. 32. 6.
q Péld. 20. 9
r Esa. 64. 6.
s Rom. 7. 14
t 1. Ján. 1. 8.
u Rom. 8. 23
x 2. Cor. 4. ℣. 16.
y Petrus Suavis l. 2. Hiſt Conc. Trid. p. 260
z Bonav. 4. sent. dist. 15. quæst. 2. Pinellus Jesuita lib. 2. de pœnit. cap. 2. Gregor. de Valent tō. 2 disp. 6. q. 17. punct. 5. col. 823.
a Thomas part. 3. q. 49. art. 3.

s' a' *peccatorum remissio* kőziben, a' jó *actus*okat? Ollyan Pápista vagyé te, mint ű ez aránt? (nem hiában hogy *subtilitas*nak mondgya ezt *Bellarminus* Nagy Atyád?) Ugy szaggatodé teis meg a' kegyelmet; hogy elsőben azt Isten *belénk önti*, az után jó *actus*okat szerez az; végre Isten *meg-bocsáttya bűneinket*? Itt-is elpártoltál *Tapperusod*dal edgyűt, az igy beszélgető *Catholicus* társaidtul: (b) *Sok Catholicusok tanittyák azt, hogy csak a' Christus nekűnk tulajdonittatot igassága által igazulunk mi meg Isten előt.* Azt tartom, nem mi vagyunk azok a' *Catholicusok*, mert őrőmest nem engednéd nékűnk azt a' nevezetet; ha penig ti vadtok; a' *Tapperus hármas kegyelmét*, nyilván rontyátok. Hallyad eztis: (c) *Meg igazitot Isten; tudni illik, a' bűnők meg bocsátása által.* No hát, nem az után kőveti a' bűn bocsánat a' kegyelmet! E' penig tellyességgel el bontya azt az értelmet: (d) *A' meg igazitás nem apronként lészen, hanem egy szempillantásban.* La mit szerze néked a' *Tapperus satisfactiojának* farka!

b Vega libr. 7. de Justif. cap. 21. Stapleton. lib. 7. de Justif. cap. 9.

c Glossa ordin. in cap. 8. Rom.

d Thomas 1. 2. q. 113. art 7.

MEL. [*Te nem érted, micsoda a' natura prioritas, nékem sincs időm hozzá, hogy meg-tanicsalak.*]

MAL. Bezzeg nagy mester vagy! (de miben?) a' *natura prioritas*sal akarod ám elkerűlni a' derék dolgot! A' dio *hajon* kapdosz, s' nem porczogatod a' *bélit*. Hiszem nyomorult emberrel vagyon igyed! ki azt sem tudgya: az hajnalé eléb, vagy a' nap fel jővetele? a' tyuké vagy

vagy tojása? Csak most tekerék meg *Tapperust*, az *ordo naturæ*-ért a' te cimboráid. Im ezekis rongállyák: (e) *Meg-igazitani* (itt keresd a' *gratia gratum faciens*-t) *annyit tészen, mint igaznak pronunciálni.* Vallyon s' vagyoné ollyankor ott *ordo naturæ*, mellyet Isten egy szempillantásban viszen végben? Csuda *ordo naturæ*-t csináltok ti jó *Uraim*, a' meg-igazulásban; mert némellyitek az (f) *hitet* mondgya annak *első kezdetinek*; mástok (g) *nem tőkélletes* meg igazulást-is állat; ki (h) *érdemet* tóld oda. Ki penig azt, (i) *tagadgya.* Némellyitek (k) *két dispositio*kat rakott ott le; más megént, sokkal (l) *többet* annál. Vagyon ollyis, ki (m) *a' szeretettel egyben kőtőt hitet, utolsobnak* mondgya a' meg igazulásnál. Egyitek (n) *kezet ád ott az hitnek*; mástok, (o) *el vágja.* A' (p) *szeretetet* csinállya némellyitek job kéznek, s' az *hitet* balnak. Oly mélyennis gázol *Tapper* Apánk, hogy néki it, (q) *sok féle igassága* vagyon. Találkozott ollyis, ki e' kegyelében, (r) *a' szeretetet, magát mondotta lenni a' szent lelket.* Hogy a' meg-igazu-

e Pineda in cap. 4. Jobi. Vega l. 5. de Justif. cap. 3. Censura Colon. pag. 146. Toletus in cap. 8. Rom. Alphonsus Salmeron disp. 9. Generali in omnes Epist. Pauli. §. præterea Pererius disp. 7. in c. 2. Rom. p. 163. Maldonatus in cap. 18. Luc. ℣. 14.

f Nicolaus Sãderus lib 2. de Justif. c. 1. p. 170.

g Albertus Pigg. refer. Bell. lib. 2. de Justif. c. 1. h Bell. lib. 1. de Justif. c. 21. i Suarez l. 2. de caus. prædest. c. 6. num. 53. k Bell. l. 1. de Justif. c. 13. l Censura Colon. p. 117. m Benedictus Justinianus in c. 3. Rom. ℣. 28. n Pererius disp. 18. in cap. 3. Rom. o Bell. lib. 1. de Justif. cap. 16. p Nicolaus Sanderus lib. 2. de Justif. c. 1. p. 172. q Ruardus Tapperus art. 8. de Justif. p. 8. r Lombardus. libr. 1. sent. dist. 17. lit. B. & seq.

igazulásban két dolog légyen: (s) *a' bűn bocsánat, s' a' belső embernek meg-ujjulása*; állattya edgyitek; (t) *rontya* mástok (u) *Elsőben* űzi némellyitek, e' kegyelemnek házából ki *a' vétkeket, s' az utánßállit belé kég yelmet*; de ismét vagyó ollyan, ki (x) *elsőben tóld* ide *kég yelmet*, s' után csapja csipkére *a' vétkeket*. Soha nem tudom én, hol keressem, ennyi sok tőményteni villongásban it, az *ordo naturæ*-t; (nem *natura*, hogy igy bánik veletek) el tévedet kőzőttetek; szővétneket gyujcs kérlek, (nem árt ha nappalis) s' fel keresd, mert a' *természetet* megcsufoltad. Hát *nincsen időd hozzá, hogy meg tanics reá?* mondom hiszem, hogy *keresztelni hivnak!* Im adok én időt reá. En; édes Idvezitőm véréért valóe' csatámat; 21 *Aprilis* kezdettem; s' végbennis vittem (Isten segitségébűl) *Juniusnak* 2..-dik napján, két holnapok alat. Néked penig én fél esztendőt adok, ennek tudos meg rázogatására.

s Pistorius de Justific. thes. 65.
t Bell. lib. 2. de Justific. cap. 2.
u Bell. l. 2. de Justific. cap. 2.
x Costerus in Enchir.

MEL. [*Ezek maradgyanak ebben, mig időm űrűlven, több erkezik.*]

MAL. Lássad! de ha mégis tusakodol az igasság ellen (kivált képpen erőtelen irásoddal) számot adtz Isten előt; mert a' (y) *szővetsegnek vérét meg tapodóknak*, (kivált képpen ha *Gretserussal* vonod eggyűt az igát) *kemény bűntetesek leszen.* (z) *Fűg-is Isten haragja menyből azok ellen, kik az igasságot fogva tartyák.*

y Sid. 16. 29
z Rom. 1. ℣. 18.

MEL. *Azonban* (a) *Apprehendite disciplinam.*

a Psal. 2. 22

MAL.

MAL. Igy kellé bé rekesztened munkádat? Megtetzik a' *Conclusumban*, (h) egyébbel nem bizonyitanádis (hogy párrot űtőttél az Idvezitőtől. Mellyik Scholában *disciplináltattál* ezért: נשקו בר az az: *Apprehendite disciplinam?* El mehetz δράξασθε παιδείας-oddal! nem oly idegen nyelven szollot régen Isten. *Csokolgassátok a' Fiat*, vagyon a' szent nyelven. De mivel hogy nálad *viasz orr* az irás, szabad minden felé csigáznod; félted becsűlletedetis, hogy ha a' *Superior*nak meg talállyák jelenteni a' *Vulgatá*nak nem becsűlését, ki tudgya mint jársz; ezért varrottál *disciplinat* a' korbács végére; hátra hagyván Urunk lelki csokolgatását. Had járjon! En az ű (b) *sebeinek erős kőßiklája hasadékiban* akarok lakni, s' abban el tikkadot fejemet, szivemet őrőkké meg nyugotni. Azonban, pai-társi beszélgetésemrűl bocsánatot kérek, mert ily dolgot facsara ki tőlem, a' régi kőzőttűnk meg-rőgzőt gyakorlás. En tudom, nem kevés világot vehetz beszélgetésembűl; mert ha történik a' *Calvinistának* hozzád valo irása, eszesebben tudsz ellene csatázni, meg-látván immár az ellened fordult nyilat. Mig az lenne, elmélkedgyél ezekrűl, s' másoknakis ne nehezteld *intimálni*.

b Enek. 2. 14

1. Enis igaz *Catholicus* embernek tartván magamat; egy *Romai Catholicus* Keresztyénnekis, vallásában nem akartam kapni. (hivom az igaz Birót bizonyságul!) Tudgyais az, ki a' veséket láttya; hogy

hogy ezt-is nagy-kételenségbűl cselekedtem; magad adtál okot reá, mind szulákos irásiddal, (ha tiéd volt) s' mind az igaz *Catholicusokat*, egész nép hallattára, ama tűzes mélységben alá hagyigálásoddal. Hát csak meg kellé némúlni, az igazság oltalmazásában? Távul légyen!

2. Tudtára akartam az igaz Keresztyéneknek adni, a' te vallásodban lévő számtalan villongásokat, (mellyeket te torok szakadtában őrőkké való eggyességnek tartottál) Ugy-is hitték volt-el némely *Catholicusok*, hogy nyilván a' vallasbéli villongás csak ű közöttők találtatik. Magad emlekeztél némely *egyenetlenségről*; énnékem-is kellet magamat s' vallásomat *purgálnom*. (ha a' *Cálvinisták* igasságok oltalmazását már; felvállaltam volt)

3. A' Christus Jesus ki omlot vérére kénszeritek minden keresztyén *Catholicusokat*; ne hagyitcsák el ez irásomat, legyen becses nálok Idvezitőjők vére oltalmazása. Saját vallásokon lévő *Doctorok* irásinak citatioit, keressék fel szorgalmatossan: *ne hidgyenek*, még seregekbéli *minden lelkeknek-is*: ne vessék szegény lelkeket vakjában kotzkára, igy szolván: *Elég nekem azt vallanom, a' mit hiszen az Ecclesia*; mert ezt kérdik ama' nagy napon: Ember! a' *magad hitiből kellet volna elned*, s' hová tőtted azt; mikor mást tőttél fel idvességed dolgában támaszul? Oh mely jajos akkor semmit sem tudni felelni!

4. A' ki a' *Romai* vallásra kénszerittetik, s

tik, s' azonban nem bizonyos abban, micsodás vallás az; vesse elméjét az oda fel meg jeg'zet dolgokra; ugy mint: *Istené ez, s' tiéd ez, &c.* Könyű lészen itt a' Christus serpenyőjében meg-mérni az ellenkező tudományt.

5. Ki már a' *Romai* vallásban vagyon; zaklassa a' nagy Istenért! a' tudos *Patereket*; tegyenek igazat, s' ne tarcsák ily zűr-zavarban a' lelki ismeretet.

6. Kérlek édes Barátom MELACH! ha lehet oltalmazzad véredet; de nem PILÔ, hanem STYLÔ; nem *Marte*, hanem *arte*. Nem külső hatalmasságok fel-indétásával; hanem, pennád mozgásával. Mellyet ha énis eszemben veszek, nagyobb buzgoságom lészen a' *Catholicusi* sereghez.

7. Mikor az *Evangelicusok* közőtt *prædicállasz*; ne viseld ugy magadat, mint ha *Romában* volnál; mert könyű ott az embert meg czáfolni, holot senki nem mér ellene szollani. Az ellenkezők meg győzésének nem tsak mérge, hanem egyűgyű képpen való igasság szollás rendinek folyásábul-is kel állani. Más képpen a' Tőrők-is eleget kegyetlenkedik.

8. Mikor *religiodrúl* való munkához kezdesz; ne jádzál azzal, mint árnyékod. dal; mert tudod azt: hogy az HIT (vallás) nem szokot tréfát emelni. Ne légy ollyan mint a' *Cigány*, ki igy szól (a' maga erejét kémélvén) fel gyűjtendő szénájárul: *s' rugd fel, s' hadd ott.*

Ne magyarázd ezeket balul, édes *Mélach* (titok *Babylon!*) Barátom; mellyet néked-

ha kedvelſz; mindenkori kéſz ſzolgálattyát ajánlya néked, s' az igaz *Catholicuſi* ſeregnek;

A' Chriſtus Jeſus vérének Baráttya, s' a Satisfactioban *való Tiſztátalan vérnek ellensége*

MALACH Bujdosó.

KERESZTYEN OLVASO!

E'fogyatkozáſokat igy jobbicsad-meg:

Pag. 7. lin. 16. e' ſzó után, *Kőzel*, olv. ezt, *volt*. pag 7. a' karén, e' ſzó után, *Bernhardus*, ily igazitáſt tégy, *Serm.* 33. p. 8 l. 31. ez ige után *az*, ted ezt, *ütet*, p. 10 l. 4. ez hellyett, *forgat*, ol. *forgatz*, p. 15. l. 19. e' ſzók után, *ezeket a'*, olvas, *kőnyveket a'* pag. 20. lin. 4. pro, *felseget*, olv. *feleséget*. pag. 21. l. 25. tőrőld-ki e' *parentheſiſt*: *Mert Presbyterek voltak azok*; hanem, ezeket helyheztesd az 27. lineara, e' ſzó után, *Püſpőkőktül* pag. 75. l. 21. e' ſzó után, *igirtetet*, olv. *hát* p. 82. l. 27. pro, *Malach*, leg. *Melach*. pag. 91. l. 18. pro, *Melach*, leg. *Malach*. pag. 98. l. 23. e' ſzók előt, *betű ſzerént*, olv. *csak*. p. 100. lin. 10. pro, *Uj*, leg. *ük* pag. 105. lin. 22. e' ſzó után, *csak*, olv. *nem*. ibid. lin. 25. pro, *Malach*, leg. *Melach*. p. 108. lin. 31. pro, *cselekedetek*, leg. *cselekedeteket* pag. 109. lin. 27. e' ſzo után, *tekintetit*, olv. *holot*. pag. 126. in marg. loco *Animalium*, lege *Annalium*. pag. 150. lin. 10. pro, *Flagria*, lege, *Flagrio*. pag. 159. l. 16. e' ſzó után, *Cselekeſzi*. olv. *honnan*. Ibid. in marg. poſt vocem, *Expurgatorius*, leg. pag. 87. pag. 176. lin. 1. poſt, *Soha*, leg. *máſert*. p. 185. lin. 19. poſt, *akarja*, lege, *Chriſtus* pag. 197. lin. 21. loco. *ugy*, lege, *vagy*. Ibid. lin. 24. poſt, *hiſzem*, lege,

lege, *nem.* pag. 220. lin. 5. pro, az, leg. *azt.* pag. 223. in marg. pro, *Bell*, lege, *Bellar.* pag. 233. lin. 24. pro, *ket*, leg. ket.

A' tõbb akadékokat magad ugy hiszem el-igazithatod.

Ely Istennec sokaig!

M. D

lege, *nem.* pag. 220. lin. 5. pro, az, leg.
azt. pag. 223. in marg. pro, *Bell*, lege,
Bellar. pag. 233. lin. 24. pro, *ket*, leg. ket.

A' tõbb akadékokat magad ũugy
hiszem el-igazithatod.

Ely Istennec sokáig!

M. D

